

**1. Uluslararası
Sağlık Bilimlerinde Multidisipliner Çalışmalar Kongresi
3-5 Haziran 2020, İstanbul**

ÖZET KİTABI

**Editörler
Prof. Dr. Ayla ÜNSAL
Dr. Havva MEHTIEVA**

1. ULUSLARARASI SAĞLIK BİLİMLERİNDE
Multidisipliner ÇALIŞMALAR KONGRESİ
3-5 HAZİRAN 2020/İSTANBUL

Kongre Özet Kitabı

Editörler

Prof. Dr. Ayla ÜNSAL
Dr. Havva MEHTİEVA

İKSAD YAYINEVİ®

(TC. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI YAYINEVİ RUHSAT NUMARASI: 2014/31220)
TÜRKİYE

TR: +90 342 606 06 75 / USA: +1 631 685 0 853

E-mail: info@iksad.com

www.iksad.org.tr www.iksadkongre.org

Bu kitabın tüm hakları İKSAD Yayınevi'ne aittir.
Yazarlar etik ve hukuki olarak eserlerinden sorumludurlar.

Iksad Publications – 2020©

ISBN: 978-625-7897-33-4

KONGRE ID

KONGRE ADI

1. Uluslararası Sağlık Bilimlerinde Multidisipliner Çalışmalar Kongresi

TARİH ve YER

3-5 Haziran 2020
İSTANBUL

ORGANİZATÖR

Altınbaş Üniversitesi
İktisadi Kalkınma Ve Sosyal Araştırmalar Derneği
İKSAD Yayınevi

KONGRE BAŞKANI

Prof. Dr. Turgut İPEK

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Mustafa TALAS
Prof. Dr. Ayla ÜNSAL
Doç. Dr. Nilgün ULUTAŞDEMİR
Dr. Almaz AHMETOV
Dr. Hüseyin ERİŞ
Dr. Nargiz SULEYMANOVA
Dr. Havva MEHTIEVA
Dr. Leman AGHAKİSHİEVA
Dr. Öğr. Üyesi Derya GEMİCİ DEVECİ
Öğr. Gör. Burçak YAVUZ
Öğr. Gör. Özlem DEMİR
Öğr. Gör. Eda MUTLU
Öğr. Gör. Yağmur KOYEL YILDIRIM
Öğr. Gör. Berk BAYTAROĞLU

KABUL EDİLEN BİLDİRİ SAYISI

133 bildirim

REDDEDİLEN BİLDİRİ SAYISI

4 bildiri

DEĞERLENDİRME SÜRECİ

Tüm Başvurular Çift Kör Hakem Değerlendirmesi Sürecinden Geçmiştir

*Programda Yer Alan Tüm Çalışmalar Online Ortamda Sözlü Sunum Olarak Sunulmuştur

BİLİM ve DANIŞMA KURULU ÜYELERİ

- ✚ Prof. Dr. Bayram DEMİR / İstanbul Üniversitesi – Nükleer Fizik
- ✚ Prof. Dr. Metin ATEŞ / Arel Üniversitesi - Sağlık Yönetimi
- ✚ Prof. Dr. Dilaver TENGİLİMOĞLU / Atılım Üniversitesi – Sağlık Yönetimi
- ✚ Prof. Dr. Tunç FIŞGIN / Altınbaş Üniversitesi - Dahili Tıp Bilimler
- ✚ Prof. Dr. Almaz AHMETOV- Baku State University
- ✚ Prof. Dr. Turgut İPEK / Altınbaş Üniversitesi - Genel Cerrahi
- ✚ Prof. Dr. Ayla ÜNSAL - Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
- ✚ Prof. Dr. Oktay ARDA / Altınbaş Üniversitesi - Histoloji ve Embriyoloji
- ✚ Prof. Dr. Şebnem DIRIKAN IPCİ / Altınbaş Üniversitesi – Dış Hekimliği Klinik Bilimleri
- ✚ Prof. Dr. Mustafa Aydın BARLAS / Altınbaş Üniversitesi - Dahili Tıp Bilimler
- ✚ Prof. Dr. Gökser ÇAKAR/Altınbaş Üniversitesi- Dış Hekimliği Klinik Bilimleri
- ✚ Prof. Dr. Burçin AKOĞLU/Altınbaş Üniversitesi- Dış Hekimliği Klinik Bilimleri
- ✚ Doç. Dr. Leman AGAKISHIEVA, Azerbaycan Askeri Hastanesi
- ✚ Doç. Dr. Nilgün ULUTAŞDEMİR - Gümüşhane Üniversitesi
- ✚ Doç. Dr. Mustafa Erdem SAĞSÖZ-Atatürk Üniversitesi
- ✚ Dr. Nargiz SULEIMANOVA, Moskova Kadın ve Doğum Hastanesi
- ✚ Dr. Havva MEHTİEVA, Moskova Devlet Hastanesi
- ✚ Dr. Öğr. Üyesi Şule PARLAR /Trakya Üniversitesi - Sağlık Fiziği
- ✚ Dr. Öğr. Üyesi, Murat OKUTAN /İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa- Sağlık Fiziği
- ✚ Dr. Öğr. Üyesi Emir RUŞEN /Altınbaş Üniversitesi - Dahili Tıp Bilimler
- ✚ Dr. Bigamila TORSIKBAEVA - Astana Medical University
- ✚ Dr. Öğr. Üyesi Şükriye KARADAYI /Altınbaş Üniversitesi -Adli Fen Bilimleri
- ✚ Dr. Öğr. Üyesi Derya GEMİCİ DEVECİ / Altınbaş Üniversitesi -Fizik
- ✚ Dr. Öğr. Üyesi Mutlu KESKİN / Altınbaş Üniversitesi - Dış Hekimliği Klinik Bilimleri
- ✚ Dr. Öğr. Üyesi Mehmet GÖRGÜLÜ/ Altınbaş Üniversitesi - Genel Cerrahi
- ✚ Dr. MEIXIA Huou - Capital Normal University
- ✚ Dr. BOUKHATEM Mohamed Nadjib- Université Saad Dahlab Blida
- ✚ Dr. Öğr. Üyesi Nurcan VARDAR YEL / Altınbaş Üniversitesi – Moleküler Biyoloji ve Genetik
- ✚ Dr. Öğr. Üyesi Yasemin Yücel YÜCEL / Altınbaş Üniversitesi - Temel Eczacılık Bilimleri
- ✚ Dr. Öğr. Üyesi AYŞE FEYDA NURSAL/Hitit Üniversitesi- Tıbbi Genetik
- ✚ Dr. Elvira Nourlanova - Moscow Medical Centre
- ✚ Dr. Öğr. Üyesi Suzan ONUR YAMAN/KARABÜK ÜNİVERSİTESİ-Fizyoterapi ve Rehabilitasyon
- ✚ Dr. Öğr. Üyesi Ayça MOLLAOĞLU / Altınbaş Üniversitesi - Temel Tıp Bilimleri
- ✚ Dr. Öğr. Üyesi Halil ŞENGÜL/ İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi-Sağlık yönetimi
- ✚ Dr. Öğr. Üyesi Gülhan SEYHUN / Altınbaş Üniversitesi – Tıp Tarihi
- ✚ Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Murat ŞENİŞİK / Altınbaş Üniversitesi – Sağlık Fiziği
- ✚ Dr. Güller ŞAHİN/Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi
- ✚ Öğr. Gör. Dr. İpek ADA / Altınbaş Üniversitesi – Mikrobiyoloji
- ✚ Öğr. Gör. Dr. Handan TANYILDIZI KÖKKÜLÜNK/ Altınbaş Üniversitesi – Nükleer Fizik
- ✚ Öğr. Gör. Dr. Melek UYGUN/ Altınbaş Üniversitesi -Fizik
- ✚ Öğr. Gör. Dr. Şeyda Ferah ARSLAN/Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

SALON A
ZOOM Meeting ID: 883 3321 5984
Password: 012345

1. Uluslararası Sağlık Bilimlerinde Multidisipliner Çalışmalar Kongresi
TTB-STE/SMG Akreditasyon-Kredilendirme Kurulu Tarafından Akredite Edilmiştir.
23 TTB-STE/SMG Kredi Puanı

3.06.2020

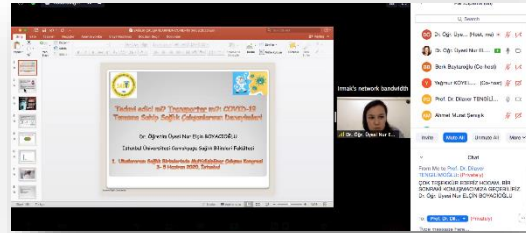
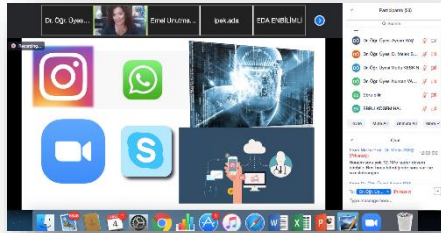
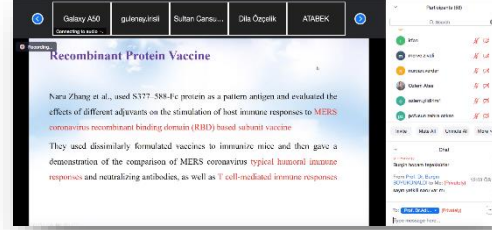
09.40-10.00	Kongre Başkanı Prof. Dr. Turgut İPEK'in Açılış Konuşması	
10.00-10.20	1. Oturum : Moderatör: Prof. Dr. Tunç FIŞGIN	
10.20-10.40	Tarihte Salgın Hastalıklar	Dr. Öğr. Üyesi Mehmet GÖRGÜLÜ
10.40-11.00	Bilim ve Sosyal Medya Dezenformasyonu	Doç. Dr. Kaan YILANCIOĞLU
	Koronavirüsler	Prof. Dr. Ahmet ÖZBEK
11.00-11.10	Kahve arası	
11.10-11.30	2. Oturum: Moderatör: Prof. Dr. Burçin AKOĞLU	
11.30-11.50	Covid-19 ve Diş Hekimliği	Prof. Dr. Burçin AKOĞLU
11.50-12.10	Tek Tıp Tek Sağlık	Prof. Dr. Kürşat ÖZER
	Overview on Developed and Under Development Vaccine Candidates Against SARS-CoV, MERS-CoV and SARS-CoV-2	Prof. Dr. Adil ALLAHVERDİYEV
	Yemek Arası-12.10-13.00	
13.00-13.20	3. Oturum: Moderatör: Prof. Dr. Göksel SOMAY	
13.20-13.40	Covid-19 Hastalığı ve Nöroloji	Prof. Dr. Göksel SOMAY
13.40-14.00	Cholinesterases and Their Roles in Life Sciences	Dr. Öğr. Üyesi Yasemin Yücel YÜCEL
	Covid-19 Tedavisinde Mezenkimal Kök Hücre Kullanımı	Dr. Öğr. Üyesi Hakan DARICI
14.00-14.10	Kahve arası	
14.10-14.30	4. Oturum: Moderatör: Prof. Dr. Aysel ALTAN	
14.30-14.50	Yoğun Bakım Çalışanlarında Burnout	Prof. Dr. Aysel ALTAN
14.50-15.10	Covid-19 ile Enfekte Olan Hastalarda Kardiyopulmoner Rehabilitasyon	Prof. Dr. Zühal KUNDURACILAR
	Covid-19'un Psikolojik Sağlık Üzerine Etkileri	Öğr. Gör. Merve HARMAN ÖZDOĞAN
15.10-15.20	Kahve arası	
15.20-15.40	5. Oturum: Moderatör: Prof. Dr. Feride SEVERCAN	
15.40-16.00	Multidisipliner Yaklaşımla Kızıl Ötesi Spektroskopi Kullanarak Vücut Sıvılarından Hastalık Teşhisi	Prof. Dr. Feride SEVERCAN
16.00-16.20	Covid-19 Tanısı Antikor Testlerinde Doğrular ve Yanlışlar	Dr. Öğr. Üyesi Şükriye KARADAYI
	Covid-19 Pandemisinde Sitokin Fırtınası ve Immunsupresyon İlişkisinin Önemi ve Tedavi Yaklaşımları	Öğr. Gör. İpek ADA
	4.06.2020	
10.00-10.20	6. Oturum: Moderatör: Doç.Dr. Nazan ERENOĞLU SON	
10.20-10.40	İmmün Sistemi Güçlendirici Beslenme	Doç. Dr.Nazan ERENOĞLU SON
10.40-11.00	Covid-19'da Gebelik ve Doğum Sonrası Takibi	Doç. Dr. Kerime Derya BEYDAĞ
	Covid-19 da Koku Kaybı	Dr. Öğr. Üyesi Denizhan DİZDAR
11.00-11.10	Kahve arası	
11.10-11.30	7. Oturum: Moderatör: Prof.Dr. Metin ATEŞ	
11.30-11.50	Pandemi Sürecinde Temel Sağlık Hizmetlerinin Önemi	Prof. Dr. Metin ATEŞ
11.50-12.10	Sağlık bilimlerinde ICF (İşlevsellik Yeti Yitimi ve Sağlığın Sınıflandırılması Sistemi) Uygulaması	Dr. Öğr. Üyesi Dudu Melek SABUNCUOĞLU
	Sosyal İzolasyon Döneminde Fiziksel Aktivitenin Önemi Ve Yararları	Doç. Dr. Naciye VARDAR YAĞLI
	Yemek Arası-12.10-13.00	
13.00-13.20	8. Oturum: Moderatör: Prof. Dr. Dilaver TENGLİMOĞLU	
13.20-13.40	Covid-19'un Sağlık Turizmine Etkisi	Prof. Dr. Dilaver TENGLİMOĞLU
13.40-14.00	Sosyal Medya ve Tıp	Dr. Kubra IRMAK
	Tedavi Edici Mi? Transporter mı?: Covid-19 Pozitif Tanısına Sahip Sağlık Çalışanlarının Deneyimleri	Dr. Öğr. Üyesi Nur ELÇİN BOYACIOĞLU
14.00-14.10	Kahve arası	
14.10-14.30	9. Oturum: Moderatör: Doç. Dr. Leyla TÜRKER ŞENER	
14.30-14.50	Corona Virüs Salgını Döneminde Sağlık Teknolojilerinin Önemi	Doç. Dr. Leyla TÜRKER ŞENER
14.50-15.10	Covid-19 Tanısında Polimeraz Zincir Reaksiyonu Yönteminin Önemi	Dr. Öğr. Üyesi Nurcan VARDAR YEL
	Radyasyonun Virüsler Üzerine Etkileri: Covid-19 Değerlendirmesi	Öğr. Gör. Handan TANYILDIZI KÖKKÜLÜNK
15.10-15.20	Kahve arası	
15.20-15.40	10. Oturum: Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Emir RUŞEN	
15.40-16.00	Metabolism of Microalgae	Dr. Eva SANCHEZ
16.00-16.20	Virütik ve Bakteriyel Enfeksiyon Etkenlerine Karşı Ön Savunma Hattı Olarak Periodonsiyum	Dr. Öğr. Üyesi Mutlu KESKİN
	Göz ve Covid-19	Dr. Öğr. Üyesi ismail Özgür SANLI
	5.06.2020	
10.00-10.20	11. Oturum: Moderatör: Prof. Dr. Halil BIYIK	
10.20-10.40	Günümüzdeki Antimikrobiyallerin Halk Sağlığında Önemi	Prof. Dr. Halil BIYIK
10.40-11.00	SARS-CoV-2 ile ilişkili T Hücre İmmün Yanıtın Kinetiğinde CD38'in önemi	Dr. Öğr.Üyesi Aycan BAŞ
	Covid-19 Pandemisine Yönelik Enfeksiyon Kontrol Önlemleri	Dr. Öğr. Üyesi Dilek YILDIRIM
11.00-11.10	Kahve arası	
11.10-11.30	12. Oturum: Moderatör: Prof. Dr. Haydar SUR	
11.30-11.50	Ülkelerin Sağlık Sistemlerinde Covid-19 Salgını Sonrası Olası Gelişmeler	Prof. Dr. Haydar SUR
11.50-12.10	Yaşam Boyu Bağışıklama	Prof. Dr.F. Nur BARAN AKSAKAL
	Covid-19 Hastalığında Olmazsa Olmaz Besin Öğeleri ve Bu Besin Gruplarının Önemi	Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Gültekin BİLGİN
	Yemek Arası-12.10-13.00	
13.00-13.30	13. Oturum:/Moderatör: Prof. Dr. Seyhan ALKAN	
13.30-14.00	Vertigo-Denge Bozukluğuna Yaklaşım	Prof. Dr. Seyhan ALKAN
	Mevsimsel Alerjisi, Viral Üsye ve Covid-19 Benzerlikler ve Farkları	Dr. Öğr. Üyesi Muhammet PAMUKÇU
14.00-14.10	Kahve arası	
14.10-14.30	14. Oturum: Moderatör: Prof. Dr. Zühal BAHAR	

14.10-14.30	Covid ve Bağımlılık	Doç. Dr.Cemal Onur NOYAN
14.30-14.50	Using Theory to Nursing Research	Prof. Dr. Zühal BAHAR
14.50-15.10	Covid-19 Salgınında Nörolojik Tutulumlar	Dr. Öğr. Üyesi Emir RUŞEN
SALON B ZOOM Meeting ID: 729 064 4418 Password: 252525		
3.06.2020		
	Online Bildiri Sunumu-1: Moderatör: Dr.Öğr.Üyesi Şükriye KARADAYI	
08.00-08.10	Özel Sağlık Kuruluşlarında Maliyet Analizi Ve Verimlilik Çalışmaları: Örnek Hastane Uygulamaları	Dr. Öğr. Üyesi Mustafa IŞIK
08.10-08.20	Ektopik Gebelik Over Torsiyonunu Taklit Edebilir	Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KURT
08.20-08.30	Sağlıkta Yapay Zeka ve 5G	Mustafa Selim ŞAHİN
08.30-08.40	İmmün Direnç ve Antioksidanların Rolü	Doç. Dr. Nazan ERENOĞLU SON
08.40-08.50	Konik Işınlı Bilgisayarlı Tomografi Kullanılarak Üç Köklü Alt Premolar Dişin Selektif Retreatment Tedavisi: 5 Yıllık Takip	Dr. Öğr. Üyesi Neslihan YILMAZ ÇIRAKOĞLU
08.50-09.00	Patient Safety Culture Perceptions Of Nurses Working In A City Hospital And Affecting Factors	Ayşeül YILMAZ
09.00-09.10	TLR3 Ve TLR5 Gen Polimorfizmlerinin Şizofreni İle İlişkisinin Araştırılması	Öyküm GENÇ
09.10-09.20	Tıpta Tıbbi Görüntüleme Yöntemlerinin Önemi	Öğr. Gör. Özlem YILDIRIM
09.20-09.30	Covid-19 Hastalığı Tanısı: Testlerin Karşılaştırılması	Öğr. Gör. Özlem YOLDAŞ
09.30-09.40	Kahve arası	
	Online Bildiri Sunumu-2: Moderatör: Dr.Öğr.Üyesi Mutlu KESKİN	
09.40-09.50	Covid-19 Pandemisinde Emzirme ve Yönetimi	Dr. Öğr. Üyesi Pelin PALAS KARACA
09.50-10.00	Covid-19 Ve Gebelik	Dr. Öğr. Üyesi Refika GENÇ KOYUCU
10.00-10.10	Genel Cerrahi Kliniği ve Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği Arasında Peroperatif Multidisipliner Yaklaşım.	Öğr. Gör. Murat ÖZDEMİR
10.10-10.20	Cep Telefonlarının Sıçan Karacigeri Üzerindeki Etkilerinin Seterolojik Yöntemle Araştırılması	Sarmad Hayder Weli WELI
10.20-10.30	Geniş Tabanlı Makula Deligi Olgularında Inverted Internal Limiting Membran Flep Tekniği Sonuçları	Selim BÖLÜKBAŞI
10.30-10.40	Yaşlı Bireylerin Yaşam Kalitesi İle Yaşlılığa Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişki	Selin KARA
10.40-10.50	Kahve arası	
	Online Bildiri Sunumu-3: Moderatör: Dr.Öğr.Üyesi Şule PARLAR	
10.50-11.00	Terapötik Ultrasonun Biyofilim Enfeksiyonları Kontrolünde Kullanımı	Selma SEZGİN
11.00-11.10	Hem Annesinde Hem de Babasında Rekürren Kronik Tonsillit Hikayesi Olan Çocukların Tonsil Dokusundaki Mukozal Biyofilmin Histomorfometrik ve Klinik Önemi	Dr. Öğr. Üyesi Fuat BULUT
11.10-11.20	Opere Edilen İntrakranial Kitlelerin, Kan Biyokimyası İle İlişkisi	Serhat CÖMERT
11.20-11.30	Üst Gastrointestinal Yabancı Cisimlerin Değerlendirilmesinde Bilgisayarlı Tomografinin Ve Endoskopinin Karşılaştırılması	Sina FERAHMAN
11.30-11.40	Covid19 Pandemisinde Epistaksisli Hastalara Yaklaşım	Seyda BELLİ
11.40-11.50	Adli Olguların Çözümünde Mikrobiyom Kullanımı ve Bu Alandaki Son Gelişmeler	Dr. Öğr. Üyesi Şükriye KARADAYI
	Yemek Arası-12.00-13.00	
	Online Bildiri Sunumu-4: Moderatör: Prof.Dr. Turgut İPEK	
13.00-13.10		
13.10-13.20	Importance Of Asymptomatic Carriers On Covid-19 Transmission	Dr. Öğr. Üyesi Tuğçe Naime GEDİK
13.20-13.30	Robotik Rives-Stoppa Ventral Herni Onarımının Öğrenme Eğrisi: Kümülatif Toplam Analizi	Fahri GÖKÇAL
13.30-13.40	Acil Ventral Herni Onarımında Açık ve Robotik Cerrahi Yaklaşımların Karşılaştırılması	Fahri GÖKÇAL
13.40-13.50	Dental Travma Sonrası Meydana Gelen Yumuşak Ve Sert Dokularda Estetiğin Sağlanması	Dr. Öğr. Üyesi Fatih KARAYÜREK
13.50-14.00	Covid-19 Pandemisinde İlan Edilen 0-20 Yaş Sokağa Çıkma Kısıtlamasının Çocuklar Üzerine Etkilerinin Psikososyal Gelişim Kuramına Göre Değerlendirilmesi	Arş. Gör. Dr. Fatma Dilek TURAN
14.00-14.10	Kahve arası	
	Online Bildiri Sunumu-5: Moderatör: Dr.Öğr.Üyesi Mehmet GÖRGÜLÜ	
14.10-14.20	Sağlıkta Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	Fikriye IŞIK
14.20-14.30	Coronavirüs Sonrası Toraks Cerrahisi: Multidisipliner Yaklaşım	Funda INCEKARA
14.30-14.40	Statistical Modelling Of Agar Well Diffusion Assay For Detection Of Antimicrobial Activity Of Medicinal Plant Extracts	Arş. Gör. Gizem YEĞEN
14.40-14.50	Fabrication And Characterization Studies Of Chitosan And Chitosan/Pectin Polyelectrolyte Complex Films As Wound Dressings	Dr. Öğr. Üyesi Gökçen YAŞAYAN
14.50-15.00	Ortaokul Ve Lise Öğrencilerinin Merhamet İle İlgili Algılarının İncelenmesi: Fenomenolojik Bir Çalışma	Öğr. Gör. Gül KOÇYİĞİT
15.00-15.10	Kronik Anal Fissür Tedavisinde Botoks Enjeksiyonu Ve Lateral Internal Sfinkterotomi Karşılaştırılması	Hasan ÖKMEN
15.10-15.20	Kahve arası	
	Online Bildiri Sunumu-6: Moderatör: Doç. Dr. Ayşe Feyda NURSAL	
15.20-15.30	Pandemide Yaşlılık: Kapatma ya da Yaş Ayırmıcılığı Perspektifinde	Öğr. Gör. Hülya TÜRK
15.30-15.40	The Evaluation Of Awareness And Level Of Knowledge About Tuberculosis Among Students Of Pharmacy Faculty	Huseyin İKİZLERLİ
15.40-15.50	Keratokonüs Hastalarında Farklı Yöntemlerle Ölçülen Göz İçi Basıncının Karşılaştırılması	Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin KAYA
15.50-16.00	Türkiye'de Sağlık Hizmetlerinin Sunumunda Hastalıkların Uluslararası Sınıflandırılması Sistemi (Icd)'nin Kullanımı Ve Durumu	Öğr. Gör. İrem ŞENSES
16.00-16.10	Does Smoking Consumption Affect Spinal Mobility In Young Adults?	Dr. Öğr. Üyesi İsmail ÖZSOY
16.10-16.20	Glokom Tedavisinde Uygulanan Xen İmplantın 2 Yıllık Sonuçları	Kamil YAVUZER
16.20-16.30	Kahve arası	
	Online Bildiri Sunumu-7: Moderatör: Öğr. Gör. Dr. Melek UYGUN	
16.30-16.40	Obstrüktif Uyku Apne Sendromu Olan Hastalarda Concha Nasalis Inferior'un Değerlendirilmesi: Ön Çalışma	Dr. Öğr. Üyesi Kerem ATALARI
16.40-16.50	Paratiroid Cerrahisinde İntraoperatif Sinir Monitörizasyonunun Yeri	Kıvılcım ULUSAN
16.50-17.00	Ortodontik Tedavi Sonrasında Kök Kanal Tedavili Dişlerdeki Eksternal Kök Rezorpsiyonlarının ve Rezorpsiyon Şiddetlerinin Değerlendirilmesi	Dr. Öğr. Üyesi Safa KURNAZ
17.00-17.10	Pankreatikoduodenektomi Deneyimlerimiz: Tek Merkez 5 Yıllık Sonuçların Analizi	Ar. Gör. Ömer KİŞİ
17.10-17.20	Sağlıkta Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine İlişkin İnternete Yansıyan Türkçe Haberlerin İçeriklerinin Değerlendirilmesi	Merve ÖZZEYBEK TAŞ
17.20-17.30	Deri Kanserlerinde İkincil Koruma Stratejileri	Doç. Dr. Özüm ERKİN
17.30-17.40	Katarakt Cerrahisinde Erken Dönem Sonuçlarımız	Nagehan CAN
17.40-17.50	Adölesanlar İçin Beslenme Alışkanlıkları Ölçeği Geçerlilik Güvenirliliği	Öğr. Gör. Ahsen Gülizar YILMAZ
17.50-18.00	Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutumlarının İncelenmesi	Asuman BOZ
4.06.2020		
	Online Bildiri Sunumu-8: Moderatör: Dr.Öğr.Üyesi Ayça MOLLAOĞLU	
08.00-08.10	Yetişkin Bireylerin 'Sürdürülebilir Beslenme' Açısından Bilgi ve Davranışlarının İncelenmesi	Büşra ÇAKIR
08.10-08.20	Farklı İçeceklerin Dental Kompozitlerin Yüzey Pürüzlülüğü Üzerine Etkisi	Dr. Öğr. Üyesi Gül YILDIZ TELATAR
08.20-08.30	Term Yenidoğan Bebeklerde Pletismografi Variabilite İndeksi, Üre, Kreatinin Ve Ürik Asit Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Dr. Öğr. Üyesi Halil KAZANASMAZ
08.30-08.40	Covid-19 Ve Renin – Anjiyotensin Sistemi Arasındaki İlişki Mekanizması	Öğr. Gör. Asuman ÇANAK
08.40-08.50	Dakriyostenozda Transkanaliküler Diod Lazer Dakriyosistorinostominin 1 Yıllık Sonuçları	Dr. Öğr. Üyesi Atilla YAZICIOĞLU
08.50-09.00	Sıçanlarda Diyabete Bağlı İştme Kaybının Abr Testi İle Araştırılmasında II. Dalga ve 16 Khz Frekansının Önemi	Dr. Öğr. Üyesi Aycan BAŞ
09.00-09.10	Hekim Dışı Hastane Çalışanlarının Tüberküloz Bilgi Durumu: Bir Üniversite Hastanesi	Dr. Öğr. Üyesi Bahar KANDEMİR

09.10-09.20	Çocuk Ve Ergenlerde Madde Bağımlılığı ve Bağımlı Çocuk Ve Ergenlere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamaları	Öğr. Gör. Barış TUNCER
09.20-09.30	Suçla Sürüklenen Çocuklar Ve Suçla Sürüklenen Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamaları	Öğr. Gör. Barış TUNCER
09.30-09.40	Kahve arası	
	Online Bildiri Sunumu-9: Moderatör: Dr.Öğr.Üyesi Yasemin Yücel YÜCEL	
09.40-09.50	Çocukluk Döneminde Fiziksel İstismar	Öğr. Gör. Barış TUNCER
09.50-10.00	Tamamlayıcı Beslenmede Kullanılan Evde Yapılan ve Ticari Bebek Mamalarının Mikrobiyolojik Kalitesi	Batuhan Cenk ÖZKAN
10.00-10.10	A Comprehensive Approach to Understand Covid-19	Ars. Gör. Bedriye Nazlı GENC
10.10-10.20	To Evaluate the Knowledge Level of Flu,Common Cold and Flu Vaccine in Altınbas University Pharmacy Student	Beğüm DİKMEN
10.20-10.30	Laboratuvar İşletim Sistemi Değişikliğinin Test Sayısına Etkisi	Dr. Öğr. Üyesi Belkız ÖNGEN İPEK
10.30-10.40	Polimerizasyon Esnasında Kompozit Rezinlerin Direkt Işık Geçirgenliğinin Değerlendirilmesi: Radyometrik Bir Çalışma	Ars. Gör. Zeynep KAYA
10.40-10.50	Kahve arası	
	Online Bildiri Sunumu-10: Moderatör: Öğr. Gör. Burçak YAVUZ	
10.50-11.00	Aşınan Kesici Kenar Yüzeylerindeki Mineral İçerik Değişiminin Klinik Olarak Değerlendirilmesi	Dr. Öğr. Üyesi Bora KORKUT
11.00-11.10	3d Bioprinting Of Nanocomposite Bioink Formulations For The Treatment Of Bone-Related Disorders	Burcu AĞIRMAN
11.10-11.20	Farklı Kalınlıkta ve Sinterizasyon Derecesindeki Zirkonya Materyallerinin Translucensisinin Değerlendirilmesi	Ars. Gör. Burcu KANPALTA
11.20-11.30	Parkinson Hastalığının Tedavisinde Ekzosom Temelli Nanotransfeksiyon Sistemlerinin Geliştirilmesi	Öğr. Gör. Burçak YAVUZ
11.30-11.40	Obez Bireylerde Fiziksel Performans, Fiziksel Aktivite Düzeyi, Denge ve Sağlık Okuryazarlığının Sağlıklı Bireylerle Karşılaştırılması: Pilot Çalışma	Büşra TÜRKMEN
11.40-11.50	Psikotik Hastalara Bakım Verenlerin Mizaç Özellikleri, Bakım Yükleri ve Baş Etme Düzeyleri Arasındaki İlişki	Çiğdem SAYGI
	Yemek Arası-12.00-13.00	
	Online Bildiri Sunumu-11: Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Suzan ONUR YAMAN	
13.00-13.10	Türkiye'de Son Beş Yılda Hemşirelik Alanında Okul Temelli Yapılan Lisansüstü Tezlerinde Sağlık Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi: Sistematiik Derleme	Duygu AKÇAY
13.10-13.20	Hamilelik döneminde Fitoterapi	Dr. Öğr. Üyesi Ebru ÖZDEMİR NATH
13.20-13.30	Current Perspective of Multidisciplinary Work in Intern Physical Therapists in Turkey	Öğr. Gör. Ekin KARLIK
13.30-13.40	Optimization Of A Composite Hydrogel Bioink For Extrusion-Based 3D Bioprinting	Dr. Öğr. Üyesi Emine ALARÇIN
13.40-13.50	Hekimlere Yönelik Toplumsal Cinsiyet Rolü Beklentisi	Öğr. Gör. Esen DABLAN
13.50-14.00	İnterstitiyel Sistit Hastalarında Kuru Göz Bulgularının Değerlendirilmesi	Dr. Öğr. Üyesi Fehmi ESEN
14.00-14.10	Kahve arası	
	Online Bildiri Sunumu-12: Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Halil SENGÜL	
14.10-14.20	Information Theoretic Approach In Allometric Scaling Relations Of DNA And Proteins – Evaluation Of Our Earlier And Current Approach	Doç. Dr. Yekbun ADIGÜZEL
14.20-14.30	Human Papilloma Virüs Farkındalığının Araştırılması	Dr. Öğr. Üyesi Meryem ÇOLAK
14.30-14.40	Hafta, Orta Ve Yüksek Miyopi Tedavisinde Transepitelyal Fotorefraktif Keratektomi Sonuçları	Yusuf EVCİMEN
14.40-14.50	Hematoloji Kliniğinde Akut Solunum Yetmezliği Gelişen Hastalara Uygulanan Erken Dönem Noninvaziv Solunum Desteğinin Etkisi	Zeynep EKİNCİ
14.50-15.00	Individual Risk Prediction For Patients With Periodontal Diseases Via Artificial Intelligence	Dr. Öğr. Üyesi Şadiye GUNPINAR
15.00-15.10	Optimization Of Agar Well Diffusion Assay For Detection Of Antimicrobial Activity Of Nigella Sativa Methanol Extract	Ars. Gör. Gizem YEĞEN
15.10-15.20	Kahve arası	
	Online Bildiri Sunumu-13: Moderatör: Öğr. Gör. Burçak YAVUZ	
15.20-15.30	Erişkin Türk Hasta Popülasyonunda Ankiloglossi Tipleri ve Belirtileri	Dr. Öğr. Üyesi Murat ENOZ
15.30-15.40	Daimi Kanin ve İkinci Premolar Dişlerin İskeletsel Olgunluk İle Olan İlişkinin Değerlendirmesi	Dr. Öğr. Üyesi Emel ÖNCAN
15.40-15.50	Transdermal Sonoforez Cihazının Sıçanlarda Tramadol Hidrojel Salınımının Geliştirilmesi	Sitem Merve ŞAHİN
15.50-16.00	3D-Bioprinting Technology: Design of Tissue-Engineered Bilayered Nanohydril Osteochondral Scaffolds	Dr. Öğr. Üyesi Ayça BAL ÖZTÜRK
16.00-16.10	Majör Yanık Yaralanması Olan Hastalarda Fiziksel Aktivite Düzeyi İle Yanığa Özgü Sağlık Ölçeği Arasındaki İlişkinin Araştırılması	Dr. Öğr. Üyesi Özden ÖZKAL
16.10-16.20	Effects of an Empowerment Program on Unit Charge Nurses in Turkey: A pretest–posttest design	Ayşegül YILMAZ
16.20-16.30	Kahve arası	
	Online Bildiri Sunumu-14: Moderatör: Dr.Öğr.Üyesi Nurcan VARDAR YEL	
16.30-16.40	Covid-19 Pandemi Sürecinde Klinik Liderliğin Önemi	Öğr. Gör. Kadriye SÖNMEZ
16.40-16.50	İncebarsak Tıkanıklığına Sebep Olan Fitobezoar (Bütün Yenmiş Kayısı Meyvesi): Olgu Sunumu	Dr. Öğr. Üyesi İsmail AYDIN
16.50-17.00	Sifozfreni Hastalarında 10 Yıllık Kardiyovasküler Hastalık Riskinin 1 Yıllık İzlem Sonuçları Ve Sağlıklı Kontrollerle Karşılaştırılması	Esin Evren KILIÇASLAN
17.00-17.10	İki Farklı Lamina Porseleninin Farklı Solüsyonlardaki Renk Stabilitesi ve Yüzey Pürüzlülüğünün Karşılaştırılması	Denizhan BAYKAL
17.10-17.20	Covid-19 Pandemiine İlişkin İnternete Yansıyan Ulusal Haberlerin İçeriklerinin Değerlendirilmesi (2020 Yılıının İlk 4 Ayı)	Öğr. Gör. Nazmiye EKİNCİ
17.20-17.30	Makine Öğrenmesi Yaklaşımı Kullanılarak Obezite Verilerinin Ridge Regresyon İle Tahmin Edilmesi	Doç. Dr. Mehmet Güray ÜNSAL
17.30-17.40	Halk Sağlığı Yönünden Kurşun Zehirlenmesi	Dr. Öğr. Üyesi Nergiz SEVİNÇ
17.40-17.50	Farklı Yüze İşlemleri Sonrası Polietilketonketon'un (Pekk) Yüzey Pürüzlülüğünün Değerlendirmesi	Ars. Gör. Kübra ERDEM
17.50-18.00	Etik İlkeler Kapsamında Aile Planlaması Danışmanlığına Bakış	Dr. Öğr. Üyesi Semra ELMAS
	5.06.2020	
	Online Bildiri Sunumu-15: Moderatör: Dr.Öğr.Üyesi Derya GEMİCİ DEVECİ	
08.30-08.40	Demans Hastalarının Bakım Veren Yakınlarının Depresyon Durumu Üzerine Sistematiik Bir Çalışma	Bahar DEMİRCAN
08.40-08.50	Covid-19 Pandemiisinde Radyoterapi Kliniklerinde Alınan Önlemler	Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Murat ŞENİŞİK
08.50-09.00	Dijital Planlama ve Mukoza Destekli Rehberli İmplant Cerrahisi: Olgu Sunumu	Dr. Öğr. Üyesi Özge DOĞANAY
09.00-09.10	Temporomandibular Eklem Bozukluklarında Ultrasonografinin Diagnostik Etkinliğinin Değerlendirilmesi: Bir Pilot Çalışma	Dr. Öğr. Üyesi Gaye KESER
09.10-09.20	Otitis Spektrum Bozukluğunun Derin Öğrenme Yöntemi İle Tespiti	Dr. Öğr. Üyesi Kıyas KAYAALP
09.20-09.30	Neonatal Hipoksik İskemik Ensefalopati (Hie) Tedavisinde Hipotermi	Dr. Öğr. Üyesi Sadrettin EKMEK
09.30-09.40	Kahve arası	
	Online Bildiri Sunumu-16: Moderatör: Doç. Dr. Mustafa Erdem SAĞSÖZ	
09.40-09.50	Geriatrik Onkoloji Hastalarında Kemoterapinin Uyku Kalitesi Ve Kognitif Fonksiyon Üzerine Etkisi	Özlem ÖZDEMİR
09.50-10.00	Serviks Kanseriinden Korunmada Hpv Aşısının Önemi	Burcu KORKUT
10.00-10.10	Oosit İn Vitro Maturasyonuna Gonadotropin Uygulanmasının Oosit Canlılık ve Maturasyon Oranlarına Etkisi	Dr. Öğr. Üyesi Filiz TEPEKÖY
10.10-10.20	Diyetisyenlerin İklim Değişikliği ve Çalışma Alanına Etkileri Konusundaki Bilgi Düzeyi ve Farkındalıklarının Araştırılması	Mervenur ÖZEL
10.20-10.30	Prebiyotiklerin Obezite Üzerine Etkisi	Dr. Öğr. Üyesi Gülin ÖZTÜRK ÖZKAN
10.30-10.40	Pediyatrik Yaş Grubu Hastalarda Solunum Yolu İnfeksiyonuna Neden Olan Virüs ve Atipik Bakterilerin Araştırılması	Doç. Dr. Harun AĞCA
10.40-10.50	Kahve arası	
	Online Bildiri Sunumu-17: Moderatör: Prof.Dr. Oktay ARDA	
10.50-11.00	Optisyenlik Programı Öğrencilerinde İş Edinme Kaygı Düzeyinin Araştırılması (Altınbaş Üniversitesi Örneği)	Öğr. Gör. Nihal BAĞLIOĞLU
11.00-11.10	Besin Teknolojisindeki Yeni Olan Probiyotiklerin Kansere Prevensiyonuna Etkisi	Dr. Öğr. Üyesi Ayşe GÜNEŞ BAYIR
11.10-11.20	Meme Kanseri Tedavisine Yönelik Keten Tohumu Yağı Yüklü Polikaprolakton Polietilenglikol Esaslı Nanotransfeksiyon Üretimi	Eda Nur YETİŞKİN
11.20-11.30	Vardiyalı Çalışan Hemşirelerin Beslenme Alışkanlıklarının Sağlıklı Yeme İndeksi İle Değerlendirilmesi	Benay İNCEOĞLU
11.30-11.40		
11.40-11.50	Yemek Arası-12.00-13.00	
	Online Bildiri Sunumu-18: Moderatör: Dr. Öğretim Üyesi Ahmet Murat ŞENİŞİK	
13.00-13.10	Covid-19 Pandemiisine Bağlı İzolasyon Sürecinde Türkiye'de Yabancı Hayatı ve Çevre Sağlığına Yönelik Gerçekleşen Değişimlerin Vatandaş Bilimi Metoduyla İrdelenmesi	Dr. Öğr. Üyesi Okan ÜRKER
13.10-13.20	Yetişkin Bireylerde Duyusal Yeme Durumunun Cinsiyet, Yaş Ve Beden Kütle İndeksi İle İlişkisi	Neris GÜVEN
13.20-13.30	Yaşlı Bakımı Konusu Hakkında Türkiye'de Yapılan Lisansüstü Tezlerin İçeriklerinin Değerlendirilmesi	Öğr. Gör. Emin AKSAN

13.30-13.40	JNK İnhibisyonu, Glioblastoma Hücreleri ve Astrositlerde Protein Düzeyinde Sitoskeleton, Hipoksi Ve Nörogenezi Modüle Eder: Bir İmmüno Floresan Çalışma	Doç. Dr. Serap USLU
13.40-13.50	Yengeç Ve Yumurta: Cıvıv Embriyoları ve Kanseri Araştırmalarının Tarihçesi	Doç. Dr. Serap USLU
13.50-14.00	Covid-19 Pandemisi Normalleşme Sürecinde "Yeni Normal'e Göre Preoperatif Hazırlık	Dr. Öğr. Üyesi Ali Bestemi KEPEKÇİ
14.00-14.10	Kahve arası	
	Online Bildiri Sunumu-19: Moderatör: Öğr. Gör. Dr. Handan TANYILDIZI KÖKKÜLÜNK	
14.10-14.20	Çocukluk Çağı Travması Olan ve Olmayan Psikiyatri Hastalarının İntihar Eğilimlerinin Belirlenmesi	Kübra ÇABUK
14.20-14.30	Nükleer Tıp'ta Güncel Gelişmeler	Öğr. Gör. Duygu TUNÇMAN GENÇ
14.30-14.40	Servikal Disk Hernili Bireylerde Kassal Endüransın Ağrı, Boyun Farkındalığı ve Kinezyofobi İle İlişkisinin İncelenmesi	Tuğba DERE
14.40-14.50	İnfanıl Ezotropyası Olan Hastaların Klinik Özellikleri ve Cerrahi Sonuçları	Emrah ÖZTÜRK
14.50-15.00	Üremenin Kadın Üzerinden Kontrolü ve Medikalizasyon	Dr. Öğr. Üyesi Nazlı BALTACI
15.00-15.10	Our Experiences Of Şanlıurfa Mehmet Akif İnan Training And Research Hospital Endoscopic Retrogratcholangiopankreatograph	Esat Taylan UĞURLU
15.10-15.20	Kahve arası	
	Online Bildiri Sunumu-20: Moderatör: Dr.Öğr.Üyesi Gülhan SEYHUN	
15.20-15.30	Çalışma Yaşamında Ageizm, Yaşlı Ayrımcılığı	Belgin ORAL
15.30-15.40	Nükleer Kardiyak Görüntüleme Teknolojik Gelişmeler	Öğr. Gör. Eda MUTLU
15.40-15.50	Prospect Of Development Polymeric Based Nanovaccines Against Covid-19	Sahar DİNPARVAR
15.50-16.00	Benign Ses Hastalığı Nedeniyle Foniatri Polikliniğimize Başvuran Hastaların Özellikleri	Dr. Abdurrahman Buğra CENGİZ
16.00-16.10	Soket Kalkını Tekniği ve Konvansiyonel Teknik İle Uygulanan İmmedat İmplantasyon Olgularında Pembe Estetik Skor Değerlerinin Karşılaştırılması	Arş. Gör. Ezgi CEYLAN
16.10-16.20		
16.20-16.30	Kahve arası	
	Online Bildiri Sunumu-21: Moderatör: Dr. Öğr. Gör. Şeyda Ferah ARSLAN	
16.30-16.40	Covid-19 Sürecinde Uzaktan Dijital Patoloji Mikroskopi Uygulaması: Dijital Patolojinin Tıp Eğitimine Entegrasyonu Örneği	Dr. Öğr. Üyesi Sibel SENSU
16.40-16.50	Geriatrik Popülasyonda Nazal Kemik Fraktürlerinin Retrospektif Analizi	Dr. Öğr. Üyesi M. Volkan Akdoğan
16.50-17.00	Laparoskopik Sleeve Gastrektomi Sonrası Geç Dönemde Görülen Nadir Bir Komplikasyon: İnce Bağırsak İnkarerasyonu	Tamer AKAY
17.00-17.10	Her Yönüyle Çocuklarda Gastroözefageal Reflü Ve Hastalığı	Dr. Öğr. Üyesi Erkan DOĞAN
17.10-17.20	Akciğer Kanseri ve Kapsaisinin Akciğer Kanseri Etkileri	Hira Nur ATEŞ
17.20-17.30		
17.30-17.40		

Fotoğraf Galerisi

İÇİNDEKİLER

KONGRE KÜNYESİ	I
BİLİM KURULU	II
KONGRE PROGRAMI	III
FOTOĞRAF GALERİSİ	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÖNSÖZ	VI

Author	Title	No
Mustafa IŞIK	Özel Sağlık Kuruluşlarında Maliyet Analizi Ve Verimlilik Çalışmaları: Örnek Hastane Uygulamaları	1
Mustafa KURT Orhan AY	Ektopik Gebelik Over Torsiyonunu Taklit Edebilir	2
Mustafa Selim ŞAHİN Emir BAYSAZAN Orhan Barış ATEŞ Simge KAÇAR Leyla TÜRKER ŞENER	Sağlıkta Yapay Zeka ve 5G	4
Nazan ERENOĞLU SON	İmmün Direnç ve Antioksidanların Rolü	6
Neslihan YILMAZ ÇIRAKOĞLU	Konik Işınlı Bilgisayarlı Tomografi Kullanılarak Üç Köklü Alt Premolar Dişin Selektif Retreatment Tedavisi: 5 Yıllık Takip	7
Ayşegül YILMAZ Sergül DUYGULU	Patient Safety Culture Perceptions Of Nurses Working In A City Hospital And Affecting Factors	8
Öyküm GENÇ Sevim KARAKAŞ ÇELİK Güliz ŞENORMANCI Ayşe Semra DEMİR AKÇA Ömer ŞENORMANCI	TLR3 Ve TLR5 Gen Polimorfizmlerinin Şizofreni İle İlişkisinin Araştırılması	9
Özlem YILDIRIM İrfan AYDIN Handan TANYILDIZI KÖKKÜLÜNK	Tıpta Tıbbi Görüntüleme Yöntemlerinin Önemi	10
Özlem YOLDAŞ	Covid-19 Hastalığı Tanısı: Testlerin Karşılaştırılması	11
Pelin PALAS KARACA	Covid-19 Pandemisinde Emzirme ve Yönetimi	12

1. ULUSLARARASI SAĞLIK BİLİMLERİNDE MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ
3-5 HAZİRAN 2020 / ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

Refika GENÇ KOYUCU	Covid-19 Ve Gebelik	13
Murat ÖZDEMİR	Genel Cerrahi Kliniği ve Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği Arasında Peroperatif Multidisipliner Yaklaşım.	14
Ahmad YAHYAZADEH Sarmad Hayder Weli WELI Feyza BAŞAK	Cep Telefonlarının Sıçan Karaciğeri Üzerindeki Etkilerinin Seterolojik Yöntemle Araştırılması	15
Selim BÖLÜKBAŞI	Geniş Tabanlı Makula Deligi Olgularında Inverted Internal Limiting Membran Flep Tekniği Sonuçları	17
Selin KARA Fatma Nevin ŞİŞMAN	Yaşlı Bireylerin Yaşam Kalitesi İle Yaşlılığa Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişki	18
Selma SEZGİN	Terapötik Ultrasonun Biyofilm Enfeksiyonları Kontrolünde Kullanımı	20
Fuat BULUT Alev Cumbul Ayşe Sezim Safak	Hem Annesinde Hem de Babasında Rekürren Kronik Tonsillit Hikayesi Olan Çocukların Tonsil Dokusundaki Mukozal Biyofilmin Histomorfometrik ve Klinik Önemi	21
Serhat CÖMERT	Opere Edilen İntrakranial Kitlelerin, Kan Biyokimyası İle İlişkisi	23
Sina FERAHMAN	Üst Gastrointestinal Yabancı Cisimlerin Değerlendirilmesinde Bilgisayarlı Tomografinin Ve Endoskopinin Karşılaştırılması	24
Şeyda BELLİ	Covid19 Pandemisinde Epistaksisli Hastalara Yaklaşım	25
Şükriye KARADAYI Beytullah KARADAYI	Adli Olguların Çözümünde Mikrobiyom Kullanımı ve Bu Alandaki Son Gelişmeler	26
Tuğçe Naime GEDİK Ahmet OZBEK	Importance Of Asymptomatic Carriers On Covid-19 Transmission	28
Fahri GÖKÇAL Omar Yusef KUDSI	Robotik Rives-Stoppa Ventral Herni Onarımının Öğrenme Eğrisi: Kümülatif Toplam Analizi	29
Fahri GÖKÇAL	Acil Ventral Herni Onarımında Açık ve Robotik Cerrahi Yaklaşımların Karşılaştırılması	30
Fatih KARAYÜREK	Dental Travma Sonrası Meydana Gelen Yumuşak Ve Sert Dokularda Estetiğin Sağlanması	31

1. ULUSLARARASI SAĞLIK BİLİMLERİNDE MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ
3-5 HAZİRAN 2020 / ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

Fatma Dilek TURAN Ayşegül İŞLER DALGIÇ	Covid-19 Pandemisinde İlan Edilen 0-20 Yaş Sokağa Çıkma Kısıtlamasının Çocuklar Üzerine Etkilerinin Psikososyal Gelişim Kuramına Göre Değerlendirilmesi	32
Fikriye IŞIK Mithat KIYAK Mustafa IŞIK	Sağlıkta Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	33
Funda İNCEKARA	Coronavirüs Sonrası Toraks Cerrahisi: Multidisipliner Yaklaşım	34
Gizem YEĞEN Gozde CUKUROVA Hüseyin SERVI Buket AKSU Ozgul KISA	Statistical Modelling Of Agar Well Diffusion Assay For Detection Of Antimicrobial Activity Of Medicinal Plant Extracts	35
Gökçen YAŞAYAN	Fabrication And Characterization Studies Of Chitosan And Chitosan/Pectin Polyelectrolyte Complex Films As Wound Dressings	36
Gül KOÇYİĞİT Cemal Onur NOYAN	Ortaokul Ve Lise Öğrencilerinin Merhamet İle İlgili Algılarının İncelenmesi: Fenomenolojik Bir Çalışma	37
Hasan ÖKMEN İsmail Ahmet BİLGİN	Kronik Anal Fissür Tedavisinde Botoks Enjeksiyonu Ve Lateral İnternal Sfinkterotomi Karşılaştırılması	38
Hülya TÜRK	Pandemide Yaşlılık: Kapatma ya da Yaş Ayrımcılığı Perspektifinde	39
Huseyin İKİZLERLİ Hayriye Ertem Vehid Ozgul KISA	The Evaluation Of Awareness And Level Of Knowledge About Tuberculosis Among Students Of Pharmacy Faculty	40
Hüseyin KAYA Uğur YILMAZ	Keratokonius Hastalarında Farklı Yöntemlerle Ölçülen Göz İçi Basıncının Karşılaştırılması	41
İrem ŞENSES	Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Sunumunda Hastalıkların Uluslararası Sınıflandırılması Sistemi (Icd)’nin Kullanımı Ve Durumu	43
Gülşah ÖZSOY İsmail ÖZSOY Buket BÜYÜKTURAN Özge BARUT Atahan TURHAN Öznur BÜYÜKTURAN	Does Smoking Consumption Affect Spinal Mobility In Young Adults?	44
Kamil YAVUZER	Glokom Tedavisinde Uygulanan Xen İmplantın 2 Yıllık Sonuçları	46

1. ULUSLARARASI SAĞLIK BİLİMLERİNDE MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ
3-5 HAZİRAN 2020 / ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

Kerem ATALARLI Cenk Murat ÖZER Ayşe Zeynep YILMAZER KAYATEKİN Mustafa Çağatay BÜYÜKUYSAL	Obstrüktif Uyku Apne Sendromu Olan Hastalarda Concha Nasalis Inferior'un Değerlendirilmesi: Ön Çalışma	47
Kıvılcım ULUSAN	Paratiroid Cerrahisinde İntraoperatif Sinir Monitörizasyonunun Yeri	48
Muhammed Hilmi BÜYÜKÇAVUŞ Safa KURNAZ	Ortodontik Tedavi Sonrasında Kök Kanal Tedavili Dişlerdeki Eksternal Kök Rezorpsiyonlarının ve Rezorpsiyon Şiddetlerinin Değerlendirilmesi	49
Mehmet Aykut YILDIRIM Mustafa ŞENTÜRK Ömer KİŞİ	Pankreatikoduodenektomi Deneyimlerimiz: Tek Merkez 5 Yıllık Sonuçların Analizi	51
Merve ÖZZEYBEK TAŞ Nazmiye EKİNCİ Emin AKSAN	Sağlıkta Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine İlişkin İnternete Yansıyan Türkçe Haberlerin İçeriklerinin Değerlendirilmesi	52
Özüm ERKİN	Deri Kanserlerinde İkincil Koruma Stratejileri	53
Nagehan CAN Ercan ÖZSOY	Katarakt Cerrahisinde Erken Dönem Sonuçlarımız	54
Ahsen Gülizar YILMAZ Fatma Nevin ŞİŞMAN	Adölesanlar İçin Beslenme Alışkanlıkları Ölçeği Geçerlik Güvenirliği	55
Emre YANIKKEREM Özge TOPSAKAL Asuman BOZ	Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutumlarının İncelenmesi	56
Büşra ÇAKIR Gökçen GARİPOĞLU	Yetişkin Bireylerin 'Sürdürülebilir Beslenme' Açısından Bilgi ve Davranışlarının İncelenmesi	58
Gül YILDIZ TELATAR Barış Can TELATAR	Farklı İçeceklerin Dental Kompozitlerin Yüzey Pürüzlülüğü Üzerine Etkisi	59
Halil KAZANASMAZ	Term Yenidoğan Bebeklerde Pletismografi Variabilite İndeksi, Üre, Kreatinin Ve Ürik Asit Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	60
Asuman ÇANAK Burçak YAVUZ	Covid-19 Ve Renin – Anjiyotensin Sistemi Arasındaki İlişki Mekanizması	61
Atilla YAZICIOĞLU	Dakriyostenozda Transkanaliküler Diod Lazer Dakriyosistorinostominin 1 Yıllık Sonuçları	63

1. ULUSLARARASI SAĞLIK BİLİMLERİNDE MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ
3-5 HAZİRAN 2020 / ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

Aycan BAŞ Işıl ALBENİZ	Sıçanlarda Diyabete Bağlı İşitme Kaybının Abr Testi İle Araştırılmasında II. Dalga ve 16 Khz Frekansının Önemi	64
Bahar KANDEMİR Yasemin DURDURAN Sevgi PEKCAN	Hekim Dışı Hastane Çalışanlarının Tüberküloz Bilgi Durumu: Bir Üniversite Hastanesi	65
Barış TUNCER	Çocuk Ve Ergenlerde Madde Bağımlılığı ve Bağımlı Çocuk Ve Ergenlere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamaları	66
Barış TUNCER	Suçta Sürüklenen Çocuklar Ve Suçta Sürüklenen Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamaları	67
Barış TUNCER	Çocukluk Döneminde Fiziksel İstismar	68
Derya DOĞANAY Batuhan Cenk ÖZKAN Fatma ÇELİK	Tamamlayıcı Beslenmede Kullanılan Evde Yapılan ve Ticari Bebek Mamalarının Mikrobiyolojik Kalitesi	69
Bedriye Nazlı GENÇ Nusret ERDOĞAN İbrahim İlker OZYİĞİT	A Comprehensive Approach to Understand Covid-19	70
Begüm DİKMEN Elif ERTAS Ozgul KISA	To Evaluate the Knowledge Level of Flu, Common Cold and Flu Vaccine in Altinbas University Pharmacy Student	71
Belkız ÖNGEN İPEK Mustafa Erinç SİTAR Aslı KARADENİZ	Laboratuvar İşletim Sistemi Değişikliğinin Test Sayısına Etkisi	72
Bilal ÖZMEN Zeynep KAYA Hatice Zehra BODUR GÜNEY	Polimerizasyon Esnasında Kompozit Rezinlerin Direkt Işık Geçirgenliğinin Değerlendirilmesi: Radyometrik Bir Çalışma	73
Bora KORKUT	Aşınan Kesici Kenar Yüzeylerindeki Mineral İçerik Değişiminin Klinik Olarak Değerlendirilmesi	75
Burcu AĞIRMAN Emine ALARÇIN	3d Bioprinting Of Nanocomposite Bioink Formulations For The Treatment Of Bone- Related Disorders	76
Burcu KANPALTA Defne BURDUROĞLU	Farklı Kalınlıkta ve Sinterizasyon Derecesindeki Zirkonya Materyallerinin Translucensisinin Değerlendirilmesi	77
Burçak YAVUZ Adil ALLAHVERDİYEV	Parkinson Hastalığının Tedavisinde Ekzosom Temelli Nanotaşıyıcı Sistemlerin Geliştirilmesi	78

1. ULUSLARARASI SAĞLIK BİLİMLERİNDE MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ
3-5 HAZİRAN 2020 / ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

Büşra TÜRKMEN Naciye VARDAR YAĞLI Uğur ÜNLÜTÜRK Sertaç AK	Obez Bireylerde Fiziksel Performans, Fiziksel Aktivite Düzeyi, Denge ve Sağlık Okuryazarlığının Sağlıklı Bireylerle Karşılaştırılması: Pilot Çalışma	79
Çiğdem SAYGI Derya ÖZBAŞ GENÇARSLAN	Psikotik Hastalara Bakım Verenlerin Mizaç Özellikleri, Bakım Yükleri ve Baş Etme Düzeyleri Arasındaki İlişki	80
Duygu AKÇAY	Türkiye’de Son Beş Yılda Hemşirelik Alanında Okul Temelli Yapılan Lisansüstü Tezlerinde Sağlık Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi: Sistematiik Derleme	81
Ebru ÖZDEMİR NATH	Hamilelik döneminde Fitoterapi	82
Ekin KARLIK Hakan AKGÜL	Current Perspective of Multidisciplinary Work in Intern Physical Therapists in Turkey	83
Emine ALARÇİN	Optimization Of A Composite Hydrogel Bioink For Extrusion-Based 3D Bioprinting	84
Esen DABLAN Eda YILMAZ ALARÇİN	Hekimlere Yönelik Toplumsal Cinsiyet Rolü Beklentisi	85
Veysel AYKUT Üyesi Fehmi ESEN	İnterstisyel Sistit Hastalarında Kuru Göz Bulguların Değerlendirilmesi	86
Yekbun ADIGÜZEL	Information Theoretic Approach In Allometric Scaling Relations Of DNA And Proteins – Evaluation Of Our Earlier And Current Approach	87
Meryem ÇOLAK Meryem ÇOLAK	Human Papilloma Virüs Farkındalığının Araştırılması	88
Yusuf EVCİMEN	Hafif, Orta Ve Yüksek Miyopi Tedavisinde Transepitelyal Fotorefraktif Keratektomi Sonuçları	89
Zeynep EKİNCİ Mehmet Can EKİNCİ	Hematoloji Kliniğinde Akut Solunum Yetmezliği Gelişen Hastalara Uygulanan Erken Dönem Noninvaziv Solunum Desteginin Etkisi	90
Şadiye GUNPINAR Erkan GUNPINAR	Individual Risk Prediction For Patients With Periodontal Diseases Via Artificial Intelligence	92
Gizem YEĞEN Esra EKİNCİ Hüseyin SERVI Buket AKSU Ozgul KISA	Optimization Of Agar Well Diffusion Assay For Detection Of Antimicrobial Activity Of Nigella Sativa Methanol Extract	94

1. ULUSLARARASI SAĞLIK BİLİMLERİNDE MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ
3-5 HAZİRAN 2020 / ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

Murat ENOZ	Erişkin Türk Hasta Popülasyonunda Ankiloglossi Tipleri ve Belirtileri	95
Emel ÖNCAN Seden AKAN	Daimi Kanin ve İkinci Premolar Dişlerin İskeletsel Olgunluk İle Olan İlişkisinin Değerlendirilmesi	97
Sitem Merve ŞAHİN Gülengül DUMAN Ece GENÇ Alper YAMAN Elif Çiğdem ALTUNOK	Transdermal Sonoforez Cihazının Sıçanlarda Tramadol Hidrojel Salınımının Geliştirilmesi	98
Ayça BAL ÖZTÜRK	3D-Bioprinting Technology: Design Of Tissue-Engineered Bilayered Nanohydril Osteochondral Scaffolds	99
Özden ÖZKAL	Majör Yanık Yaralanması Olan Hastalarda Fiziksel Aktivite Düzeyi İle Yanığa Özgü Sağlık Ölçeği Arasındaki İlişkinin Araştırılması	100
Ayşegül YILMAZ Sergül DUYGULU	Effects of an Empowerment Program on Unit Charge Nurses in Turkey: A pretest- posttest design	101
Fatih BUDAK Kadriye SÖNMEZ	Covid-19 Pandemi Sürecinde Klinik Liderliğin Önemi	102
İsmail AYDIN	İncebarsak Tıkanıklığına Sebep Olan Fitobezoar (Bütün Yenmiş Kayısı Meyvesi); Olgu Sunumu	103
Esin Evren KILIÇASLAN Merve ATILGAN Almila EROL	Şizofreni Hastalarında 10 Yıllık Kardiyovasküler Hastalık Riskinin 1 Yıllık İzlem Sonuçları Ve Sağlıklı Kontrollerle Karşılaştırılması	104
Denizhan BAYKAL Özgün Yusuf ÖZYILMAZ	İki Farklı Lamina Porseleninin Farklı Solüsyonlardaki Renk Stabilitesi ve Yüzey Pürüzlülüğünün Karşılaştırılması	105
Nazmiye EKİNCİ Emin AKSAN	Covid-19 Pandemisine İlişkin İnternete Yansıyan Ulusal Haberlerin İçeriklerinin Değerlendirilmesi (2020 Yılı'nın İlk 4 Ayı)	107
Mehmet Güray ÜNSAL Deniz ÖZONUR Reşat KASAP	Makine Öğrenmesi Yaklaşımı Kullanılarak Obezite Verilerinin Ridge Regresyon İle Tahmin Edilmesi	108
Nergiz SEVİNÇ	Halk Sağlığı Yönünden Kurşun Zehirlenmesi	109

1. ULUSLARARASI SAĞLIK BİLİMLERİNDE MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ
3-5 HAZİRAN 2020 / ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

Kübra ERDEM Özgün YUSUF ÖZYILMAZ	Farklı Yüzey İşlemleri Sonrası Polieterketonketon'un (Pekk) Yüzey Pürüzlülüğünün Değerlendirmesi	110
Semra ELMAS Şükran BAŞGÖL	Etik İlkeler Kapsamında Aile Planlaması Danışmanlığına Bakış	111
Bahar DEMİRCAN Pervin TUNÇ	Demans Hastalarının Bakım Veren Yakınlarının Depresyon Durumu Üzerine Sistematik Bir Çalışma	112
Ahmet Murat ŞENİŞİK	Covid-19 Pandemisinde Radyoterapi Kliniklerinde Alınan Önlemler	113
Özge DOĞANAY Erdem KILIÇ	Dijital Planlama ve Mukoza Destekli Rehberli İmplant Cerrahisi: Olgu Sunumu	115
Gaye KESER Filiz NAMDAR PEKİNER	Temporomandibular Eklem Bozukluklarında Ultrasonografinin Diagnostik Etkinliğinin Değerlendirilmesi: Bir Pilot Çalışma	116
Kıyas KAYAALP Sedat METLEK	Otistik Spektrum Bozukluğunun Derin Öğrenme Yöntemi İle Tespiti	117
Sadrettin EKMEK	Neonatal Hipoksik İskemik Ensefalopati (Hie) Tedavisinde Hipotermi	118
Özlem ÖZDEMİR Seray SARAY Tarık SALMAN Songül ÖZALTAŞ Ahmet ALACACIOĞLU	Geriatrik Onkoloji Hastalarında Kemoterapinin Uyku Kalitesi Ve Kognitif Fonksiyon Üzerine Etkisi	119
Burcu KORKUT	Serviks Kanseri ile Korunmada Hpv Aşısının Önemi	120
Filiz TEPEKÖY	Oosit In Vitro Maturasyonuna Gonadotropin Uygulanmasının Oosit Canlılık ve Maturasyon Oranlarına Etkisi	121
Mervenur ÖZEL İsmail Hakkı TEKİNER	Diyetisyenlerin İklim Değişikliği ve Çalışma Alanına Etkileri Konusundaki Bilgi Düzeyi ve Farkındalıklarının Araştırılması	122
Gülin ÖZTÜRK ÖZKAN	Prebiyotiklerin Obezite Üzerine Etkisi	123
Harun AĞCA	Pediyatrik Yaş Grubu Hastalarda Solunum Yolu Enfeksiyonuna Neden Olan Virüs ve Atipik Bakterilerin Araştırılması	124
Neriman GEY Nihal BAĞLIOĞLU	Optisyonluk Programı Öğrencilerinde İş Edinme Kaygı Düzeyinin Araştırılması (Altınbaş Üniversitesi Örneği)	125

1. ULUSLARARASI SAĞLIK BİLİMLERİNDE MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ
3-5 HAZİRAN 2020 / ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

Ayşe GÜNEŞ BAYIR	Besin Teknolojisindeki Yeri Olan Probiyotiklerin Kansere Prevensiyonuna Etkisi	126
Eda Nur YETİŞKİN Maria DAABOUL Shifa ALHAMVİ Murat TOPUZOGULLARI	Meme Kanseri Tedavisine Yönelik Keten Tohumu Yağı Yüklü Polikaprolakton Polietilenglikol Esaslı Nanotaşıyıcılarının Üretimi	127
Benay İNCEOĞLU Serap Andaç Öztürk	Vardiyalı Çalışan Hemşirelerin Beslenme Alışkanlıklarının Sağlıklı Yeme İndeksi İle Değerlendirilmesi	128
Okan ÜRKER Salih Tora BENZEYEN Yasin İLEMİN	Covid-19 Pandemisine Bağlı İzolasyon Sürecinde Türkiye’de Yabancı Hayatı ve Çevre Sağlığına Yönelik Gerçekleşen Değişimlerin Vatandaş Bilimi Metoduyla İrdelenmesi	130
Neris GÜVEN Tuğçe ÖZLÜ Emre Batuhan KENGER Ezgi ARSLAN	Yetişkin Bireylerde Duygusal Yeme Durumunun Cinsiyet, Yaş Ve Beden Kütle İndeksi İle İlişkisi	131
Emin AKSAN Merve ÖZZEYBEK TAŞ Nazmiye EKİNCİ	Yaşlı Bakımı Konusu Hakkında Türkiye’de Yapılan Lisansüstü Tezlerin İçeriklerinin Değerlendirmesi	132
Can KOSE Serap USLU Duygu ÇALIK Berrin ÖZDİL Hüseyin AKTUĞ	JNK İnhibisyonu, Glioblastoma Hücreleri ve Astrositlerde Protein Düzeyinde Sitoskeleton, Hipoksi Ve Nörogenezi Modüle Eder: Bir İmmünofloresan Çalışma	133
Serap USLU Mahmut Alpertunga KARA	Yengeç Ve Yumurta: Cıvıv Embriyoları ve Kansere Araştırmalarının Tarihçesi	135
Ali Bestemi KEPEKÇİ	Covid-19 Pandemisi Normalleşme Sürecinde “Yeni Normal”e Göre Preoperatif Hazırlık	137
Kübra ÇABUK Nurgül ÖZDEMİR	Çocukluk Çağı Travması Olan ve Olmayan Psikiyatri Hastalarının İntihar Eğilimlerinin Belirlenmesi	139
Duygu TUNÇMAN GENÇ Eda MUTLU Bilal KOVAN Bayram DEMİR	Nükleer Tıp’ta Güncel Gelişmeler	140
Tuğba DERE İpek GÜRBÜZ	Servikal Disk Hernili Bireylerde Kassel Enduransın Ağrı, Boyun Farkındalığı ve Kinezyofobi İle İlişkisinin İncelenmesi	141
Emrah ÖZTÜRK Ercan ÖZSOY Abuzer GÜNDÜZ	İnfanıl Ezotropyası Olan Hastalarımızın Klinik Özellikleri ve Cerrahi Sonuçları	142

1. ULUSLARARASI SAĞLIK BİLİMLERİNDE MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ
3-5 HAZİRAN 2020 / ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

Nazlı BALTACI Ayşe METİN	Üremenin Kadın Üzerinden Kontrolü ve Medikalizasyon	143
Esat Taylan UĞURLU Mehlika B. KIRMACI Hüseyin Avni DEMİR Sezgin YILMAZ	Our Experiences Of Şanlıurfa Mehmet Akif İnan Training And Research Hospital Endoscopic Retrogratcholangiopankreatograph	145
Belgin ORAL	Çalışma Yaşamında Ageism, Yaşlı Ayrımcılığı	146
Eda MUTLU Duygu TUNÇMAN GENÇ Bilal KOVAN Bayram DEMİR	Nükleer Kardiyak Görüntülemeye Teknolojik Gelişmeler	147
Sahar DINPARVAR Toghrul SADIKHOV Melahat BAGIROVA Adil M. ALLAHVERDIYEV	Prospect Of Development Polymeric Based Nanovaccines Against Covid-19	148
Abdurrahman Buğra CENGİZ	Benign Ses Hastalığı Nedeniyle Foniatri Polikliniğimize Başvuran Hastaların Özellikleri	149
Ezgi CEYLAN Ezgi DOĞAN Banu ÇUKURLUÖZ BAYINDIR	Soket Kalkanı Tekniği ve Konvansiyonel Teknik İle Uygulanan İmmediat İmplantasyon Olgularında Pembe Estetik Skor Değerlerinin Karşılaştırılması	150
Sibel ŞENSU Sevcan KUTLU B. Nazlı GENÇ Yeşim GÜRBÜZ Nusret ERDOĞAN	Covid-19 Sürecinde Uzaktan Dijital Patoloji Mikroskopi Uygulaması: Dijital Patolojinin Tıp Eğitimine Entegrasyonu Örneği	152
Kübra ÇOBAN İşıl Öz M. Volkan AKDOĞAN	Geriatrik Popülasyonda Nazal Kemik Fraktürlerinin Retrospektif Analizi	153
Tamer AKAY Metin LEBLEBİCİ	Laparoskopik Sleeve Gastrektomi Sonrası Geç Dönemde Görülen Nadir Bir Komplikasyon: İnce Bağırsak İnkanserasyonu	154
Erkan DOĞAN	Her Yönüyle Çocuklarda Gastroözefageal Reflü Ve Hastalığı	156
Serap ANDAÇ ÖZTÜRK Hira Nur ATEŞ	Akciğer Kanseri ve Kapsaisin Akciğer Kanseri Etkileri	157
Yasemin Yücel YÜCEL	Cholinesterases and Their Roles in Life Sciences	158

ÖNSÖZ

Pek çok ülkeden önemli sayıda akademisyenin Bilim ve Hakem Kurulunda yer aldığı I. Uluslararası Sağlık Bilimlerinde Multidisipliner Çalışmalar Kongresini Altınbaş Üniversitesi ve İKSAD'ın iş birliği ile yüzü aşkın bilim insanının katılımıyla 3-5 Haziran 2020 tarihlerinde online olarak tamamlamış olmanın mutluluğunu yaşamaktayız.

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de sağlık bilimleri, temel yaşam bilimleri başta olmak üzere tüm bilim dallarıyla sıkı bir ilişki içindedir. Bu nedenle kongremizde Tıp Bilimleri (Dahili, Temel, Cerrahi), Diş Hekimliği, Eczacılık, Veterinerlik, Hemşirelik, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon, Beslenme ve Diyetetik, Ebelik, Çocuk Gelişimi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi, Gerontoloji, Yaşam Bilimleri (Biyoloji, Kimya, Fizik Vd.), Sağlık Yönetimi, Sosyal Hizmetler, Halk Sağlığı ve Epidemiyoloji, Sağlık Bilişim Sistemleri, Biyomühendislik ve diğer Multidisipliner Sağlık ve Yaşam Bilimleri alanlarında çalışmalarını sürdüren değerli akademisyen ve bilim insanlarının sözlü bildirileri kabul edilmiştir.

Bu bağlamda kongremizin sağlık ve yaşam bilimleri adına geleceğe ışık tutacağını düşünmekteyiz. Sağlık bilimleri ve yaşam alanlarında çalışan bilim insanlarının ve akademiye gönül vermiş tüm katılımcılarımıza teşekkür eder,

Bir sonraki bilimsel toplantılarda görüşmeyi dileriz.

Prof. Dr. Turgut İPEK
Kongre Başkanı

ÖZEL SAĞLIK KURULUŞLARINDA MALİYET ANALİZİ VE VERİMLİLİK ÇALIŞMALARI: ÖRNEK HASTANE UYGULAMALARI

Mustafa IŞIK

*Medicalpark Sağlık Grubu Tedarik Zinciri Direktörü,
İstinye Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü Doktor Öğretim Üyesi*

ÖZET

Giriş: Sağlık kuruluşlarında artan maliyetleri ve israfı azaltarak verimliliği artırmak için yapılan çalışmalar hem iş süreçlerini yalınlaştırarak daha hızlı sonuç alınmasına, hem de memnuniyet düzeyini artırarak maliyetlerin minimize edilmesine önemli katkı sağlamaktadır. Oluşan piyasa koşulları ve artan rekabet şartlarında özel sağlık kuruluşları tutunabilmek ve sürdürülebilirliklerini sağlamak için yeni stratejiler üretme gerekliliğini hissetmektedirler.

Amaç: Bu çalışmanın amacı; özel sağlık kuruluşlarında temel gider kalemlerini oluşturan maliyet unsurlarında yapılacak olan verimlilik analizi çalışmalarının şirket karlılığına sağlayacak olduğu katkıyı ortaya koymaktır.

Yöntem : Hastanelerin büyük maliyet ve harcama kalemlerinin detaylıca tespiti yapılarak bu alanlarla ilgili ne tür verimlilik çalışmalarının yapılacağıın yol haritası verilecektir. Ayrıca Özel sağlık kuruluşlarında maliyet yönetimi ile ilgili özellikle sağlık sektörüne yönelik literatür değerlendirilmiştir.

Bulgular: Bu bağlamda alınacak stratejik yönetsel kararlarla gelirlerin artırılabilmesi için çeşitli yollar zorlanırken, gider kalemlerinde yapılacak olan maliyet ve verimlilik çalışmaları yapılması kaçınılmaz olan faaliyetler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu faaliyetler kapsamında belirli etik ve kurumsal kararlar birlikteliğinde şirketin stratejik hedef ve vizyonu ile uyumlu olarak gerçekleştirilecek olan verimlilik çalışmaları kurum karlılığında önemli bir rol oynayacaktır. SGK şartlarının ve sağlık politikalarının oluşturmuş olduğu piyasa koşullarında fark yaratabilme koşullarının sadece gelir mekanizmalarında olmadığı ve gider analizlerinde oluşturulacak olan yeni yöntemlerin hem kuruluşların kendi ekonomileri hem de Türkiye sağlık ekonomisine sağlayacağı katma değer önemli bir yer oluşturacaktır.

Sonuç: Harcama kalemlerinin ana başlıklarını oluşturan; Hekim Giderleri, İlaç ve tıbbi sarf giderleri, Hekim dışı personel giderleri, Dışardan sağlanan medikal hizmetler ve işletme diğer giderleri gibi ana maliyet kalemini oluşturan giderlerin planlama, denetim ve kontrolünün sağlanmasında izlenecek olan yolların sağlayacağı katkılar çalışmada paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hastanelerde Maliyet Yönetimi, Verimlilik, İsfraf Yönetimi.

EKTOPIK GEBELİK OVER TORSİYONUNU TAKLİT EDEBİLİR

ECTOPIC PREGNANCY CAN MIMIC OVARIAN TORSION

Mustafa KURT

Hitit Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0002-9017-9643

Orhan AY

Hitit Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı

ÖZET

Giriş: Over anatomik olarak broad ligamentin bir katlantısı olan ve içinde arter ve vena uterinalar olan, overi pelvik yan duvara bağlayan infundibulopelvik ligament ve uterusu bağlayan utero ovarian ligament ile desteklenir.

Over torsiyonu overin ligamentlerinin üzerinde kan akışını bozarak beslenmesini sekteye uğratabilecek şekilde kendi etrafında dönmesini açıklayan terimdir. Azalan kanlanma komplet veya inkomplet olabilir. Teşhisi ultrason bulguları ve klinik prezentasyon ile konulur. Tanısı semptomlarının ve ultrason bulgularını göreceli olması nedeniyle zordur. Ultrasonda overlerin giderek büyümesi, overlerin orta hatta itilmesi, kanlanmanın azalması, folliküllerin overin periferine itilmesi, girdap belirtisi tanımlayıcı bulgularıdır. Klinik olarak ise ağrı, defans, rebound sayılabilir. Overin torsiyonu izole veya bir organın bir kisti ile beraber de olabilir. Ultrason incelemesinde hemen daima etkilenen overde büyüme izlenir.

Olgu: Hastamız 40 yaşında, 2 çocuk sahibi ve daha önce miyomektomi ile eş zamanlı olarak tubal ligasyon geçirmişti. Sağ alt kadranda bıçak saplanır tarzda karın ağrısı nedeniyle acile başvurduğunda çekilen ultrason raporunda sağ overin kanlanması azalmış olarak belgelenmiş ve over torsiyonunu tanımlayıcı diğer bulgular ise belirtilmemişti. β -HCG değerinin 1100'lerde gelmesi üzerine kliniğe yatırıldı ve oral alım stoplandı. Çekilen seri vajinal ultrasonlarında endometrium normal kalınlıkta olup gebelik bulgusu izlenmedi. Birgün sonra β -HCG değerinin 600'lere düşmesi, over boyutlarında minimal de olsa büyüme olması ve ağrısının geçmemesi üzerine hasta over torsiyonu ön tanısıyla ameliyata alındı. Gözlemde perfore olmuş muhtemel korpus luteum kisti ve eştarafli overe dens yapışık kornual gebelik mevcuttu. Over torsiyone değildi. Kornual gebelik eksize edildikten ameliyat sonlandırıldı. Overe müdahale edilmedi.

Tartışma: Over torsiyonu en yaygın jinekolojik aciller arasındadır. Overin kendi etrafında dönmesi sonucu kanlanmasını azalmasıyla gelişen bu duruma kitle basısı da sebep olabilmektedir. Vakamızda sağlıklı gebelik olasılığı dışlanarak kesin tanı ameliyatla konulabilmektedir. Hastanın daha önce tüp ligasyonu geçirmiş olması ve adetinde gecikme bildirmemesi ektopik gebeliği dışlamaz. Ultrason bulguları yol gösterici olsa da kan testleri ve klinik bulgular hastaya yaklaşımda esansiyel faktörler olmaya devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ektopik gebelik; over; torsiyon.

ABSTRACT

Background: The ovary is supported by the infundibulopelvic ligament which is a fold of the broad ligament and connects the ovary to the pelvic side wall and the utero ovarian ligament that connects the ovary to the uterus.

Ovarian torsion is the term that explains the ovary to rotate around itself, disrupting its feeding by disrupting the blood flow over the ligaments. The diagnosis is made by ultrasound findings and clinical presentation. Its diagnosis is difficult due to the relative symptoms and ultrasound findings. Growing of the ovaries gradually in size, peripherally located follicles, decreased blood flow, whirlpool sign are diagnostic findings of ultrasound examination. Clinically, pain, defense, rebound can be seen. The torsion of the ovary can also be isolated or with a cyst of the organ. In ultrasound examination, growth is always observed in the affected ovary.

Case Presentation: Our patient was 40 years old, had 2 living children, and previously had undergone tubal ligation concurrently with myomectomy. When the patient applied to the emergency department due to sharp

abdominal pain in the lower right quadrant, the blood supply of the right ovary was documented as decreased in the ultrasound report and other findings describing ovarian torsion were not specified. Upon the β -HCG value reached 1100s, she was hospitalized and oral intake was stopped. In the serial vaginal ultrasound, the endometrium was of normal thickness and no signs of pregnancy were observed. One day later, the patient was taken to the operation with a preliminary diagnosis of ovarian torsion after the β -HCG value dropped to 600's, due to minimal growth of the ovary in size and pain that does not relieve. In the observation, there was a perforated corpus luteum cyst and concomitant cornual pregnancy adhering to its ovary. Ovary was not torsioned. The surgery was terminated after the cornual pregnancy was excised. Ovary was not interfered.

Discussion: Ovarian torsion is among the most common gynecological emergencies. This situation, which develops as the decrease of the blood flow caused by torsion, can by mimic by pressure of any mass. In our case, the precise diagnosis could be made surgically, excluding the possibility of healthy pregnancy. Previous tubal ligation does not exclude current ectopic pregnancy.

Although ultrasound findings are guiding, blood tests and clinical findings continue to be essential factors in patient approach.

Keywords: Ectopic pregnancy; over; torsion.

SAĞLIKTA YAPAY ZEKA ve 5G

Mustafa Selim SAHİN

Istanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi

Emir BAYSAZAN

Istanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik Bölümü

Orhan Barış ATEŞ

Istanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik Bölümü

Simge KAÇAR

Istanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü

Leyla TÜRKER ŞENER

Istanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Biyofizik Anabilim Dalı

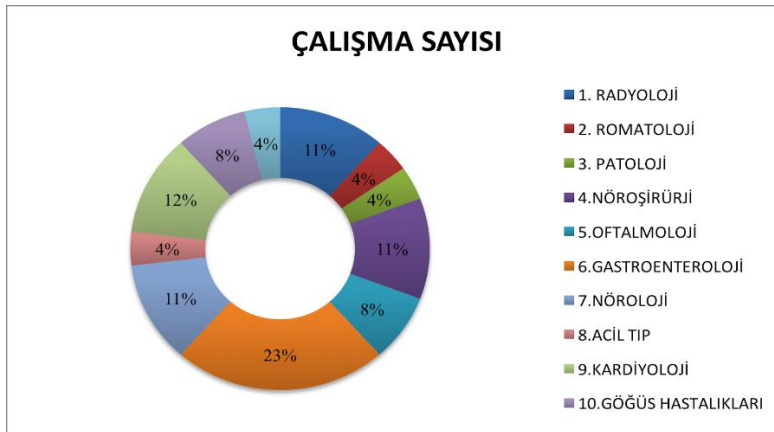
ÖZET

Giriş: Son dönemde yapay zeka alanındaki gelişmeler her alanda olduğu gibi sağlık alanında da gerçekleşmiştir. Sağlık hizmetinin hızlı, az maliyetlerle ve başarılı tanı-tedavi protokolleri ile yürütülmesini hedefleyen bu çalışmalar son yıllarda eksponansiyel bir artış göstermiştir.

5G teknolojisi henüz sağlık rutininde sık uygulama alanı bulamamıştır ancak yapılan AR-GE çalışmaları ve pilot niteliğindeki çalışmalarla güvenilirliği test edilmektedir. Yüksek hız ve bağlantı stabilitesini koruması gibi özellikleri sayesinde sağlık hizmetleri ile önemli birliktelik oluşturacağına inanılan teknoloji bu alanda ilerlemeye açıktır.

Amaç: Çalışmanın amacı yapay zeka ve henüz yeni bir teknoloji olan 5G'nin sağlık alanında yapılmış çalışmaları incelenerek bugünün gelişmelerini anlayabilmek ve geleceğe projeksiyon sunabilmektir.

Yöntem: 2016-2020 yılları arasında sağlıkta yapay zeka alanında yapılmış 23'ü klinik araştırma 1'i derleme olan 24 çalışma ve sağlıkta 5G alanında yapılmış 3'ü AR-GE çalışması, 1'i derleme ve 1'i klinik araştırma olan 5 çalışma incelenmiş ve incelenen araştırmaların metodoloji ve bulguları özetlenmiştir. İncelenen yapay zeka çalışmalarının dallara göre dağılımı grafikte verilmiştir.

Bulgular: Yapay zeka çalışmalarının 22'sinde, oluşturulan sistemlerden başarılı sonuçlar alınırken 2 sistemde istenmeyen sonuçlar elde edilerek %91,6 başarı oranı yakalanmıştır. 5G alanında klinik araştırmada başarı sağlanmış, 3 AR-GE çalışmasında ise oluşturulmuş şematik sistemler yapılan sayısal analizlerde anlamlı sonuçlar vermiştir.

Sonuç: Elde ettiğimiz sonuçlara göre yapay zeka teknolojisinin tıbbın birçok alanında kendisine uygulama alanı bulduğu ve başarılı olduğu görülmektedir. Özellikle gastroenteroloji alanında yapılan çalışmaların sıklığı ve başarısı ile ilerleyen süreçte gastroenterolojide yapay zekanın rutin kullanımda yer alacağı öngörülebilir. Çalışmalarda ne kadar fazla hasta verisi yapay zeka ile işlenirse doğruluk oranının buna korelatif arttığı da

görülmüştür, buradan veri bankası oluşturma ve veri depolama'nın önemi görülmektedir bu teknolojiler de gelişecek diğer alanlardır.

5G alanındaki çalışmalarda teorik ve pratik olarak elde edilen başarı anlamlıdır, hızlı-gecikmesiz iletişimin tıp ile uyumluluğu ikilinin birlikteliğinde olumlu sonuçlar getirebilir ancak ilgili alanlarda çalışma sayısının az olması ve rutin örneklerin henüz olmaması doğru değerlendirmenin önüne geçmektedir.

Anahtar Kelimeler: 5G, yapay zeka, sağlık

İMMÜN DİRENÇ ve ANTİOKSİDANLARIN ROLÜ

Nazan ERENOĞLU SON

Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü

ÖZET

Giriş: Beslenme sağlığın ana bileşenlerinden birini oluşturur. Tüm dünyayı etkisi altına alan ve yıkıcı bir sağlık sorunu olan COVID-19 salgını en çok immün direnci düşük olan yaş gruplarını etkilemiştir. İmmün sistemin güçlü olmasında en önemli etkenlerden bir tanesi komorbid hastalıkların kontrol altında olması ile birlikte iyi bir beslenme planına sahip olmaktır. Beslenme açısından serbest radikallerden uzak durmak ve bununla birlikte yeterince antioksidan tüketimi önemlidir. Vücuda alınan besinler ile birlikte serbest radikallerin fazlaca alımı ve/veya vücutta serbest radikal üretimi ile radikal sönmüleyici sistemler arasındaki dengenin, serbest radikal üretimi lehine bozulması ise oksidatif strese neden olmaktadır.

Amaç: Bu çalışma COVID-19 sürecinde beslenmenin öneminin ön plana çıkması nedeniyle planlanmıştır. Beslenmede vücut direncini artıran antioksidanların değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Beslenme açısından önemli olan antioksidanlar ve immün direnci artıran besinler üzerine literatür taraması yapılmıştır. Literatür bilgileri yapılan çalışmalar ile desteklenerek çalışma dizayn edilmiştir.

Bulgular: Literatür bilgileri birleştirildiğinde vücutta antioksidanların rolü; serbest radikallerin fazlasını nötralize etmek, hücreleri serbest radikallerin toksik etkilerinden korumak ve tüm bunların ortak sonucu vücudun hastalıklardan korunmasına yardımcı olmak şeklinde tanımlanmaktadır. Vücuda alınan besinler ile birlikte serbest radikallerin fazlaca alımı ve/veya vücutta serbest radikal üretimi ile radikal sönmüleyici sistemler arasındaki dengenin, serbest radikal üretimi lehine bozulması ise oksidatif strese neden olmaktadır. Oksidatif stresin artması vücutta DNA, lipitler, proteinler ve diğer biyomoleküllerin zarar görmesine neden olmaktadır. Bu durum doku hasarı ile birlikte diyabet, hipertansiyon, bazı kanser türleri, nörodejeneratif hastalıklar, kardiovasküler hastalıklar, göz dejenerasyonları, kas dejenerasyonu ve romatoid artrit gibi pek çok hastalığın patogeneze katkıda bulunmaktadır.

Sonuç: COVID-19 sürecinden en çok etkilenen grubun immün direnci zayıf ve kronik hastalığı olan bireylerden oluşması, antioksidanların yaşamımızda ki önemine bir kez daha vurgu yapmaktadır.

Anahtar Kelime: Antioksidan, beslenme, serbest radikaller, Covid 19 ve beslenme.

**KONİK IŞINLI BİLGİSAYARLI TOMOGRAFİ KULLANILARAK ÜÇ KÖKLÜ ALT PREMOLAR
DİŞİN SELEKTİF RETREATMENT TEDAVİSİ: 5 YILLIK TAKİP**

Neslihan YILMAZ ÇIRAKOĞLU

Karabük Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Endodonti ABD

ÖZET

Giriş: Kök kanalının tekrarlayan tedavisi (retreatment) geleneksel olarak "ya hep ya hiç" tedavi yaklaşımı olarak kabul edilir. Ancak konik ışınli bilgisayarlı tomografi (CBCT) gibi üç boyutlu görüntüleme yöntemlerinin kullanılması, çok köklü dişlerde köklerin ayrı ayrı olarak periapikal durumunun daha doğru bir şekilde değerlendirilmesini sağlar. Bu bilgi, daha önce endodontik olarak tedavi edilmiş ancak tedavi sonrası tekrarlayan enfeksiyon gösteren çok köklü dişlerde yeni ve konservatif bir tedavi alternatifi getirmiştir. Bu yeni yaklaşıma selektif retreatment denir. Bu vaka sunumunun amacı daha önce kanal tedavisi yapılmış fakat tekrarlayan enfeksiyon semptomları gösteren alt 5 numaralı dişin selektif retreatment tedavisini ve 5 yıllık takibini rapor etmektir.

Olgu: 38 yaşında erkek hasta kliniğimize sol alt çenede şişlik ve ağrı şikayeti ile başvurdu. Alınan radyografide 35 nolu dişte kanal tedavisi olduğu ancak periapikalinde lezyon bulunduğu ve atlanmış ekstra kanal olabileceği düşünüldü. Hastadan CBCT alındı. İncelenen kesitler sonucunda genellikle tek köklü olan alt premolar dişin 3 köklü olduğu, 2 kökünün tedavi edildiği ve periapikal lezyonun gözden kaçırılan diğer kökten kaynaklandığı tespit edildi. Lokal anestezi altında dişe rubber-dam uygulanarak giriş kavitesi açıldı. Diğer kök kanallarının dolgusuna hiç müdahale edilmeden daha önce atlanan kök kanalı lokalize edildi. Kanalin temizlenmesi ve şekillendirilmesi döner nikel-titanyum aletlerle, irrigasyonu ise % 5,25 sodyum hipoklorit, % 17 etilen diamin tetra asetik asit ve % 2 klorheksidin ile gerçekleştirildi. Kemomekanik preparasyon sonrası kök kanallarına kanal içi medikaman patı (kalsiyum hidroksit) yerleştirildi. 2 hafta sonra hasta kontrole geldiğinde hastada herhangi bir semptom (ağrı, şişlik) yoktu. Kanallar gütta-perka ve rezin içerikli pat ile soğuk lateral kompaksiyon yöntemiyle dolduruldu. Daha sonra diş kompozit dolgu maddesi ile restore edildi.

Sonuç: Hasta 6 ay, 1 yıl ve 5 yıllık sürelerle takip edildi. Kontrol randevularında, hasta asemptomatik ve radyografik değerlendirme periapikal enfeksiyonun iyileştiğini göstermekteydi. Bu vaka sunumu selektif retreatment yönteminin kök kanal tedavisi sonrası tekrarlayan enfeksiyon belirtileri gösteren çok köklü dişlerde başarıyla uygulanabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: çok köklü diş, ekstra kanal, enfeksiyon, konik ışınli bilgisayarlı tomografi, selektif retreatment

---

PATIENT SAFETY CULTURE PERCEPTIONS OF NURSES WORKING IN A CITY HOSPITAL
AND AFFECTING FACTORS

Dr. Phd. RN. Ayşegül YILMAZ

Selçuklu/Konya/Türkiye

Assoc. Dr. Sergül DUYGULU

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı Ankara/Türkiye

ABSTRACT

Aim: This study is carried out to determine patient safety culture (PSC) perceptions of nurses working in a city hospital in Turkey and the factors affecting the PSC.

Method: The sample of this descriptive and cross-sectional study consist of 122 nurses working in a City Education and Research Hospital in Turkey. The data were collected in September 2018 and October 2018 with the Demographic and Work Characteristic Information Form and the Hospital Survey on Patient Safety Culture (HSOPSC). Number, percentage, mean and standard deviation were given in evaluating the PSC. Independent variables that have an effect on the Nurses' HSOPSC and sub-dimension scores were evaluated by simple regression analysis. The significance level was accepted as $p < 0.05$.

Results: The positive response average of the nurses' HSOPSC is 55.87%. The highest percentage of positive answers in the study belongs to the "Teamwork within units" sub-dimension. The positive response averages of "Non-punitive response to error", "Frequency of events reported" and "Staffing" sub-dimensions are below 50%. The majority of nurses reported that the hospital where they work is not safe for patients and employees. Considering that the hospital is a safe environment for patients/employees, working unit, working position, weekly working hours and gender were found to be effective on nurses' PSC.

Conclusion: According to study findings, positive responses percentage of the nurses' PSC is higher in regard to other studies conducted in Turkey. Urgent measures should be taken for factors affecting the PSC perceptions of nurses and PSC dimensions that are less than 50%.

Keywords: patient safety culture, affecting factors, nurse.

TLR3 ve TLR5 GEN POLİMORFİZMLERİNİN ŞİZOFRENİ İLE İLİŞKİSİNİN ARAŞTIRILMASI

Öyküm GENC

Bülent Ecevit Üniversitesi Fen Fakültesi Moleküler Biyoloji ve Genetik Anabilim Dalı, Zonguldak

Sevim KARAKAŞ ÇELİK

Bülent Ecevit Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Genetik Anabilim Dalı, Zonguldak

Güliz ŞENORMANCI

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Bursa Yüksek İhtisas Eğitim Araştırma Hastanesi, Bursa

Ayşe Semra DEMİR AKÇA

Bülent Ecevit Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Zonguldak

Ömer ŞENORMANCI

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Bursa Yüksek İhtisas Eğitim Araştırma Hastanesi, Bursa

ÖZET

Giriş: Şizofreni, toplumun yaklaşık %1’lik kısmını etkileyen ve patogenezi tam anlaşılamamış psikiyatrik bozukluktur. Şizofreninin etyolojisinde TLR’lerin potansiyel rolü hakkında bilgi eksikliği olmasına rağmen, TLR’lerin prenatal enfeksiyon, inflamasyon, obstetrik komplikasyon, oksidatif nitrozatif stres, nörodejenerasyon, bilişsel rolü hakkındaki birçok çalışma, TLR sisteminin şizofreni patogenezine katkıda bulunabileceğini göstermektedir.

Amaç: Çalışmamızda *TLR3* ve *TLR5* gen polimorfizmleriyle şizofreni arasında ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bildiğimiz kadarıyla *TLR3* ve *TLR5* ile şizofreni arasındaki bu ilişkiyi araştıran çalışma bulunmamaktadır.

Yöntem: Çalışmamıza şizofreni tanısı konmuş 140 hasta ve herhangi nöropsikiyatrik bozukluğu olmayan 104 sağlıklı, gönüllü birey katıldı. Hasta ve kontrol grubundaki bireylerden EDTA’lı tüpe 2 ml periferik kan alınarak E.Z.N.A. Blood DNA İzolasyon Kitiyle genomik DNA elde edildi. *TLR3* rs3775291 ve *TLR5* rs1861172 gen polimorfizmleri polimeraz zincir reaksiyonu-restriksiyon parça uzunluk polimorfizmi (PCR-RFLP) yöntemiyle belirlendi.

Bulgular: Şizofreniyle *TLR3* rs3775291 polimorfizmi arasındaki ilişki incelendiğinde CC, CG, GG genotipleri sırasıyla şizofreni grubunda %61,4, %31,4, %7,1 olarak bulundu ve kontrol grubunda CC, CG, GG genotipleri sırasıyla %53,8, %37,5, %8,7 olarak bulundu. İstatistiksel olarak bu iki grup arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p=0,494$). rs3775291 polimorfizmi için allel sıklıkları karşılaştırıldığında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=0,250$).

Şizofreniyle *TLR5* rs1861172 polimorfizmi arasındaki ilişki incelendiğinde AA, AG, GG genotipleri sırasıyla şizofreni grubunda %30,7, %55,0, %14,3 olarak bulundu ve kontrol grubunda AA, AG, GG genotipleri sırasıyla %33,7, %51,9, %14,4 olarak bulundu. İstatistiksel olarak iki grup arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=0,875$). rs1861172 polimorfizmi için allel sıklıkları karşılaştırıldığında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=0,756$).

Sonuç: Şizofreninin *TLR3* rs3775291 ve *TLR5* rs1861172 polimorfizmleriyle arasındaki ilişkinin araştırıldığı ilk çalışmadır. rs3775291 ve rs1861172 gen polimorfizmleri açısından incelendiğinde şizofreni grubundaki genotip ve allel frekansının kontrol grubuyla benzer dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Sonuç olarak; gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanamamıştır. Şizofreninin etnik varyasyon göstermesi düşünüldüğünde çalışmanın başka popülasyonlarda tekrarlanması literatüre katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Schizophrenia, Toll like receptor, TLR3, TLR5, polymorphism

TIPTA TIBBİ GÖRÜNTÜLEME YÖNTEMLERİNİN ÖNEMİ

Özlem YILDIRIM

Altınbaş Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Görüntüleme Teknikleri Programı İstanbul

İrfan AYDIN

Altınbaş Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Görüntüleme Teknikleri Programı İstanbul

Handan TANYILDIZI KÖKKÜLÜNK

Altınbaş Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Radyoterapi Programı İstanbul

ÖZET

Tıp; multidisipliner yani çok çeşitli bir bilim dalıdır. Birçok branşın bir arada ve ortaklaşa çalışmasıyla hastalıklarla ilgili daha net bilgilerin alınması ilkesine dayanır. Tıp alanında özellikle hastalıkların tanı ve tedavisinde radyoloji bilimi oldukça önemli bir yere sahiptir. Radyoloji biliminin diğer bir deyişle tıbbi görüntüleme yöntemlerinin gelişmesiyle birlikte hastalıkların tanısı kolaylaşmıştır. Görüntüleme teknikleri, temelde insan vücudunun gözle görülemeyen kısımlarının çeşitli yöntemlerle görülebilir hale getirilmesidir. Radyoloji; tanısal radyoloji ve girişimsel radyoloji olmak üzere temelde iki başlık altında sınıflandırılabilir. Tanı amacıyla radyoloji ve nükleer tıp kliniklerinde röntgen, mamografi, bilgisayarlı tomografi (BT), manyetik rezonans (MR), ultrasonografiden (US), tek fotonlu emisyon bilgisayarlı tomografisi (SPECT) ve pozitron emisyon tomografisi (PET), olmak üzere yedi temel yöntemi vardır. Bu yöntemlerin bir kısmında X ışını, bir kısmında gama ışını gibi iyonize radyasyon kaynakları kullanılırken bir kısmında da radyasyon kullanılmamakta bunun yerine radyo dalgaları ve ses üstü dalgaları kullanan yöntemler mevcuttur. Girişimsel radyoloji açısından anjiyografi, ablasyon tedavileri örnek olarak gösterilebilirler. Bu yöntemlerin dışında da gelişen teknolojiyle birlikte kullanıma özel çeşitli cihazlarda bulunmaktadır. Radyasyon içeren cihazları tanımak ve bilgi sahibi olmak hem hasta hem de sağlık personelleri açısından oldukça önemlidir. Bu cihazların çalışma prensipleri, vücudun hangi bölgesinde daha etkili oldukları veya bu cihazlardan alınan radyasyon dozu şiddeti sağlık çalışanları için ayrıca önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Radyoloji, Tıbbi Görüntüleme Yöntemleri, Tanısal Radyoloji, Girişimsel Radyoloji, Radyasyon.

COVID – 19 HASTALIĞI TANISI: TESTLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

Özlem YOLDAŞ

Altınbaş Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Ameliyathane Hizmetleri Programı, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Giriş: SARS-CoV-2 (Şiddetli Akut Solunum Yolu Sendromu Koronavirüsü 2)’nin etken olduğu COVID-19 (Koronavirus Hastalığı 2019) ilk olarak 2019 Aralık ayında Çin’in Wuhan şehrinde ortaya çıkmış ve kısa zamanda dünya çapında yayılarak COVID-19 pandemisine neden olmuştur. İnkübasyon süresinin 15 güne kadar uzaması ve semptomlar başlamadan insandan insana bulaştırıcılığının olması virusun kontrol altına alınmasını zorlaştırmıştır. Mümkün olduğunca çok kişiye yapılan testler sonucunda hızlı ve doğru tanı ile semptomatik ve asemptomatik hastaların saptanması, hastaların uygun tedavilerine başlanması, sağlıklarına kavuşmaları ancak mümkündür. **Amaç:** Tanıda kullanılabilecek testlerin birbirleriyle kıyası sonucunda avantaj-dezavantajları ve uygulanabilirlikleri anlatılacaktır. **Yöntem:** Testlerin hangi durumlarda hangi kriterlere göre seçileceği araştırılmıştır. Etkin olduğu aralık, hız, özgüllük, duyarlılık, maliyet ve pratiklik değerlendirmede göz önüne alınan unsurlardır.

Bulgular: COVID-19 hastalık semptomları, tanı koymak için yeterince spesifik olmadığı için, hedefteki patojeni direkt olarak saptamaya yönelik NAT (nükleik asit testleri) standart olarak uygulanmaktadır. Ancak, yüksek yalancı negatiflik oranları rapor edilmiştir. Ayrıca, RT-PZR (Revers transkriptaz polimeraz zincir reaksiyonu) moleküler testlerinin uzun sürmesi, uygulamada karşılaşılan zorluklar, sadece referans laboratuvarlarında uygulanması, pahalı olması, eğitilmiş personel gerektirmesi, sadece akut enfeksiyonu saptayabilmesi gibi problemler karşımıza çıkmaktadır. RT-PZR testlerinin doğrulanmasında klinik belirtileri olan COVID-19 şüpheli hastalarda BT (Bilgisayarlı tomografi) kullanılmıştır. COVID-19 tanısında sadece BT kullanıldığında başka bir viral enfeksiyon etkeninin sebep olduğu pnömoni ile karıştırılabilir. Sürveyans çalışmalarının takibi açısından NAT’lerine ek olarak serolojik testlerin- ELISA (Enzime bağlı bağışıklık deneyi) yapılması zaruridir. Bu, hasta ve iyileşmiş bireylerin her ikisinin de belirlenmesi ve toplumun bağışıklık durumunun bilinmesinde önem taşımaktadır. Fakat, akut hastalığın tanısında serolojik testler uygun değildir. Seropozitiflik oluştuğunda, SARS-CoV-2 antikorları ile diğer Koronavirus enfeksiyonları için salgılanmış antikorlar çapraz reaksiyon gösterebilirler. **Sonuç:** COVID-19 tanısı için geliştirilecek testlerde öncelik, uygun maliyetli, hasta başında uygulanabilecek, kullanımı kolay ve teçhizat gerektirmeyen nükleik asit ve protein temelli testlere verilmelidir. Böylece tıbbi hizmetlerden uzak hastalara ulaşılırken klinik laboratuvarlarının da yükü hafifletilecektir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, RT-PZR, ELISA

COVID 19 PANDEMİSİNDE EMZİRME ve YÖNETİMİ

Pelin PALAS KARACA

Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Anabilim Dalı

Amaç: Covid 19 pandemisinde emzirme ve yönetimin literatür doğrultusunda tartışmaktır.

Giriş: Çin'in Hubei eyaletinin başkenti olan Wuhan'da Aralık 2019'da başlayan COVID-19 (SARSCoV2 Enfeksiyonu) tanımlanmıştır. COVID-19 ciddi akut solunum yolu enfeksiyonlarına yol açmakta, asemptomatik, hafif ya da şiddetli olarak ortaya çıkmaktadır. Covid 19 enfeksiyonunda vertikal bulaşmanın görülmediği, ancak ciddi belirtilere yol açan perinatal enfeksiyon sebep olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle doğum sonrası dönemde Covid-19 enfeksiyonu bulunan annelerden dünyaya gelen tüm bebeklere test yapılması önerilmektedir. Bu bebeklerin COVID-19 pandemisinde anne sütü ile beslenmeleri oldukça önemlidir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ, 2004) de çocukların, annelerinin ve toplumun sağlığı için bebeklerin doğumdan sonra ilk 6 ay tek başına anne sütü ile beslenmelerini ve emzirmenin iki yaşına kadar sürdürülmesini önermektedir. Pandemi gibi olağanüstü durumlar da bebeklerin anne sütü ile beslenmenin devam ettirilmesi gerektiğini önemle belirtmektedir. DSÖ “şüphesi olan veya tespit edilen bebeklerin ve annelerin birlikte kalmasını, tentene temas ve kanguru bakımı yapmasını önermektedir. Stuebe (2020)'nin bildirdiğine göre ayrılmanın ten tene temasın kesintiye uğramasına ve yenidoğan fizyolojisini etkileyeceğini bildirmektedir. Ayrılmanın annelerde strese yol açacağını, kedere sebep olacağını ve annenin hastalığının seyrini kötüleşebileceğini vurgulamıştır. Bununla birlikte erken ayrılma emzirme sürecini etkileyebilir ve emzirmemek pnömoni için bebeğin hastaneye yatış riskini artırır.

Sonuç: Literatür doğrultusunda COVID-19 pandemisi sırasında annenin teması veya enfeksiyonu varlığında anne sütünün verilmesinde bir engel görülmemektedir. Bebeğin sağlığının korunması için anne sütü ile beslenmesine devam edilmesi oldukça önemlidir.

Anahtar kelimeler: Covid 19, emzirme, bakım yönetimi, hemşirelik, ebelik

---

COVID-19 VE GEBELİK**Refika GENÇ KOYUCU***İstinye Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü***ÖZET**

Amaç: Tüm dünyayı etkisi altına almış olan COVID-19 pandemisinde özellikle gebeler gibi hassas ve riskli grupta yer alabileceği düşünülen bireylere ilişkin kanıta dayalı bilgilerin arttırılması önemlidir. Bu derlemede Covid-19 salgınının gebelik, doğum, emzirme, kadın sağlığı, ve fetüs sağlığı üzerine etkilerine ilişkin bilgilerin derlendirilmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Mayıs 2020'de ilgili literatür için üç veri tabanı araştırılmıştır. Hakemli dergilerde ingilizce yazılmış olan makaleler, ile birlikte ülkemiz Sağlık Bakanlığı önerileri incelenmiştir. **Bulgular:** Gebelikte Covid-19'a sıklığı veya ağır hastalık sıklığında artış yoktur (1,2,4). Hastalığın belirti gebe olmayanlara benzer olup ateş, öksürük, dispne, myalji, halsizlik ön plandadır (1). İntrauterin ve konjenital enfeksiyona dair kanıt yoktur. Covid-19 enfeksiyonu olan gebelerde amniyotik sıvı, kordon kanı, vajinal akıntı, yenidoğan boğaz kültürü veya anne sütünden alınan sonuçların negatif olması anneden bebeğe vertikal bulaş olmadığını göstermektedir (3). Üçüncü trimesterde enfeksiyonun sınırlı olmasına karşın ve bazı vakalarda erken membran rüptürü, fetal distress, erken doğum görülebilmektedir(4,5). Antenatal gebelik takipleri bölgesel ve bireysel olarak planlanmalıdır. Fetal ultrasonografi sadece kullanımının ilgili bir klinik soru durumunda veya hastaya tıbbi fayda sağlaması beklendiğinde kullanılmalıdır(1). Covid-19 olan gebelerde fetal surveyans diğer gebelerle aynıdır(1). Gebelerde Covid-19 pozitifliğinde yönetim ekipsel yaklaşım gerektir. Doğum iyileşme sağlamaz. Doğum zamanı gebelik yaşı, maternal ve fetal durum ve maternal isteğe dayandırılır. Covid-19 pozitifliği sezaryen endikasyonu değildir. Artmış olan sezaryen sıklığı solunum sıkıntısına bağlıdır (1). Gebelikte komplike olmayan COVID-19 enfeksiyonu için tedavisiz izlem önerilir (2). Risk faktörü varlığı veya ağır hastalık durumunda tedavi önerilir (2,5). Emzirme ile bebeğe bulaş görülme de yakın temas ile anneden bebeğe bulaş görülebilir (4). **Sonuç:** Halihazırda var olan bilgiler gebelik ve lohusalık dönemi anne-çocuk sağlığı yönetiminde kesin hükümler vermek için yetersizdir. Güncel bilgiler gebelikte sıklık ve ağır hastalık riskinde artış ve vertikal geçiş olmadığını gösterse de hassas grupta yer alan gebe kadınların ve yenidoğanların korunmalarının sağlanması, takip, tedavi ve doğum planlarının güncellenen veriler paralelinde güncel tutulması önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Gebelik,Emzirme,Doğum,Koronavirüs enfeksiyonları

1. Sonja A. Rasmussen SA, Smulian JC, Lednický JA, Wen TS, J. Jamieson JJ. Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) and pregnancy: what obstetricians need to know. ACOG Expert Reviews. Received Feb. 12, 2020; revised Feb. 17, 2020; accepted Feb. 18, 2020. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.ajog.2020.02.017>

2. T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI HALK SAĞLIĞI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ. COVID-19 (SARS-CoV-2 ENFEKSİYONU) REHBERİ Bilim Kurulu Çalışması..https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/depo/rehberler/COVID-19_Rehberi.pdf?type=file

3. Aslan.MM,ve ark.COVID 19 ve Gebelik. J Biotechnol and Strategic Health Res. 2020;1(Özel Sayı):10-13

4. Özcan H.Elkoc A.Yalçın Ö. COVID-19 Enfeksiyonu ve Gebelik Üzerindeki Etkileri. Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi, Ocak 2020; Cilt 25, Ek Sayı 1

5. Donders F, Lonnée-Homann R, Tsiakalos A, Mendling W, de Oliveira JM, Philippe Judlin P, Fengxia X, Donders GGG, ISIDOG COVID-19 Guideline Workgroup. ISIDOG Recommendations Concerning COVID-19 and Pregnancy. Diagnostics 2020, 10, 243; doi:10.3390/diagnostics10040243

**GENEL CERRAHİ KLİNİĞİ VE KADIN HASTALIKLARI VE DOĞUM KLİNİĞİ ARASINDA
PEROPERATİF MULTİDİSİPLİNER YAKLAŞIM.**

Murat ÖZDEMİR

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

ÖZET

Giriş ve Amaç: Uzmanlık alanları gereği kadın hastalıkları ve doğum kliniği (KHD) ile genel cerrahi klinikleri (GC) birbirleri ile sürekli temas halinde olan kliniklerdir. Kadın hastalardaki akut batın nedenlerinde veya onkolojik hastalıklarda her iki disiplinin ortak değerlendirmesinin gerektiği durumlar olmaktadır.

Bu çalışmada GC ve KHD ameliyathanesinde ortak girilen ameliyatlar irdelenerek iki klinik arasındaki peroperatif ortak çalışmanın önemi ortaya koyulması amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu çalışma ile hastanemizde 1 yıllık periyotta (1 Ocak- 31 Aralık 2019) GC ve KHD ameliyathanesinde acil veya elektif sebeplerle her iki disiplinin ortak yaptığı ameliyatlar irdelenmiştir. Verilere retrospektif olarak hasta dosyalarından ve ameliyat notlarından ulaşılmıştır. Hastalar demografik verileri, preoperatif tanıları ve yapılan ameliyat yönünden incelenmiştir.

Bulgular: Bir yıl içinde KHD ameliyathanesinde ameliyat edilen ve peroperatif olarak GC'nin katıldığı 116 ameliyat mevcuttu. Tamamı kadın 116 hastanın ortalama yaşı 50.5 yıl idi. Yirmi sekiz hasta(%24) benign(tubaovaryen apse, endometrioma, over kisti vb.), 88 hasta(% 86) malign nedenler (over kanseri, endometrium kanseri, adneksiyal kitle vb.) dolayısıyla ameliyat edildi. Bu hastaların 26'sına(%22) sadece eksplorasyon yapıp ek cerrahi işlem yapılmazken, 90 hastaya (%78) ek cerrahi işlem uygulandı. En sık yapılan işlemler sırasıyla barsak yaralanmasına primer suturezasyon (%28), İnce barsak rezeksiyonu(%20), adezyolizis (%20), kitle eksizyonu (%14) ve appendektomi (%12) idi. Yedi hastaya sigmoid kolon invazyonu nedeni ile low anterior rezeksiyon yapılırken, 2 hastaya karaciğer metastazektomi uygulandı. Aynı sürede GC ameliyathanesinde ameliyat edilen yaş ortalaması 40,4 olan 35 hastaya KHD konsültasyonu istendi. Yirmi üç hasta (%65) benign nedenlerden ameliyat edilirken 12 hasta (%35) malign nedenlerden dolayı ameliyat edildi. KHD tarafından 21 hastaya(%60) ek işlem yapılmazken , 14 hastaya(%40) girişimde bulunuldu. En sık uygulanan girişimlerin total abdominal histerektomi ve bilateral salpingooferektomi (TAH+BSO) ve salpanjektomi olduğu görüldü.

Sonuç: Hem elektif hem acil vakalar olarak yoğun bir etkileşimde olan bu kliniklerde özellikle onkolojik hastalarda ameliyat öncesi multidisipliner bir yaklaşım ve planlama gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Genel Cerrahi, Jinekoloji, ameliyat

CEP TELEFONLARININ SIÇAN KARACİĞERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN SETEROLOJİK YÖNTEMLE ARAŞTIRILMASI

Ahmad YAHYAZADEH

Karabük Üniversitesi Tıp Fakültesi Histoloji ve Embriyoloji AD

Sarmad Hayder Weli WELI

Karabük Üniversitesi Tıp Fakültesi, Anatomi AD

Feyza BAŞAK

Karabük Üniversitesi Tıp Fakültesi Histoloji ve Embriyoloji AD

ÖZET

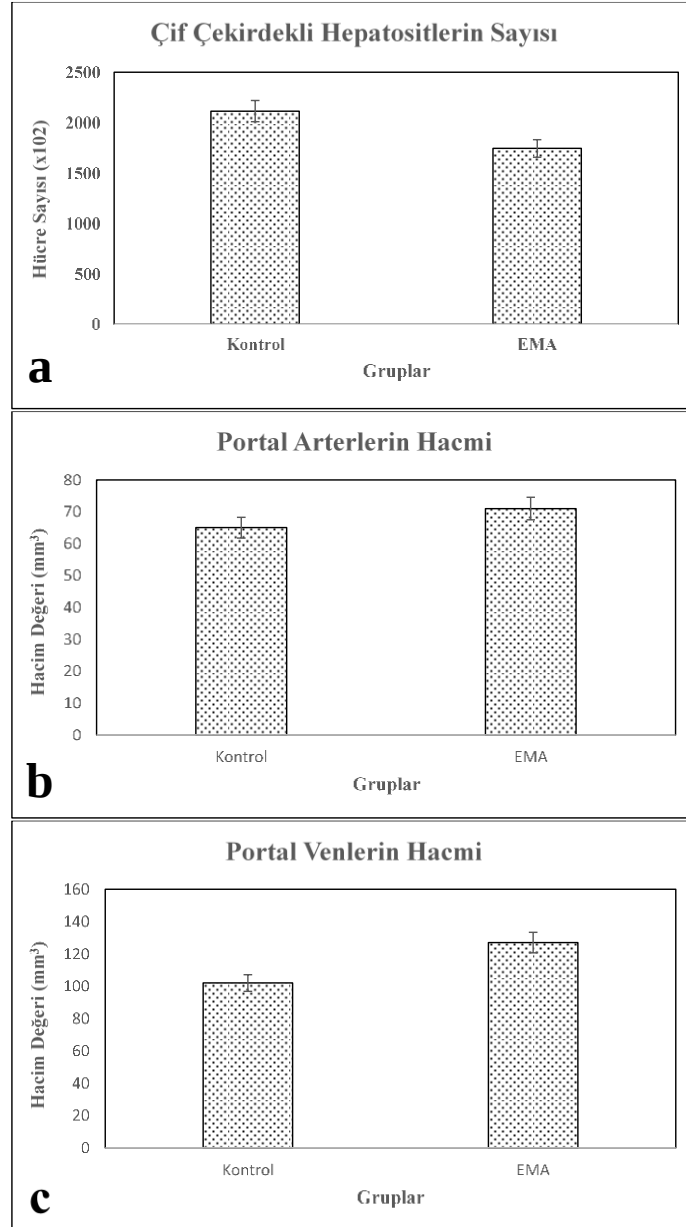
Giriş: Teknoloji ilerledikçe insanlar çeşitli frekanslarda elektromanyetik alanlara (EMA) maruz kalmaktadır. Dünyada üç milyardan fazla insan bilinçli olarak her gün EMA'ya maruz kalmaktadır. Günlük hayatta kullanılan bu cihazların sadece yakın çevrede dalga artışına sebep olmadığı, aynı zamanda vücut fonksiyonları üzerinde zararlı etkiler ile sonuçlandığından endişe edilmektedir. Cep telefonları diğer dokularda serbest radikallerin oluşmasına neden olur. Üretilen oksidatif stres, protein, karbonhidrat, lipit, DNA ve enzim gibi biyolojik yapılarla etkileşime girerek sonunda hücre hasara ve programlanmış hücre ölümüne yol açabilir. EMA'nın vücudun farklı organ üzerindeki etkilerine ilişkin tartışmalı raporlar mevcuttur. EMA ayrıca erkek ve dişi üreme sistemleri, genomlar, merkezi sinir sistemi ve böbrek üzerinde değişikliklere neden olabilir. Ancak, çok sayıda yayınlara rağmen, EMA'nın karaciğer üzerindeki biyolojik etkileri ile ilgili çok az araştırma yapılmıştır.

Amaç: Bu çalışmada, cep telefonu tarafından yayılan 900 MHz EMA'nın sıçan karaciğeri üzerindeki olası etkileri amaçlandı.

Yöntem: On iki erkek erişkin Wistar albino sıçanı rastgele seçildikten sonra altı sıçandan oluşan iki gruba ayrıldı: kontrol ve EMA. Karaciğer hacminin hesaplamasında Cavalieri ve nokta sayma yöntemleri kullanılmıştır. Elde edilen karaciğer kesitleri üzerinde rastgele noktalı alan ölçüm cetveli uygulandıktan sonra, ilgili yapının alanına isabet eden noktaların toplam sayısı kesit kalınlığı ile çarpıldı. Bu nokta sayımları formüllere göre ilgili yapıların hacim hesaplaması için kullanıldı.

Bulgular: EMA grubunda çift çekirdekli hepatositlerin sayısı kontrol grubuna göre anlamlı olarak azalmıştır ($p < 0,05$) (Şekil 1a). EMA grubunda portal arterlerin hacminde kontrol grubuna göre anlamlı bir fark bulunmadı (Şekil 1b). EMA grubunda kontrol grubuna göre portal venlerin hacmi önemli ölçüde artmıştır ($p < 0,05$) (Şekil 1c).

Şekil 1. Stereoloji sonuçları

Sonuç: Bulgularımız 900 MHz cep telefonlarından yayılan EMA'nın sıçan karaciğerleri üzerinde olumsuz etkiye neden olduğunu gösterdi.

Anahtar Kelimeler: Cep Telefon, Karaciğer, Sıçan

GENİŞ TABANLI MAKULA DELİĞİ OLGULARINDA INVERTED INTERNAL LIMITING MEMBRAN FLEP TEKNİĞİ SONUÇLARI

Selim BÖLÜKBAŞI

İstanbul Okmeydanı Eğitim ve Araştırma Hastanesi

ÖZET

Giriş: İdiyopatik makula deliği görme keskinliğini azaltan; tedavisi ise pars plana vitrektomi (PPV) cerrahisi ile mümkün olan bir makula hastalığıdır.

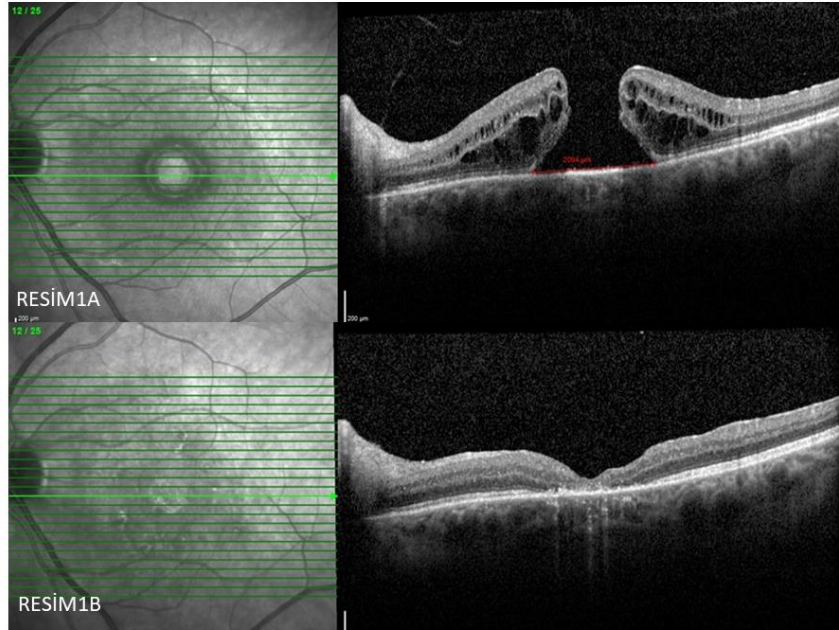
Amaç: İdiyopatik makula deliği olgularında makula deliğini kapatmak amacıyla yapılan ‘inverted internal limiting membran (ILM) flep’ tekniğinin anatomik ve görsel sonuçlarını değerlendirmek

Yöntem: Makular deliklerin kapatılması amacıyla 23 gauch PPV ile ‘inverted ILM flep’ tekniği kullanılarak ameliyat edilmiş 18 hastanın 18 gözü retrospektif olarak değerlendirildi. Operasyon öncesi ve sonrası en iyi düzeltilmiş görme keskinlikleri (EİDGK), spektral domain optik koherens tomografi (SD-OKT) makular delik taban çapları, makula deliği kapanma yüzdeleri araştırıldı.

Bulgular: Hastaların ortalama yaşı 62.4 ± 5.96 idi. 10 hasta (%55.6) kadın, 8 hasta ise (%44.4) erkek idi. 7 hasta (%38.9) fakik iken 11 hasta (%61.1) psödofakti. Ortalama makula delik taban çapı $1009.1 \pm 404 \mu\text{m}$ ($617-2091 \mu\text{m}$ aralığında) iken bu deliklerin 7 tanesinde makula deliği taban çapı $>1000 \mu\text{m}$ idi. 18 hastanın 17 tanesinde (%94.4) operasyon sonrası 3. ayda makula deliği tamamen kapanmıştı. EİDGK 0.9 ± 0.3 log MAR’dan 0.4 ± 0.3 log MAR’a yükselmişti ($p < 0.001$). Ameliyat sırasında ve sonrasında komplikasyona rastlanmadı. Bir hastanın ameliyat öncesi ve sonrası SD-OKT görselleri Resim 1’de gösterilmiştir.

Sonuç: ‘Inverted ILM flep’ tekniği özellikle geniş tabanlı makula deliklerinin kapanmasında hem görsel artış sağlaması hem de anatomik başarısı açısından yararlı bir teknik olarak değerlendirilebilir.

Anahtar kelimeler: makula deliği, optik koherens tomografi, inverted ILM flep

Resim 1A. Hastanın 23 gauch pars plana vitrektomi ameliyatı öncesi makula deliğinin spektral domain optik koherens tomografi görünümü, makula deliği taban çapı $2094 \mu\text{m}$. **Resim 1B.** 23 gauch Pars plana vitrektomi ameliyatı sonrası makula deliğinin tamamen kapandığı spektral domain optik koherens tomografide gösterilmekte

---

YAŞLI BİREYLERİN YAŞAM KALİTESİ İLE YAŞLILIĞA UYUM DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Selin KARA

Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim dalı

Fatma Nevin Şişman

Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

ÖZET

Giriş: Yaşlanma her canlıda görülen, tüm işlevlerde azalmaya neden olan, süregelen ve evrensel bir süreç olarak tanımlanabilir. Yaşam süresinin uzaması ve yaşlı nüfusun hızla artması yaşlı bireylerde yaşam kalitesinin arttırılmasına yönelik çalışmaların yapılmasını gerekli kılmaktadır.

Amaç: Bu çalışma, yaşlı bireylerin yaşam kalitesi ile yaşlılığa uyum düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Yöntem: Çalışma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipte olarak Mayıs-Aralık 2019 tarihleri arasında İstanbul’da gerçekleştirilmiştir. Örneklem büyüklüğü Türkiye İstatistik Kurumu yaşlı oranları (% 8.3) temel alınarak hesaplandığında 431 olarak belirlenmiştir. Veriler Tanısal Bilgi Formu, Standardize Mini Mental Test, Yaşlılar İçin Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Modeli (WHOQOL-OLD) ve Yaşlılarda Uyum Güçlüğü Değerlendirme Ölçeği (YUGDÖ) ile toplanmış, bilgisayar ortamında tanımlayıcı istatistikler (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma), karşılaştırmalı analizler (Mann Whitney U, Kruskal Wallis Testi) ve pearson korelasyon analizi kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan bireylerin yaş ortalaması $75,30 \pm 6,65$ olup, %72,3’ünün erkek, %97,7’sinin bekar, %58,1’inin kronik hastalığı olduğu, %63,1’inin ilaç kullandığı belirlendi. Evli bireylerin bekarlardan, kronik hastalığı olanların olmayanlardan, arkadaşlık ilişkileri çok iyi olanların kötü olanlardan WHOQOL-OLD puanları anlamlı yüksek bulundu ($p < 0.05$). Kronik hastalığı olan yaşlı bireylerin olmayanlardan, sürekli ilaç kullananların kullanmayanlardan YUGDÖ puanı anlamlı yüksek bulundu ($p < 0.05$). YUGDÖ puanıyla WHOQOL-OLD puanı arasında negatif yönde zayıf ilişki bulundu ($r = -0,312$; $p < 0.05$). YUGDÖ puanıyla WHOQOL-OLD duyuşal işlevler alt boyutu arasında pozitif yönde orta ($r = 0,476$; $p < 0.05$); WHOQOL-OLD ölüm ve ölmek alt boyutu arasında pozitif yönde zayıf düzeyde ($r = 0,130$; $p < 0.05$) anlamlı ilişki bulundu.

Sonuç: Bireylerin yaşam kaliteleri arttıkça yaşlılığa uyum düzeylerinin azaldığı görüldü. Yaşlıların yaşam kalitesi ve yaşlılığa uyum düzeylerinin medeni durum, sosyal güvence, kronik hastalık varlığı, sürekli ilaç kullanma durumlarından etkilendiği belirlendi.

Anahtar kelimeler: yaşlı, yaşam kalitesi, uyum

Tablo 1. Yaşlı bireylerin yaşam kalitesi ile yaşlılığa uyum düzeyleri arasındaki ilişki

Ölçekler	İstatistik	YUGDÖ	Rol ve kendini	Karşılıklı bağlanma	Fizyolojik durum	Benlik tarzı	WHOQOL-OLD	Duyusal işlevler	Özerklik	Geçmiş, bugün,	Sosyal katılım	Ölüm ve ölmek	Yakınlık
YUGDÖ	r	1	,899**	,808**	,806**	,838**	,312**	,476**	,247**	,370**	,368**	,130**	,498**
	p		,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,006	,000
Rol ve kendini gerçekleştirme	r	,899**	1	,535**	,710**	,659**	,246**	,467**	,196**	,308**	,334**	,105*	,395**
	p	,000		,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,027	,000
Karşılıklı bağlanma	r	,808**	,535**	1	,586**	,612**	,257**	,341**	,178**	,285**	,227**	,129**	,507**
	p	,000	,000		,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,007	,000
Fizyolojik durum	r	,806**	,710**	,586**	1	,605**	,249**	,414**	,232**	,281**	,315**	,146**	,411**
	p	,000	,000	,000		,000	,000	,000	,000	,000	,000	,002	,000
Benlik tarzı	r	,838**	,659**	,612**	,605**	1	,327**	,377**	,278**	,396**	,384**	,084	,381**
	p	,000	,000	,000	,000		,000	,000	,000	,000	,000	,077	,000
WHOQOL-OLD	r	,312**	,246**	,257**	,249**	,327**	1	,108*	,817**	,839**	,742**	,462**	,603**
	p	,000	,000	,000	,000	,000		,023	,000	,000	,000	,000	,000
Duyusal işlevler	r	,476**	,467**	,341**	,414**	,377**	,108*	1	-,012	-,112*	,144**	,172**	,157**
	p	,000	,000	,000	,000	,000	,023		,796	,018	,002	,000	,001
Özerklik	r	,247**	,196**	,178**	,232**	,278**	,817**	-,012	1	,749**	,510**	,256**	,364**
	p	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,796		,000	,000	,000	,000
Geçmiş, bugün, geleceğe ait aktiviteler	r	,370**	,308**	,285**	,281**	,396**	,839**	-,112*	,749**	1	,673**	,197**	,387**
	p	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,018	,000		,000	,000	,000
Sosyal katılım	r	,368**	,334**	,227**	,315**	,384**	,742**	,144**	,510**	,673**	1	,174**	,351**
	p	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,002	,000	,000		,000	,000
Ölüm ve ölmek	r	,130**	,105*	,129**	,146**	,084	,462**	,172**	,256**	,197**	,174**	1	,052
	p	,006	,027	,007	,002	,077	,000	,000	,000	,000	,000		,274
Yakınlık	r	,498**	,395**	,507**	,411**	,381**	,603**	,157**	,364**	,387**	,351**	,052	1
	p	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,001	,000	,000	,000	,274	

** p< 0.01 *p<0.05 r=pearson korelasyon analizi

TERAPÖTİK ULTRASONUN BİYOFİLM ENFEKSİYONLARI KONTROLÜNDE KULLANIMI

Selma SEZGİN

Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Mikrobiyoloji Doktora Eğitim Programı

ÖZET

Giriş: Bu çalışma terapötik ultrasonun anti biyofilm etkinliği konusunda bir derleme araştırmasıdır. Ultrason klinikte, tanısal ve tedavi amaçlı kullanılır. Terapötik ultrason fizik tedavide, romatizmal hastalıklarda, onkolojide beyin tümörlerinde, biyofilm enfeksiyonlarının kontrolünde, yara iyileşmesinin hızlandırılmasında, eczacılıkta ilaç salımının modüle edilmesinde ve diş hekimliğinde kanal-kök dezenfeksiyonunda kullanılır. Terapötik ultrasonun biyolojik etkileri termal ve termal olmayan yolla oluşabilir. Ultrason uygulaması sırasında oluşan ısıyla ilişkili etkiler termal etkiler olup, kavitasyon ve akustik akışa bağlı oluşan etkiler termal olmayan etkilerdir. Mikrobiyal biyofilmler, mikroorganizmaların planktonik formlarından farklı olarak, eksopolisakkarit matrikste bir topluluk olarak yaşama şekli olup; biyofilmler büyüme oranı, gen transkripsiyonu, antibiyotik direnci bakımından değişmiş bir fenotip sergiler. Biyofilm yapısındaki mikroorganizmaların artan antibiyotik direnci, enfeksiyonların kronikleşmesine ve tedavi edilemeyen vakalarda son çare olarak cerrahiye başvurulmasına sebep olur.

Amaç: Bu çalışmanın amacı alan yazını tarayıp biyofilm enfeksiyonlarının kontrolünde terapötik ultrason kullanımı konusunda tüm verileri inceleyerek ve bir yargıya ulaşmaktır.

Yöntem: Alanda yapılan uygulamaların derlemesi için literatür taraması yapılmıştır. Yapılan araştırmada 48 tane makale taranmıştır. Taranan makalelerdeki tüm veriler derlenmiştir.

Bulgular: Literatür taramasından ulaşılan sonuç terapötik ultrason uygulamasının, bakterisidal ve bakteriyel büyümenin indüklenmesi şeklinde iki olası bakteriyel cevap oluşturabildiği yönündedir. Bakterisidal etki, yüksek yoğunluk düşük frekansta, bakteriyel büyümenin indüklenmesi düşük yoğunluk ve düşük frekansta ortaya çıktığı farklı çalışmalarda rapor edilmiştir. Bu yüzden anti biyofilm özellik gösteren bakterisidal etkiyi sağlamak için ultrasonun yüksek yoğunluk düşük frekansta uygulanması önerilmektedir. Ultrasonun, anti mikrobiyal ajan ile kombine kullanımının tedavi etkinliğini daha da arttırdığı özellikle belirtilmektedir. Kombine kullanımda artan etki anti mikrobiyal ajanın kendisinden kaynaklanabileceği gibi ilaç salımının ultrasonla modüle edilmiş olmasından da kaynaklanmış olabilir. Ayrıca, uygulama ortamına kavitasyon etkinliğini arttıran mikrobubble gibi ajanların eklenmesinin tedavi etkinliğini arttırabileceği belirtilmektedir. Uygulama şekli ve süresi tedavide önemli olup, yanlış uygulamalar dokuda stabil olmayan kavitasyona yol açabileceğinden hemoliz, nekroz, kanama gözlelenebilir.

Sonuç: İncelenen veriler sonucunda terapötik ultrasonun bakterisidal etkisinin yüksek yoğunluk düşük frekansta gözlemlendiğini söylemek mümkündür.

Anahtar kelimeler: terapötik ultrason, biyofilm enfeksiyonları, ilaç salımı

HEM ANNESİNDE HEM DE BABASINDA REKÜRREN KRONİK TONSİLLİT HİKAYESİ OLAN ÇOCUKLARIN TONSİL DOKUSUNDAKİ MUKOZAL BİYOFİLMİN HİSTOMORFOMETRİK VE KLİNİK ÖNEMİ ¹

AN ANALYSIS OF THE HISTOMORPHOMETRIC AND CLINICAL SIGNIFICANCE OF MUCOSAL BIOFILM IN TONSIL TISSUE OF THE CHILDREN WITH A HISTORY OF RECURRENT/CHRONIC TONSILLITIS IN BOTH THE MOTHER AND FATHER

Fuat BULUT

Department of Otorhinolaryngology, Rumeli University REYAP Hospital, Istanbul, TURKEY

Alev CUMBUL

Histology and Embryology, Yeditepe University Faculty of Medicine, Istanbul TURKEY

Ayşe Sezim ŞAFAK

Department of Otorhinolaryngology, Private Gebze Central Hospital, Gebze, Kocaeli, TURKEY

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, anne ve babada tekrarlayan / kronik tonsillit öyküsü olan çocukların tonsil dokusundaki mukozal biyofilmin histomorfometrik ve klinik özelliklerini incelemektir. Bu çalışmaya 82 (3-14 yaş arası) çocuk alındı. Bu çocuklar tekrarlayan / kronik tonsillitin durumuna göre iki ana gruba ayrıldı. Grup 1'deki hastalar anne ve / veya babada tekrarlayan / kronik tonsillit öyküsüne göre dört alt gruba (A, B, C, D) ayrıldı. Grup 1'deki 30 hastaya tonsillektomi uygulandı ve kontrol grubundaki (2) 52 hastaya tekrarlayan / kronik tonsillit öyküsü yoktu. Bu amaçla, tekrarlayan/ kronik tonsillit öyküsü olan çocuklar arasında, tonsil dokusundaki mukozal biyofilmin hacminde ve kalınlığında histomorfometrik ve klinik önemi açısından bazı değişiklikler gösterilmiştir. A grubunda tekrarlayan/kronik bademcik iltihabı öyküsü olan çocuklar, diğer alt gruplara (B, C, D) göre mukozal biyofilm örneklerinin kalınlığında ve hacminde artış saptandı. Grup A hastalarının ebeveynlerinin öyküsü 3 yaşın altındaki çocuklarda halitosis semptomları, ilk tonsillitin atak yaşı ve antibiyotik tedavisine rağmen dirençli ateş açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptandı. Bu çalışma, hem anne hem de babada tekrarlayan / kronik tonsillit öyküsü olan 3 yaşın altındaki çocukların, ağız kokusu semptomları, ilk tonsillitin atak yaşının ve antibiyotik tedavisine rağmen dirençli ateşin birlikte bağlantılı olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Biyofilm, tekrarlayan/kronik tonsillit, histomorfometrik, demografi, halitosis

ABSTRACT

The aim of this study is to analyse the histomorphometric and clinical features of the mucosal biofilm in tonsil tissue of children with a history of recurrent/chronic tonsillitis in both the mother and father. This study enrolled 82 children (between 3-14 years of age). These children were divided into two main groups according to the present of recurrent/chronic tonsillitis. Patients in group 1 were divided into four subgroups (A, B, C, D) according to the history of recurrent/chronic tonsillitis in mother and/or father. The 30 patients in group 1 were underwent tonsillectomy and the 52 patients in control group (2) have not had history of recurrent/chronic tonsillitis. To that end, among children with a history of recurrent/chronic tonsillitis certain changes in the volume and thickness of mucosal biofilm in tonsil tissue have been exhibited with respect to it's histomorphometric and clinical significance. The children with a parental history of recurrent/chronic tonsillitis in group A, an increase in the thickness and volume of mucosal biofilm samples was detected according to the other subgroups (B, C, D). Parents history of group A patients statistically significant differences were detected with respect to halitosis symptoms, attack-age of the first tonsillitis and resistant fever despite antibiotic treatment for children under the age of 3 years.

¹ Bu makale European Archieve of Oto-Rhino-Laryngology dergisinde kabul edilmiştir.

This study showed that children under the age of 3 years of age with a history of recurrent/chronic tonsillitis in both the mother and father, halitosis symptoms, attack-age of the first tonsillitis and resistant fever despite antibiotic treatment are collectively linked.

Key Words: Biofilm, recurrent/chronic tonsillitis, histomorphometric, demography, halitosis

OPERE EDİLEN İNTRAKRANİAL KİTLELERİN, KAN BİYOKİMYASI İLE İLİŞKİSİ

Serhat CÖMERT

Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Yenimahalle Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Beyin ve Sinir Cerrahisi Kliniği, Ankara Türkiye

ÖZET

Giriş ve Amaç: Bu çalışma intrakranial kitle tespit edilen hastalarda laboratuvar tetkiklerinin hastaların prognozlarını belirlemede bir belirteç olup olmayacakları araştırılmıştır.

Yöntem: 2018-2020 yılları arasında Yenimahalle Eğitim ve Araştırma Hastanesi Beyin ve Sinir Cerrahisi Kliniği'nde intrakranial çeşitli lokalizasyonlarda ve çeşitli tanı tiplerinde (glioblastoma multiforme, meningioma, metastatik tümörler, vb) tespit edilen kitleler nedeniyle ameliyat edilen hastalar retrospektif olarak tarandı. Tüm hastalarda ameliyat öncesi ilk başvurularındaki kan lökosit, nötrofil, lenfosit, trombosit, kan sayımı, nötrofil lenfosit oranı, trombosit lenfosit oranı ve eritrosit sedimentasyon hızı (ESR) yanı sıra kan sodyum, potasyum, kan üre nitrojeni, kreatin, aspartat aminotransferaz, alanin aminotransferaz, C-reaktif protein (CRP), düzeyleri incelendi ve yaş, cinsiyet, başvuru sırasında Glasgow Koma Skalası ve tedavi sonrası taburculuk esnasındaki Glasgow Çıkış Skalası (GOS) puanları ve hastanede kalış süreleri kaydedildi.

Bulgular: Çalışmaya alınan 7' si kadın ve 2' si erkek toplam 9 hastada bakılan kan hemoglobin ve eritrosit sedimentasyon düzeylerinin kadınlarda daha yüksek olduğu, buna karşılık kan monosit, eozinofil ve serum kreatinin düzeylerinin erkeklerde yüksek olduğu sonucuna varıldı. Ancak hastaların diğer laboratuvar bulguları, yatış süreleri ve taburculukları esnasındaki nörolojik durumları arasında bir ilişki tespit edilemedi. Diğer yandan CRP ve ESR değerlerinde istatistiksel anlamlılık olmasa da sayısal olarak artış saptandı.

Tartışma ve Sonuç: Sonuç olarak intrakranial kitle hastalarında temel laboratuvar tetkik sonuçlarının prognoz belirteci olamayacağı düşünüldü. Fakat bu konuda hasta sayısının daha geniş tutulduğu çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünüldü.

Anahtar Sözcükler: intrakranial kitle, cinsiyet, biyokimya, prognoz

---

**ÜST GASTROİNTESTİNAL YABANCI CİSİMLERİN DEĞERLENDİRİLMESİNDE
BİLGİSAYARLI TOMOGRAFİNİN VE ENDOSKOPİNİN KARŞILAŞTIRILMASI**

Sina FERAHMAN

SBÜ Bakırköy Dr. Sadi Konuk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Genel Cerrahi

ÖZET

Giriş: Acil üst gastrointestinal sistem endoskopileri değerlendirildiğinde, en sık sebep kanamadır. Ardından yabancı cisimlerin yutulması ve gıda artıklarına (kemik, kılçık, çekirdek...) bağlı yutma güçlüğü gelmektedir. Yutulan yabancı cisimlerin % 80- 90'dan fazlası, gastrointestinal kanaldan kendiliğinden komplikasyonsuz geçer. Ancak, vakaların % 15 -% 20'sinde endoskopik girişim gerekir.

Yabancı cisimler yutma güçlüğünden perforasyona kadar birçok komplikasyona yol açmaktadırlar. Perforasyonu ve yabancı cismi değerlendirmede elimizdeki en iyi radyolojik yöntem çift kontrastlı bilgisayarlı tomografidir(BT). Tomografinin ardından gastroskopi ile kontrol yapılabilir. Kliniğimizde rutin olarak yabancı cisim ile başvuran hastalara öncelikle BT, sonrasında gastroskopi yapılmaktadır.

Boğazda yabancı cisim ile acil servise başvuran hastaların endoskopi ile bilgisayarlı tomografilerini karşılaştırdık. Bilgisayarlı tomografide yabancı cisim görülmeyen hastalara endoskopi yapalım mı sorusuna cevap aradık.

Materyal Metod: Bakırköy Dr Sadi Konuk EAH'sine Şubat 2011 - Aralık 2019 tarihleri arasında yabancı cisim yutulması şüphesiyle başvuran hastaların dosyası retrospektif olarak derlendi. Hastaların veritabanı; yaş, cinsiyet, yabancı cisim türü ve anatomik konumu ve bilgisayarlı tomografi incelendi.

Bulgular: Çalışmaya dahil edilen 395 hastanın 113'ünde (%28. 6) yabancı cisim saptandı. Bu hastalar değerlendirildiğinde 61 (%53.9) hastanın kadın, 52 (%46.1) hastanın erkek olduğu görüldü. Hastaların yaş ortalaması 42.3 yıl (2-94) idi. Yapılan endoskopiler incelendiğinde 59 (%52.2) hastada gıda veya ambalaj artıkları görüldü. Bu yabancı cisimler en sık özofagusta idiler. Yapılan endoskopi sırasında 102 (%90.2) hastanın yabancı cisimleri başarı ile çıkarıldı. 6 hastada perforasyon görüldü.

Hastaların bilgisayarlı tomografileri incelendiğinde 113 hastanın 83'ünde yabancı cisim tespit edilebilmiştir. Bilgisayarlı tomografi ile endoskopi karşılaştırıldığında BT'nin sensitivitesi %73.5, spesifitesi %98.5 olduğu görülmüştür.

Sonuç: Yabancı cisim şikayeti ile acil servise başvuran hastalarda bilgisayarlı tomografi vazgeçilmez bir tekniktir. Aspirasyon riski olmasına rağmen çift kontrastlı BT, sıvı alabilen hastalarda önerilmektedir. Bununla beraber BT'nin sensitivitesinin düşük olması nedeni ile endoskopi ile beraber kullanılması gerektiğine inanmaktayız. Hem tanı, hem de tedavi için endoskopi özellikle özefagus yabancı cisimlerinde önemli bir yere sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Endoskopi; Yabancı Cisim; Bilgisayarlı Tomografi

---

COVID19 PANDEMİSİNDE EPİSTAKSİSLİ HASTALARA YAKLAŞIM NASIL OLMALIDIR?

Şeyda BELLİ

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Bağcılar Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kulak Burun Boğaz Hastalıkları Kliniği

ÖZET

Giriş: Mukoza hasarı nedeniyle oluşan damar patolojisi veya pıhtılaşma bozuklukları sonucunda burun boşluğunda meydana gelen kanamalara epistaksis denir. Epistaksis, yaygın bir kulak burun boğaz hastalıkları acil durumudur. Sıklığı tam olarak bilinmemekle birlikte, popülasyonun %7-60'ında görüldüğü ve hastaların sadece %6'sının hekime müracaat ettiği rapor edilmiştir. Her ne kadar, her burnu kanayan hasta acil servise başvurmaya da, yine de acil servise başvuran hastaların %0,5'i epistaksis nedenlidir. Bu hastaların da yaklaşık üçte birine kulak burun boğaz hastalıkları uzmanının müdahalesi gerekmektedir. Acile başvuran bu hastaların yanı sıra pandemi döneminde SARS-CoV 2 nin semptomları arasında da epistaksisin olması bu hastaların sıklığını daha da artırmıştır.

Amaç-Bulgular: Covid 19 pandemisi döneminde, hava yolu yönetimini içeren süreçler, virüsün yüksek virülansı, aerosol ve damlacık yoluyla bulaşma ve asemptomatik hastalardan bulaş riskinin yüksek olması nedenleri ile, sağlık çalışanları için oldukça risklidir. Pandemi döneminde Covid 19 bulaşmış sağlık çalışanları toplam hastaların %10'unu oluşturmaktadır. Bu sunumla, epistaksisli hastaya müdahale sırasında sağlık çalışanlarına hastalık bulaş riskini en aza indirmek için izlenmesi gereken kılavuzu anlatmayı amaçlıyorum. Ancak bu kılavuzun başlangıç kısmını oluşturan kişisel koruyucu ekipman doğru kullanımı ve hangi ekipmanın hangi müdahalede tercih edileceğini tüm sağlık çalışanlarının bilmesi ve uygulaması gerektiği görüşündeyim. Doğru kişisel koruyucu ekipmanın doğru şekilde kullanımı ve temel davranış kurallarını doğru uygulama, hangi hastaya ne tip bir müdahale yapılacağını ve hangi hastaya nerede müdahale edileceğini doğru belirleme ve tüm sürecin sonunda dekontaminasyonun doğru şekilde yapılması hastalık bulaş riskini mümkün olan en alt seviyeye indirir.

Sonuç: Bu temel davranış kılavuzunu doğru takip etmek sağlık çalışanının kendisinin, ekip arkadaşlarının ve hastalarının sağlığını korumanın yanı sıra hastalığın yayılımı riskini de azaltacaktır.

Anahtar Kelimeler: Covid 19 Pandemisi, Epistaksis, Kişisel Koruyucu Ekipman Kullanımı

ADLİ OLGULARIN ÇÖZÜMÜNDE MİKROBİYOM KULLANIMI VE BU ALANDAKİ SON GELİŞMELER**USING MICROBIOME IN THE SOLUTION OF FORENSIC CASES AND LATEST DEVELOPMENTS IN THIS FIELD****Sükrîye KARADAYI***Altınbaş Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Laboratuvar Teknikleri Programı, İstanbul, Türkiye***Beytullah KARADAYI***İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye***ÖZET**

Giriş: Dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi, Türkiye’de de adli bilimlerin en büyük problemlerinden biri, hukuk sistemlerinde suç olarak tanımlanan eylemlerin sorumlusu olan fail ya da faillerin bulunmasındaki güçlüklerdir. Adli bilimlerde özellikle kimliklendirme çalışmaları kapsamında vaka çözümünde yararlanılan yeni tekniklerden biri de yeni nesil sekanslama tekniklerinin kullanıldığı mikrobiyom çalışmalarıdır. Mikrobiyomlar bizimle birlikte yaşayan kommensal, simbiyotik ve patojen mikroorganizmaların ekolojik topluluğudur. Vücudumuzun her yerinde yaşayabilirler ve onların kompozisyonlarının belirlenmesi ve karşılaştırılması adli olayların çözülmesine destek sağlamaktadır.

Amaç: Bu çalışmada, insan mikrobiyomu ile ilgili adli alandaki yeni araştırmaların irdelenmesi ve rutin analizlerde uygulanma potansiyeli bulunan laboratuvar teknikleri önerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu araştırmada adli mikrobiyomlarla ilgili geriye dönük son 10 yıla ait literatür taranmış, mikrobiyomların adli bilimlerdeki vaka çözümlerindeki potansiyel kullanımı değerlendirilmiştir. Bu kapsamda güncel literatür ışığında, yeni tekniklerin kullanılabileceği adli laboratuvarlar için çalışma önerileri geliştirilmeye çalışılmıştır.

Bulgular: Literatür incelemeleri sonucunda; mikrobiyom çalışmalarında kan, cilt, tükürük, idrar ve semen gibi pek çok farklı biyolojik materyalin kullanılabildiği görülmektedir. Mikrobiyomlar ile ilgili yeni tekniklerin; biyolojik örneğin leke identifikasyonunun gerçekleştirilmesi, ölüm zamanının belirlenmesi, cinsel suçların aydınlatılması, failin olay yerinde olup olmadığının tespiti gibi pek çok farklı adli vakanın aydınlatılmasında kullanıma potansiyeli olduğu saptanmıştır. Ayrıca bu konu ile ilgili güncel literatürde yayınlanan tekniklerin geliştirilmeye açık olduğu değerlendirilmiştir.

Sonuç: Mikrobiyomların hukuk sistemine katkısını arttırabilmek için, adli ve moleküler alanda çalışanların işbirliği ile daha fazla araştırma yapılması ve yeni tekniklerin rutin çalışmalara uygulanması sağlanmalıdır.

Anahtar kelimeler: Adli bilimler; Mikrobiyom; Yeni nesil sekanslama

ABSTRACT

Introduction: As in many countries of the world, one of the biggest problems in the forensic sciences in Turkey, which is responsible for the actions defined as a crime in the legal system, the difficulties in finding the perpetrator or perpetrators. One of the new techniques used in forensic science, especially beneficial in case solution within the scope of identification studies, is microbiome studies using new generation sequencing techniques. Microbiomes are the ecological community of commensal, symbiotic and pathogenic microorganisms that live with us. They can live all over our body and their composition and comparison help support the resolution of forensic events..

Aim: In this study, it is aimed to examine new researches in the forensic field related to the human microbiome and to develop suggestions of laboratory techniques that have the potential to be applied in routine analysis.

Method: In this study, the literature of the past 10 years retrospectively related to forensic microbiomes has been scanned and the potential use of microbiomes in forensic science case solutions has been evaluated. In this context, in the light of current literature, it was tried to develop study suggestions for forensic laboratories where new techniques can be used.

Results: As a result of literature reviews; It is seen that many different biological materials such as blood, skin, saliva, urine and semen can be used in microbiome studies. New techniques related to microbiomes have the potential to be used in the solution of forensic cases in many different areas such as performing biological sample stain identification, finding the time of death, enlightening sexual crimes, determining whether the perpetrator is on the scene or not. In addition, it has been evaluated that the techniques published in the current literature on this subject are open to development.

Conclusion: In order to increase the contribution of the microbiome to the legal system, more research and new techniques should be applied to routine studies in cooperation with those working in the forensic and molecular fields.

Keywords: Forensic sciences; Microbiome; New generation sequencing

IMPORTANCE OF ASYMPTOMATIC CARRIERS ON COVID-19 TRANSMISSION

Tugce Naime GEDIK

Altınbaş University, Faculty of Medicine, Department of Medical Microbiology

Ahmet OZBEK

Altınbaş University, Faculty of Medicine, Department of Medical Microbiology

ABSTRACT

COVID-19 is a respiratory system virus that primarily transmitted via respiratory droplets. The best way to prevent transmission is to be knowledgeable about COVID-19 disease and how it spreads. But, presence of asymptomatic carriers, who display no symptoms and could transmit the infection, are obstructing the containment.

In a study, Bai et al. enrolled a familial cluster of patients who applied to their hospital. When their history investigated, five of the family members had contact before their symptom onset with an asymptomatic family member who had travelled from Wuhan. So, it was thought to be the example of presumed asymptomatic carrier transmission. Pan et al, reported a cluster of transmission in family from asymptomatic members, while father had severe clinical symptoms with positive PCR, his son and wife both showed no clinical symptoms, their CT images and lymphocyte counts were normal with positive RT-PCR test results.

Lu et al. have published a case report about asymptomatic COVID-19 patients in a family of three. Even the first patient had urticaria, did not show any respiratory symptoms and fever, she showed abnormal CT scan and clinically diagnosed as COVID-19 positive. When they did the epidemiological investigation, they found out that the patient had close contact with her sister and her son who could be the asymptomatic cases from epidemic area. Their PCR test results were found positive.

When Zou et al. investigate the viral load of COVID-19 among symptomatic and asymptomatic carriers, they found similar rates that draw attention to not only transmission but also resurgence of the virus.

As a result of the pandemic, which is still circulating all around the world, we compile the current state and importance of COVID-19 asymptomatic carriers.

Keywords: SARS-CoV-2, Asymptomatic carrier, COVID-19

ROBOTİK RİVES-STOPPA VENTRAL HERNİ ONARIMININ ÖĞRENME EĞRİSİ: KÜMÜLATİF TOPLAM ANALİZİ

Fahri GOKCAL

Department of Surgery, Good Samaritan Medical Center, Tufts University School of Medicine Boston, MA, USA

Omar Yusef KUDSI

Department of Surgery, Good Samaritan Medical Center, Tufts University School of Medicine Boston, MA, USA

ÖZET

Giriş: Robotik Rives-Stoppa ventral herni onarımı (rRS-VHO), transabdominal (TA) veya total ekstraperitoneal (TEP) trocar girişi kullanılarak ekstraperitoneal alana ağ yerleştirilmesini içeren minimal invaziv bir tekniktir. Öğrenme eğrisinin ve teknik zorlukların anlaşılması, bu tekniğin benimsenmesinde faydalı olacaktır.

Amaç: Bu çalışmada, rRS-VHR öğrenme eğrisini, olumsuz sonuçları hesaplarken operatif sürelerle göre değerlendirmeyi amaçladık.

Yöntem: Merkezi yerleşimli primer ventral ve insizyonel fıtıklar için rRS onarımı yapılan hastaların retrospektif bir analizi yapıldı. Homojen bir grup elde etmek amacıyla 20×15 cm'den büyük bir meş boyutu gerektiren hastalar çalışma dışı bırakıldı. Cerrahin performansındaki değişimi tespit etmek için, örneklemin ortalama ciltten cilde ameliyat süresine göre bir kümülatif toplam (CUSUM) eğrisi oluşturuldu. Öğrenme eğrisi periyodundaki başarısızlığı saptamak için kompozit sonuçlara göre risk ayarlı CUSUM (RA-CUSUM) analizi de kullanıldı. Elde edilen öğrenme eğrisi fazlarına göre oluşturulan gruplar preoperatif, intraoperatif ve postoperatif değişkenler açısından karşılaştırıldı.

Bulgular: rRS-VHO uygulanan seksen bir hasta çalışmaya dahil edildi. Cilt-cilt zamanı kullanılarak yapılan CUSUM analizine göre hastalar üç gruba ayrıldı. Ortalama cilt-cilt süresi 72.2 dakikaydı ve öğrenme eğrisi boyunca cilt-cilt sürelerinde belirgin bir azalma vardı (Faz-I: 86.4 dk, Faz-III: 63.8 dk; p=0.001), yirmi dokuz vakadan sonra kademeli bir azalma ile. On bir hasta, bir RA-CUSUM grafiği oluşturmak için de kullanılan olumsuz kompozit sonuçlar yaşadı. Sonuçlar faz-II'de en yüksek olumsuz sonuç oranlarını gösterdi ve elli bir vakadan sonra risk ayarlı operatif sürelerde kademeli bir azalma oldu.

Sonuç: rRS-VHO'nun öğrenme fazında, ilk yirmi dokuz ve daha sonra elli bir vakanın tamamlanmasından sonra, operatif zaman ve olumsuz sonuç oranlarında sürekli bir azalma gözlemlendi. Bu prosedür için ameliyat ekibinin öğrenme eğrilerini de tanımlayan ileri çalışmalar, daha genelleştirilebilir sonuçlar sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Robotik cerrahi prosedürler; Öğrenme eğrisi; Ventral herni

---

**ACİL VENTRAL HERNİ ONARIMINDA AÇIK VE ROBOTİK CERRAHİ YAKLAŞIMLARIN
KARŞILAŞTIRILMASI**

Fahri GOKCAL

Department of Surgery, Good Samaritan Medical Center, Tufts University School of Medicine Boston, MA, USA

ÖZET

Giriş: Acil ventral herni onarımı (AVHO) için genellikle açık cerrahi yaklaşımlar tercih edilmektedir. Robotik cerrahinin AVHO'daki rolü üzerine herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. **Amaç:** Bu çalışmada, robotik AVHO ve açık AVHO sonuçlarını karşılaştırmak amaçlandı.

Yöntem: 2013 ile 2019 tarihleri arasında acil şartlarda robotik ve açık ventral herni onarımı yapılan hastalar retrospektif olarak değerlendirildi. İki grup arasında preoperatif, intraoperatif ve postoperatif veriler tek değişkenli testlerle karşılaştırıldı. İstatistiksel anlamlı veriler çok değişkenli analizde kullanılarak postoperatif komplikasyonlar açısından risk faktörleri belirlendi. Komplikasyonlar Clavien-Dindo sınıflandırması ve kapsamlı komplikasyon indeksi (CCI®) skorumla sistemleri ile değerlendirildi. Kaplan-Meier'in zaman-olay analizi, nüks olmadan geçen zaman açısından iki grubun karşılaştırılmasında kullanıldı.

Bulgular: Toplam 1087 hastadan, 35 robotik ve 43 açık AVHO uygulanan hastalar çalışmaya alındı. Uygulanan ameliyat teknikleri açısından iki grup arasında anlamlı fark vardı ($p<0.001$). Robotik grupta ortalama ameliyat süresi, açık grubun neredeyse iki katı idi (sırasıyla 139dk, 70dk; $p<0.001$). Ortalama hastanede kalış süresi gruplar arasında farklılık göstermedi (her iki grup için 3 gün; $p=0.488$). Açık AVHO grubundaki komplikasyonların çoğunluğunu (16/20) majör komplikasyonlar (Clavien-Dindo Grade 3-4) oluştururken, robotik AVHO grubundaki komplikasyonların çoğunluğu (7/11) minör komplikasyonlar (Clavien-Dindo Grade 1-2) oluşturuyordu ($p=0.023$). CCI® açısından postoperatif genel morbidite robotik grup lehine istatistiksel olarak anlamlı farklıydı ($p=0.006$). Ayrıca cerrahi alan komplikasyonları ve prosedürel girişimler açık grupta daha fazla gözlemlendi (sırasıyla, $p=0.045$ ve $p=0.020$). Nüksüz geçen zaman açısından gruplar arasında farklılık bulunmadı ($p=0.662$; Açık grup: 73.9 ay, robotik grup: 55.2 ay). Çok değişkenli analizde açık AVHO uygulanmasının postoperatif komplikasyon gelişmesinde robotik AVHO'na kıyasla 4 kat fazla risk oluşturduğu saptandı ($p=0.025$; OR: 4, %95 güven aralığı: 1.2-13.4).

Sonuç: Açık AVHO ile karşılaştırıldığında, robotik AVHO, daha uzun ameliyat süreleri ve cerrahi alan olaylarının yanısıra prosedürel girişimler de dahil olmak üzere daha düşük morbidite ile sonuçlandı. Bununla birlikte, ne hastanede kalış süresi ne de nüksüz geçen zaman gruplar arasında farklılık göstermedi.

Anahtar Kelimeler: Acil, Robotik cerrahi, Ventral, İnsizyonel, Herni,

---

**DENTAL TRAVMA SONRASI MEYDANA GELEN YUMUŞAK VE SERT DOKULARDA
ESTETİĞİN SAĞLANMASI****Fatih KARAYÜREK***Karabük Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji ABD***ÖZET**

Giriş: Dişeti çekilmesi mine sement sınırında bulunan dişetinin apikale doğru göç etmesi olarak tanımlanmaktadır. Dişeti çekilmeleri fırça travması, protetik restorasyonlar, ağız hijyen eksikliği ve dental travmalar gibi nedenlere bağlı olarak oluşabilmektedir. Bu olgu sunumunda amaç trafik kazası sonrası meydana gelmiş dişeti çekilmesinin subepitelyal bağ dokusu grefti kullanılarak estetiğın kazandırılmasıdır.

Olgu: 21 yaşında kadın hasta trafik kazası sonrası 11 ve 21 numaralı dişlerde fraktür ve 11 numaralı dişte yarık tipi dişeti çekilmesi şikayetiyle Karabük Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'ne başvurdu. Klinik ve radyolojik muayene sonrasında, yumuşak dokulardaki ödemin azalması ve dişlerde vitalite kontrolü için 3 hafta beklendi. 3 haftanın sonunda dişlerin vital olduğu ve dişetlerindeki ödem azaldığı görüldü. Yumuşak dokunun ogmentasyonu için koronale pozisyone flep ile subepitelyal bağ dokusu yapılmasına karar verildi. Bölgenin anestezi sonrası, alıcı bölgede papillardan uzak intrasulkular insizyon komşu dişlere kadar uzatıldı. Mukogingival birleşime kadar tam kalınlık flep kaldırıldı. Flebin koronale ilerletilebilmesi için mukogingival sınırın altında rahatlatıcı insizyonlar yapıldı. Papillalar de-epitelize edilerek kesi sonlandırıldı. Verici bölgede palatan gingival marjının 2-3 mm apikalinde kemiğe perpendiküler bir kesi yapıldı. Palatal kemiğe paralel ikinci bir insizyon yapılarak epitel ve bağ dokusu aralandı. Son olarak kemik üzerinden derin bir insizyon yapılarak bağ dokusu elde edildi. Alıcı bölgede distal ve mesial bölgelerde ve de-epitelize papillalar üzerinde greft 4/0 polipropilen monofilament süturlarla bölgeye yerleştirildi. Ameliyat sonrası yapılması gereken öneriler anlatıldıktan sonra antibiyotik ve analjezik ilaçlar reçete edildi. Post-op 10. günde süturlar uzaklaştırıldı. Yumuşak dokudaki iyileşmenin tamamlanması sonrası dişlerdeki fraktürlerin restorasyonu için zirkonyum kronlar hastaya uygulandı. Hastanın rutin kontrolleri devam etmektedir.

Sonuç: Hastanın 3 yıllık takibi sonunda estetik ve fonksiyon açısından tatmin edici sonuçlar alınmıştır. Dişetlerinde herhangi bir inflamasyon ve kanama bulguları gözlenmedi. Dişeti çekilmelerinde subepitelyal bağ doku greftleri altın standart olarak kabul edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dental travma, subepitelyal bağ doku grefti, yumuşak doku ogmentasyonu, zirkonyum

COVID-19 PANDEMİSİNDE İLAN EDİLEN 0-20 YAŞ SOKAĞA ÇIKMA KISITLAMASININ ÇOCUKLAR ÜZERİNE ETKİLERİNİN PSİKOSOSYAL GELİŞİM KURAMINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Fatma Dilek TURAN

Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Aysegül İŞLER DALGIÇ

Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

ÖZET

Giriş: Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilen “COVID-19” a karşı, dünyada olduğu gibi ülkemizde de koruyucu önlemler alınmıştır. 0-20 yaş grubunun sokağa çıkmasının kısıtlanması, en önemli önlemlerdendir.

Amaç: 0-20 yaş grubunun sokağa çıkmasının kısıtlanmasının, çocuklar üzerine etkilerinin “Psikososyal Gelişim Kuramı”na göre değerlendirilmesidir.

Yöntem: Büyüme-gelişme; yaşam boyu süren, “çevre etkileşiminden” hareketle gerçekleşen, dinamik süreçtir. Çevre; fiziksel, bilişsel, sosyal gelişimin mutfağıdır.

Bulgular: Psikososyal Gelişim Kuramı’nda, çocuğun gelişimde çevrenin biyolojik etmenler kadar önemli olduğu ifade edilmiş, her gelişim dönemine göre çevrenin önemi belirtilmiştir. 1,5-3 yaş döneminde çevre; motor, dil becerilerinin geliştiği, dünyayı keşfin temellendiği yerdir. COVID-19 önlemi olarak bu dönemdeki çocuğun sokağa çıkamaması; rastlanan nesnelerin sınırlanacağından konuşma, motor becerilerin gecikmesine yol açabilecektir. 3-6 yaş döneminde çevre, uçsuz bucaksız hayal dünyasının oluşup zenginleştiği, aileden arkadaş ortamına geçişin (oyun/okul öncesi dönem) başladığı, doğa olaylarının sorgulandığı, doyarsıya oyunların oynandığı ortamdır. Bu dönemde kısıtlamaya maruz kalan çocuklarda sosyalizasyonun gelişimi (arkadaşlık, hayal gücü, dil gelişimi) baltalanabilirken, oyun alanlarına gidemeyip evde izole olan çocuğa katı/baskıcı tavırlarla alışkanlık kazandırılmaya çalışıldığında ileride takıntılı davranışların gelişmesine kadar varabilecek etkilerin ortaya çıkabileceği tahmin edilebilir. 6-12 yaş döneminde de durum benzerdir. Eğitim hayatının başladığı, üretkenliğin önemli olduğu, bilişsel, sosyal, entelektüel becerilerinin, ilgi alanlarının keşfinin önemli olduğu dönemde; eğitimin uzaktan sürdürülmesi, eğitim kurumundan ayrı kalınması kısa dönemde çocuğu mutsuz ederken, uzun dönemde uyum problemlerini beraberinde getirebilmektedir. Çevrenin sosyal çevre olarak algılandığı, bütünüyle ailenin önüne geçtiği 13-18 yaş grubunda; arkadaş ortamları, enerjinin kanalize edilmesi, sınav kaygısı üst düzeydedir. Çocuğun enerjisini boşaltabildiği, rol-model arayarak benliğini şekillendirebildiği yer çevredir. Dolayısıyla bu dönemdeki çocuğun kısıtlanması, çatışmaların, krizlerin, öfke patlamalarının yaşanmasına neden olabilmektedir. Hormonal dalgalanmalar nedeniyle zor olan dönem; başatme mekanizmalarının kısıtlanması, artan kaygı nedeniyle daha da zorlaşabilmektedir.

Sonuç: Psikososyal Gelişim Kuramı’na göre çevre, çocuklarda birçok gelişimi destekleyebilen bir yapıdır. Çevrenin kısıtlanmasında yaş dönemlerine göre kısa/uzun vadeli olumsuzluklara neden olabilmekte, kanıt düzeyi yüksek çalışmalar ile ortaya konması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, çocuk, psikososyal gelişim kuramı, sokağa çıkma kısıtlaması, büyüme ve gelişme, hemşire

SAĞLIKTA TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ

Fikriye İŞİK

Okan Üniversitesi Sağlık Yönetimi Programı Doktora Öğrencisi

Mithat KIYAK

Okan Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Mustafa İŞİK

İstinye Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü Doktor Öğretim Üyesi

ÖZET

Giriş: Kadın ve erkek arasındaki farklar, günlük hayatta karşımıza çıkmaktadır. Bu farkın temelinde biyolojik cinsiyetin yanı sıra toplum tarafından inşa edilen eril ve dişil değerler bulunmaktadır. Toplumsal cinsiyet kavramı, kadının ve erkeğin sosyal olarak belirlenen rol ve sorumluluklarını ifade eder ve toplumlar arasında ve zaman içinde farklılık gösterir. Toplumsal cinsiyette eşitlik kadın ve erkek arasında sorumlulukların ve kazançların dağılımında olduğu kadar, sağlık hizmetlerinden yararlanma, mesleki eşitlik, adalet ve hakkaniyetin olması ile sağlanabilir. İnsan sağlığı ve sosyal hizmet alanı en fazla kadın çalışan oranına sahip olanıdır. %60'ını kadınların oluşturduğu bu alanda profesyonel meslek grupları arasında (hekim, hemşire, ebe vb) yarısından azı kadinken yardımcı sağlık çalışanları, büro çalışanları, hizmet ve satış elemanlarının önemli bir kısmı kadınlardan oluşmaktadır.

Amaç: Türkiye’de sağlık hizmetlerinde çalışan kadınların karşılaşmış olduğu toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşın işgücü piyasasındaki konumlarını iyileştirecek ve geliştirecek politikalarına yön vermektir.

Yöntem: Sağlıkta toplumsal cinsiyet ayrımcılığının Dünyada ve Türkiye’de kadın sağlığını nasıl etkilediği ortaya konmakta ve sağlık hizmeti sunumunda politika, strateji ve uygulamalara “toplumsal cinsiyet eşitliğine” duyarlı bir bakış açısının getirilmesi önerilmektedir.

Bulgu: Toplumsal cinsiyette eşitlik kadın ve erkek arasında sorumlulukların ve kazançların dağılımında olduğu kadar sağlık hizmetlerinden yararlanma, mesleki eşitlik, adalet ve hakkaniyetin olmasıyla da sağlanabilir. World Economic Forum Global Gender Gap 2017 Raporuna göre ise, 144 ülke arasında cinsiyet eşitliği açısından Türkiye 131. sırada yer almaktadır. Bu durum kadınların işgücüne katılım oranının düşük olmasına bağlanabilir. Türkiye’de sağlık alanında kadın ve erkeğin çalışma süreleri eşit olmasına rağmen ödenen aylık ücret erkeklerde 201.9 saat kadınlarda ise 200.5 saattir.

Sonuç: Fırsatları kullanmada, kaynakların ayrılmasında ve kullanımında, hizmetlere erişimde bireyin cinsiyeti nedeniyle ayrımcılık yapılabilmektedir. Söz konusu ayrımcılıklardan, erkeğe oranla daha dezavantajlı ve daha düşük toplumsal statüye sahip olan kadınlar daha olumsuz etkilenmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Sağlık, Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği.

CORONAVİRÜS SONRASI TORAKS CERRAHİSİ: MULTİDİSİPLİNER YAKLAŞIM

Funda İNCEKARA

Ankara İl Sağlık Müdürlüğü Sağlık Bilimleri Üniversitesi Atatürk Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi S.U.A.M. Göğüs Cerrahi Kliniği

ÖZET

Giriş: İlk vakanın Çin'in Wuhan kentinden bildirildiği Koronavirüs hastalığı 2019 (COVID-19) Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11.Mart 2020 tarihinde pandemi ilan edildi. Pandemi sonrası dünyada ekonomik, sosyolojik, psikolojik ve en önemlisi sağlık alanında çok şey değişti. Göğüs cerrahi alanında da koronavirüs hastalığının birçok etkisi oldu.

Amaç: Bu yazıda, hasta güvenliğinin sağlanabilmesi ve cerrahi ekibin maksimum seviyede korunabilmesi için uygulanabilecek olan gerekli tedbirler ile olguların klinik, radyolojik, cerrahi tedavi ve takip bulgularının değerlendirilmesi amacıyla sunuldu.

Yöntem: Hastanemiz 1. Göğüs Cerrahi Kliniğinde 11. Mart 2020- 11. Mayıs 2020 tarihleri arasında opere edilerek ve/veya girişimsel işlem sonucu tedavi edilen 36 olgu (33 erkek, 3 kadın) analiz edildi. Yaş ortalaması: 52.9 (18-86) idi. Bütün olgular yaş, cinsiyet, operasyon veya müdahale şekilleri, süreleri, komplikasyonlar, hastanede kalış süreleri tespit edildi.

Bulgular: Olgular genel anestezi altında opere edilerek 17 ve lokal anestezi altında girişimsel işlem sonucu tedavi edilen 19 olgudan oluşmakta idi. Opere edilen olguların 9'undan girişimsel işlem yapılan olguların 13'ünden uygun koşullarda nazofaringeal ve orofaringeal sürüntü örneği alınmıştır. Girişimsel işlem yapılan olgularda hastane yatış süresi 2.7 (1-10 gün) idi. Opere edilerek tedavi edilen 17 olgudan 9'u kapalı (VATS) 8'i açık operasyon (Torakotomi) uygulandı ve hastane yatış süresi 5.4 gün (2-10 gün) idi. Olgularımız tek kişilik odalarda tedavi oldu. Ziyaretçi kabulleri kısıtlandı. Bütün personel ve olgular maske kullandı. Müdahalelerde ve operasyonlarda uygun koruyucu ekipman ve FFP3 maske kullanıldı. Sonuç olarak 1 olgu ve 1 personel covid 19 hastalığı tanısı aldı.

Sonuç: Bu veriler ışığında ertelenebilir veya elektif göğüs cerrahi prosedürler tanımlanmalı ve hasta bilgilendirilmelidir. Diğer prosedürler öncelik sırasına göre acil durumlar, toraks maligniteleri büyük dikkat ve hassasiyet ile uygulanmalıdır. Sonuç olarak, Koronavirüs hastalığı-2019 salgını sırasında göğüs cerrahi klinik ve servislerinde enfeksiyonun önlenmesi, girişimsel müdahale ve ameliyat olacak olgularının yönetimi önemlidir sağlık hizmetinin devamı için katı önlemler ile dikkatli multidisipliner yaklaşım şarttır.

Anahtar Kelimeler: Koronavirüs hastalığı-2019, Göğüs Cerrahisi, Multidisipliner yaklaşım

STATISTICAL MODELLING OF AGAR WELL DIFFUSION ASSAY FOR DETECTION OF ANTIMICROBIAL ACTIVITY OF MEDICINAL PLANT EXTRACTS

Gizem YEGEN

Department of Pharmaceutical Technology, Faculty of Pharmacy Altınbaş University, 34144, Istanbul, Turkey

Gözde CUKUROVA

Department of Pharmaceutical Microbiology, Faculty of Pharmacy Altınbaş University, Graduation Project, 34144, Istanbul, Turkey

Hüseyin SERVI

Department of Pharmaceutical Botany, Faculty of Pharmacy Altınbaş University, 34144, Istanbul, Turkey

Buket AKSU

Department of Pharmaceutical Technology, Faculty of Pharmacy Altınbaş University, 34144, Istanbul, Turkey

Ozgul KISA

Department of Pharmaceutical Microbiology, Faculty of Pharmacy Altınbaş University, 34144, Istanbul, Turkey

ABSTRACT

Introduction: Plants are important sources for drugs and an alternative medicine for diseases since ancient times. Traditional medicinal plants produce the antimicrobial molecules or compounds that may restrict bacterial growth. *Nigella sativa* L. is a member of the Ranunculaceae family, known commonly as black cumin, which is used in traditional medicine for the treatment of bacterial diseases.

Aim: To generate a statistical modeling of agar well diffusion assay for detection of antimicrobial activity of ethyl acetate extract of *N. sativa*

Method: Totally 17 different bacterial strains (ten standard bacteria strains and seven Methicillin-susceptible *S. aureus* (MSSA) clinical isolates) were tested to determine the antibacterial activity of ethyl acetate extract of *N. sativa*. Three different parameters which considered have impact on zone diameter were evaluated as plant extract concentration (10 - 50 µl), diffusion time (15, 25 and 35 min) and incubation time (16 – 20 and 24 hours). According to experimental results and the mathematical model created via Modde Pro 11 optimization were made.

Results: The R² coefficient was below 0.5 for MSSA 3 and MSSA 4 isolates. So, it was not found a good fit among experimental data and the developed models. The others were a convenient model since the R² coefficient was above 0,5.

Conclusion: Increased extract concentration and incubation time, except for some clinical isolates which incubation time is an insignificant term, have an affirmative impact on zone inhibition. However, increased diffusion time did not positively affect the zone diameter. As a result, statistical modelling of agar well diffusion assay presented that 50 mg *N. sativa* ethyl acetate concentration, 15 minutes diffusion time as suggested by CLSI to find the optimal result and 24 hours incubation time is an optimal formulation.

Key Words: Antibacterial activity, Ethyl acetate extract of *N. sativa*, Statistical modelling, Agar well diffusion assay

---

FABRICATION AND CHARACTERIZATION STUDIES OF CHITOSAN AND CHITOSAN/PECTIN POLYELECTROLYTE COMPLEX FILMS AS WOUND DRESSINGS

Gökçen YAŞAYAN

Department of Pharmaceutical Technology, Faculty of Pharmacy, Marmara University, Istanbul, Turkey

ABSTRACT

Background: Increased incidence of chronic wounds and aging in the world's population demand need of novel strategies in wound treatment. Design of advanced wound dressings is one of the hot topics in research. Amongst these wound dressings, natural polymers are favored during fabrication. Natural polymers support wound healing efficiently due to their functional and structural properties, and also by their biocompatibility, biodegradability, and low toxicity compared to synthetic polymers. Chitosan and pectin are natural polysaccharides, and promote wound healing by chitosan's haemostatic, fungistatic, anti-inflammatory, and antimicrobial properties, and pectin's anti-inflammatory properties.¹⁻³

Aims: In this study, we aim to fabricate chitosan films and chitosan/pectin polyelectrolyte complex films encapsulating silver sulfadiazine by casting and solvent evaporation methods, and characterize these films. Silver sulfadiazine is loaded in the films to further support wound healing by its antimicrobial properties.

Methods: Studies with an atomic force microscopy was carried to evaluate the surface topography and surface roughness of the films. Surface chemistry analysis were carried by a using a Fourier-transform infrared spectroscopy. Swelling and hydrolytic degradation behavior of the films are monitored, and finally *in vitro* drug release studies were carried to evaluate the films for drug delivery.

Results: According to results, we found that characteristic crystalline structure of chitosan films disappeared after formation of polyelectrolyte complexes. Formulation components were found to be compatible. When chitosan films and polyelectrolyte complex films are compared, it was found that resistance to degradation was improved in the polyelectrolyte complex films. *In vitro* drug release studies indicated a slower release of the drug from polyelectrolyte complex films compared to chitosan films.

Conclusion: The results indicate that both films could be a promising candidate for wound healing applications, considering the requirements of the wounds and drug release rates for the efficient treatment.

Keywords: Chitosan, silver sulfadiazine, polyelectrolyte

References

1. J. G. Martins, S. E. A. Camargo, T. T. Bishop, K. C. Popat, M. J. Kipper and A. F. Martins, *Carbohydr. Polym.*, 2018, **197**, 47-56.
2. P. Coimbra, P. Ferreira, H. C. de Sousa, P. Batista, M. A. Rodrigues, I. J. Correia and M. H. Gil, *Int. J. Biol. Macromol.*, 2011, **48**, 112-118.
3. G. Yaşayan, G. Karaca, Z. P. Akgüner and A. Bal Öztürk, *International Journal of Polymeric Materials and Polymeric Biomaterials*, 2020, 1-13.

ORTAOKUL VE LİSE ÖĞRENCİLERİNİN MERHAMET İLE İLGİLİ ALGILARININ İNCELENMESİ: FENOMENOLOJİK BİR ÇALIŞMA

Gül KOÇYIĞIT

Öğretim Görevlisi, Altınbaş Üniversitesi, SHMYO, Çocuk Koruma ve Bakım Hizmetleri Programı

Cemal Onur NOYAN

Doç.Dr., Öğretim Üyesi, Psikiyatrist, Üsküdar Üniversitesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, ITBF/ Psikoloji

ÖZET

Giriş ve Amaç: Merhamet kavramının hem dini hem ahlaki literatürde önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Son yıllarda pozitif psikolojinin gelişmesiyle birlikte insanın iyi oluşuna katkısı nedeniyle psikoloji bilminde psikometrik olarak incelenen ve ilgi çeken bir kavram olarak yerini almaya başlamıştır. Bu çalışmada da 12-18 yaş aralığında olan öğrencilerin merhametle ilgili algılarını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Yöntem: Verilerin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji kullanılmıştır. Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak odak grup görüşmesi yöntemi ile toplanmıştır. Toplanan veriler betimsel yöntemle analiz edilmiştir. Öğrencilerin görüşme sürecinde verdikleri cevaplar kodlanmış ve aralarındaki ilişkiler bağlamında temalar oluşturulmuştur. Öğrencilerin verdiği cevaplarda cinsiyetin belirlenebilmesi için K1, K2, E1, E2. şeklinde kodlanmıştır. Verilerin analiz edilmesinde Office programları ve grafiklerin hazırlanmasında RStudio (1.2.1335) programları kullanılmıştır.

Bulgular: Analiz sonucunda 14-18 yaş merhameti eşitlik, insana ve hayvana yönelik empati, kendinden zayıfa güç kullanmama; 12-14 yaş ise yardım, vicdanlı olmak, iyilik, olarak tarif etmişlerdir. Göstermiş oldukları merhamet davranışları; her iki grupta da hayvanlara yönelik bakım vermek, ev işlerine yardım ve arkadaşına para vermek şeklindedir. Merhametli olan insanların özelliklerinin ne olduğu sorusunu 14-18 yaş empati, alçakgönüllülük, karşılıksız sevgi; 12-14 yaş ise, iyilik yapmak, vicdanlı olmak, yardımseverlik olarak cevaplamışlardır. Bir başkasının merhametli yapısının nasıl anlaşıldığını tanımlamada, 14-18 yaş hayvanlara saygı, adaletili olmak, iyilik yapmak; 12-14 yaş ise, yaşlılara saygı, yardım etmek, bağış yapmak olarak belirtmişlerdir. Merhametli davranış sonrası yaşanan duygunun her iki grupta da huzur ve neşe gibi olumlu sonuçları olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Tartışma: Merhametli davranışın çeşitli şekillerinin merhamet sahiplerine pozitif ruh hali, benlik saygısında artış, depresif semptomlarda azalma gibi pek çok fayda sağladığı, merhamet eğitimi verilen öğrenci gruplarında saldırganlığı azalttığını bilmekteyiz. Bu nedenle hem bireysel hem toplumsal anlamda merhametin önemini daha fazla kavramak ve bu alanda yapılacak çalışmalara katkı sağlamak açısından bu çalışmanın faydalı olacağı düşüncesindeyiz.

Anahtar Kelimeler: Merhamet, pozitif psikoloji, değerler

KRONİK ANAL FİSSÜR TEDAVİSİNDE BOTİLİNUMTOKSİNİ ENJEKSİYONU VE LATERAL İNTERNAL SFİNKTEROTOMİ KARŞILAŞTIRILMASI

Hasan ÖKMEN

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İstanbul Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Genel Cerrahi Kliniği

İsmail Ahmet BİLGİN

Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi, Genel Cerrahi Ana Bilim Dalı

ÖZET

Giriş: Botulinum toksini sinir uçlarından asetil kolin salınmasını baskılayarak etki gösterir. Kas spazmını engeller fakat geçici bir etkiye sahiptir. Anal fissür oluşum mekanizmasının temelini anal kas spazmı oluşturmaktadır.

Amaç: Biz bu çalışmamızda anal fissürde botulinum toksini enjeksiyonunun etkinliğini lateral internal sfinterotomi (LİS) işlemi ile karşılatırıp tartışmayı amaçladık.

Yöntem: 2018-2020 yılları arasında ardışık 20 botulinum toksini enjeksiyonu uyguladığımız, 20 LİS yapılan anal fissür hastası dahil edildi. Hastaların ameliyat süreleri, ağrı skorları, memnuniyet skorları, 1. ve 2. ay kontrol sonuçları ve anal inkontinans bulgusu değerlendirildi.

Bulgular: Hastalardan 18'i erkek, 22'si kadındı. Botoks grubunun yaş ortalaması 24.8 ± 2.1 , LIS grubunun 36.9 ± 2.5 olarak bulundu. Grupların cinsiyet, yaş ve fissür uzunlukları arasında anlamlı bir fark saptanmadı. Botoks grubunun ameliyat süresi median değeri 3 dakika (min:3 dakika, max:5 dakika), ağrı skoru median değeri 4 (min: 3, max: 8), memnuniyet skoru median değeri: 8 (min:3, max:9) idi. LIS grubunun ameliyat süresi median değeri 7.5 dakika (min:6 dakika, max:10 dakika), ağrı skoru median değeri 5 (min: 4, max: 7), memnuniyet skoru median değeri: 7 (min:5, max:8) idi. Botoks grubunda ameliyat süresi anlamlı olarak daha düşük ($p=,000$), ağrı skoru ise daha düşük saptandı ($p=,001$). Memnuniyet skorları arasında anlamlı bir fark saptanmadı. Birinci ay kontrollerinde Botox grubunda 6 hastada (%30), LIS grubunda 4 hastada (%20) iyileşme gözlemlenmedi. İkinci ay kontrollerinde ise Botox grubunda 4 hastada (%20), LIS grubunda 3 hastada (%15) iyileşme gözlemlenmedi. İki grup arasında iyileşme oranları arasında anlamlı bir fark saptanmadı ($p=,358$ ve $p=500$). Botox grubunda 2 hastada (%10), LIS grubunda 4 hastada (%20) geçici gaz inkontinansı gözlemlendi. Fakat iki grup arasında anlamlı bir fark saptanmadı ($p=331$).

Sonuç: Anal fissür tedavisinde botulinum toksininin en önemli avantajı etkisinin geri dönüşümlü olması ve kalıcı anatomik sfinkter hasarından korumasıdır. Bu sayede cerrahi işlemler sonucunda oluşabilecek kalıcı gaz ve gaita inkontinansı komplikasyonları olmaması cerrahiye üstünlüğü sayılabilir.

Anahtar kelimeler: Anal fissür, Botulinum toksini, LIS

PANDEMİDE YAŞLILIK: KAPATMA YA DA YAŞ AYRIMCILIĞI PERSPEKTİFİNDE

Hülya TÜRK

Altınbaş Üniversitesi SHMYO, Sosyal Hizmet Programı Öğretim Görevlisi

ÖZET

Salgın hastalıklarla insanoğlu tarih boyunca karşı karşıya kalmış, binlerce insanın ölümüyle sonuçlanmıştır. Anadolu’da veba, tifüs, cüzzam, çiçek hastalığı salgınlarından etkilenmiştir. Pandemi, bulaşıcı olan ve geniş coğrafyaları etkisi altına alan salgın hastalıkların tümüne verilen genel isimdir. Pandemi dönemlerinde çeşitli korunma yöntemleri uygulanmış, yöntemlerden en önemlisi bulaşmaya karşı karantina- olarak belirmiştir. 2019- Aralık ayında Çin’in Vuhan kentine ortaya çıkan Korona virüs 19 hastalığı iki buçuk ay gibi kısa bir zaman sürecinde tüm dünyayı etkisi altına almış bir pandemidir. Korona virüs 19 hastalığı en fazla yaşlı nüfusun ölümüne sebep olduğundan, tüm dünyada yaşlılara karantina uygulanmıştır. Yaşlıların bu pandemi sürecinden etkilenmeleri, yaşadıkları karantina başka bir deyişle kapanma ve yaş ayrımcılığı kapsamında tartışılmaktadır.

Yaşlılık; kronolojik olarak 65 yaş üstü kişileri tanımlasa da kendine özel fizyolojik, biyolojik, psikolojik ve sosyo-ekonomik çeşitli özellikleri içinde barındıran, gelişim dönemlerinin son basamağıdır. Korona virüs hastalığı özellikle yaşlıların ve kronik hastaların ölümüne sebebiyet veren bir pandemidir. Türkiye’de ilk korona virüs vakasının görülmesinin ardından 22 Mart tarihi itibarıyla 65 yaş üstü yaşlılara sokağa çıkma yasağı getirilmiştir. Eve kapanma ya da karantina uygulaması ve izolasyon öfke, anksiyete, konfizyon, panik atak ve post travmatik stres gibi sağlık sorunlarına yol açmaktadır.

Yaş ayrımcılığı birey ya da gruplara yaşından dolayı yapılan ayrımcı davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Burada esas olan kronolojik yaş kavramıdır ve pandemide yaşlıları kapatma uygulaması ile somutlaşmıştır. Pandemi sürecinde beki de en fazla sorun yaşaması muhtemel grup yaşlılar olduğunu söylemek doğru olacaktır. Yaşlılık kendine özel sorunları da beraberinde getirmekte ve günlük yaşam aktiviteleri bu sorunları azaltılmasında etkilidir. Yaşlılar bu pandemi süresinde yaşadıkları sorunlara ek olarak, ölüm tehdidi ve belirsizliğe bağlı yoğun kaygı ile günlük yaşam aktivitelerinin azalmasıyla gelişebilecek sağlık sorunlarıyla karşı karşıya kalmaktadır.

Bu çalışmada pandeminin, kapanma ve yaş ayrımcılığı çerçevesinden yaşlıları nasıl etkileyeceği sorusuna yanıt aranacaktır. Bu çerçevede yapılan çalışmaların incelenmesi yoluyla ortaya konulacak genellemelerin ve önerilerin tartışılması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Pandemi, Kapanma, Yaş Ayrımcılığı

THE EVALUATION OF AWARENESS AND LEVEL OF KNOWLEDGE ABOUT TUBERCULOSIS AMONG STUDENTS OF PHARMACY FACULTY

Huseyin IKIZLERLI

Department of Pharmaceutical Microbiology, Faculty of Pharmacy Altınbaş University, 34144, Istanbul, Turkey

Hayriye Ertem Vehid

Department of Medical Education and Informatics, Faculty of Medical, Bilim University, 34394, Istanbul, Turkey

Ozgul KISA

Department of Pharmaceutical Microbiology, Faculty of Pharmacy Altınbaş University, Graduation Project, 34144, Istanbul, Turkey

ABSTRACT

Introduction: Tuberculosis (TB) is an infectious disease that is the leading cause of mortality by a single infectious agent. *Mycobacterium tuberculosis* that causes TB can easily spread from person to person by aerosols from individuals with active TB. TB is an acute or chronic disease that mainly affects the lungs but it can be affected the other parts of body, such as brain, the central nervous system, bone and joints, lymph nodes, liver, spleen, intestines, kidney, bladder and blood.

Aim: The aim of this study is to determine the level of knowledge of Pharmacy Faculty students about TB disease and to inform them about TB.

Method: The survey is a method which is developed to get information from people in a variety of subjects by preparing in a standard format. Primarily, a questionnaire about TB disease prepared. After ethic committee approval received, 238 surveys conducted face to face with students of Altınbaş University Pharmacy Faculty in the classes. Statistical analyses carried out and evaluated with SPSS.

Results: The Pharmacy students know both how TB spread among people in the ratio of 42.9% and people who have AIDS are at risk for develop of TB disease in the ratio of 18.9%. Only, 38.2 % of students know all symptoms of TB and 13.9 % of them have information about certain diagnosis method of TB (sputum examination).

Conclusion: According to the results, it has been determined that pharmacy students do not have sufficient information about TB disease. Pharmacists who have an important place in public health should be informed about TB disease during their faculty education and they should be advised to follow the current data about TB disease. In addition, it should be ensured that they take responsibility to raise public awareness of TB disease, which causes thousands of deaths each year.

Key Words: Tuberculosis, *Mycobacterium tuberculosis*, awareness, survey

KERATOKONUS HASTALARINDA FARKLI YÖNTEMLERLE ÖLÇÜLEN GÖZ İÇİ BASINCININ KARŞILAŞTIRILMASI

COMPARISON OF INTRAOCULAR PRESSURE MEASURED BY DIFFERENT METHODS IN KERATOCONUS PATIENTS

Hüseyin KAYA

Dr Öğretim Üyesi, Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Göz Hastalıkları Anabilim Dalı

Uğur YILMAZ

Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Göz Hastalıkları Anabilim Dalı

ÖZET

Giriş: Goldman applanasyon tonometrisi(GAT) ve tonometry(tonoref) gibi göz içi basıncı ölçüm metodlarının korneal faktörlerden etkilendiği bilinmektedir. Corvis non kontakt tonometri ile korneal faktörlerden arındırılmış bir göz içi basıncı değeri elde edilebilmektedir. Özellikle keratokonus gibi kornea anormalliklerinde göz içi basıncının çeşitli yöntemlerle değerlendirilmesinin farklılık gösterdiği bilinmektedir. Crosslinking tedavisi ile kornea daha stabil hale gelmektedir. Fakat bu tedaviyle beraber keratokonik korneanın tonometri ile yapılan ölçümlere dinamik cevabının değiştiği gösterilmiştir. Bu nedenle bu hastalarda ideal ölçüm metodlarının geliştirilmesi önemlidir.

Amaç: Keratokonus hastalarında göz içi basıncının goldman applanasyon tonometrisi, Corvis non-kontakt tonometre ve tonoref 3 ile değerlendirilmesi.

Yöntem: Çalışmaya 13(7 kadın, 6 erkek) hastanın 26 gözü dahil edildi. Bütün hastaların 6 ay öncesinde crosslinking tedavileri yapılmıştı. Bütün hastaların her iki gözü tonoref 3(nidek), goldman applanasyon tonometrisi(GAT) ve corvis ST non-kontakt tonometre(CNKT) ile ölçüldü.

Bulgular: Hastaların yaş ortalaması 23,07±6,01 mmhg olarak bulundu. Hastaların ortalama santral korneal kalınlığı(SKK) 463,88±55,57 mikron, ortalama GAT değeri 12,26±2,08 mmhg, CNKT değeri 14,83±1,97 mmhg, ve tonoref 3 değeri 11,57±2,51 mmhg olarak bulunmuştur. CNKT ölçümü ile GAT ölçümleri arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur(p<0,001). CNKT ile Tonoref 3 arasındada da anlamlı bir farklılık bulunmuştur(p<0,001).

Sonuç: Göz içi basıncı ölçümünde keratokonus hastalarında korneal parameterelerin farklılığı nedeniyle çeşitli zorluklar yaşanmaktadır. Bu nedenle korneal dinamiklerin hesaba katıldığı ölçüm sistemleri daha sağlıklı ölçümler için önem arz etmektedir.

Anahtar kelimeler: Kornea, keratokonus, göz içi basıncı

ABSTRACT

Introduction: It is known that intraocular pressure measurement methods such as Goldman applanation tonometry (GAT) and tonometry (tonoref) are affected by corneal factors. With Corvis non contact tonometry, an intraocular pressure value free from corneal factors can be obtained. It is known that the evaluation of intraocular pressure with various methods differs especially in corneal abnormalities such as keratoconus. With crosslinking treatment, the cornea becomes more stable. However, with this treatment, the dynamic response of the keratoconic cornea to the measurements made with tonometry has been shown to change. Therefore, it is important to develop ideal measurement methods in these patients.

Aim: Evaluation of intraocular pressure in patients with keratoconus with goldman applanation tonometry, Corvis non-contact tonometer and tonoref 3.

Method: 26 eyes of 13 (7 female, 6 male) patients were included in the study. All patients were treated with crosslinking 6 months ago. Both eyes of all patients were measured with tonoref 3 (nidec), goldman applanation tonometry (GAT) and corvis ST non-contact tonometer (CNKT).

Results: The mean age of the patients was 23.07 ± 6.01 mmhg. The mean central corneal thickness (CCT) of the patients was 463.88 ± 55.57 microns, the average GAT value was 12.26 ± 2.08 mmhg, the CNKT value was 14.83 ± 1.97 mmhg, and the tonoref 3 value was 11.57 ± 2.51 mmhg. The difference between CNKT measurement and GAT measurements was statistically significant ($p < 0.001$). There was also a significant difference between CNKT and Tonoref 3 ($p < 0.001$).

Conclusion: Various difficulties are experienced in intraocular pressure measurement due to the difference of corneal parameters in keratoconus patients. For this reason, measurement systems in which corneal dynamics are taken into account are important for healthier measurements.

Keywords: Cornea, keratoconus, intraocular pressure

TÜRKİYE’DE SAĞLIK HİZMETLERİNİN SUNUMUNDA HASTALIKLARIN ULUSLARARASI SINIFLANDIRILMASI SİSTEMİ (ICD)’NİN KULLANIMI VE DURUMU

İrem ŞENSES

Altınbaş Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

ÖZET

Ülkemizde Sağlıkta Dönüş Programı (SDP) uygulamaları kapsamında sunulan sağlık hizmetleri, daha fazla hastaya ulaşmak, daha iyi hizmet sunabilmek ve sağlık harcamalarını sistemli hale getirmek üzere basamaklara ayrılmıştır. Üç aşamalı olarak hazırlanan bu basamak sistemi ile hastaların durumları hekimler tarafından değerlendirilerek, teşhis ve tanıları konmakta ve tedavileri yapılmaktadır. Temeli, ülkelerin mortalite ve morbidite istatistiklerinin alınmasına dayanan Hastalıkların Uluslararası Sınıflandırılması Sistemi (ICD) benzer hastalıkların ve işlem prosedürlerinin sınıflandırılması ve kodlanması standardizasyonudur. ICD sistemi ülkemizde sağlık hizmeti veren tüm sağlık hizmeti basamaklarında kullanılmaktadır. ICD sistemi, hekimlerin teşhis ve tanı koyma sürecinde, sağlık geri ödemelerinin hesaplanmasında, mortalite-morbidite istatistiklerinin alınmasında, sağlık çalışanı performans ölçümlerinde, personel işleri planlamalarında, haftalık/aylık/yıllık periyotsal tanı istatistiklerinin oluşturulmasında, kalite ve risk yönetiminde, yürütülen genel sağlık politikalarının geliştirilmesinde, sağlık uygulamalarının düzenlenmesinde ve kullanılmaktadır. Kullanılmakta olan ICD-10 versiyonu, detaylı ve karmaşık bir yapıya sahip olması, iyi tanımlanamayan vakalarda başlıkların yetersiz kalması ve tanı esaslı bir sınıflandırma sistemi olması nedeniyle Birinci Basamak Sağlık Kuruluşları için zorlayıcı ve istatistiki veri alımında yanıltıcı olabilmektedir. Bu nedenle bu kurumlarda başlık sayısı ve detaylandırmanın daha az olduğu, semptom ve şikayetlerin kodlanabildiği Birinci Basamağın Uluslararası Sınıflaması (ICPC) kullanımı daha işlevsel olacaktır. İkinci ve Üçüncü Basamak Sağlık Kurumları’nda ise ICD-10 sistemini doğru kullanan sağlık personelleri ile, doğru tanılama yapılması ve verimli istatistiki veri üretilmesi açısından oldukça faydalı sonuçlar alınmaktadır. Ancak ülkemizde, poliklinik ve klinik ayrımı gözetmeksizin kodlamalarda üçüncü düzey ezber kod girişlerinin yapılması, özellikle acil servis ve polikliniklerde hasta yoğunluğu kaynaklı eksik ve hatalı kod girişleri olması ICD-10 sisteminin verimli kullanılmadığını ortaya koymaktadır. Bu kurumlarda kodlama kalitesini artırmak amacıyla poliklinik düzeyinde, hekimlere ve tıbbi sekreterlere yönelik teşvik edici çalışmalar yürütülmeli ve Sağlık Bakanlığı tarafından verilen eğitimlere tekrar başlanmalı; klinik düzeyinde ise kodlama görevi, bu alanda eğitim almış kodlama ve tıbbi terminoloji bilgisine sahip klinik kodlamacılar tarafından girilerek desteklenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Sağlıkta Basamak Sistemi, Sağlıkta Kodlama Sistemleri, ICD.

DOES SMOKING CONSUMPTION AFFECT SPINAL MOBILITY IN YOUNG ADULTS?

SİĞARA TÜKETİMİ GENÇ ERİŞKİNLERDE SPİNAL MOBİLİTEYİ ETKİLER Mİ?

Gülşah ÖZSOY

Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Faculty of Health Sciences, Selcuk University, Konya, Turkey

İsmail ÖZSOY

Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Faculty of Health Sciences, Selcuk University, Konya, Turkey

Buket BÜYÜKTURAN

School of Physical Therapy and Rehabilitation, Kırsehir Ahi Evran University, Kırsehir, Turkey

Özge BARUT

Kırsehir Ahi Evran University, Rectorate, Kırsehir, Turkey

Atahan TURHAN

School of Physical Therapy and Rehabilitation, Kırsehir Ahi Evran University, Kırsehir, Turkey

Öznur BÜYÜKTURAN

School of Physical Therapy and Rehabilitation, Kırsehir Ahi Evran University, Kırsehir, Turkey

ABSTRACT

Introduction: Smoking consumption affects many systems and structures, as well as affects the musculoskeletal system. However, studies investigating the effects of cigarette consumption on spine movements are quite limited.

Objective: The aim of the study was to examine the effects of cigarette consumption on spinal mobility in young adults.

Method: A total of 30 asymptomatic participants over 18 years old were included in the study. Demographic information of the participants was recorded. The cigarette consumption of the participants was evaluated as a package / year. Spinal mobility was assessed to use a hand-held, computer-assisted electromechanical device. The analysis of spinal mobility in the sagittal (SAP – maximal extension to flexion) and the coronal (CRP – maximal left to right flexion) plane was assessed. Multiple Linear Regression Analysis was used to evaluate the effect of cigarette consumption on spinal mobility.

Results: The mean age of the participants was 21.23 ± 1.52 years. There was a significant relationship between cigarette consumption and SAP ($r = -0.539$, $p = 0.002$) and CRP ($r = -0.497$, $p = 0.005$). At the same time, according to the results of the Multiple Linear Regression Analysis, cigarette consumption was found to be the independent determinant of SAP with 26.5% variance, and CRP with 22.1% variance.

Conclusion: As a result of the study, it was found that cigarette consumption affects spinal mobility negatively. Additionally, cigarette consumption was found to be a determinant of spinal mobility in asymptomatic young adults.

Keywords: Smoking consumption; spinal mobility; spine

ABSTRACT

Giriş: Sigara tüketimi birçok sistemi ve yapıyı etkilediği gibi kas iskelet sistemini de olumsuz etkilemektedir. Bununla birlikte sigara tüketiminin omurga hareketleri üzerine etkilerinin incelendiği çalışmalar oldukça sınırlıdır.

Amaç: Çalışmanın amacı, sigara tüketiminin genç erişkinlerde spinal mobiliteye olan etkilerinin incelenmesiydi.

Yöntem: Çalışmaya 18 yaş üzeri toplam 30 asemptomatik gönüllü katılımcı dahil edildi. Katılımcıların demografik bilgileri kaydedildi. Katılımcıların sigara tüketimi paket/yıl olarak değerlendirildi. Spinal mobilité elde taşınan, bilgisayar destekli bir elektromekanik cihaz kullanılarak değerlendirildi. Sagittal (SAP - maksimal fleksiyon ekstansiyon) ve koronal (CRP - maksimal lateral fleksiyon) düzlemde omurga hareketliliğinin analizi

değerlendirildi. Sigara tüketiminin spinal mobiliteye etkisinin değerlendirilmesinde Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi kullanıldı.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalamaları 21.23 ± 1.52 ' idi. Sigara tüketimi ile SAP ($r = -0.539$, $p = 0.002$) ve CRP arasında ($r = -0.497$, $p = 0.005$) anlamlı ilişki vardı. Aynı zamanda Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi sonucuna göre sigara tüketimi, %26.5 varyans ile SAP ve %22.1 varyansla CRP'nin bağımsız belirleyicisi olarak bulundu.

Sonuç: Çalışma sonucunda sigara tüketiminin spinal mobilitayı olumsuz etkilediği sonucu bulundu. Ek olarak sigara tüketiminin asemptomatik genç erişkinlerde spinal mobilitenin bir belirleyicisi olduğu bulundu.

Anahtar Kelimeler: Sigara tüketimi; spinal mobilitate; omurga

GLOKOM TEDAVİSİNDE UYGULANAN XEN İMPLANTIN 2 YILLIK SONUÇLARI

Kamil YAVUZER

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Van Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Göz Hastalıkları Kliniği, Van

ÖZET

GİRİŞ ve AMAÇ: Bu çalışmada primer açık açılı glokom nedeniyle XEN implant cerrahisi uygulanan hastaların 2 yıllık sonuçlarının sunulması amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Çalışmaya kliniğimizde primer açık açılı glokom ve senil katarakt nedeniyle, kombine fakoemülsifikasyon ve intraoküler lens implantasyonu ile birlikte XEN implant cerrahisi uygulanan 10 hastanın 11 gözü dahil edildi. Hastaların ameliyat öncesi pseudoexfoliasyon varlığı, kullandığı antiglokomatöz ilaçlar ve geçirdiği glokom cerrahileri not edildi. Hastalar ameliyat sonrası düzenli kontrollere çağrılarak 2 yıllık takipleri süresince gelişen komplikasyonlar, geçirilen oküler cerrahiler ve antiglokomatöz ilaç kullanma gereksinimleri kayıt altına alındı.

BULGULAR: Ameliyat öncesi değerlendirilen gözlerin 5'inde pseudoexfoliasyon mevcuttu (%45,5), 3'üne trabekülektomi yapılmıştı (%27,3). Ameliyat öncesi tüm hastalarda antiglokomatöz ilaç kullanımı mevcut ve bir göz için ortalama 3,1 çeşit ilaç kullanılıyorken, ameliyat sonrası sadece 2 gözde 2'şer çeşit antiglokomatöz ilaç kullanımı mevcuttu. Ameliyat sonrası kistik bleb gelişen bir göze iğneleme tedavisi uygulanırken, hipertrofik bleb gelişen bir göze sütürasyonla drenaj kanalı tedavisi uygulandı. Ameliyat sonrası 8 göz ise (%72,7) takip edildikleri 2 yıllık süre boyunca ek medikal veya cerrahi tedavi uygulanmadan normotansif olarak seyretti.

TARTIŞMA ve SONUÇ: Minimal invaziv glokom cerrahisi, geleneksel cerrahi ile karşılaştırıldığında, topikal ilaç ihtiyacını azaltma amacı ile göz içi basıncı normal sınırlarda tutmanın daha güvenli ve daha az invaziv bir yolunu sağlamayı amaçlamaktadır. XEN implant, subkonjonktival drenaj yolağı oluşturarak göz içi basıncın azalmasını sağlayan ab-interno minimal invaziv bir glokom cerrahisidir. Her yeni yöntemde olduğu gibi, uzun dönem sonuçları hakkında etkinlik, teknik ve komplikasyon açısından deneyim ve bilgi eksikliği vardır. Bu çalışmada XEN implantın 2 yıllık sonuçları tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: antiglokomatöz, glokom, pseudoexfoliasyon, trabekülektomi, XEN implant.

OBSTRÜKTİF UYKU APNE SENDROMU OLAN HASTALARDA CONCHA NASALİS INFERİOR'UN DEĞERLENDİRİLMESİ: ÖN ÇALIŞMA

Kerem ATALAR

Dr. Öğretim Üyesi Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Anatomi Anabilim Dalı

Cenk Murat ÖZER

Dr. Öğretim Üyesi Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Anatomi Anabilim Dalı

Ayşe Zeynep YILMAZER KAYATEKİN

Uzm. Dr. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Anatomi Anabilim Dalı

Mustafa Çağatay BÜYÜKUYSAL

Dr. Öğretim Üyesi Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Biyoistatistik Anabilim Dalı

ÖZET

Giriş: Obstrüktif Uyku Apne Sendromu (OUAS) uyku esnasında tekrarlayan, üst solunum yolunun tam veya kısmi daralmasına bağlı apne ve/veya hipopne ile ortaya çıkan bir sendromdur. Kraniofasial birçok anatomik varyasyon bu sendromun etkenlerindendir. Concha nasalis inferior (CNI) tüm konkalar içinde en büyük olanıdır ve en büyük mukozal alana sahiptir. Bu nedenle lezyonları nasal obstrüksiyona neden olarak OUAS'a etki edebilmektedir.

Amaç: Bu çalışma ile Türk toplumu örneğinde Obstrüktif Uyku Apne Sendromu tanısı alan bireylerde CNI'un kadın-erkek ve sağ-sol olarak değerlendirilmesi amaçlandı.

Yöntem: Çalışmamızda, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde Obstrüktif Uyku Apne Sendromu tanısı almış 41 erkek ve 41 kadın hastanın baş bölgesi Bilgisayarlı Tomografi (BT) görüntüleri retrospektif olarak incelendi. Bu görüntüler Osirix MD v.10.0.4 programına aktarılarak CNI'un choana içerisine en fazla uzandığı palatum durum'a paralel düzlem 3D MPR ile belirlendi ve bu düzlemde uzunluk ölçümü yapıldı. Aynı düzlemde CNI'un arka ucunun choana'ya girip girmediği kontrol edildi. Tüm parametreler kadın-erkek ve sağ-sol olarak ayrı ayrı not edildi. Çalışmanın istatistiksel analizleri SPSS 19.0 paket programında yapıldı.

Bulgular: Kadınlarda ortalama CNI uzunluğu solda $4,53 \pm 0,67$ cm sağda $4,57 \pm 0,65$ cm; erkeklerde solda $4,66 \pm 0,67$ cm sağda $4,68 \pm 0,73$ cm olarak belirlendi. Kadınlarda CNI'un choana'ya girme oranı solda %56,1, sağda %61; erkeklerde solda ve sağda %46,3 olarak belirlendi. Kadınlarda ve erkeklerde, CNI'un uzunlukları, choana içerisine giren girmeyenler arasında hem sağda hem de solda istatistiksel olarak anlamlı fark gösterdi ($p < 0,05$). Kadınlar ve erkekler arasında CNI uzunlukları istatistiksel olarak anlamlı fark göstermedi ($p > 0,05$). Yaş ile sol ve sağ CNI değerleri arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamadı ($p > 0,05$).

Sonuç: Elde edilen sonuçların gelecekte yapılacak Obstrüktif Uyku Apne Sendromu (OUAS) ile ilgili çalışmalara yol gösterici olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Concha Nasalis Inferior, Obstrüktif Uyku Apne Sendromu (OUAS), Anatomi

---

PARATİROİD CERRAHİSİNDE İNTRAOPERATİF SİNİR MONİTÖRİZASYONUNUN YERİ

Kıvılcım ULUSAN

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İstanbul Eğitim Araştırma Hastanesi, Genel Cerrahi Anabilim Dalı, İstanbul

ÖZET

Giriş: Tiroid ve paratiroid cerrahisindeki en önemli hedeflerden biri rekürren laringeal sinirin korunmasıdır. Sinirin ameliyat sırasında görülmesi birçok cerrah için altın standart olarak kabul edilir. Bu amaçla son yıllarda intraoperatif sinir monitörizasyon yöntemleri daha yaygın kullanılmaya başlanmıştır. Fakat bu ek bir maliyet oluşturmaktadır. Bizim de bu çalışmadaki amacımız paratiroid cerrahisinde sinir monitörizasyonu kullanımının etkinliğini tartışmaktır.

Materyal ve metotlar: 2017-2019 yılları arasında tek paratiroid adenomuna bağlı primer hiperparatiroidisi olup opere edilen hastalar çalışmaya alınmışlardır. Hastalar intraoperatif sinir monitörizasyonu kullanılanlar ve kullanılmayanlar diye gruplandırılmıştır. İki grubun ameliyat süreleri, komplikasyonları ve postoperatif vokal kord muayene bulguları karşılaştırılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya 29 kadın, 15 erkek olmak üzere 44 hasta dahil edildi. Yaş ortalamaları 51.8 idi. İntraoperatif sinir monitörizasyonu kullanılan grup 25 hastadan, kullanılmayan grup ise 19 hastadan oluşuyordu. Grupların yaş ve cinsiyet dağılımlarında anlamlı bir fark saptanmadı ($p=,492$ ve $p=,427$). Patolojik glandlar 20 hastada sol alt, 17 hastada sağ altta lokalizeydi. Patolojik gland boyutları monitörizasyon yapılan hastalarda $16,6\pm 1$ milimetre, yapılmayanlarda ise $15,4\pm 1,1$ idi. Gruplar arasında patolojik gland boyut ve lokalizasyonu arasında anlamlı bir fark saptanmadı ($p=,460$ ve $p=,738$). Ameliyat süreleri monitörizasyon kullanılan hastalarda ortalama $39,6\pm 1,5$, yapılmayanlarda ise $32,1\pm 1,8$ dakikaydı. Sinir monitörizasyonu yapılmayan hastalarda ameliyat süresi anlamlı olarak daha kısa bulundu ($p=,001$). Hiçbir gruptaki hastalarda rekürren sinir yaralanması görülmedi ve bütün hastaların postoperatif vokal kord muayeneleri normal olarak saptandı. Sinir monitörizasyonu yapılan hastalardan 2 kişide postoperatif cilt altı hematoma gözlemlendi.

Tartışma: İntraoperatif sinir monitörizasyon yöntemleri tiroid cerrahisinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Özellikle rekürren cerrahide kullanımı önerilmektedir. Ameliyat maliyetini arttırdığı için standart cerrahide kullanımı tartışmalıdır. Paratiroid cerrahisinde kullanımı ameliyat süresini uzatmakta ve kullanılmayan hastalara göre komplikasyonların oluşmamasına bir katkı sağlamamaktadır. Bizim iki hastamızda olduğu gibi özellikle vagal uyarının da kontrol edildiği karotis kılıfının açıldığı vakalarda postoperatif hematoma riskini arttırmaktadır.

Sonuç: İntraoperatif sinir monitörizasyon sistemlerinin rutin paratiroid cerrahisindeki yeri sınırlıdır. Fakat boyun bölgesi ameliyat öyküsü olan hastalarda kullanımı faydalı olabilir.

Anahtar kelimeler: Primer hiperparatiroidi, intraoperatif sinir monitörizasyonu, paratiroid adenomu

ORTODONTİK TEDAVİ SONRASINDA KÖK KANAL TEDAVİLİ DİŞLERDEKİ EKSTERNAL KÖK REZORPSİYONLARININ VE REZORPSİYON ŞİDDETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**EVALUATION OF ROOT RESORPTION AND RESORPTION SEVERITY IN ROOT CANAL TREATED TEETH AFTER ORTHODONTIC TREATMENT****Muhammed Hilmi BÜYÜKÇAVUŞ***Dr. Öğretim Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ortodonti AD, Isparta, Türkiye***Safa KURNAZ***Dr. Öğretim Üyesi Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Endodonti AD, Kütahya, Türkiye***ÖZET**

Giriş: Eksternal kök rezorpsiyonu, ortodontik tedavinin bir yan etkisi olarak kabul edilir. Bu tip kök rezorpsiyonu; sementi, kök dentini veya kök apeksini etkiler ve kök yapısında kalıcı hasara neden olur. Ortodontik tedavi planlamasında dişlerde görülebilecek kök rezorpsiyonları dikkate alınmalıdır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı bir üniversite hastanesi ortodonti kliniğine tedavi amacıyla başvurmış hastaların mevcut kök kanal tedavili diş prevalansını incelemek ve tedavi sonrasında bu dişlerde izlenen kök rezorpsiyonu görülme sıklığını ve şiddetini belirlemektir.

Yöntem: Çalışmaya ortodontik tedavi gören yaşları 13 ile 25 arasında değişen, 284'ü erkek, 327'si kadın olmak üzere toplam 611 hasta dâhil edilmiştir. Hastaların anamnez formları incelenmiş, hastaların tedavi başlangıcında alınan panoramik radyografilerinden kök kanal tedavili dişlerinin tespiti yapılmış ve tedavi sonrasında çekilen panoramik radyografilerinden ise kök rezorpsiyonları değerlendirilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya dâhil edilen bireylerin %38'inin ortodontik tedavi öncesinde en az 1 tane kök kanal tedavili dişinin bulunduğu (232 hasta) görülmüştür. Bu dişlerin çoğunlukla mandibular 1.molar dişler (%46,3) olduğu tespit edilmiştir. Kök kanal tedavili dişler erkeklerde (%61,4) daha sık izlenmiştir. Modifiye kök rezorpsiyonu sınıflandırma yöntemine göre; 232 hastadan 8 hastada üçüncü derece kök rezorpsiyonu; 13 hastada ikinci derece kök rezorpsiyonu; 141 hastada birinci derece kök rezorpsiyonu tespit edilmiştir. Rezorpsiyon görülen diş tipine göre istatistiksel olarak anlamlı fark görülürken ($p<0,05$); rezorpsiyon derecesi açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

Sonuç: Ortodontik tedavi gören bireylerin en az %38 inde kök kanal tedavili diş bulunmaktadır. Klinisyenler bu dişleri tedavi planlaması sırasında kök rezorpsiyonu ve prognoz açısından göz önünde bulundurmalıdır.

Anahtar kelimeler: Ortodontik tedavi, Kök kanal tedavisi, Kök rezorpsiyonu, Prevalans

ABSTRACT

Introduction: External root resorption is considered a side effect of orthodontic treatment. This type of root resorption affects the cementum, root dentin, or apex and causes permanent damage to the root structure. In orthodontic treatment planning, root resorption that can be observed in the teeth should be taken into consideration.

Aim: The aim of this study was to investigate the prevalence of root canal treated teeth in patients who applied to orthodontics department of a university hospital for orthodontic treatment, and to determine the frequency and severity of root resorption observed in these teeth after treatment.

Methods: A total of 611 patients (284 male, 327 female) aged between 13 and 25 who received orthodontic treatment were included in the study. The anamnesis forms of patients were examined, the root canal treated teeth were detected from the panoramic radiographs taken at the beginning of the orthodontic treatment, and the root resorptions were evaluated from the panoramic radiographs taken after the orthodontic treatment.

Results: It was determined that 38% of the individuals included in the study had at least 1 tooth with root canal treated teeth (232 patients). These teeth were found to be mostly mandibular 1st molar teeth (46.3%). Root canal treated teeth were more common in males (61.4%). According to the modified root resorption classification method; third degree root resorption in 8 patients, second degree root resorption in 13 patients, and first degree root resorption was detected in 141 patients. While there was a statistically significant difference according to the type of tooth with resorption ($p<0.05$); there was no statistically significant difference in terms of degree of resorption ($p>0.05$).

Conclusion: At least 38% of individuals who receive orthodontic treatment have root canal treated teeth. Clinicians should consider these teeth in terms of root resorption and prognosis during treatment planning.

Key words: Orthodontic treatment, Root canal treatment, Root resorption, Prevalence

PANKREATİKODUODENEKTOMİ DENEYİMLERİMİZ: TEK MERKEZ 5 YILLIK SONUÇLARIN ANALİZİ

Mehmet Aykut YILDIRIM

Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı, Konya

Mustafa ŞENTÜRK

Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı, Konya

Ömer KIŞI

Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı, Konya

ÖZET

Amaç: Çalışmamızın amacı son 5 yıl içinde kliniğimizde yapılan pankreatikoduodenektomi(PD) yapılan hastaların preoperatif ve postoperatif değerlendirilmeleri yapılarak surveye etki eden parametreleri ortaya çıkarmaktır.

Yöntem: Bu çalışmada Necmettin Erbakan Üniversitesi Genel Cerrahi Kliniği'nde 2013 ve 2019 yılları içerisinde çeşitli nedenlerle yapılmış olan pankreatikoduodenektomi vakalarını içermektedir. Çalışmada hastaların yaşı, cinsiyeti, preoperatif albumin, Ca 19-9 ve total bilirubin değerleri ameliyatta elde edilen patolojik preparatta histolojik grade, lenfovasküler invazyon ve tümör boyutu değerlendirildi.

Bulgular: Ca 19-9, lenfovasküler invazyon, tümör boyutu ve histolojik gradenin sağ kalımı olumsuz etkileyen prognostik faktörler olarak değerlendirildi. PD yapılan 168 hasta çalışmaya alındı. Hastaların 160'ına periampuller bölge tümörü ön tanısı ile PD yapılmış olup ekstrahepatik kolanjioselüler karsinom, duodenuma invaze kolon kanseri ve koledok kisti sebebi ile 8 hastaya PD yapıldı.

Hasta yaşı, preoperatif albumin ve bilirubin değerlerinin sağ kalıma anlamlı bir etkisinin olmadığı, Ca 19.9 düzeyi, lenfovasküler invazyon, tümör boyutu ve histolojik gradenin sağ kalım üzerinde etkili olduğu görüldü.

Sonuç: Bu çalışmada değerlendirilen faktörler göz önüne alınarak pankreatikoduodenektomi yapılacak olan hastaların seçiminde kullanılabilir ve pankreatikoduodenektomi yapılan hastaların sağ kalımları hakkında bilgi edinilebilir.

Anahtar kelimeler: Periampuller, pankreas, kanser ,cerrahi

SAĞLIKTA TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİNE İLİŞKİN İNTERNETE YANSIYAN TÜRKÇE HABERLERİN İÇERİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Merve ÖZZEYBEK TAŞ

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Nazmiye EKİNCİ

İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu

Emin AKSAN

İstanbul Kültür Üniversitesi

ÖZET

Giriş: Bireyin kendisini nasıl algıladığını ifade eden bir kavram olarak toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin, sağlık hizmetlerine erişim, sağlık hizmet sunumu, sağlık statüsünün belirlenmesi gibi alanlarda belirleyici olduğu bilinmektedir. İnsanoğlunun tarihsel gelişim süreci kadar eskiye dayanan bu eşitsizliğin ortadan kaldırılması için sağlık çalışanlarından tıp eğitimine kadar uzanan ağ içerisinde toplumsal cinsiyet merkezli müdahalelerin uygulanması gerekmektedir.

Amaç: Bu çalışma, sağlıkta cinsiyet eşitsizliğine ilişkin internete yansıyan Türkçe haberlerin içeriklerinin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Bu çalışmada verilerin analizinde nitel araştırma tekniklerinden biri olan içerik analizi kullanılmıştır.

Bulgular : Araştırmada, 2013-2020 yılları arasında Türkiye’deki ulusal haber web sitelerinden arşiv sayılarına ulaşılabilen 53 haber içeriği değerlendirilmiştir.

Sonuç: Araştırmanın sonucunda sağlıkta cinsiyet eşitsizliği ile ilgili internete yansıyan haberlerden en çok ele alınan iki konuların sırasıyla “sağlık alanında cinsiyet eşitliği için yapılan girişimler” ve “pandemi sürecinde sağlık alanında cinsiyet eşitliği” hakkında olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca konuya ilişkin Türkçe haberlerin en fazla 2020 ve 2019 yıllarında internetteki haber sitelerinde yayımlandığı belirlenmiştir. Araştırmaya ilişkin ilgili diğer sonuçlara çalışma metninde detaylı bir şekilde yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Eşitsizlik, Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği, Sağlıkta Cinsiyet Eşitsizliği, Haberler, İçerik Analizi.

DERİ KANSERİNDE İKİNCİL KORUMA STRATEJİLERİ**Özüm ERKİN***İzmir Demokrasi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik bölümü, İzmir***ÖZET**

Giriş ve Amaç: Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre, kanser tanısı konan her üç kişiden birinin kanser türü deri kanseridir. Amerika Birleşik Devletleri'nde, melanom erkeklerde beşinci, kadınlarda yedinci sırada yer almaktadır. Avustralya'da 15 ile 44 yaş arası bireylerde her yıl en sık tanı konan ve en çok öldüren kanser türüdür. İngiltere'de melanom insidansının 2020 yılında erkeklerde %88, kadınlarda %66 oranında artış göstereceği tahmin edilmektedir. Ülkemizde melanom insidansı erkeklerde 2.1, kadınlarda ise 1.6 olarak bildirilmiştir (100.000'de). Deri kanseri mortalitesini ve morbiditesini azaltmaya yönelik ikincil koruma erken tanı ve tedavi stratejilerini içerir.

Gereç ve yöntem: Derleme niteliğindeki çalışma, alan yazında yer alan başlıca son yayınlar, deri kanserinde ikincil korumaya ilişkin güncel araştırmaların büyük bir bölümü derlenerek gerçekleştirilmiştir.

Bulgular: Erken tanı saptandığında, melanom vakalarında sağ kalım oranı %98'den fazladır. Deri kanserinin erken tanısında yılda bir düzenli dermatolog muayenesi ve kişinin kendi kendine deri muayenesi (KKDM) yapması önem taşımaktadır. KKDM, Amerikan Dermatoloji Akademisi, Amerikan Kanser Derneği, Deri Kanseri Vakfı, Avustralya Kanser Konseyi gibi organizasyonlarca önerilen bir erken tanı yöntemidir. Melanom vakalarının %57-62'si hastalar, %11'i eşleri tarafından tespit edilmektedir. Kişinin kendi derisini düzenli aralıklarla kontrol etmesi, vücudunda değişim gösteren ben(leri) erken fark etmesini sağlayabilir. Melanomun erken tanısında bireyin konuya olan ilgisi ve semptomları tanıma yeteneği önem taşımaktadır. Bu nedenle basit mesajlar içeren eğitim araçları kullanılarak topluma KKDM öğretilmelidir. KKDM, mümkünse her ay yapılmalıdır. Muayene süresi yaklaşık 10 dakikadır. Deride her zamankinden farklı bir değişiklik saptandığında dermatoloğa başvurmak gerekmektedir. Bireyin KKDM sırasında şüpheli bir lezyonu fark etmesine ve tanınmasına yardımcı olan bazı eğitim araçları bulunmaktadır. Hem klinisyenler hem de halk otuz beş yılı aşkın süredir şüpheli lezyonları tanımlamak için ABCD aracını kullanmışlardır. ABCD kuralının KKDM duyarlılığını %57-90'a, özgüllüğünü ise %59-90'a kadar arttırdığı bildirilmiştir. Her harf İngilizce bir kelimenin baş harfini temsil eden bir hatırlatıcıdır. A-asimetri, B-border (kenar/sınır düzensizliği), C-Color (renk çeşitliliği), D-diameter (çap) özelliğini akla getirmektedir. Çirkin ördek yavrusu belirtisi özellikle az ya da çok lekeli olan insanlar için geliştirilmiş bir diğer araçtır. Vücuttaki çoğu normal benin birbirine benzediği kavramına dayanırken, melanomlar normal benlerle karşılaştırıldığında çirkin ördek yavrusu gibi göze çarpmaktadır. Avustralya'da geliştirilmiş ve akredite deri kanseri hekimlerinin klinikte yaygın olarak kullandıkları SCAN bir diğer eğitim aracıdır. Bu akrostiş deri muayenesinde lezyonu hatırlatıcı özelliğin İngilizcesinin baş harflerinden oluşmuştur. S-sore (ağrılı, pullu, kaşıntılı, kanama, hassasiyet), C:changing (boyut, şekil, renk veya dokuda değişiklik), A:abnormal (bir benin diğerlerinden farklı görünmesi), N:ew (yeni ben ve lekeler) özelliğini akla getirmektedir. Birey KKDM'de bu eğitim araçlarını tek tek ya da bir arada kullanabilir.

Sonuç ve öneriler: Deri kanserinin erken tanı ve tedavisinde yılda bir kez dermatolog kontrolü ve KKDM en etkin stratejilerdir.

Anahtar kelimeler: deri kanseri, erken tanı, ikincil koruma, kendi kendine deri muayenesi

KATARAKT CERRAHİSİNDE ERKEN DÖNEM SONUÇLARIMIZ

Nagehan CAN

Torbalı Devlet Hastanesi Göz Kliniği, İzmir, Türkiye

Ercan ÖZSOY

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Haseki Eğitim ve Araştırma Hastanesi Göz Kliniği, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Giriş-Amaç: Katarakt nedeni ile fakoemülsifikasyon cerrahisi yapılan hastaların erken dönem sonuçlarını değerlendirmek.

Yöntem: Ocak 2019 ile Ocak 2020 tarihleri arasında fakoemülsifikasyon yöntemi ile opere edilmiş ve komplikasyon gelişmemiş katarakt hastalarının dosyaları retrospektif olarak incelendi. Tüm hastalara preoperatif dönemde ve postoperatif birinci ayda kırma kusuru, görme keskinliği, göz içi basınç ölçümü, ön ve arka segment değerlendirilmesini içeren standart bir göz muayenesi yapıldı. Ayrıca opere edilen gözlerin santral kornea kalınlığı, keratometri ve aksiyel uzunluk ölçümleri preoperatif dönemde ve postoperatif birinci ayda yapıldı. Preoperatif elde edilen veriler postoperatif verilerle karşılaştırıldı. Değişkenler normal dağılım gösterdiğinden, istatistiksel analiz için paired-t testi kullanıldı.

Bulgular: Toplamda 232 hastanın 268 gözü çalışmaya alındı. 36 hasta her iki gözünden opere edilmişti. Hastaların 130 (%56.03)'u kadın, 102 (%43.97)'si erkek idi ve ortalama yaş 65 ± 0.19 idi. Preoperatif ve postoperatif ortalama görme keskinliği sırasıyla 0.25 ± 0.18 ve 0.80 ± 0.19 olarak belirlendi. Ortalama göz içi basıncı ise preoperatif dönemde 14.70 ± 4.10 mmHg iken, postoperatif birinci ayda 15.25 ± 3.10 mmHg idi. Ortalama santral kornea kalınlığı preoperatif dönemde 550 ± 90.80 μ m, postoperatif dönemde ise 560 ± 80.10 μ m olarak ölçüldü. Preoperatif ve postoperatif ortalama sferik refraksiyon değerleri sırası ile -2.25 ± 1.75 diyoptri (D) ve -0.75 ± 0.12 D iken, silindirik değerler -1.75 ± 0.50 D ve -0.75 ± 0.12 D idi. Ortalama keratometrik değerler, preoperatif ve postoperatif dönemde sırası ile 44.20 ± 2.10 D ve 43.70 ± 1.62 D olarak ölçüldü. Ortalama aksiyel uzunluklar ise preoperatif dönemde 23.85 ± 1.78 mm, postoperatif dönemde ise 22.74 ± 2.83 mm olarak hesaplandı.

Preoperatif ve postoperatif birinci ay görme keskinliği karşılaştırıldığında anlamlı olarak görmenin arttığı görüldü ($P < 0.01$). Preoperatif ve postoperatif göz içi basınçları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktu ($P = 0.561$). Preoperatif ve postoperatif aksiyel uzunluklar karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı fark görülmedi ($P = 0.235$).

Sonuç: Çalışmaya dahil edilen gözlerde postoperatif dönemde görme keskinliği beklendiği gibi artmış olarak bulundu. Ancak fakoemülsifikasyon cerrahisinin diğer oküler parametreler üzerinde etkisini belirlemek için daha fazla sayıda vaka içeren uzun dönemli çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar kelimeler: Cerrahi, Görme, Katarakt, Kornea

ADÖLESANLAR İÇİN BESLENME ALIŞKANLIKLARI ÖLÇEĞİ GEÇERLİK GÜVENİRLİĞİ

Ahsen Gülizar YILMAZ

Altınbaş Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İlk ve Acil Yardım Programı

Fatma Nevin ŞİŞMAN

Marmara Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü ABD

ÖZET

Giriş: Beslenme, kişilerin sağlığını korumak ve sağlıklı gelişimini sürdürmek için yaş, cinsiyet ve fizyolojik durumlarına göre vücudun ihtiyacı olan bütün besin gruplarını yeterli miktarda ve uygun zamanda almasıdır. Alışkanlıkların hayata oturduğu bir dönem olan adölesan dönemde ise beslenme alışkanlıklarının iyi olması çok önemlidir. Ülkemizde adölesanların beslenme alışkanlıklarına dair birçok ölçek geçerlik güvenirliği yapılmıştır ancak aile, arkadaş, medya, duygusal durum, beslenme bilgisi, yeme davranışı, egzersiz durumu gibi çok yönlü olarak ölçen bir ölçeğe literatürde rastlanılmamıştır.

Amaç: Bu çalışmada Bester ve Schnell (2004) tarafından geliştirilen Adölesanlar için Beslenme Alışkanlıkları Ölçeği'nin (Eating Habits Questionnaire for Adolescent- EHQA) Türkçeye uyarlaması ve geçerlilik ve güvenirliğinin yapılması amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma Eylül 2019- Ekim 2019 tarihleri arasında İstanbul'un iki ilçesinde rastgele seçilen 10 lisede öğrenim gören 642 öğrenci ile metodolojik tasarımda gerçekleştirildi. Adölesanlar için Beslenme Alışkanlıkları Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanmasında çeviri-geri çeviri yöntemi kullanıldı. Türkçe çevirisi yapılan ölçeğin içerik ve yapı geçerliği test edildi. Ölçeğin kapsam geçerliği için 12 uzmandan görüş alındı. Ölçeğin güvenirlik analizleri için cronbach alfa, madde toplam puan korelasyonu, test-retest analizleri kullanıldı.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 15,24±1,21 idi. Öğrencilerin %48,1'i kadın, %51,9'u erkekti. Öğrencilerin %76,2 si karbonhidrat; %74,1'i protein ve %36,6'sı sebze ağırlıklı beslendiğini söyledi. Düzenli olarak üç ana üç ara öğün yiyen öğrenciler sadece %18,2 idi. Adölesanlar için Beslenme alışkanlıkları ölçeği cronbachalpha değeri 0,87 bulundu. Test-retest sonuçlarının kabul edilebilir düzeyde olduğu belirlendi. Kapsam geçerlilik indeksi (CVI) %96,5 olarak bulundu.

Sonuç: Adölesanlar için beslenme alışkanlıkları ölçeği Türkçe versiyonunun geçerli ve güvenilir olduğu belirlendi. Okullarda, sağlık taramalarında, sağlık kurumlarında adölesanların beslenme alışkanlıklarını belirlemek amacıyla kullanılabilir.

Anahtar kelimeler: Beslenme alışkanlıkları, adölesan, geçerlik, güvenirlik

SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ TUTUMLARININ İNCELENMESİ

DETERMINATION OF THE ATTITUDES OF UNIVERSITY STUDENTS AT FACULTY OF HEALTH SCIENCE ABOUT GENDER EQUALITY

Emre YANIKKEREM

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Manisa, Türkiye*

Özge TOPSAKAL

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Manisa, Türkiye*

Asuman BOZ

Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Giriş: Sosyal yaşamda kadın ve erkekler arasında eşitliğin sağlanarak kadının toplumsal statüsünün yükseltilmesi için toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin toplumun farkındalığının artırılması ve topluma duyarlılık kazandırılması önem taşımaktadır.

Amaç: Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliği tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç Ve Yöntemler: Kesitsel tipte olan bu araştırma 2017-2018 güz yarıyılında Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde eğitim görmekte olan 731 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerinin toplanmasında öğrencilerin tanıtıcı özellikleri soru formu ve “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği” kullanılmıştır. Bu ölçek “Erkeği Üstün Gören Anlayış” ile “Kadını Erkeğe Bağımlı Kılan Anlayış” olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Verilerin analizinde Mann Whitney U, Kruskal Wallis ve Bonferroni düzeltilmeli Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin %73,3'ü kadın, %29,7'si hemşirelik bölümünde okumakta, %29,1'i birinci sınıf öğrencisi olup yaş ortalaması $20,9 \pm 1,8$ 'dir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %33,3'ü Marmara bölgesinde doğmuş ve yaklaşık yarısı (%51) en uzun süre ilde yaşadığını belirtmiştir. Erkeği Üstün Gören Anlayış puan ortancası ve Kadını Erkeğe Bağımlı Kılan Anlayış puan ortancası kadın, sosyal hizmet bölümünde okuyan, Marmara bölgesinde doğan, ebeveynin eğitim seviyesi yüksek ve ailesinin yanında ikamet eden öğrencilerde istatistiksel olarak düşüktür. Köyde yaşayan, toplumsal cinsiyet kavramını duymayan ve bu konuda eğitime katılmayan ya da toplumsal cinsiyet dersi almayan öğrencilerde Erkeği Üstün Gören Anlayış ve Kadını Erkeğe Bağımlı Kılan Anlayış puan ortancası istatistiksel olarak yüksek bulunmuştur.

Sonuç: Bu çalışmada toplumun gelişmesine öncülük edecek olan üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayacak yönde planlanan eğitim ve uygulamalara gereksinim olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet, tutum; öğrenciler.

ABSTRACT

Introduction: In order to increase the social status of women by ensuring equality between men and women in social life, it is important to raise the awareness of the society and to raise awareness towards the society.

Aim: The aim of the study was to determine the attitudes of university students about gender equality.

Material And Methods: The study was performed as cross sectional type with 731 students who educated at Faculty of Health Science, Manisa Celal Bayar University in 2017-2018 *autumn semester*. The student's characteristics form and “Gender Equality Scale” were used for data collection. The scale contains two subscales “Understanding that Considers Male as Superior” and “Understanding that Subjects Females to

Males". Mann–Whitney U-test, Kruskal–Wallis, and Mann-Whitney U test with Bonferroni correction were used to evaluate for data.

Results: Of the students 73.3% were women, 29.7% were from nursing department, 29.1% were first year students and the average age of them was 20.9 ± 1.8 . 33.3% of the participants were born in the Marmara region and approximately half (51%) stated that they lived in the province for the longest time. *The median score of the understanding that subjects females to males and understanding that considers male as superior were statistically lower female students, educated at social work, were born in the Marmara region, had parents who had higher education and accommodated with family.* The median score of understanding that considers male as superior and understanding that subjects females to males was found to be statistically higher in the students who lived in rural areas, had not heard concept of social gender, and take course or lesson of social gender equality.

Conclusion: In this study, it was determined that university students, who will lead the development of society, need training and practices planned in a way to ensure gender equality.

Keywords: Gender, attitude; students.

YETİŞKİN BİREYLERİN ‘SÜRDÜRÜLEBİLİR BESLENME’ AÇISINDAN BİLGİ VE DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ

Büşra ÇAKIR

Bahçeşehir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul

Gökçen GARİPOĞLU

Bahçeşehir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul

ÖZET

Giriş: Tükettiğimiz besinler ve tercih ettiğimiz diyet şekilleri sağlık ve iyiliğin temel sosyal belirteçleridir. Geçtiğimiz yarım asırlık deneyimlerden ve var olan trendlerden yola çıkılarak, mevcut gıda stratejimizde köklü bir değişiklik yapılması ve adil, kültürel açıdan uygun, biyolojik çeşitlilik temelli, sürdürülebilir diyetlerin teşvik edilmesinin bir gereklilik olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle son yıllarda sürdürülebilirlik konusu üzerinde daha fazla durulmaktadır.

Amaç: Bu çalışmada; yetişkin bireylerin “Sürdürülebilir Beslenme” konusunda bilgi ve davranışlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma Nisan - Mayıs 2019 tarihleri arasında İstanbul’da yaşayan, 18 yaş üzerinde olan 85’i kadın 117’si erkek, toplam 202 yetişkin birey ile yürütülmüştür. Katılımcıların sosyo – demografik özellikleri, sürdürülebilir beslenme konusundaki bilgileri, beslenme davranışları ve besin tercihleri yüz yüze görüşme yöntemi ile sorgulanmıştır.

Bulgular: Yaş ortalaması 32,60±13,20 olan katılımcıların, %64,4’ü sürdürülebilir beslenme kavramını daha önce hiç duymamıştır. Cinsiyet ile sürdürülebilir beslenme kavramından haberdar olma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamışken, beslenme alışkanlıkları incelendiğinde kadınların erkeklere göre daha fazla sürdürülebilir beslenme davranışlarını gösterdikleri görülmüştür ($p<0,05$). Katılımcılar sürdürülebilir beslenme kavramının; en çok “çevre dostu besinler” (%55,4), en az “eşit ve adil ticaret” (%12,9) konusu ile ilişkili olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların %39,1’i mevsimindeki sebze ve meyveleri tükettiğini, %36,63’ü mevsiminde ve uygun yöntemlerle tutulmuş olan balıkları tükettiğini belirtmiştir. ‘Besin israfı yapmamaya dikkat ederim’ diyenlerin oranı %44,5, ‘besin atıklarım azdır’ diyenlerin oranı ise %44,5’tir. Katılımcıların %30,1’i besin ambalaj atıklarını geri dönüşüm için ayrıştırdığını söylerken, pet şişe kullanmak yerine kendi su kabını taşıyanların oranı ise %32,6’dır.

Sonuç: Toplumun sürdürülebilir beslenme hakkında bilgilerinin artırılması ve davranışlarının iyileştirilmesi için bilinçlendirme çalışmaları yapılması faydalı olacaktır.

Anahtar kelimeler: Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilir Beslenme, Gıda, Çevre

FARKLI İÇECEKLERİN DENTAL KOMPOZİTLERİN YÜZEY PÜRÜZLÜLÜĞÜ ÜZERİNE ETKİSİ

Gül YILDIZ TELATAR

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Restoratif Diş Tedavisi AD, Rize, TÜRKİYE

Barış Can TELATAR

Serbest Çalışan Diş Hekimi, Ortodonti Uzmanı, Rize, TÜRKİYE

ÖZET

Giriş: Ağız içindeki restoratif materyallerin yüzey özellikleri zaman içinde farklı asidik veya alkol içeren içecekler ile pürüzlülük gösterebilir ve buna bağlı olarak restorasyonda renklenme gözlenebilir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı; çay, kahve, kola ve viski solüsyonu içinde bekletilen nanofil (Filtek™ Supreme) ve nanohibrit (Filtek Z550) kompozitlerin yüzey pürüzlülük değerlerinin karşılaştırılmasıdır.

Yöntem: Bu çalışmada pirinç kalıp kullanarak 10 mm çapında ve 2 mm yüksekliğinde toplam 50 adet kompozit disk hazırlandı. (n=5). Restoratif materyaller, kalıpların her iki yanında bulunan mikroskop camlarının üzerinden 40 sn süreyle ışık kaynağı (Woodpecker Led B) ile polimerize edildi. Örnekler 24 sa 37°C 'de distile suda bekletildikten sonra alüminum okside diskler kullanılarak polisaj işlemi gerçekleştirildi. Örnekler kontrol, çay, kahve, kola ve viski olmak üzere 5 gruba ayrılarak; günde 1 saat toplamda bir ay test edilen içecekler içinde bekletildi. Kontrol grubundaki örnekler sadece distile suda bekletildi. Yüzey pürüzlülük değerleri optik profilometre cihazı (MarSurf / M 300, Mahr GmbH, Almanya) ile yapıldı. Materyal ve içecek grubuna göre pürüzlülük değerlerindeki (Ra) değişim iki yönlü varyans analizi ile incelendi.

Bulgular: Ra ortalama değerleri üzerine materyallerin ana etkileri istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$). Nanofil kompozitte ortalama değer 0.351 iken, nanohibrit kompozitte 0.413, olarak elde edilmiştir. Başlangıç ortalama değer 0.152 iken, kontrol grubunda ortalama değer 0.160, çay grubunda 0.181, Kahve grubunda 0.199, kola grubunda 0.724 ve viski grubunda 0.877 olarak elde edilmiştir. Kontrol, çay ve kahve grupları arasında fark yoktur. Kola ve viski grupları diğer gruplardan daha yüksek pürüzlülük değerine sahiptir ($p<0.001$).

Sonuç: İçeceklerin pH ve alkol içeriklerinin nanofil ve nanohibrit kompozitlerin yüzey pürüzlülük değerleri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılabılır.

TERM YENİDOĞAN BEBEKLERDE PLETİSMOGRAFI VARIABİLİTE İNDEKSİ, ÜRE, KREATİNİN VE ÜRİK ASİT DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**Halil KAZANASMAZ***Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Şanlıurfa, Türkiye***ÖZET**

Giriş: Günümüzde noninvazif tanı yöntemleri hızla önem kazanmaktadır. Kan alma prosedürleri hem enfeksiyon açısından hem de hasta konforu açısından çeşitli klinik olumsuzluklara sebep olabilmektedir. Nabız oksimetresi arteriyel oksijen saturasyonunun değerlendirilmesi için neonatal yoğun bakım ünitelerinde yaygın şekilde kullanılmaktadır. Günümüzde bu teknoloji daha da gelişerek ko-oksimeetre olarak adlandırılan yöntemi ortaya çıkarmıştır. Bu yeni yöntemde spektrofotometri ile transkutanöz çoklu dalga boyu birlikte kullanılarak farklı birçok parametre noninvazif olarak aynı anda elde edilir. Pletismografi variabilite indeksi (PVI), bir veya daha fazla solunum döngüsü sırasında dinamik değişimlerin sürekli ve noninvazif yöntemlerle ölçülmesi sonucu ko-oksimeetre teknolojisiyle elde edilir.

Amaç: Bu çalışmada yenidoğan bebeklerin klinikte böbrek fonksiyonlarının takibinde yaygın olarak kullanılan üre, kreatinin(kr) ve ürik asit(ÜA) gibi biyokimyasal belirteçlerle PVI arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu retrospektif çalışmaya 01.02.2020 ile 01.03.2020 tarihleri arasında genel çocuk sağlığı ve hastalıkları polikliniklerine rutin kontrol için getirilen 0-28 günlük yenidoğan sağlıklı bebekler dahil edildi. Verilerin istatistiksel analizi SPSS 24.0 paket programı (SPSS Inc. Chicago, IL, ABD) kullanılarak yapıldı.

Bulgular: Çalışmaya 50 bebek dahil edildi. Olguların 27'si erkek 24'ü kadın cinsiyetteydi. Olguların ortalama yaşı 12.8 ± 6.2 gün idi. Olguların ortalama PVI değeri 23.5 ± 8.4 idi. Olguların ortalama üre değeri 16.75 ± 8.94 mg/dL, ortalama kr değeri 0.43 ± 0.12 mg/dL ve ortalama ÜA değeri ise 3.75 ± 1.58 mg/dL idi. Olguların PVI değeri ile üre (korelasyon katsayısı (r):0.62, $p < 0.001$), kr(r:0.58, $p < 0.001$) ve ÜA(r:0.48, $p < 0.001$) değerleri arasında pearson korelasyon analizinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki mevcuttu (Tablo 1). Olguların yaşı ile herhangi bir parametre arasında anlamlı bir ilişki bulunmadı (Tablo 1).

Sonuç: Ko-oksimeetre teknolojisiyle noninvazif olarak elde edilen PVI değerinin yenidoğan sağlıklı bebeklerde rutin kullanımda yaygın olarak kullanılan üre, kre ve ÜA gibi biyobelirteçlerin tamamıyla pozitif yönde korelasyon ilişkisinin bulunması başta dehidratasyon olmak üzere birçok patolojik durumda yardımcı bir parametre olarak kullanılabileceğini düşündürmüştür. Çeşitli patolojik durumlarda yapılacak ileri klinik çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Biyobelirteçler, çocuk, nabız oksimetresi, yenidoğan

Tablo 1. Olguların pletismografi variabilite indeksi, üre, kreatinin ve ürik asit değerlerinin pearson korelasyon analiz tablosu

(N=50)		Yaş/ay	PVI	Üre	Kr	ÜA
Yaş/gün	r	1	0.04	-0.24	-0.05	-0.11
	p değeri	-	0.75	0.08	0.70	0.41
PVI	r	0.04	1	0.62	0.584	0.489
	p değeri	0.75	-	<0.001	<0.001	<0.001
Üre mg/dL	r	-0.24	0.62	1	0.65	0.66
	p değeri	0.08	<0.001	-	<0.001	<0.001
Kre mg/dL	r	-0.05	0.58	0.65	1	0.63
	p değeri	0.70	<0.001	<0.001	-	<0.001
ÜA mg/dL	r	-0.11	0.48	0.66	0.63	1
	p değeri	0.41	<0.001	<0.001	<0.001	-

N: Olgu sayısı; PVI: Pletismografi variabilite indeksi; Kre; Kreatinin; ÜA: Ürik asit; r: Pearson korelasyon katsayısı; p değeri: <0.05 anlamlı kabul edilip <0.01 değerler tabloda koyu renkle belirtilmiştir.

COVID – 19 VE RENİN – ANJİYOTENSİN SİSTEMİ ARASINDAKİ İLİŞKİ MEKANİZMASI**THE RELATIONSHIP MECHANISM BETWEEN COVID - 19 AND RENIN - ANGIOTENSIN SYSTEM****Asuman ÇANAK***Altınbaş Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Elektronörofizyoloji Programı***Burçak YAVUZ***Altınbaş Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Elektronörofizyoloji Programı***ÖZET**

Koronavirüsler (CoV'ler), insanlarda ve hayvanlarda solunum, bağırsak ve merkezi sinir sistemi enfeksiyonlarına neden olabilen bir grup RNA virüsüdür. İnsanları enfekte edebilen altı koronavirüs suşu tespit edilmiştir. Bunlar arasındaki 4 suş yüksek derecede patojen değildir ve insanlarda hafif solunum yolu hastalıklarına neden olurlar. Diğer 2 suş ise, şiddetli akut solunum sendromu koronavirüs (SARS-CoV) ve Ortadoğu solunum sendromu koronavirüs (MERS-CoV), iki büyük ölçekli pandemiye neden olmuştur. Bu suşlara ilave olarak, Aralık 2019'da Çin'in Wuhan şehrinde yeni bir Koronavirüs-19 (Covid-19) ortaya çıkmıştır. Kısa süre içerisinde tüm dünyayı etkisi altına almıştır ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilmiştir. Salgın sürekli gelişimi ve hızlı yayılımı ile küresel halk sağlığı krizi haline gelmiştir.

Covid-19'un, protein kılıfının üzerindeki reseptöre bağlanma kısımları (RBD) konak hücrede enfeksiyon ve virüs canlılığı için fonksiyoneldir. Covid-19'un enfeksiyon mekanizması, virüsün, anjiyotensin dönüştürücü enzim 2 (ACE2)'nin reseptörüne bağlanması ve kompleksin konakçı hücre tarafından içselleştirilmesi olduğunu savunan çalışmalar literatürde mevcuttur. ACE2'nin koronavirüs için koreseptör olduğu kabulü, akciğer, kalp, böbrek, beyin ve bağırsak dahil ACE2 ifade eden dokularda hücresel girişi olduğunu düşündürmektedir. Covid-19 enfeksiyonunu önlemek için enzimi bloke etmek veya ekspresyonunu azaltmaya yönelik yeni terapötik yaklaşımların başladığı raporlanmıştır.

Protein – protein yerleştirme ve moleküler dinamik (MD) simülasyon yöntemleri kullanılarak Covid-19 ve SARS-CoV'ın RBD-ACE2 kompleksi, kılıf proteini ve serbest RBD sistemleri kapsamlı şekilde incelenmiştir. ACE2-nCoV serbest bağlanma enerjisinin SARS-CoV'a oranla oldukça düşük olduğu Covid-19'un önceki türevlerinden daha bulaşıcı olduğunu desteklemektedir. Covid-19'un RBD alanının insan ACE2 reseptörüne bağlanma mekanizması ile enfekte ettiği açık gibi görünse de moleküler mekanizmalar hala gizemini korumaktadır. Mevcut bulguların Covid-19 hastalığının önlenmesi ve kontrolü ile ilaç ve aşı geliştirilmesine faydalı olacağı beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Covid – 19, ACE1, ACE2, Renin, Anjiyotensin

ABSTRACT

Coronaviruses (CoVs) are a group of RNA viruses that can cause respiratory, intestinal and central nervous system infections in humans and animals. Six strains coronavirus have been identified that can infect humans. Among them, four strains are not highly pathogenic and cause mild respiratory diseases in humans. The other two strains caused severe acute respiratory syndrome coronavirus (SARS-CoV) and Middle East respiratory syndrome coronavirus (MERS-CoV), two large-scale pandemics. In addition to these strains, a new Coronavirus-19 (Covid-19) appeared in Wuhan, China in December 2019. It soon affected the whole world and was declared a pandemic by the World Health Organization. Epidemic has become a global public health crisis with the rapid spread and continuous development.

For Covid-19, the receptor binding domain (RBD) on the protein sheath are functional for infection and virus viability in the host cell. There are studies in the literature, infection mechanism of Covid-19, is binding of the virus to the receptor of angiotensin converting enzyme 2 (ACE2) and subsequently internalization of the complex by the host cell. The recognition of ACE2 as a co-receptor for Covid-19 suggest that there is cellular

entry in ACE2 expressing tissues, including lung, heart, kidney, brain and intestine. Among the new therapeutic approaches, it has been reported to prevent Covid-19 infection can be prevented by

by blocking the enzyme or reducing the expression. The studies, have extensively studied the RBD-ACE2 complex, spike protein, and free RBD systems of Covid-19 and SARS-CoV using protein-protein docking and molecular dynamics (MD) simulations. It was supports that the RBD-ACE2 binding free energy for Covid-19 is significantly lower than that for SARS-CoV, which is consistent with the fact that Covid-19 is much more infectious than from previous types. While it seems such as clear that Covid-19 infects with binding mechanism the human ACE2 receptor of the RBD domain, the molecular mechanisms still remain mysterious. The present findings are expected to be useful for the disease prevention and contor as well as drug and vaccine development of Covid-19.

Keywords: Covid-19, ACE1, ACE2, Renin, Angiotensin

DAKRİYOSTENOZDA TRANSKANALİKÜLER DİOD LAZER DAKRİYOSİSTORİNOSTOMİNİN 1 YILLIK SONUÇLARI

Atilla YAZICIOĞLU

Optisyonluk Programı, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Altınbaş Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Giriş ve Amaç: Gözde sürekli sulanma şikayeti ile başvuran ve yapılan lavajda nazal kaviteye sıvı sıvı geçişi olmayıp Göz yaşı kanal tıkanıklığı tanısı alan hastalarda diod lazer dakriyosistorinostominin etkinliğini değerlendirmek

Yöntem: Kliniğimizde göz yaşı kanal tıkanıklığı nedeniyle diod lazer dır yapılan hasta dosyaları retrospektif olarak tarandı ve 1 sene boyunca düzenli olarak kontrol muayanesine gelen hastalar çalışmaya dahil edildi. Ameliyat öncesi floreseinli sıvı ile punktum lavajı yapıldı ve nazal kavite patolojilerinin değerlendirilmesi amacıyla hastalar kulak burun boğaz hekimi tarafından değerlendirildi. Hastalara lokal anestezi altında transkanaliküler diod lazer+ silikon tüp entibasyonu yapıldı. Ameliyat sonrası kontrollerde hastalara punktum lavajı yapıldı. Ortalama 6. Ayda tüpler çıkarıldı

Bulgular: 65 kadın ve 55 erkek olmak üzere 120 hasta çalışmaya alındı. Ortalama yaş 55 ± 15 idi. Hastaların 72 (%60)sağ ve 48(%40) sol gözde tıkanıklık vardı. Cerrahi olarak 15 hastaya üst punktumdan ve 105 hastaya alt punktumdan lazer dcr uygulandı. Post op . 1 ay cerrahi başarı %98, post op 3. ay cerrahi başarı 95, postp op 6. Ay cerrahi başarı %89 ve 1. Yıl da %84 cerrahi başarı saptandı . Post op 1. Yılda cerrahi başarı %84 iken fonksiyonel başarı oranı %81 olduğu saptandı.

Sonuç: Gözyaşı kanal tıkanıklığında transkanaliküler diod lazer+ silikon tüp entibasyonu uygulaması hasta memnuniyeti ve cerrahi başarı açısından yüz güldürücüdür. Tekrarlanabilir olması, lokal anestezi altında yapılması ve işlem süresinin kısa sürmesi hasta konforu açısından oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Göz yaşı kanal tıkanıklığı, transkanaliküler diod lazer, silikon tüp entibasyonu

---

SIÇANLARDA DİYABETE BAĞLI İŞİTME KAYBININ ABR TESTİ İLE ARAŞTIRILMASINDA
II. DALGA VE 16 kHz FREKANSININ ÖNEMİ

Aycaan BAŞ

Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi Tıp Fakültesi Biyofizik AD

Işıl ALBENİZ

İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Biyofizik AD

ÖZET

Giriş: Kemirgenlerde yapılan diyabet modellerinde salt diyabetin işitme kaybı üzerine etkisini değerlendirmek mümkün olmuştur. İşitsel Beyin Sapı Cevapları (ABR) testi kemirgenlerde işitmeyi değerlendirmek için çeşitli avantajlar sunmaktadır.

Amaç: İşitsel sistem karmaşık sinyal işleme için glikoz ve yüksek enerji kullanımı gerektirir. Diyabetle paralel hiperglisemiye bağlı komplikasyonlar için kokleanın hedef bir organ olduğu bilinmektedir. Bu durum tüy hücrelerinin transdüksiyonu ile işitsel sinyal iletimini olumsuz etkilemektedir. Streptozocin (STZ) ve Nikotinamid (NA) verilerek deneysel tip 2 diyabet (T2 DM) 'e bağlı diyabetik nöropati oluştuktan sonra kontrol ve diyabet gruplarında ABR testinden faydalanan diyabet komplikasyonu olarak oluşabilecek işitme kaybının araştırılması amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntemler: STZ (65 mg/kg) ve NA (120 mg/kg) verilerek deneysel T2 DM'ye bağlı 21 gün sonra diyabetik nöropati oluşturulmuş ve akabinde 28 gün boyunca serum fizyolojik uygulanmıştır. Kan şekeri ve ağırlık kontrolleri 49 gün boyunca belirli periyotlarda ölçülmüştür. 49. gün sonunda kontrol ve diyabetli sıçanlara ABR testi yapılmıştır. ABR testinde tone burst uyaranda 8, 16, 24 ve 32 kHz frekanslarında ve click uyaranda da dahil edilerek kontrol ve deney gruplarında 80 dB SPL'de sıçanlarda belirleyici olan II. dalganın latansları değerlendirilmiştir.

Bulgular: ABR dalgalarının 80 dB SPL'de click uyaranda ve 8 - 32 kHz aralığında farklı frekanslardaki analizinde, 16 kHz frekansındaki tone burst uyaranda elde edilen dalga morfolojisinin en net ve belirgin olduğu bulunmuştur. Deneysel çalışmamızda kontrol ve diyabet gruplarında 80 dB SPL'de click uyaranda 8, 16, 24 ve 32 kHz frekanslarında elde edilen II. dalganın latansına ilişkin değerlendirmede, click ve 16 kHz frekansındaki uyarandaki II. dalga latans değerlerinde diyabet grubunda kontrol grubuna göre istatistiksel anlamlılık mevcuttur ($p < 0,05$).

Sonuç: Yaptığımız ABR testinde dalga morfolojisi açısından en belirleyici frekansın 16 kHz olduğu bulunmuştur. Dalga latansları açısından ise en belirgin dalganın II. dalga olduğu bulunmuştur. Sıçanlarda 16 kHz frekansı morfoloji açısından, II. dalga ise eşik, latans ve amplitüd değerlendirmeleri açısından önemlidir.

Anahtar Sözcükler: Diyabet, işitme kaybı, ABR testi

HEKİM DIŞI HASTANE ÇALIŞANLARININ TÜBERKÜLOZ BİLGİ DURUMU: BİR ÜNİVERSİTE HASTANESİ

Bahar KANDEMİR

Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji AD, Konya

Yasemin DURDURAN

Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD, Konya

Sevgi PEKCAN

Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Çocuk Göğüs Hastalıkları AD, Konya

ÖZET

Amaç: Çalışmada bir üniversite hastanesinde çalışan hekim dışı sağlık personelinin tüberküloz hakkındaki bilgi düzeyi ve ilgili faktörlerin saptanması amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma, 2013 yılı Mayıs-Temmuz aylarında Konya ilinde yapıldı. Çalışmanın evrenini ve örneklemini bir üniversite hastanesinde çalışan sağlık hizmetlerinde görevli hekim dışı personel oluşturdu. Çalışma öncesi gerekli izinler alındı. Veri toplama aracı olarak literatür taranarak araştırmacılar tarafından hazırlanan bir anket oluşturuldu. Ankete katılmayı kabul edenler çalışmaya alındı. Bağımsız değişkenler demografik özellikler, konuyla ilgili eğitim alma, hastayla karşılaşma durumu iken, bağımlı değişken tüberküloz ile ilgili bilgi durumundan oluşan parametrelerdi. Genel olarak tüberküloz ve tüberkülozdan korunma bilgi düzeyinde her konu için “bilen 1”, “bilmeyen/boş 0” olacak şekilde kodlar toplanıp yüzlük puana dönüştürülerek değerlendirildi. Verilerin analizinde betimleyici istatistikler yanında kategorik verilerin karşılaştırılmasında ki-kare testi, nümerik verilerin karşılaştırılmasında Mann-Whitney-U, Kruskal-Wallis testleri yapıldı. Anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ değeri kabul edildi.

Bulgular: Çalışmaya katılan 348 hastane personelinin %55,2’si hemşire, %27,0’ı hastabakıcı, %17,8’i sağlık memuru/radyoloji teknisyeni/acı tıp teknisyeniydi. Katılımcıların yaş ortancası 30(18-62), %53,4’ü kadın, %58,5’i evliydi. Çalışanların %54,6’sı meslek hayatı boyunca en az bir tüberküloz hastasıyla karşılaşmıştı. Tüberküloz ve tüberkülozdan korunmayla ilgili eğitim aldığını belirten %30,5 katılımcı oldu. Tüberkülozun bulaşma yolunu doğru bilme %64,9’du. Katılımcıların %69,3’ü akciğer tüberkülozunun tedavi süresini; %84,5’i tüberkülozun bildirimi zorunlu hastalık olduğunu; %19,5’i tüberkülozda ‘doğrudan gözetimli tedavi’nin ne anlama geldiğini biliyordu. Çalışmada sorulan sorularla tüberkülozla ilgili toplam bilgi puanı ortancası yüz üzerinden 63,6(9-100) idi. Bilgi puanı kadın çalışanlarda erkeklere göre ($p=0.03$), tüberkülozla ilgili eğitim alanlarda ($p<0.001$); meslek yaşamı boyunca tüberküloz hastası ile karşılaşanlarda ($p<0.001$); tüberkülozlu hastanın takip ve tedavisinde görev yapanlarda ($p<0.001$) diğerlerine göre yüksekti.

Sonuç: Çalışmada sorulan sorular kısıtlılığında, çalışanların konuyla ilgili bilgi düzeyi puan ortancası çok da yüksek değildir. Hangi meslek grubunda olursa olsun hastane çalışanlarının kan veya solunum yoluyla bulaşan hastalıklarla ilgili daha fazla bilgi sahibi olması gereklidir.

Anahtar Kelimeler: Bilgi düzeyi, Sağlık çalışanları, Tüberküloz

---

ÇOCUK VE ERGENLERDE MADDE BAĞIMLILIĞI VE BAĞIMLI ÇOCUK VE ERGENLERE YÖNELİK SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI

Barış TUNCER

Altınbaş Üniversitesi

ÖZET

Çocuk ve ergenlerde madde bağımlılığı, tüm dünyada önemli bir sosyal sorun ve halk sağlığı sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye’de de çocuk ve ergenler arasında madde bağımlılığının arttığına ve madde kullanım yaşının düştüğüne dair tartışmalar son günlerde giderek artmaktadır. Çocuk ve gençlerde madde bağımlılığının önlenmesi ve tedavi edilmesinde sosyal hizmet mesleği ve disiplini çok önemli bir yere sahiptir. Bu bildiride, çocuk ve ergenlerde madde bağımlılığına neden olan faktörler, madde bağımlılığın çocuk ve ergenler üzerindeki etkileri, Türkiye’de madde bağımlısı olan çocuk ve gençlere yönelik sosyal hizmetler, diğer ülkelerdeki uygulamalarla karşılaştırılarak incelenmeye çalışılacaktır.

Türkiye’de madde bağımlılığı bir sağlık sorunu olarak görülmekte ve sorunun sosyal boyutuna gereken önem verilmemektedir. Aynı zamanda bir sosyal sorun olan madde bağımlılığına neden olan sosyal etkenlerin göz ardı edilmesi madde bağımlılığını önlemeye yönelik çalışmaların etkisiz kalmasına neden olmaktadır. Çocuk ve gençlerde madde bağımlılığına neden olan sosyal faktörlerin incelenmesine yönelik disiplinler arası çalışmaların yapılması gerekmektedir. Madde bağımlılığını önlemeye yönelik çalışmalar, madde bağımlılığını tedavi etmeye yönelik çalışmalardan daha kolay ve ekonomiktir. Madde bağımlılığını önlemeye yönelik çalışmalar çocuk ve ergenlerin zarar görmesini de engellemektedir. Çocuk ve gençlerde madde bağımlılığına neden olan etkenlerin çok boyutlu olarak incelenmesi ve hiç madde kullanmamış çocuk ve gençlerin madde kullanımını engellemeye yönelik çalışmalara ağırlık verilmesi gerekmektedir.

Aile çocuk ve ergenlerde madde bağımlılığının önlenmesinde ve tedavisinde çok önemli bir kurumdur. Aile bir risk etkeni olarak veya koruyucu etken olarak çocuk ve ergenlerin madde bağımlılığında hem dolaylı hem de doğrudan etkilere sahiptir. Bu nedenle çocuk ve ergenlerde madde bağımlılığının önlenmesine ve tedavisine yönelik sosyal hizmet uygulamalarında güçlendirme yaklaşımının benimsenmesi ve aileleri güçlendirmeye yönelik çalışmalara ağırlık verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Ülkemizde madde bağımlılığına yönelik bilgi verme çalışmalarının ağırlıkta olduğu görülmektedir. Madde bağımlılığının önlenmesinde stresle, kaygıyla baş etme, sorun çözme becerilerine yönelik eğitim çalışmalarına da ağırlık verilmesi gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler: Çocuk, Ergen, Madde Bağımlılığı, Sosyal Hizmetler

SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLAR VE SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARA YÖNELİK SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI

Barış TUNCER

Altınbaş Üniversitesi

ÖZET

Suçta sürüklenen çocuklar sorunu toplumsal yapıyı etkileyen çok önemli bir sosyal sorundur. Son yıllarda Türkiye’de suçta sürüklenen çocuk sayısında artış olduğu ve suçta sürüklenen çocuklara yönelik tek çözümün hala ceza olduğu, çocuk mahkemelerinin yaygınlaştırılamadığı ve suçta sürüklenen çocukların topluma yeniden kazandırılmasına yönelik uygulamaların yetersiz olduğu yönündeki tartışmalar artmaktadır. Çocukları suçta sürükleyen nedenlerin tespit edilmesi, suçta sürüklenen çocukların topluma yeniden kazandırılması konusunda sosyal hizmet disiplini ve mesleği çok önemli bir yere sahiptir. Bu bildiride çocukları suçta sürükleyen etkenler, Türkiye’de suçta sürüklenen çocuklara yönelik sosyal hizmet uygulamaları, diğer ülkelerdeki sosyal hizmet uygulamalarıyla karşılaştırılarak incelenmeye çalışılacaktır.

Türkiye’de öncelikle çocuk suçluluğuna neden olan etkenlerin belirlenmesi ve buna yönelik önlemlerin alınması gerekmektedir. Çocuk suçluluğunun en önemli nedenleri arasında gösterilen yoksulluk, işsizlik, gelir dağılımındaki adaletsizlik, çarpık kentleşme, kırsal bölgelerden kentsel bölgelere göç gibi sosyal sorunlara yönelik sosyal politikalar üretilmesi ve sorunların çözümüne yönelik etkili sosyal hizmet uygulamalarının acilen devreye sokulması gerekmektedir. Çocuk suçluluğuna neden olan sorunlara yönelik bir çözüm üretilmeden, yapılacak uygulamaların başarısı çok sınırlı olacaktır.

Çocuklar yetişkinlerden çok farklı özelliklere sahiptirler. Bu nedenle çocuklara ilişkin tüm düzenlemelerin ve kurumların çocuklara uygun olarak yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Ülkemizde çocuk adalet istemindeki uygulamalar çocuğun cezalandırılması şeklinde olmaktadır. Çocuk suçluluğu konusunda çocuğun cezalandırılması, özgürlüğünden mahrum bırakılması en son başvurulacak yöntemlerdir. Çocuğun eğitilmesi ve topluma yeniden kazandırılması, suçtan arındırılarak hayatına devam etmesini sağlayacak sosyal hizmet uygulamalarına ağırlık verilmesi gerekmektedir.

Türkiye’de de başka ülkelerde uygulanan diversiyon (yoldan çevirmek veya saptırmak) ve tedbir çalışma yükümlülüğü, sosyal araştırma kursları, gözetme yükümlülüğü, sanık- mağdur uzlaştırma programları gibi tutukevi veya cezaevi yerine oluşturulan uygulamaların geliştirilmesi gerekmektedir. Bu tür uygulamalarla çocuğun özgürlüğünün kısıtlanmasının, damgalanmasının ve etiketlenmesinin, çocuğun yeniden suçta karışmasının önüne geçilebilecek ve çocuğa sorunun çözümüne yönelik yardım edilecektir.

Anahtar Sözcükler: çocuk, suçta sürüklenen çocuk, çocuk adalet sistemi, sosyal hizmetler.

ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE FİZİKSEL İSTİSMAR

Barış TUNCER

Altınbaş Üniversitesi

ÖZET

Çocuğa yönelik fiziksel istismar, Dünya’da ve Türkiye’de toplumun her kesiminde yaşanmakta olan çok önemli bir sosyal sorundur. Fiziksel istismar, çocukların kaza dışı yaralanmaları olarak tanımlanmakta ve basit çürük ve yaralanmalardan, kemik kırıklarına hatta ölüme neden olan çok ağır yaralanmalara kadar çocuğa kötü muamele davranışlarını kapsamaktadır. Fiziksel istismar, çocukların fiziksel, duygusal, sosyal, bilişsel gelişim süreçlerine zarar vermekte ve telafisi çok zor olan, kalıcı hasarlara neden olmaktadır. Ebeveynler, dayak atmayı çocuk eğitiminin bir parçası olarak görmek ve çocuğu disipline etmenin bir aracı olarak kullanmaktadırlar. Bu bildiride, fiziksel istismarın türleri, nedenleri, çocuk üzerindeki etkileri ve fiziksel istismarı önlemeye yönelik yapılabilecek çalışmalar incelenmeye çalışılacaktır.

Yoksulluk, işsizlik, göçler, eğitimsizlik, ailenin parçalanması toplumun çocuğa şiddete hoşgörü göstermesi, çocuğun ailedeki şiddeti sosyal öğrenme yoluyla model alması ve ebeveyn olduğunda kendi çocuklarına şiddet uygulaması fiziksel istismarın önemli nedenleri arasında yer almaktadır. Bunun yanında, hızlı ve çarpık kentleşme, ebeveynlerin sorun çözme, öfkeyle baş etme becerilerinin yetersiz olması, kalabalık aileler, yüksek stres, alkol ve madde bağımlılığı çocuğa yönelik fiziksel istismarın diğer sebepleri olarak değerlendirilmektedir.

Çocuk ihmale ve istismara uğramadan yapılan çalışmalar, istismara uğrayan çocuğa yönelik yapılan tıbbi tedavi, terapi, rehabilitasyon ve izleme çalışmalarından daha yararlı ve etkilidir. Çocuk ihmal ve istismarını engellemeye yönelik çalışmaların yapılabilmesi için ilk olarak çocuk ihmali ve istismarı konusundaki risk faktörlerinin tespit edilmesi ve bu risk etkenlerine yönelik önleyici ve koruyucu önlemlerin alınması gerekmektedir.

Bir halk sağlığı sorunu olan çocuk ihmali ve istismarını önlemek için, sistematik, bilimsel, disiplinler arası, kalıcı bir yaklaşımı benimsemek gerekmektedir. Çocukların genel olarak korunması için ailelere yönelik uygulanacak olan eğitim ve danışmanlık hizmetleri, koruyucu sağlık hizmetlerinin bir parçası olarak değerlendirilmelidir. Bu hizmetin bir parçası olarak birinci basamak sağlık hizmetlerini veren Ana-Çocuk Sağlığı Merkezlerindeki (ASM) sağlık personelinin ev ziyaretleri yapması çocuk istismarı ve ihmali vakalarının azalmasına yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Çocuk İstismarı, Fiziksel İstismar, Sosyal Hizmetler, Çocuk Koruma

TAMAMLAYICI BESLENMEDE KULLANILAN EVDE YAPILAN VE TİCARİ BEBEK MAMALARININ MİKROBİYOLOJİK KALİTESİ

Derya DOĞANAY

Biruni Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı

Batuhan Cenk ÖZKAN

Biruni Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beslenme ve Diyetetik Tezli Yüksek Lisans Programı

Fatma ÇELİK

Biruni Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü

ÖZET

Giriş: Bebekler için sağlıklı beslenme, ilk altı ay sadece anne sütü, iki yaşına kadar anne sütünün yanı sıra tamamlayıcı besin takviyesi ile mümkündür. Tamamlayıcı beslenme döneminde, ara ve ana öğün olarak ticari ve ev yapımı bebek mamaları kullanılmaktadır. Bebek beslenmesinde kullanılan mamalar ve diğer ek gıdalar, çeşitli sebeplerle; üretim, depolama ve hazırlama aşamalarında mikroorganizmalar ile kontamine olma riski taşırlar. Bu sebeple bebek beslenmesinde tüketilen besinlerin mikrobiyolojik güvenliği ve kalitesi oldukça önemlidir.

Amaç: Çalışmada tamamlayıcı bebek beslenmesinde kullanılan, ticari ve ev koşullarında hazırlanmış; tüketim noktasında bulunan bebek mamalarının mikrobiyolojik analizlerinin yapılması ve ev saklama şartlarında farklı süreler sonunda meydana gelen mikrobiyal yük ve organoleptik özelliklerindeki değişimlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmada beşer çeşit ticari ve ev/hastane ortamı simule edilerek hazırlanmış bebek maması kullanılmıştır. Numunelerin Toplam Mezofilik Aerob Bakteri (TMAB), Toplam Psikrofilik Aerob Bakteri (TPAB), Toplam Maya ve Küf ve Enterobacteriaceae bakteri yükleri yayma plaka yöntemi kullanılarak incelenmiştir. +4 °C’de bekletilen numunelerin mikrobiyal sayımları 24. ve 48. saat sonunda tekrarlanmıştır.

Bulgular: Analize alınan numunelerin taze hazırlandığı veya ambalajın açıldığı zamandan (0. saat) 48. saat sonuna kadar geçen sürede çeşitli fiziksel değişimlere uğradığı gözlenmiştir. Bulgular Türk Gıda Kodeksi Mikrobiyolojik Kriterler Yönetmelikleri ile karşılaştırıldığında, 0.saat’de numunelerin içerdiği TMAB koloni sayıları sınır sayıya olduğu; TPAB, Enterobacteriaceae ile Toplam Maya ve Küf koloni sayılarının tebliğlere uygun olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca 24. ve 48.saat sonrasında mikroorganizma sayı oranlarında önemli bir artış olduğu ve evde hazırlanan 2 numunede şüpheli *E.coli* varlığı gözlenmiştir.

Sonuç: Bu çalışmanın sonucunda bebekler için, ev ortamında hazırlanan veya ticari olarak üretilmiş olan bebek mamalarının, her ne kadar uygun şartlarda saklanmış olursa olsun, ambalajı açıldıktan sonra veya evde taze hazırlanması sonrasında 24 saat içinde tüketilmesi gerektiği tespit edilmiştir. Tamamlayıcı beslenmede kullanılan besinlerin besin güvenliği açısından, her noktada genel hijyen kurallarına azami uyum ile hazırlanmasının ve servis edilmesinin önemi desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bebek Maması, Besin Kalitesi, Tamamlayıcı Beslenme

A COMPREHENSIVE APPROACH TO UNDERSTAND COVID-19

Bedriye Nazli GENC

Department of Medical Pathology, Faculty of Medicine, Istinye University, 34010, Topkapi, Istanbul, Turkey

Nusret ERDOĞAN

Department of Medical Pathology, Faculty of Medicine, Istinye University, 34010, Topkapi, Istanbul, Turkey

İbrahim İlker OZYİĞİT

Department of Biology, Faculty of Science and Arts, Marmara University, 34722, Goztepe, Istanbul, Turkey

Department of Biology, Faculty of Science, Kyrgyz-Turkish Manas University, 720038, Bishkek, Kyrgyzstan

ABSTRACT

Introduction: Many viral pandemics caused by various viruses have been experienced in world history. We met a novel coronavirus termed as SARS-CoV-2 (Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus-2) which is a member of the Coronaviridae (CoV) family as SARS-CoV-1 (Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus-1) and MERS-CoV (Middle East Respiratory Syndrome Coronavirus). The first infected people were found to be related to the Huanan South China Seafood Market in Wuhan. The disease caused by SARS-CoV-2 named COVID-19 (Coronavirus disease 2019) by World Health Organization (WHO). Symptoms of COVID-19 are symptoms of viral pneumonia including fever, cough, dyspnea and bilateral lung inflation.

Aim: In this study, we aimed to present latest updates on COVID-19, detailed information about SARS-CoV-2, measures taken worldwide, clinical course, diagnosis, treatment and transmission by air travelling.

Methods: An extensive literature survey was conducted for this study. Additionally, a detailed report was prepared with the latest data from the WHO, European Centre for Disease Prevention and Control and the latest information from various countries.

Findings: SARS-CoV-2 is found genetically %79 similar to SARS-CoV-1. As of 25th of May, there are 156 827 cases and 4340 deaths in Turkey. Globally, the virus has spread 213 countries and there are 5 304 772 cases. Currently, the United States of America has become the epicenter of the pandemic. There is no specific drug or vaccine has been confirmed yet but many trials are ongoing.

Results: Although various measures were implemented for physical protection such as 14-day quarantine, face mask using, temperature measuring, social distancing, curfew, frequent hand washing, its impact on economy, health system and environment may be even more challenging at the next level. It is also not known how the disease will have an impact in the coming years in cured patients. There are still questions with an unknown answer.

Keywords: COVID-19, SARS, MERS, SARS-CoV-2, PANDEMİC

TO EVALUATE THE KNOWLEDGE LEVEL OF FLU, COMMON COLD AND FLU VACCINE IN
ALTINBAS UNIVERSITY PHARMACY STUDENT

Begum DIKMEN

Department of Pharmaceutical Microbiology, Faculty of Pharmacy Altınbaş University, 34144, Istanbul, Turkey

Elif ERTAS

Center of Technology Development, Mersin University, AEK Research and Development Ltd. Co., 33110, Mersin, Turkey

Ozgul KISA

Department of Pharmaceutical Microbiology, Faculty of Pharmacy Altınbaş University, Graduation Project, 34144, Istanbul, Turkey

ABSTRACT

Introduction: Flu is an upper respiratory tract disease caused by the influenza virus which can infect many animals and humans. It causes seasonal epidemics every year and causes millions of people to get sick. Flu is an important public health problem due to increasing of patient number applying to family health centers and other health institutions and degree of mortality. Flu is transmitted to the sensitive person during coughing and sneezing of sick people.

Aim: To determine the level of knowledge of our faculty students about flu disease and to inform them before graduated.

Method: A questionnaire prepared including questions related to flu and common cold disease such as diagnosis, transmission, symptoms, risk factors, flu vaccination, prevent and treatment. The ethic committee approval was received. After the pharmacy students have been informed, surveys carried out with first, second, third and fourth grade students in the classes. The results obtained from the questionnaire is analyzed by the statistical expert using SPSS.

Results: 64.9% pharmacy students who participated in the survey know that the symptoms of flu disease are high fever, cough and headache. 60% of students have information about the ways of transmission of flu disease. Risk groups with a high probability of developing flu are known by students in 61.2% ratio. 71.3% of the participants emphasized that hand washing and to adapt hygiene rules are an effective way to protect from influenza. Also, 46.3% of students stated that getting vaccinated would prevent flu disease.

Conclusion: Our results presented that pharmacy students have sufficient information about flu and common cold disease. However, students should be given more informed about flu vaccine, annual mortality rate and influenza viruses. Students should be advised to follow up-to-date data on developing new flu vaccines. They should be advised to inform the public on issues that flu is a viral disease caused outbreaks in the winter months and vaccination is an important way to prevent flu.

Key Words: Flu, Common cold, awareness, survey

LABORATUVAR İŞLETİM SİSTEMİ DEĞİŞİKLİĞİNİN TEST SAYISINA ETKİSİ

Belkız ÖNGEN İPEK

Maltepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Biyokimya

Mustafa Erinc SİTAR

Maltepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Biyokimya

Aslı KARADENİZ

Maltepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji

ÖZET

Giriş: Akılcı laboratuvar kullanımı basamaklarından birini “laboratuvar işletim sistemi” (LIS) oluşturmaktadır. Klinisyenlerle iş birliği ile algoritmalar oluşturularak uygun olmayan test istemlerinin önlenmesi ve azaltılmasında LIS önemlidir.

Amaç: Laboratuvarımızda LIS değişikliği öncesi ve sonrası 1 yıllık dönemde test istem yüzdeleri karşılaştırılmış ve böylece LIS sisteminin test istem değişikliğinde etkisinin gösterilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Laboratuvarımızda LIS değişikliği yapılan tarihten bir yıl önce ve bir yıl sonraki (01.06.2015-31.05.2016 ve 01.06.2016-31.05.2017 tarihler arası) dönemlerde, cerrahi ve dahili branşlardan birer hekimin; poliklinikte kayıtlı hasta sayıları ile hastalarından kabul edilen hemogram, BUN, kreatinin, AST, ALT, kan glukozu, tam idrar tahlili ve kan kültürü sayıları karşılaştırılmıştır. Aynı dönemlerde tüm hekimlerin kayıtlı poliklinik hasta sayısı ve istediği tetkik sayısı da eklenmiştir.

Bulgular: Doktor A’nın 1. dönemde 4.001, 2. dönemde ise 5.854 poliklinik hastası olmuş ve test istem yüzdeleri karşılaştırıldığında 2. dönemde sadece kan kültürü (1. Dönem %7,42, 2. Dönem %10,2) ve glukoz (1. Dönem %44,5, 2. Dönem %49,3) test istem yüzdesinde artış görülmüştür. Diğer testlerin ise istem yüzdesinin düştüğü gösterilmiştir. Doktor B’nin 1. dönemde 846, 2. dönemde ise 1.677 hastası olmuştur. Tüm testlerin istem yüzdesinin 2. dönemde azaldığı saptanmıştır. Tüm doktor poliklinik hasta sayısına bakıldığında 1. dönemde 152.720, 2. dönemde ise 159.727 kayıt bulunmakta olup tüm testlerin 2. dönemde istem yüzdesinin azaldığı gösterilmiştir. (Tablo 1)

Tablo 1: Doktor A, Doktor B ve tüm poliklinik hasta sayıları ve Test istem oranları

	Doktor A		Doktor B		Tüm istekler	
	1 Dönem Hasta Sayısı=4.001	2. dönem Hasta Sayısı=5.854	1. Dönem Hasta Sayısı=846	2. Dönem Hasta Sayısı=1.677	1. Dönem Hasta Sayısı=152.720	2. Dönem Hasta Sayısı= 159.727
Tam Kan	% 72,6	% 71,8	% 56,6	% 36,6	% 27	% 23,2
Kan Kültürü	% 7,42	% 10,2	% 2	% 1,6	% 0,9	% 0,6
Tam İdrar Tahlili	% 31,2	% 23,3	% 3,9	% 2,8	% 7,7	% 6,7
Glukoz	% 44,5	% 49,3	% 44,2	% 31,4	% 14	% 12
ALT	% 58,4	% 50,4	% 43,7	% 33,7	% 16,9	% 14
AST	% 57,5	% 50,1	% 43,8	% 33,8	% 17	% 15
BUN	% 59,2	% 58,5	% 51	% 34,1	% 17	% 15
Kreatinin	% 63	% 60,7	% 50,7	% 34,1	% 18	% 16

Sonuç: Laboratuvar uzmanları, test talebinin uygunluğunu iyileştirmek için klinisyenlerle iş birliği yapmalıdır. Akılcı laboratuvar uygulamalarında bulunan refleks test, reflektif test ve algoritmaların geliştirilmesi test isteğini yönlendirmede merkezi bir role sahip olabilir. Etkili LIS uygun test taleplerinin sağlanmasında önemli olabilir. Çalışmamızda da LIS’in laboratuvar test istemi üzerinde etkisinin olabileceği gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akılcı laboratuvar, laboratuvar bilgi sistemleri, laboratuvar test istemi

POLİMERİZASYON ESNASINDA KOMPOZİT REZİNLERİN DİREKT IŞIK GEÇİRGENLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: RADYOMETRİK BİR ÇALIŞMA

EVALUATION OF DIRECT LIGHT TRANSMITTANCE OF COMPOSITE RESINS DURING POLYMERIZATION: A RADIOMETRIC STUDY

Bilal ÖZMEN

Öğretim görevlisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı

Zeynep KAYA

Uzmanlık Öğrencisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı

Hatice Zehra BODUR GÜNEY

Doktor Öğretim Üyesi, Giresun Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı

ÖZET

Giriş: Kompozit restorasyonların polimerizasyonunda ışık kaynakları kullanılır. Kompozit rezinin kalınlığı ve rengi polimerizasyon esnasında ışık iletimini etkileyebilir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı farklı kompozit rezinlerin polimerizasyon esnasındaki direkt ışık geçirgenliğini değerlendirmektir.

Yöntem: Bu amaçla 4 farklı A1 renk kompozit kullanıldı. Grup A (Filtek Z250, 3M ESPE, USA) ve Grup B (G-aenial Posterior, GC, Japan) üretici talimatlarına göre 2,5mm kalınlığında ve 8 mm çapında, Grup C (Estelite posterior, Tokuyama Dental, Japan) ve Grup D (Ice Restorative System, SDI, Australia) 2 mm kalınlığında ve 8 mm çapında silindirik şekilde 10'ar örnek hazırlandı. Örneklerin polimerizasyonunda tek bir LED ışık cihazı (Woodpecker Led G, China,) kullanıldı. Aynı ışık gücü değeri (1000 mW/cm²) elde edebilmek amacıyla elektrikli ışık cihazı tercih edildi. Örneklerin direkt ışık geçirgenliği SDI dijital radyometre (SDI, Australia) ile polimerizasyonun 1., 5., 10., 15., ve 20. saniyelerinde ölçüldü. Verilerin analizinde Ondokuz Mayıs Üniversitesinin lisanslı SPSS paket programı kullanıldı. Veriler Duncan çoklu karşılaştırma testi kullanılarak analiz edildi.

Bulgular: En düşük direkt ışık geçirgenlik değeri birinci saniye grup B, en fazla direkt ışık geçirgenlik değeri grup D'de 20. saniyede gözlemlendi. Ölçüm süreleri dikkate alındığında, gruplar arasında önemli istatistiksel farklılıklar gözlemlendi (p<0,001). Grup içi karşılaştırmalarda grup D'nin daha stabil bir ışık geçirgenliğinin olduğu (p=0,121), diğer gruplarda ise birinci saniyedeki ölçümlerin oldukça düşük değerlere sahip olduğu bulundu (p<0,002).

Sonuç: Her ne kadar bazı üretici firmalar A1 renk kompozitlerinin 2,5 milimetre kalınlıkta kullanılabileceğini belirtmişlerse de, bu kompozitlerde örneklerin alt kısmına ulaşan ışık şiddeti oldukça azalmaktadır. Bu çalışmanın sonucunda kompozitlerin rengi aynı olsa dahi, içerik farklılıkları ve kalınlık farklılıklarına bağlı olarak, ışık geçirgenliğinin değişebildiği bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Işık geçirgenliği, Kompozit rezin, Radyometre

ABSTRACT

Introduction: Light sources are used in the polymerization of composite restorations. The thickness and color of the composite resin can affect light transmission during polymerization. **Aim:** The aim of this study was to evaluate of a direct light transmittance of different composite resins during polymerization.

Method: For this purpose four different A1 color composites were used. 10 samples were prepared in cylindrically type, for group A (Filtek Z250, 3M ESPE, USA) and group B (G-aenial Posterior, GC, japan) 2.5mm thicknesses and 8mm diameter were prepared according to manufacturer's instructions; for group C (Estelite Posterior, Tokuyama Dental, Japan) and group D (Ice Restorative System, SDI, Australia) 2mm thicknesses and 8mm diameter were prepared according to manufacturer's instructions. A single LED curing light (Woodpecker Led G, China) were used in the polymerization of the samples. Light cure device with

electric was preferred in order to obtain the same light power value (1000 mW/cm²). Direct light transmittance of the samples was measured with SDI digital radiometer (SDI, Australia) at 1st, 5th, 10th, 15th, and 20th seconds. Licensed SPSS package program of Ondokuz Mayıs University was used in the analysis of the data. Data were analyzed using the Duncan multiple comparison test.

Results: The lowest direct light transmittance value was observed in the first second of group B, while the highest direct light transmittance value was observed in the 20th second of group D. Significant statistical differences were observed between the groups when the measurement times were taken into consideration. (p <0.001) In group comparisons, group D was found to have a more stable light transmittance (p = 0,121), the measurements in the first second were quite low values in other groups (p <0.002).

Conclusion: Even if some manufacturers have indicated that A1 composite can be used 2.5mm thicknesses, the light intensity reaching the bottom of the samples decreases considerably in these composites, In this study, it is concluded that even if the color of composite resins is the same, the light transmittance may change depending on the content and thickness differences.

Keywords: Light transmittance, Composite resin, Radiometer

AŞINAN KESİCİ KENAR YÜZEYLERİNDEKİ MİNERAL İÇERİK DEĞİŞİMİNİN KLİNİK OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Bora KORKUT

Marmara Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Restoratif Diş Tedavisi Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Giriş: Bruksizm hastalarında geri dönüşümsüz olan sert doku yıkımlarının erken dönemde klinikte teşhisi ve gerekli önlemlerin alınması, dişin geleceği açısından hayati önemdedir. Literatürde, bu konuda büyük çoğunlukla ağrı değerlendirilmiş olup, önleyici tedavi olarak okluzal splintin kullanıldığı ve primer çıktı olarak diş aşınmasının değerlendirildiği bir klinik çalışma bulunmamaktadır.

Amaç: Bruksizm hastalarında üst kesici dişlerdeki progresif insizal kenar aşınmalarına bağlı olarak yüzeydeki mineral değişiminin klinik olarak takip edilmesidir. Ayrıca bu hastalarda gece plağı kullanımının etkinliğinin değerlendirilmesidir.

Yöntem: Üst keserlerin kesici kenarlarında aşınma belirlenen, 5 erkek ve 5 kadın toplam 10 bruksizm hastasından, toplam 40 diş çalışmaya dahil edilmiştir. Bir gruptaki hastalara 6 ay boyunca gece plağı kullanırlanmış, diğer gruba ise kullanılmamıştır. Her iki grup da dişlerini günde iki kez aşındırıcı olmayan diş macunu ile (Ipana Pro-Expert Clinic Line Mine Onarıcı, P&G Company, ABD) fırçalamıştır. Kesici kenar aşınmalarının uzun dönem, kantitatif klinik takibi için FluoreCam (Therametric Corp., Indianapolis, ABD) cihazı kullanılmıştır. Ölçümler alanında uzman bir operatör tarafından, karanlık odada yapılmıştır. Dişlerin başlangıç, 3 ay, 6 ay, 12 ay ve 24 aylık dönemlerde, kesici kenar yüzeylerindeki mineral içerik değişimleri ('intensity' değeri) kaydedilmiştir.

Bulgular: Hastaların aşınan kesici kenar yüzeylerinde 'intensity' değerlerinin zaman içerisinde düzenli olarak azaldığı belirlenmiştir. Her iki grupta, 'intensity' değerlerindeki azalma, değerlendirme dönemleri arasında (0-3/3-6/6-12/12-24 ay) anlamlı derecede farklı bulunmuştur ($p<0.001$). Plak kullanan ve kullanmayan gruplar arasında, 'intensity' değerlerinin zaman içerisindeki azalması, bir ve iki yıllık değerlendirmelerde istatistiksel olarak anlamlı derecede farklı bulunmuştur ($p<0.001$)

Sonuç: Diş sert dokularında pulpaya doğru mineral içeriğin azalması gerçeğine dayanarak Fluorecam, kesici kenarlardaki progresif diş aşınmalarını klinikte sayısal olarak tespit edebilmiştir. Bu çalışmanın şartları altında, bruksizm hastalarında 6 aylık gece plağı kullanımı, kesici kenar sert doku kaybını önlemekte etkili olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Fluorecam, diş aşınması, bruksizm, okluzal splint, gece plağı

3D BIOPRINTING OF NANOCOMPOSITE BIOINK FORMULATIONS FOR THE TREATMENT OF BONE-RELATED DISORDERS

Burcu AĞIRMAN

Marmara Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Teknoloji Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Emine ALARÇIN

Marmara Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Teknoloji Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

ABSTRACT

Background: Biomimetic bone scaffolds are essential for the successful treatment of bone disorders. Notably, three-dimensional (3-D) bioprinting presents a rapid, direct, and robust strategy to produce scaffolds with precise architecture to mimic native extracellular matrix [1].

Aim: Herein, we present a convenient strategy for fabrication of bone scaffolds. For this aim, we develop a biomimetic bioink using gelatin methacrylate (GelMA)/nanosilicate/hyaluronic acid hydrogel for 3D extrusion bioprinting.

Methods: First, GelMA was synthesized and methacrylation degree was characterized using FTIR and H-NMR. Then, the bioink formulations were prepared using a mixture of GelMA/nanosilicate/hyaluronic acid and photoinitiator. The 3D bioprinter (Axodual, Axolotl Biosystems, Turkey) was used to obtain scaffolds. Immediately after, the bioprinted constructs were UV-crosslinked (OmniCure S2000, Excelitas Technologies, USA) for different time points to achieve continuous structures. The printed scaffolds were analyzed using optic microscope to evaluate printability. The degradation of hydrogels was analyzed in PBS (pH 7.4) at 37 C° and continuous agitation. Subsequently, the swelling of hydrogels were investigated in PBS (pH 7.4).

Results: According to FTIR and H-NMR results, GelMA was successfully synthesized. The 3D bioprinting of composed hydrogel bioinks allowed to the generation highly organized and permanent structure. The degradation studies demonstrated gradually decreased weight loss and degradation was decreased with increasing nanosilicate and GelMA amount as well as UV curing time. Particularly, the degradation period for GelMA/nanosilicate/hyaluronic acid (5%:3%:1% w/v) were about 3 weeks. Moreover, it is important to note that the swelling of scaffolds was gradually decreased with increasing nanosilicate amount.

Conclusion: This study presents an initial step of creating a biomimetic scaffold and we believe that this bioink formulation may find a wide application in the treatment of bone-related disorders.

Acknowledgement

This project has been supported by Marmara University Scientific Research Projects Coordination Unit under grant number SAG-C-YLP-130219-0051, 2019.

References

1. Liu, W., et al., *Extrusion Bioprinting of Shear-Thinning Gelatin Methacryloyl Bioinks*. Advanced Healthcare Materials, 2017.

FARKLI KALINLIKTAKİ VE SİNERİZASYON DEREJESİNDEKİ ZİRKONYA MATERYALLERİNİN TRANSLUSENSİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Burcu KANPALTA

Bezmialem Vakıf Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Protetik Diş Tedavisi Anabilim Dalı

Defne BURDUROĞLU

Bezmialem Vakıf Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Protetik Diş Tedavisi Anabilim Dalı

ÖZET

Giriş: Dental porselenler, estetik özellikleri ve biyouyumlulukları sayesinde metal destekli restorasyonlara göre tyaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Son yıllarda, porselen ve silika bazlı materyallere göre daha fazla kırılma dayanımına sahip olmasının yanında estetik özellikleri geliştirilmiş zirkonya esaslı seramik materyallerin kullanımı oldukça artmıştır. Zirkonyanın opasitesi materyalin yapısına, içeriğine ve farklı üretim tekniklerinin kristal yapı üzerindeki etkisine bağlıdır. Yeni geliştirilen monolitik zirkonya seramiklerde zirkonyanın opak görüntüsünün önüne geçebilmek için materyalin içeriği ve kompozisyonu değiştirilmiş, sinterizasyon protokolleri optimize edilerek translusensisini arttırmak denenmiştir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, farklı sinterizasyon derecelerinde iki ayrı kalınlıkta, üç farklı içeriğe sahip monolitik zirkonya restorasyonların translusensisini değerlendirmektir.

Yöntem: Çalışmamızda yeni jenerasyon monolitik zirkonya seramiklerden Katana UTML (Kuraray Noritake Dental Inc), Pretau 4 Anterior (Zirkonzahn, Almanya) ve Vita YZ XT (VITA Zahnfabrik BAD Sackingen, Almanya) kullanılmıştır. A2 rengine, 15 mm çapında, 0.5 ve 1 mm kalınlığında disk şeklinde hazırlanan örnekler farklı sinterizasyon derecelerinde (1450°C, 1550°C) sinterize edilerek sinterizasyon derecelerine göre kendi içlerinde her marka dört alt gruba ayrılacaklardır (n=5). Translusensi değerlendirmesi için bir spektrofotometre kullanılarak siyah ve beyaz arka fonda L*,a*,b* değerleri kaydedildi ve translusensi parametresi hesaplandı. İstatistiksel analizler two-way ANOVA ve post-hoc Tukey's testleri ile yapıldı.

Bulgular: Materyaller arasında translusensi parametresi açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0.05$).

Kalınlık artışı materyallerin translusensini olumsuz yönde etkilemiş ve translusensi değerlerini düşürmüştür. Sinterizasyon derecesi değişimi, materyallerin translusensi değerlerinde anlamlı bir etkiye sahip değildir ($p > .05$).

Sonuç: Dental protezlerde amacımız, dayanıklı ve fonksiyon görebilen bir restorasyon yapmanın yanında mükemmel bir estetik sağlamaktır. Estetikte translusensi ana kriterdir. Üstün dayanıklılıkları ile dental pazarda önemli bir yer eden zirkonya materyallerinin estetik özelliklerinin doğal dişin translusensisini ne kadar taklit ettiklerinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Kullanacağımız materyal seçimi ve materyal bilgimiz, hasta beklentilerini karşılayan bir restorasyon yapabilmemiz için oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Monolitik zirkonya, translusensi parametresi, kimyasal kompozisyon, sinterizasyon derecesi.

PARKİNSON HASTALIĞININ TEDAVİSİNDE EKZOSOM TEMELLİ NANOTAŞIYICI SİSTEMLERİN GELİŞTİRİLMESİ

Burçak YAVUZ

Altınbaş Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Elektronörofizyoloji Programı-İstanbul.

Adil ALLAHVERDİYEV

Altınbaş Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Elektronörofizyoloji Programı-İstanbul.

ÖZET

Parkinson hastalığı günümüzde oldukça sıkça görülen motor ve nonmotor bozuklukların gözlemlendiği nörodejeneratif bir hastalıktır. Parkinson hastalığının bilinen patolojisinde, beyinin substansiya nigrasında bulunan dopaminerjik nöronların kaybı, belirli genlerdeki mutasyonlar ve hasara uğramış nöronlardaki Lewy cisimciğinin birikimiyle oluşan (α)-sinüklein bileşeninin birikimi sonucu ortaya çıkmaktadır. Dopamin yetersizliğine bağlı olarak bireyde bradikinezi, postüral instabilite, rijidite ve özellikle istirahat halindeki tremor ile karakterizedir. Diğer nörodejeneratif hastalıklarda olduğu gibi Parkinson hastalığının tedavisinde yaşanan güçlüklerde santral sinir sistemindeki kan beyin bariyerinin aşılabilmesi, nörogenesinin sınırlı olması, aktif inhibitör maddelerin bulunması ve nöroglial skar dokusunun gelişmesi nedeniyle iyileşme engellendiğinden daha uygun bir tedavi yöntemi hala bulunamamıştır. Buna göre de son yıllarda Parkinson hastalığının tedavisinde nanotaşıyıcı sistemlere yönelik çeşitli çalışmalar yürütülmektedir. Nanotaşıyıcı sistemlerin avantajı tedavi amaçlı maddelerin hedef organ ya da dokuya, kontrollü ve etkili şekilde iletilmesini sağlamaktadır. İlaç taşıyıcı sistemlerin hedeflenen bölgeye ulaşana kadar gereken sürede etkin maddeyi dışarı vermeden taşıyabilmesi, fizyolojik koşullarda dayanıklı olması ve farmasötik yönden stabil olması bu sistemin güvenilirliğini daha da arttırmaktadır. İlaç taşıyıcı sistemlerin temelini genelde polimerik nanotaşıyıcı sistemler oluşturmaktadır. Ayrıca günümüzde çeşitli hastalıkların tedavisinde ekzosom temelli nanotaşıyıcı sistemlere yönelik çalışmalar her geçen gün ilgi daha da artmaktadır. Laboratuvarımızda meme kanserinin tedavisinde kullanılmak üzere geliştirilen ekzosom temelli taşıyıcı sistemlerin bu yönde başarılı ve güvenli olduğunu ortaya koymaktadır. Parkinson hastalığına tedavisinde ise ekzosom temelli nanotaşıyıcı sistemlere yönelik çalışmalar oldukça az sayıda olup yetersizdir. Ayrıca yapılan çalışmalarda nanotaşıyıcı olarak hangi kaynaklı ekzosomun daha uygun olduğu tespit edilememiştir. Buna göre de bu yönde çalışmaların hem in vitro hem de in vivo olarak ileride yoğun bir şekilde yürütülmesi Parkinson hastalığının tedavisinde yeni tedavi yaklaşımının geliştirilmesinde önemli rol oynayabileceği düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Parkinson, Merkezi sinir sistemi, kan beyin bariyeri, ilaç taşıma sistemleri

OBEZ BİREYLERDE FİZİKSEL PERFORMANS, FİZİKSEL AKTİVİTE DÜZEYİ, DENGE VE SAĞLIK OKURYAZARLIĞININ SAĞLIKLI BİREYLERLE KARŞILAŞTIRILMASI: PILOT ÇALIŞMA

Büşra TÜRKMEN

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı

Naciye VARDAR YAĞLI

Hacettepe Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı

Uğur ÜNLÜTÜRK

Hacettepe Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı

Sertaç AK

Hacettepe Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı

ÖZET

Giriş: Obezite, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından sağlığı bozacak şekilde vücutta anormal veya aşırı yağ birikmesi olarak tanımlanmaktadır. Obezite ile birlikte, fiziksel hareket zorluklarının beraberinde getirdiği kazalar, solunumla ilgili sorunlar ve çalışma veriminin düşmesi gibi yaşam kalitesini etkileyen etmenler açığa çıkmaktadır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, yeme bağımlısı olan ve olmayan obez bireyler ile sağlıklı bireylerin, fiziksel aktivite, fiziksel performans, denge ve sağlık okuryazarlık düzeylerini karşılaştırmaktır.

Yöntem: Çalışmaya yeme bağımlısı olan 28 obez birey, yeme bağımlısı olmayan 20 obez birey ve 20 sağlıklı birey dahil edildi. Her üç gruptaki bireylere fiziksel performanslarını ölçmek için 1 dakika otur-kalk testi (1DOKT) ve denge değerlendirmesi için süreli kalk yürü testi (SKYT), fiziksel aktivite düzeylerini ölçmek için Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi (UFAA), sağlık okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi için ise sağlık okuryazarlık anketi (SOA) kullanıldı.

Bulgular: Yeme bağımlısı olan ve olmayan obez bireylerin sağlıklı bireylerle karşılaştırıldığında fiziksel performansları daha düşüktü (1DOKT için sırasıyla $p=0.002$ ve $p=0.032$, SKYT için sırasıyla $p<0.001$ ve $p<0.001$) yeme bağımlısı olan ve olmayan obez bireylerin kendi arasında herhangi bir farklılık bulunmadı ($p>0.05$). Fiziksel aktivite düzeyleri açısından gruplar karşılaştırıldığında gruplar arasında fark gözlenmezken ($p>0.05$), sağlık okuryazarlık düzeyleri karşılaştırıldığında obez bireyler arasından yalnızca yeme bağımlısı olan gruptaki sağlık okuryazarlık seviyesi sağlıklılardan daha düşük bulundu ($p=0.003$).

Sonuç: Obezite ile mücadelede fiziksel aktivitenin önemi iyi bilinmektedir. Bununla birlikte özellikle yeme bağımlılığı olan obez bireylerin sağlık okuryazarlık seviyesinin düşük bulunması, bu bireylerdeki sağlık bilincinin artırılmasının önemini göstermektedir. Sonuç olarak bireylerin sağlık okuryazarlık düzeyi artırılması ile yeme bağımlılığının azaltılmasına yönelik eğitimler hedefine ulaşabilecek böylece fiziksel aktiviteye katılımın sağlık yararlarına olumlu etkileri konusunda kişilerin bilinçlenmelerini sağlamada olumlu bir fırsat sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Obezite, fiziksel aktivite, sağlık okuryazarlığı, denge

---

PSİKOTİK HASTALARA BAKIM VERENLERİN MİZAÇ ÖZELLİKLERİ, BAKIM YÜKLERİ VE BAŞ ETME DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Çiğdem SAYGI

Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Psikiyatri Hemşireliği Programı, -TÜRKİYE

Derya ÖZBAŞ GENÇARSLAN

Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Ana Bilim Dalı, TÜRKİYE

ÖZET

Giriş: Ülkemizde psikiyatri hastalarının %27–37 oranında psikotik bozukluk tanılı hastalardan oluştuğu ve bu hastaların ortalama bir aya yakın yatış süreleri olduğunu bildirilmiştir. Psikotik bozukluklar en fazla yeti yitimine yol açan hastalıklardandır. Bundan dolayı diğer hasta gruplarına göre bakım ihtiyaçları daha fazla olmaktadır. Hastasının bakımıyla 24 saat ilgilenmek durumunda kalan bakım vericilerde psikolojik, fiziksel, ekonomik ve sosyal olarak birçok sorun ortaya çıkmakta ve bakım vericiler bakım yükünün etkisi altına girmektedirler. Baş etme yöntemlerini ise; hastanın durumu, bakım verenin kişisel özellikleri ve bakım verenin hastanın durumunu değerlendirmesi etkilemektedir.

Amaç: Psikotik hastalara bakım verenlerin mizaç özellikleri, bakım yükleri ve baş etme düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla ilişki arayıcı ve tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma Gaziantep Şehitkamil Devlet Hastanesi; Ersin Arslan Eğitim ve Araştırma Hastanesi; Şehitkamil Toplum Ruh Sağlığı Merkezi ve Şahinbey Toplum Ruh Sağlığı Merkezi' ne başvuran ayaktan ve yatarak tedavi gören psikotik özellikli hastaların 160 bakım vereni ile yapıldı. Veri toplama aracı olarak; “Kişisel Bilgi Formu”, “Stresle Başa Çıkma Tazları Ölçeği”, “TEMPS-A Ölçeği” ve “Zarit Bakım Veren Yük Ölçeği” kullanıldı.

Bulgular: Bakım vericilerin toplam bakım yükü ortalaması 65.01±11.74 (min=34.00, max=86.00) olarak saptandı. 50-59 yaş aralığında, gelir düzeyi kötü olanlarda, bakım vericinin hastanın çocuğu olduğu durumlarda bakım yükünün daha yüksek olduğu saptandı. Kadın bakım verenlerin bağımlılık özelliklerinin daha yüksek olduğu; depresif ve anksiyöz mizaca sahip olanlarda bakım yükünün daha yüksek olduğu; kendine güvenli ve iyimser yaklaşım özelliği fazla olanlarda bakım yükünün daha düşük olduğu belirlendi.

Sonuç: Psikotik özellikli hastalara bakım vermenin bakım vericilere etkileri çoğunlukla göz ardı edilmektedir. Bu durum bakım verenlerin yaşadığı sorunların devamlı olmasına ve etkisiz baş etme yöntemleri kullanılmasına sebep olmaktadır. Algılanan yük düzeyinin ve baş etme stratejilerinin bilinmesi, psikiyatri hemşirelerinin müdahale programları açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Psikotik Hasta, Mizaç, Baş Etme, Bakım Yükü, Psikiyatri Hemşireliği

---

TÜRKİYE’DE SON BEŞ YILDA HEMŞİRELİK ALANINDA OKUL TEMELLİ YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİNDE SAĞLIK EĞİTİMİNİN ETKİSİNİN İNCELENMESİ: SİSTEMATİK DERLEME

Duygu AKÇAY

Halk Sağlığı Hemşireliği, Milli Savunma Bakanlığı/Ankara

ÖZET

Giriş: Sağlık eğitimi, okul sağlığı için temel bileşenlerden birisi olarak görülmekte ve hemşireler sağlığın geliştirilmesi için en yaygın müdahale yöntemi olarak kullanılmaktadır. Okul sağlığı hemşiresi, fiziksel ve zihinsel sağlığı teşvik eden ve sağlıkla ilgili kararları bildiren, hastalıkları önleyen ve okul performansını artıran sağlık eğitimini sağlayarak birincil korunma görevini yerine getirir. Her okul toplumunun sosyo-demografik, ekonomik belirleyicilere ve yaygın görülen sağlık problemlerine göre multidisipliner olarak şekillendirilmesi gereken sağlık eğitimi aile ve okul topluluğu bağlamında öğrenci merkezli okula özgü bir plan dahilinde yapılmalıdır. Bu nedenle, sağlık eğitimi, önemli olmasının yanında zorlu ve zaman alıcı bir hemşirelik müdahalesidir. Oysaki ülkemizde her okulun bünyesinde sağlık hizmetleri sunan bir okul sağlığı ekibi veya okul sağlığı hemşiresi bulunmamaktadır.

Amaç: Türkiye’de son beş yılda hemşirelik alanında okul temelli yapılan lisansüstü tezlerinde sağlık eğitiminin etkisinin sistematik olarak incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında arşivlenmiş olan lisansüstü tezler gelişmiş tarama yöntemi kullanılarak 2014-2019 tarih aralığında, tam metin erişim izni ve onaylanmış olan “hemşirelik” konulu tezler “eğitim” arama kelimesi 11-12 Nisan 2019 tarihleri arasında ile taranmıştır. Araştırma kriterlerini sağlayan 14 lisansüstü tez çalışmasının araştırma kapsamına alınmıştır.

Bulgular: Araştırma kapsamına alınan çalışmaların %50’sinin doktora tezi olarak yapıldığı, %35,7’sinin Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı kapsamında yapıldığı, %42,9’unun öntest-sontest kontrol gruplu araştırma deseninde olduğu tespit edilmiştir. Eğitim verilen grubun %78,7’sinin sadece öğrenci olduğu saptanmıştır. Eğitim konusu olarak birinci sırada sağlıklı yaşam alışkanlıkları (%50), ikinci sırada da risk azaltıcı davranışlar (%42,9) tercih edilmiştir. Tüm araştırmaların sonucunda uygulanan eğitim programının etkili olduğu ve programın kullanılması gerektiği vurgulanmıştır.

Sonuç: Bu sonuçlar, okullarda hemşireler tarafından verilen sağlık eğitiminin yararını ortaya koymaktadır. İlaveten, lisansüstü eğitim alan hemşirelerin sağlık eğitimi planlama, uygulama ve değerlendirme becerilerine sahip olduklarını göstermiştir. Bu nedenlerle her okulun bünyesinde en az lisans mezunu bir okul sağlığı hemşiresinin istihdam edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık eğitimi, okul sağlığı hemşireliği, okul sağlığı, öğrenci sağlığı.

HAMİLELİK DÖNEMİNDE FİTOTERAPİ

Ebru ÖZDEMİR NATH

Altınbaş Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Botanik Anabilim Dalı

ÖZET

Giriş: Hamilelik döneminde sık rastlanan rahatsızlıklarda bitkisel ürünler yaygın olarak tercih edilmektedir. Sözcük anlamı olarak Bitkiler ile tedavi olan fitoterapi, ülkemizde önemli bir geçmişe sahiptir. Geleneksel olarak halk arasında kullanılan bitki türlerinin içeriğinde bulunan etkili maddelerin tespit edilmiş olması ve bu maddelerin farmakolojik aktivitelerinin aydınlatılmış olması güvenli fitoterapi uygulamaları için büyük bir önem taşımaktadır. Özellikle de Hamilelik döneminde hem annenin hem de bebeğin sağlığını riske atmayacak şekilde gıda, baharat, bitki çayı, aromaterapi yağları ve tablet şeklinde hamilelerin hayatına giren bitkisel ürünlerden hangilerinin güvenli olduğu ve nasıl kullanılması gerektiğinin net olarak tespit edilmesi önemlidir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Hamilelik döneminde sık rastlanan şikayetler için en çok tercih edilen tıbbi bitkilerin tespit edilmesi, bu bitkiler ile ilgili yapılmış klinik çalışmaların sonuçlarının değerlendirilmesi ve bu sonuçlara göre kullanımı güvenli olan bitkilerin belirlenmesidir.

Yöntem: Hamilelik döneminde kullanılan bitkiler ile ilgili yapılmış olan bilimsel çalışmalar literatür araştırmaları incelenerek belirlenmiştir. Bu bitkilerin kimyasal içerikleri ve buna bağlı olarak gösterdikleri farmakolojik aktiviteleri listelenmiştir. Bitki-ilaç etkileşimleri tespit edilmiştir.

Bulgular: Hamilelik döneminde bitkisel ürünlerin en çok sindirim sistemi problemleri, gestasyonel diyabet, stres, uykusuzluk, yorgunluk, idrar yolu enfeksiyonu, alerjik reaksiyonlar, soğuk algınlığı, dermatolojik problemler için kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu problemler için kullanılan bitkiler en çok tablet, şurup, infüzyon, dekoksion, maserasyon şekillerinde kullanılmaktadır. Sık kullanılan 16 adet bitki türüne ait uçucu yağın hamilelik döneminde kullanılmasının sakıncalı olduğu ve 15 adet bitki türünün tüketilmesinin güvenli olduğu yapılan çalışmalar ile tespit edilmiştir.

Sonuç: Birçok endikasyonun tedavisinde kolay ulaşılır olması ve geleneksel kültürümüzün bir parçası olması nedeniyle bitkisel tedavi tercih edilmektedir. Ancak bitkisel ürünlerin de yan etkileri olduğu, ilaç ve gıdalar ile etkileşimleri olduğu bilimsel veriler ile kanıtlanmıştır. Özellikle de hamilelik döneminde sık kullanılan bazı bitkisel ürünlerin olumsuz etkileri ile ilgili yapılan çalışmalar bu konuda daha dikkatli olunması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Fitoterapi, Hamilelik, Tıbbi bitkiler, Aromaterapi, Tıbbi çaylar

---

CURRENT PERSPECTIVE OF MULTIDISCIPLINARY WORK IN INTERN PHYSICAL
THERAPISTS IN TURKEY

Ekin KARLIK

MSc, Altınbaş University, Vocational School of Health Services

Hakan AKGÜL

MSc, Trakya University, Health Center for Medical Research and Practice

ABSTRACT

Introduction: It is known that, behind the success of Nobel awarded scientists and pioneer inventions, multidisciplinary teamwork is indispensable. Thus, medical sciences include different disciplines to find best solutions for diseases even it is a global pandemic or a simple complaint. As the physical therapists are certain member of healthcare the aim of this study was to evaluate perspective of multidisciplinary work in intern physical therapists in Turkey.

Methods: A 10-question survey shared with intern physical therapists on an online platform. Questions were designed to analyze intern physical therapist's interests, tendencies, thoughts about multidisciplinary teamwork in the world. Also, one question was asking their opinion about team members of Covid-19 treatment.

The survey was shared with voluntary students from all over Turkey and link was available for 15 days.

Results: 178 attendees successfully completed the survey. 86% of attendees specified that teamwork is a must in physical therapy. Analysis showed that they want to be in a medical team with orthopedists (73%), neurologists (61%) and physical therapy specialists (57%). They think that physical therapists can work with engineers such as robotics (%55), biomedical (34%) and mechanical engineers (33%) in scientific researches.

For Covid-19 team, attendees selected Physical therapists (98%), pulmonologists (97%), intensive care specialists (96%) and nurses (94%) must be the team members.

Conclusion: Intern physical therapists in Turkey are aware of the importance of multidisciplinary teamwork as well as in academic researches and clinical treatment. Also, they are open to work with various jobs and medical branches in same team.

Key Words: Physical Therapists, Surveys, Health Care

OPTIMIZATION OF A COMPOSITE HYDROGEL BIOINK FOR EXTRUSION-BASED 3D BIOPRINTING

Emine ALARÇIN

Department of Pharmaceutical Technology, Faculty of Pharmacy, Marmara University, Istanbul, Turkey

ABSTRACT

Introduction: Three-dimensional (3D) bioprinting has recently gained increasing attention for fabricating highly controlled and geometrically defined structures in tissue engineering and pharmaceutical sciences [1]. Particularly, hydrogel bioinks are promising material for printing cell-laden constructs. However, none of these hydrogel bioinks have been able to meet all the requirements for printing alone [2].

Aim: The aim of this study is to optimize and characterize gelatin methacrylate (GelMA)/hyaluronic acid/alginate composite scaffold by 3D extrusion bioprinting to utilize in the treatment of bone defects.

Method: GelMA was synthesized according to previous method and characterized by FTIR and H-NMR. Various concentrations (w/v) of GelMA, hyaluronic acid, and alginate were dissolved in distilled water containing photoinitiator. A commercial bioprinter (Axodual, Axolotl Biosystems, Turkey) was used in combination with syringe needle to print 3D structure by computer-assisted software. The moving speed, extrusion speed and the gauge of used needles were optimized. After bioprinting, the printed scaffolds were exposed to UV light (OmniCure S2000, Excelitas Technologies, USA) at different time points to achieve covalent crosslinking. The printability of bioinks was determined using optic microscope. Then the rheological and mechanical properties of different composite bioinks were evaluated.

Results: The complete and uniform structure was obtained by continuous extrusion of the different bioinks. These bioinks formulations exhibited shear thinning behavior. Moreover, the mechanical properties of the scaffolds were enhanced by the increased methacrylation degree, and increased concentration of GelMA as well as applied UV curing period.

Conclusion: We envision that this 3D bioprinting method and bioink formulations may have a great potential to use in the treatment of bone disease.

Key Words: 3D bioprinting, bioink, hydrogel, bone scaffold

Acknowledgement: This project has been supported by by the Scientific and Technological Research Council of Turkey (TUBITAK) under grant number 217S365.

References

1. Zhang, Y.S., et al., *Bioprinting 3D microfibrous scaffolds for engineering endothelialized myocardium and heart-on-a-chip*. Biomaterials, 2016. **110**: p. 45-59.
2. Byambaa, B., et al., *Bioprinted Osteogenic and Vasculogenic Patterns for Engineering 3D Bone Tissue*. Advanced Healthcare Materials, 2017.

HEKİMLERE YÖNELİK TOPLUMSAL CİNSİYET ROLÜ BEKLENTİSİ

Esen DABLAN

Çağ Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Sağlık Kurumları İşletmeciliği Bölümü

Eda YILMAZ ALARÇİN

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü

ÖZET

Giriş: Cinsiyetin kadınlar ve erkekler arasında doğuştan var olan genital ve genetik farklılıkları içeren biyolojik anlamının dışında, kişilerin ait bulundukları topluma özgü sosyal ve kültürel özelliklerden kaynaklanan anlamları da bulunmaktadır. Söz konusu özelliklere bağlı olarak kişilerden beklenen davranış biçimleri “toplumsal cinsiyet” ve “toplumsal cinsiyet rolleri”ni ortaya çıkarmıştır. Toplumsal cinsiyet rolleri “maskülen”, “feminen”, “androjen” ve “belirsiz” cinsiyet rollerini içermektedir.

Amaç: Bu çalışmada sağlık hizmeti alıcılarının hekimlere yönelik toplumsal cinsiyet rolü beklentilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Hekimlerin biyolojik cinsiyetlerine yönelik bir beklentinin olup olmadığı ölçülmüştür. Katılımcıların cinsiyetleri ile hekimlere yönelik toplumsal cinsiyet rolü beklentisi arasında bir ilişkinin var olup olmadığı da analiz edilmiştir.

Yöntem: Araştırmaya Türkiye’nin büyükşehirleri arasında yer alan İstanbul ve Adana’da yaşayan 18 yaş üstü bireyler dâhil edilmiş ve 398 değerlendirilebilir anket formu elde edilmiştir. Toplumsal cinsiyet rollerinin tespit edilmesi için 20 kadınsılık ve 20 erkeksilik ifadesi içeren ve 7’li Likert ölçeği şeklinde olumsuzdan olumluya doğru uygunluk derecesine göre puanlandırılan BEM Cinsiyet Rolü Envanteri kullanılmıştır. Verilerin analizi için frekans dağılımlarından ve ki kare analizinden yararlanılmıştır.

Bulgular: Elde edilen verilere göre katılımcıların %42,2’sinin hekimlerin toplumsal cinsiyetine yönelik beklentisinin androjenlik yönünde olduğu görülmüştür. Kadın katılımcıların %35,61’nin ve erkek katılımcıların %50,27’sinin toplumsal cinsiyet rolü beklentisinin androjen cinsiyet rolü yönünde olduğu tespit edilmiştir. Mod değeri 7 olan ifadelerden ortalaması en yüksek olanların sırasıyla "anlayışlı (6,55)"; "kendine güvenen (6,50)"; "sözünde duran (6,47)"; "kaba dil kullanmayan (6,46)"; "tatlı dilli (6,46)" ve "mantıklı (6,46)" olduğu görülmüştür. Mod değeri 1 olan ifadelerden ortalaması en düşük olanlar da sırasıyla "saldırgan (2,27)"; "sıkılgan (2,64)"; "boyun eğen (2,76)" ve "erkeksi (3,49)" ifadeleridir.

Sonuç: Androjen cinsiyet rolü, kadınsılık ve erkeksilik özelliklerini birbirine yakın miktarda bir arada taşımayı ifade etmektedir. Bu yönüyle katılımcıların hekimlerden kadınsı ve erkeksi özellikleri yakın düzeyde bekledikleri belirtilebilir. Ayrıca çalışmada hekimlerin biyolojik cinsiyetlerine yönelik bir tercih önceliği de bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet Roller, Hekim.

İTERSTİSYEL SİSTİT HASTALARINDA KURU GÖZ BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Veysel AYKUT

İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Göz Hastalıkları Anabilim Dalı

Fehim ESEN

İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Göz Hastalıkları Anabilim Dalı

ÖZET

Giriş: Nöropatik ağrı sendromu spektrumundaki hastalıklarda oküler yüzey innervasyon bozuklukları ve korneal sinirlerde yapısal değişiklikler bildirilmiştir. Bu değişikliklerle ilişkili olarak fibromiyalji, migren gibi hastalıklarda kuru göz sendromu sıklılığında artış bildirilmiştir.

Amaç: Bu çalışmada daha önce oküler etkilenmenin araştırılmadığı bir nöropatik ağrı sendromu olan intersitisyel sistitte kuru göz ile ilişkili bulguları değerlendirmeyi amaçladık.

Yöntem: Bu tek merkezli, kesitsel çalışmada intersitisyel sistit hastaları ve sağlıklı gönüllülerin oküler yüzey bulguları incelendi. Tüm katılımcılara görme keskinliği, biyomikroskopik ön segment ve fundus muayenesi yapıldı. Daha önce oküler cerrahi öyküsü olmayan ve eşlik eden göz hastalığı olmayan katılımcılar çalışmaya dahil edildi. Tüm katılımcılarda Schirmer I testi ile refleks göz yaşı sekresyonu, göz yaşı kırılma zamanı ile göz yaşı film stabilitesi ölçüldü ve OSDI (ocular surface disease index) anketi ile oküler yüzey şikayetleri değerlendirildi. Hastalar ve kontrol grubu arasındaki farklılıkların değerlendirilmesi için Student's t-test kullanıldı.

Bulgular: Çalışmaya 24 intersitisyel sistit hastası (1 erkek, 23 kadın, yaş ortalaması: 49.3 ± 10.2 yıl) ile 23 sağlıklı kontrol (1 erkek, 22 kadın, yaş ortalaması: 44.4 ± 11.7) dahil edildi. Hastalarda Schirmer I testi ile yapılan incelemelerde gruplar arasında refleks gözyaşı sekresyonu açısından anlamlı fark saptanmadı (18.5 ± 9.34 mm vs. 15.4 ± 8.9 mm, $p=0.36$). Benzer şekilde intersitisyel sistit grubu ile kontrol grubu arasında gözyaşı kırılma zamanı açısından anlamlı fark izlenmedi (18.6 ± 10.1 sn vs. 15.4 ± 8.9 sn, $p=0.26$). Gruplar arasında OSDI skorları ile gösterilen oküler yüzey şikayetleri arasında da anlamlı fark izlenmedi (12.9 ± 9.9 vs. 15.6 ± 10.6 , $p=0.40$).

Sonuç: Diğer nöropatik ağrı sendromlarından farklı olarak intersitisyel sistit hastalarında kuru göz bulgularında bir artış izlenmedi. Bu bulgular oküler yüzey etkilenmelerinin nöropatik ağrı sendromlarında değişkenlik gösterdiğini düşündürmektedir. Bu hastalarda oküler yüzey innervasyonunun in vivo korneal konfokal mikroskopi ile incelenmesi hastalığın kornea üzerindeki etkilerinin tam olarak aydınlatılabilmesi için yararlı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Interstitial Cystitis, Dry eye, Cornea, neuropathic pain

---

INFORMATION THEORETIC APPROACH IN ALLOMETRIC SCALING RELATIONS OF DNA AND PROTEINS – EVALUATION OF OUR EARLIER AND CURRENT APPROACH

Yekbun ADIGUZEL

Department of Biophysics, School of Medicine, Altınbaş University, Istanbul, Turkey

ABSTRACT

Allometric scaling relations can be observed in between molecular parameters. Hence, we looked for the presence of such relation among sizes (i.e. lengths) of proteins and genes. Protein-lengths exist in the literature as the number of amino acids. They can also be approximated from the mRNA-lengths. Here, we looked for the allometric scaling relation by using such data. At the same time, the data was compared with the sizes of genes and proteins that were derived from our modified information theoretic approach. Results implied the presence of scaling relation in the calculated results. This was expected due to the implemented modification in the information theoretic calculation. Relation in the literature-based data and our earlier approach are evaluated and discussed.

Keywords: Information theory, allometric scaling, DNA length, protein length

HUMAN PAPİLLOMA VİRÜS FARKINDALIĞININ ARAŞTIRILMASI

Merve KARTAL DEMİR

Safranbolu Bağlar Aile Sağlığı Merkezi, Karabük

Meryem ÇOLAK

Karabük Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Mikrobiyoloji AD, Karabük

ÖZET

Giriş: Erken tanı koyulabilen kanserlerden biri olan serviks kanserinin, erken tanı koyulamadığında mortalitesi oldukça yüksektir.

Amaç: Bu çalışmada, Karabük ilinde kadınların serviks kanseri, tarama programı, risk faktörleri ve serviks kanserinden korunma konusundaki farkındalıklarının araştırılması amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmaya Eylül 2018-Mayıs 2019 arasında Bağlar Aile Sağlığı Merkezine başvuran 75 kadın dahil edildi. Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerinin yanı sıra, serviks kanseri, HPV enfeksiyonları ve aşısı, Pap-smear testi farkındalıklarını anlamaya yönelik 46 adet soru içeren bir anket hazırlandı ve uygulandı. Elde edilen verilerin SPSS 20.0 programı aracılığıyla istatistiksel analizleri yapıldı.

Bulgular: Çalışmaya katılan kadınların %62'si serviks kanseri ve tarama programı hakkında bilgi sahibi olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %46'sının gerekli bilgiyi aile sağlığı merkezinden aldığı, %33'ünün internette, %12'sinin televizyondan, %9'unun diğer yerlerden (arkadaş çevresi, radyo, gazete-dergi vb.) bilgiye ulaştığı görülmüştür. Katılımcıların %10'unun düzenli olarak jinekolojik muayene yaptırdığı tespit edilmiştir. Düzenli jinekolojik muayene yaptırmayan kadınların ise %56'sı sıkıntıları dayanılmaz olduğunda, %34'ü herhangi bir şikâyeti olduğunda jinekolojik muayene olduklarını belirtmiştir. Katılımcıların %34'ünün sağlık kontrolleri esnasında Pap-smear testi yaptırdığı ve serviks kanseri tarama programına katıldığı, %66'sının Pap-smear testini hiç yaptırmadığı görülmüştür. Çalışmaya katılan kadınların Pap-smear testi yaptırmama nedenleri; %34 işlemden korkma, %12 ihtiyaç duymama, %6 kendini risk altında görmeme, %4 bilgi sahibi olmama, %4 ileri zamanlarda yaptırma düşüncesi olarak belirtilmiştir. Katılımcıların %28'i serviks kanseri-HPV ilişkisi ve HPV aşısı hakkında bilgi sahibi olduğunu belirtirken, %2'si HPV'yi duyduğunu fakat HPV aşısı hakkında bilgi sahibi olmadığını, %70'i ise HPV'yi ve aşısını ilk kez duyduğunu belirtmiştir. Çalışmaya katılan kadınların hiç birisinin HPV aşısı yaptırmadığı belirlenmiştir.

Sonuç: Elde edilen verilere dayanarak serviks kanseri, risk faktörleri ve HPV aşısı konusunda kadınların yeterli bilgiye sahip olmadıkları; yapılan serviks kanseri tarama programına katılımın bazı bölgelerde istenilen seviyeye gelmediği görülmüştür. Serviks kanseri ve HPV enfeksiyonu ile ilgili eğitim programlarının düzenlenmesi, risk faktörlerinin anlatılması, tarama testlerinin öneminin vurgulanması ve farkındalığın artırılması için çeşitli çalışmaların planlanması gerektiği düşünülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Serviks kanseri, HPV, HPV aşısı, Pap-smear testi, serviks kanseri tarama programı.

HAFİF, ORTA VE YÜKSEK MİYOPİ TEDAVİSİNDE TRANSEPİTELYAL FOTOREFRAKTİF KERATEKTOMİ SONUÇLARI

Yusuf EVCİMEN

Urartu Göz Merkezi, Van

ÖZET

GİRİŞ VE AMAÇ: Hafif, orta ve yüksek miyopi düzeltilmesi için transepitelyal fotorefraktif keratektominin (TransPRK) güvenilirlik, etkinlik vererefraktif sonuçlarını değerlendirmek.

YÖNTEM: Hafif, orta ve yüksek miyopi nedeniyle kliniğimize başvuran ve TransPRK yapılan hastaların dosyaları retrospektif olarak tarandı. Çalışmaya ameliyat sonrası 6. aya kadar kontrollerine düzenli olarak gelne hastalar çalışmaya dahil edildi. Toplam 120 hasta olmak üzere 40 hafif, 40 orta ve 40 yüksek myopi nedeniyle) TransPRK yapılan hastalar çalışmaya alındı. Ameliyat öncesi ve sonrası düzeltilmiş ve düzeltilmemiş en iyi görme keskinlikleri, refraksiyon kusur değerleri, göz tansiyonları değerlendirildi.

BULGULAR: Çalışmaya 62 erkek ve 58 kadın olmak üzere toplam 240 göz çalışmaya alındı. Ameliyat öncesi hafif miyopi grubunda ortalama sferik eşdeğer -2.40 ± -0.51 , orta miyopi grubunda ortalama sferik eşdeğer -4.10 ± -0.63 , , yüksek miyopi grubunda ortalama sferik eşdeğer -6.50 ± -0.75 idi. Ameliyat sonrası hafif miyopi grubunda ortalama sferik eşdeğer -0.30 ± -0.25 , orta miyopi grubunda ortalama sferik eşdeğer -0.50 ± -0.32 , , yüksek miyopi grubunda ortalama sferik eşdeğer -0.70 ± -0.29 idi ($p < 0.001$). Ameliyat öncesi hafif miyopi grubunda düzeltilmemiş görme keskinliği logmar 0.77 ± 0.20 , orta miyopi grubunda düzeltilmemiş görme keskinliği logmar 0.97 ± 0.18 , yüksek miyopi grubunda düzeltilmemiş görme keskinliği logmar 1.20 ± 0.22 idi. Ameliyat sonrası hafif miyopi grubunda ortalama düzeltilmemiş görme keskinliği logmar -0.108 ± 0.06 , orta miyopi grubunda ortalama düzeltilmemiş görme keskinliği logmar -0.09 ± 0.05 , yüksek miyopi grubunda ortalama düzeltilmemiş görme keskinliği logmar -0.047 ± 0.076 idi ($p < 0.001$). Ameliyat öncesi hafif myopi grubunda GİB $16,25 \pm 1,74$ mmHg , orta myopi grubunda $15,95 \pm 1,25$ mmHg , yüksek miyopi grubunda $15,75 \pm 1,55$ mmHg olup: Ameliyat sonrası hafif miyopi grubunda GİB $16,85 \pm 1,85$ mmHg , orta myopi grubunda GİB $16,10 \pm 1,35$ mmHg, yüksek miyopi grubunda $16,50 \pm 1,45$ mmHg idi ($p > 0,05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ: Transprk Lazer hafif, orta ve yüksek miyopik gözlerde kabul edilebilir güvenilirlik ve etkinlik gösterdi. Hastalarda glokom açısından ciddi herhangi bir risk faktörü 6 aylık dönem boyunca saptanmadı. Ancak geç dönem sonuçları değerlendirmek için uzun dönem takipleri önemlidir.

HEMATOLOJİ KLİNİĞİNDE AKUT SOLUNUM YETMEZLİĞİ GELİŞEN HASTALARA UYGULANAN ERKEN DÖNEM NONİNVAZİV SOLUNUM DESTEĞİNİN ETKİSİ

Zeynep EKİNCİ

Anadolu Sağlık Merkezi Hastanesi Solunum Fizyoterapisti

Mehmet Can EKİNCİ

Yeditepe Üniversitesi Hastanesi Solunum Fizyoterapisti

ÖZET

Amaç: Hematolojik maligniteli hastalarda akut solunum yetmezliği bir mortalite nedenidir. Çalışmada; hematoloji kliniğinde hematolojik malignite tanısıyla yatmakta olup akut solunum yetmezliği gelişen hastalara uygulanan erken dönem noninvaziv solunum desteğinin etkisini araştırmak amaçlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Çalışma prelinimer prospektif planlandı. Çalışma örneklemini özel bir hastanenin hematoloji kliniğinde hematolojik malignite tanısıyla yatan hastalardan yatışı sürecinde akut solunum yetmezliği gelişenlerin izleminden elde edildi. Akut solunum yetmezliği tanı kriterleri olarak; solunum sayısı >25, oda havasında SpO2 değerinin <%90 olması, yardımcı solunum kası kullanımı varlığı kabul edildi. Noninvaziv solunum desteği başarı kriteri olarak hastada yoğun bakım endikasyonu ve/veya endotrakeal entübasyon ihtiyacı doğmadan akut solunum yetmezliği parametlerinin düzelmesi kabul edildi. Akut solunum yetmezliğinin başladığı gün, yoğun bakım ünitesine yatış endikasyonu olmayan hastalara noninvaziv solunum desteği uygulanmaya başlandı (mod: BİPAP-ST). Desteğe basınçları; EPAP 5, IPAP 15 ve 10 lt/dk O2 tedavi ile uygulamaya başlandı. Hastanın ideal kilosuna göre kilogram başına 4 lt/dk tidal volüm, Spo2>%90 hedeflenerek ayarlarda değişiklik yapıldı. Desteğe başladıktan yarım saat sonra solunum sayısı > 25 olan, solunum desteğine rağmen SpO2<%90 olan, yardımcı solunum kası kullanımı olan, arter kan gazı örneğinde pH<7,22 olan hastalar yoğun bakım ünitesine alındı. Hastanede yatış süreleri boyunca mortalite kayıt altına alındı. Noninvaziv solunum desteği başarısı ile mortalite arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlılık düzeyi ki-kare testi ile analiz edildi (p<0,05). Her hasta için akut solunum yetmezliğinin başladığı gün APACHE 2 skorlarına göre beklenen ölüm oranı hesaplandı. Kaydedilen mortaliteye göre gerçekleşen ölüm oranları hesaplandı. Yoğun bakım ünitesi hekimleri, hematoloji kliniği sorumlu hekimleri ve solunum fizyoterapisti ile multidisipliner ekip halinde hasta takibi yapıldı.

Bulgular: Çalışmaya toplamda 13 hasta dahil edildi. Hastaların 8 inde noninvaziv solunum desteğinde başarı sağlanırken 5 inde başarı sağlanamadı. Noninvaziv solunum desteği başarısı ile mortalite arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görüldü (p=0,02). Olguların APACHE 2 skorlarına göre hesaplanan beklenen ölüm oranı; %21-30 aralığında olan hastalarda gerçekleşen ölüm oranı %20, %31-40 aralığında olan hastalarda gerçekleşen ölüm oranı %33,33, %51-60 aralığında olan hastalarda gerçekleşen ölüm oranı %50 oldu. Otolog nakil olmuş hastalarda %83,33, hiç kemik iliği nakli olmamış hastalarda %75 oranında başarılı olundu. Allojenik nakil olmuş hastalarda ise noninvaziv solunum desteğinde başarılı olunamadı.

Sonuç: Hematolojik maligniteli hastalarda akut solunum yetmezliği bir mortalite nedenidir. Çalışmamızda erken dönemde solunum yetmezliği belirtileri gözlenir ve solunum desteğine başlanırsa sonuçlara iyileştirici etkisi olduğunu gözlemledik. Bu alanda daha geniş hasta gruplarıyla çalışmaya ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: noninvaziv ventilasyon, hematolojik malignite, akut solunum yetmezliği

	Noninvaziv Solunum Desteği		
	Başarısız (n)	Başarılı (n)	p
Yaş (ort. yıl±ss)	63±5	62±4	0, 724
Cinsiyet			0, 279
Kadın		1	4
Erkek		4	4
Tanı			0, 556
Akut Myeloid Lösemi		2	1
Kronik Monositik Lösemi		1	1
Kronik Myeloproliferatif Hastalık		0	1
Multiple Myelom		0	1
Myelodisplastik Sendrom		0	1
Periferik T Hücreli Lenfoma		1	0
Yaygın Nonhodgkin Lenfoma		1	3
Tanı Yılından Tedaviye Geçen Süre (ort.)		3	4
Kemik İliği Nakli Tipi			0, 043
Allojenik		3	0
Otolog		1	5
Yok		1	3
Pnömoni			0, 725
Yok		2	7
Var		3	1
Yoğun Bakım Ünitesine Yatış			
Yok		0	8
Var		5	0
Endotrakeal Entübasyon			
Yok		0	8
Var		5	0
Mortalite			
Yok		1	8
Var		4	0

Tablo 4.13: Grubun Beklenen Ölüm Oranı ve Gerçekleşen Ölüm Oranı Karşılaştırması

Beklenen Ölüm Oranı	n	Mortalite (n)	Gerçekleşen Ölüm Oranı
%0-10			
%11-20			
%21-30	5	1	20,00%
%31-40	6	2	33,33%
%41-50			
%51-60	2	1	50%
%61-70			
%71-80			
%81-90			
%91-100			

INDIVIDUAL RISK PREDICTION FOR PATIENTS WITH PERIODONTAL DISEASES VIA ARTIFICIAL INTELLIGENCE

PERİODONTAL HASTALIKLI BİREYLERDE YAPAY ZEKA KULLANIMI İLE BİREYSEL RİSK TAHMİNİ

Sadiye GUNPINAR

Bolu Abant İzzet Baysal University, Faculty of Dentistry, Department of Periodontology, Bolu

Erkan GUNPINAR

Istanbul Technical University, Faculty of Mechanical Engineering, Istanbul

ABSTRACT

Background: In the field of periodontology, correct diagnosis and individual risk determination are important steps for building correct treatment plan to restore patients' oral health. Both of these steps mainly depend on the specialist's knowledge and experience, while determining the patients who are at a risk of developing periodontal diseases is complex in clinical practice. Therefore, clinical decision support systems by means of artificial intelligence (AI) methods can be useful for clinicians.

Aim: The aim of this study is to generate a computer-assisted prediction system based on the artificial neural network (ANN) algorithm to determine the individual periodontal disease risk (PDR) development.

Methods: A data set comprising of 15 parameters including demographic, clinic and radiographic variables was obtained from a total of 140 patients (40 healthy, 40 gingivitis and 60 periodontitis grade B) to build the ANN algorithm. The predictive accuracy, sensitivity, specificity, cross entropy error, percent of correct predictions, percent of incorrect predictions, receiver operating characteristic (ROC) curve, area under the ROC curve, 95% confidence intervals (CIs) and importance of the independent variables were calculated using the ANN algorithm. Cross validation for the ANN algorithm was repeated 10 times (i.e., 10-fold cross validation).

Results: The data set was divided into training (n=105) and test (n=35) data. The prediction accuracy of PDR for 10-fold cross validation was 95.4%. Bleeding on probing (100%), number of pockets ≥ 5 mm (63.8%), furcation involvement (62.6%) and toothbrushing frequency (54.0%) (independent) variables have the highest importance to determine the PDR.

Conclusions: The ANN algorithm was utilized to predict individual PDR. The developed computer-assisted prediction system can be useful for clinicians to establish a treatment plan for patients. On the other hand, the reliability of the mathematical model obtained from the ANN algorithm should be improved by increasing the PDR data size.

Keywords: neural network, periodontal disease, risk prediction.

ÖZET

Giriş: Periodontoloji alanında, doğru tanı ve bireysel hastalık riskinin belirlenmesi, hastaların ağız sağlığının iyileştirilmesi için doğru tedavi planının oluşturulmasında önemli adımlardır. Bu adımların her ikisi de genellikle uzmanın bilgi ve deneyimine dayanır ve periodontal hastalık gelişme riski olan bireylerin tespit edilmesi klinik uygulamada çok kolay değildir. Bu nedenle, yapay zeka (YZ) yöntemleri ile klinik karar destek sistemlerin geliştirilmesi klinisyenler için yararlı olabilir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, bireysel periodontal hastalık riski (PHR) gelişimini belirlemek için yapay sinir ağı (YSA) algoritmasına dayanan bilgisayar destekli bir tahmin sistemi oluşturmaktır.

Yöntem: YSA algoritmasını oluşturmak için toplam 140 hastadan (40 sağlıklı, 40 gingivitis ve 60 periodontitis derece B) demografik, klinik ve radyografik değişkenleri içeren 15 parametreden oluşan bir veri seti elde edildi. Modelin tahmin doğruluğu, duyarlılığı, özgülüğü, çapraz düzensizlik hatası, doğru tahminlerinin

yüzdesi, yanlış tahminlerinin yüzdesi, alıcı işletim karakteristik (ROC) eğrisi, ROC eğrisinin altındaki alan, % 95 güven aralıkları (CI) ve bağımsız değişkenlerin önemi YSA algoritması kullanılarak hesaplandı. YSA algoritması için çapraz doğrulama 10 kez tekrarlandı.

Bulgular: Veri seti eğitim (n = 105) ve test (n = 35) verilerine ayrıldı. PHR'nin tahmin doğruluğu 10-katlamalı çapraz-validasyon için % 95.4 olarak hesaplandı. Sondlamada kanama (% 100), sondlama cep derinliği >5mm olan alan sayısı (% 63.8), furkasyon tutulumunun varlığı (% 62.6) ve diş fırçalama sıklığı (% 54.0) (bağımsız) değişkenleri PHR'nin belirlenmesinde en büyük öneme sahip olduğu tespit edildi.

Sonuç: Bu çalışmada, bireysel PHR'nin tahmin edilmesinde YSA algoritması kullanıldı. Geliştirilen bilgisayar destekli tahmin sistemi, klinisyenlerin tedavi planı oluşturmalarında kullanılabilir. Diğer taraftan, YSA algoritmasından elde edilen matematiksel modelin güvenilirliği PHR veri boyutu arttırılarak geliştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: periodontal hastalık, risk tahmini, yapay sinir ağı.

OPTIMIZATION OF AGAR WELL DIFFUSION ASSAY FOR DETECTION OF
ANTIMICROBIAL ACTIVITY OF *Nigella sativa* METHANOL EXTRACT

Gizem YEGEN

Department of Pharmaceutical Technology, Faculty of Pharmacy Altınbaş University, 34144, Istanbul, Turkey

Esra EKINCI

Department of Pharmaceutical Microbiology, Faculty of Pharmacy Altınbaş University, Graduation Project, 34144, Istanbul, Turkey

Hüseyin SERVI

Department of Pharmaceutical Botany, Faculty of Pharmacy Altınbaş University, 34144, Istanbul, Turkey

Buket AKSU

Department of Pharmaceutical Technology, Faculty of Pharmacy Altınbaş University, 34144, Istanbul

Ozgul KISA

Department of Pharmaceutical Microbiology, Faculty of Pharmacy Altınbaş University, 34144, Istanbul, Turkey

ABSTRACT

Introduction: The active compounds obtained from many plant extracts have been reported in various research published from different countries of the world. The antimicrobial activity of active compounds has been examined and tested for the development of new antimicrobial agents. The seeds of *Nigella sativa* have active compounds such as thymoquinone, thymohydroquinone, dithymoquinone, p-cymene, carvacrol, 4-terpineol, t-anethol, sesquiterpene longifolene, α -pinene and thymol.

Aim: To optimize antimicrobial activity results of methanolic extract of *N. sativa* with a Quality by Design (QbD) approach.

Method: The antibacterial activity of *N. sativa* methanol extract against a total of 10 standard bacterial strains (5 Gram negative and 5 Gram positive bacteria) and the Methicillin sensitive *Staphylococcus aureus* (MSSA) clinical isolates were tested by the agar well diffusion assay with increased extract amount in different diffusion and incubation time. The experimental data were examined by using the statistical module from Modde 11 Pro software. The statistical parameters were also calculated with the same software.

Results: The R2 coefficient was above 0.5 for MSSA1 and MSSA 4 clinical isolates, *Bacillus subtilis* ATCC 6051 and *Staphylococcus aureus* ATCC 29213 standard strains. This value showed compatibility of the experimental data to the developed models. The other models were not a good fit because of the R2 coefficient was under 0,5.

Conclusion: Although, increasing incubation time and diffusion time are not found to have a significant positive effect on MSSA isolates, increasing of concentration of plant extract is observed to have a significant positive effect on zone inhibition. So, it is recommended to use at least 30-50 mg of plant extract in future studies on this subject. According to the results of our experiment, a model determined as 50 mg extract amount, 15 minutes diffusion time and 24 hours incubation time is recommended as an optimal formulation.

Key Words: Antibacterial activity, *N. sativa*, Optimization, Agar well diffusion assay

ERİŞKİN TÜRK HASTA POPÜLASYONUNDA ANKİLOGLOSSİ TİPLERİ VE BELİRTİLERİ

Murat ENOZ

KBB & BBC Uzmanı, Altınbaş Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Odyometri Bölümü

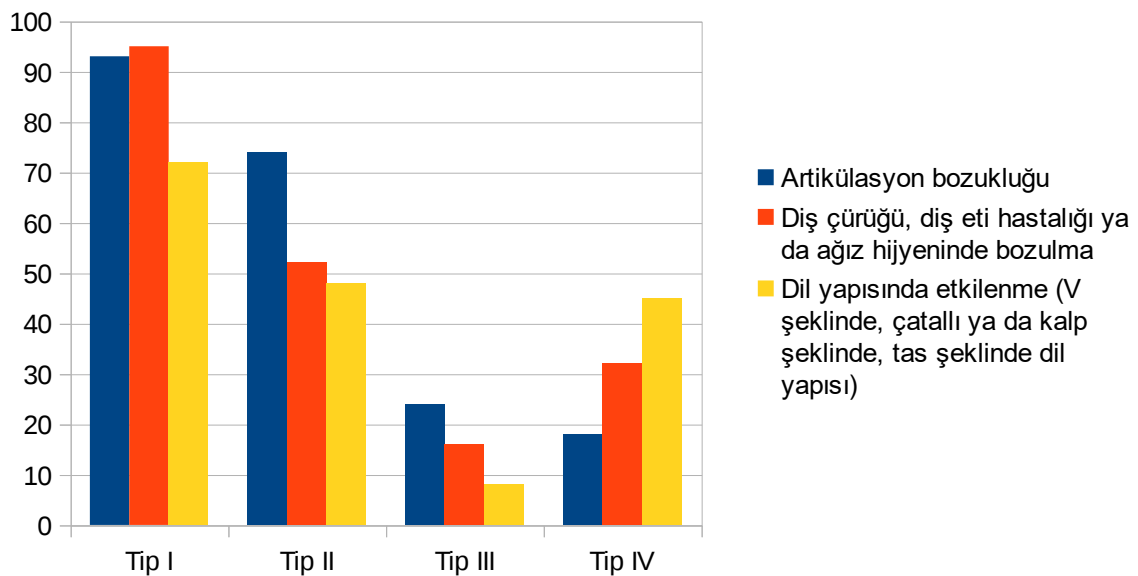
ÖZET

Giriş: Ankiloglossi (dil bağı, lingual frenulum) dil hareketlerini kısıtlanmasına ve bununla ilişkili belirtilere neden olabilen doğumsal ve genetik bir durumdur. Güncel anatomik sınıflandırma kriterleri ve tedavi algoritması hakkında tartışmalar devam etmektedir. Ülkemizde ankiloglossi anatomik sınıflandırılması, dil yapısında etkilenme ve ankiloglossiye bağlı dildeki fonksiyonel kısıtlılık hakkında yeterli bilimsel araştırma mevcut değildir. Genel olarak ankiloglossi anatomik sınıflandırılmasında 4 alt tür belirlenmiştir ve bu türler kendi içerisinde ön ve arka şeklinde gruplandırılabilir. Tip I, II ve III ön dil bağı (anterior tongue tie) ve tip IV arka dil bağı (posterior tongue tie) ya da submukozal dil bağı olarak gruplandırılabilir.

Amaç: Ankiloglossi tanısı konulan erişkin hastalarda, anatomik olarak sınıflandırıldığında ankiloglossi tiplerinin ve bunlarla ilişkili olan ağız hijyeninde bozulma, dil yapısında bozulma ve artikülasyon bozuklukları gibi belirtilerin sıklığının araştırılmasıdır.

Yöntem: Retrospektif olarak, 2015 yılı ocak ayı – 2020 yılı ocak ayı arasında, ankiloglossi tanısı konulan ve çalışmaya dahil edilen 514 hastanın kayıtları incelendi, Coryllos Dil Bağı Sınıflandırma Sistemi kullanılarak yapılan ankiloglossi türlerinin sıklığı ve artikülasyon bozukluğu, diş çürüğü, diş eti hastalığı ya da ağız hijyeninde bozulma, dil yapısında bozulma sıklığı karşılaştırıldı.

Bulgular: Toplam 216 kadın (%42) ve 298 erkek (%58) hasta çalışmaya dahil edildi. Tip I ankiloglossi olan hastalarda artikülasyon bozukluğu (%93), ağız hijyeninde bozulma (%95) ve dil yapısında etkilenme sıklığı (%72) diğer ankiloglossi türlerinden daha sık olarak görüldüğü ve genel olarak tip III ankiloglossi olan hastalarda bu belirtilerin en az sıklıkta görüldüğü saptanmıştır. Sadece elle muayene ile anlaşılabilen Tip IV ankiloglossi olan hastalarda dil yapısında etkilenme ve artikülasyon bozukluklarının görülebileceği saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1: Dil bağı tiplerine göre belirtilerin sıklığı (%)

Sonuç: Ankiloglossi anne karnında ortaya çıkan ve genetik özelliklerin vurgulandığı, dilde anatomik kısıtlılığa neden olan bir durumdur. Anatomik sınıflandırma her zaman fonksiyonel kısıtlılık miktarını göster mesede; ankiloglossi tanısı ve tedavi algoritmasının oluşturulması amacıyla ülkemizde daha kapsamlı çalışmaların yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Ankyloglossia, Tongue Tie; Lingual Frenulum

DAİMİ KANİN VE İKİNCİ PREMOLAR DIŞLERİNİN İSKELETSEL OLGUNLUKLA OLAN İLİŞKİSİNİN DEĞERLENDİRİMESİ

Emel ÖNCAN

Altınbaş Üniversitesi, İstanbul-Türkiye

Seden AKAN

Diş Hekimliği Fakültesi- Ortodonti Anabilim Dalı

ÖZET

Giriş: İskeletsel olgunluğun saptanması, büyüme çağındaki ortodontik tedavi gören hastalar için anahtar bir rol oynamaktadır. Diş kalsifikasyon evreleri ve iskeletsel maturasyon evreleri arasında bir korelasyon olduğu bilindiği için, iskeletsel maturasyonun belirlenmesinde dişler kullanılabilir.

Amac: Bu çalışmanın amacı maksiller daimi kanin ve premolar dişlerinin kalsifikasyonlarını iskeletsel olgunlukla olan ilişkilerinin araştırılması.

Yöntem: Çalışma grubu Altınbaş Üniversitesi Ortodonti Ana Bilim Dalında tedavi gören 138 bireyin tedavi öncesi rutin alınan radyografik kayıtları dahil edilmiştir. Yaş aralığı 7,8 ile 15,8 olup, yaş ortalaması $12,31 \pm 1,76$ 'dır. Kanin ve ikinci premolar dişlerin dişsel olgunluğu, Demirjian İndeks (Dİ) sayesinde diş kalsifikasyonları ile, iskeletsel olgunluk ise Servikal Olgunluk İndeksiyle (SOİ) değerlendirildi.

Bulgular: Kanin ve ikinci premolar dişlerin dişsel olgunluğu ile SOİ arasında istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon bulunmuştur. SOİ-2 evresinde, kanin ve ikinci premolar dişlerin kalsifikasyonları Evre-F ve Evre-G 'de yüksek dağılım göstermiştir. SOİ-3 evresinde, kadınlarda, kanin ve ikinci premolar dişlerin kalsifikasyonları Evre-H'de yoğunluk gözlenirken, erkeklerde Evre-G'de gözlenmiştir.

Sonuç: Dişlerin kalsifikasyonları ve iskeletsel olgunluk kadınlarda, erkeklere göre daha ileri olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Servikal Olgunluk İndeksi, Demirjian İndeks, Ortodontik tedavi

---

APPLICATION OF TRAMADOL HYDROGEL WITH SONOPHORESIS DEVICE TO RATS

Sitem Merve ŞAHİN

Biotechnology, Yeditepe University, Hacettepe University, Istanbul, Turkey

Gülengül DUMAN

Pharmaceutical Technology, Yeditepe University, Istanbul, Turkey

Ece GENÇ

Pharmacology, Yeditepe University, Istanbul, Turkey

Alper YAMAN

Biomechanotronics, Fraunhofer IPA, Stuttgart, Germany

Elif Çiğdem ALTUNOK

Statistics, Yeditepe University, Istanbul, Turkey

ABSTRACT

Transdermal drug delivery systems have been studied as an attractive alternative to conventional delivery systems because stratum corneum acts as a primary barrier to drug delivery. In this study, as a model drug tramadol which is an opioid-like analgesic with less side effects was applied to rat skin. The hydrogel (Pluronic F-127) preparation of tramadol was applied on rat skin by using a novel developed sonophoretic device. There were 4 groups of Sprague Dawley male rats that were examined tramadol hydrogel with or without sonophoretic device to evaluate analgesia. The first group was control group, the second was intraperitoneal (i.p.) application group, the third was tramadol hydrogel (GT) without sonophoresis application and the last group was tramadol hydrogel with sonophoresis (GTS) application. It was shown that tramadol used with sonophoresis (GTS) increased analgesic effect threefold than tramadol hydrogel (GT) group 30 minutes later. Hot- plate Analgesia Meter was used and the efficacy was measured on 16 rats. Tramadol dosage was 28 mg per kilogram. Low frequency sonophoresis device transducer was adjusted to 40 kilohertz (kHz) frequency for up to 60 minutes. Measurements were carried out at 0, 10, 20, 30, 40 and 60 minutes. There was a statistically significant difference between GT and GTS groups ($P < 0.05$, by Kruskal Wallis test). Moreover, the developed sonophoretic device application was successful and application low frequency 40 kHz was safe. Neither burn nor erythematous streaks were observed on rat skin by using low frequency sonophoresis.

Keywords: low frequency sonophoresis, Tramadol hydrogel, transdermal drug delivery, hot plate analgesia test

---

3D-BIOPRINTING TECHNOLOGY: DESIGN OF TISSUE-ENGINEERED BILAYERED NANOHYBRID OSTEOCHONDRAL SCAFFOLDS

Ayça BAL ÖZTÜRK

Department of Analytical Chemistry, Faculty of Pharmacy, Istinye University, 34010, Zeytinburnu, Istanbul, Turkey
Department of Stem Cell and Tissue Engineering, Institute of Health Sciences, Istinye University, 34010 Istanbul, Turkey

ABSTRACT

Aim: 3D-Bioprinter, one of the three-dimensional (3D) scaffold fabrication technologies that emerged in recent years, offers excellent sensitivity and control in complex scaffold geometries [1]. In this study, tissue-engineered bilayered nanohybrid scaffolds were developed by using the 3D-bioprinting technology for osteochondral tissue engineering applications. In this context, top layer and bottom layer of the 3D scaffolds are planned to be mimic cartilage and bone tissues, respectively.

Method: A series of 3D-printed nanohybrid scaffolds by using methacrylated-gelatin/ methacrylated-chitosan/ layered-double hydroxide nanoparticles (GelMA/ChitMA/LDHs) were designed to mimic the osteochondral defects. After the printing parameters of scaffolds were optimized, all scaffolds were characterized by FTIR, swelling degradation and mechanical tests, and *in vitro* biocompatibility studies.

Findings: Printable nanohybrid formulations were obtained after the optimization studies. The presence of the LDH nanoparticles within the bioink formulations attributed to the significant increase in printability of formulations. In addition, increasing the amount of LDHs in formulation enhanced the morphological, mechanical and degradation properties of scaffolds. In addition, it was found that the designed scaffolds are to be biocompatible and support the cell adhesion.

Conclusion: It was concluded that the upper and lower layer of the designed bilayered nanohybrid scaffolds can mimic the cartilage and bone tissue of osteochondral defects. In the next stage, mesenchymal stem cell-laden bilayered nanohybrid structure planned to be constructed is thought to be a promising tool for osteochondral tissue engineering applications.

This study was funded by the Scientific and Technological Research Council of Turkey (TUBİTAK) (Grant Number 118S549).

References

[1] Daly, A. C., Freeman, F. E., Gonzalez-Fernandez, T., Critchley, S. E., Nulty, J., & Kelly, D. J. (2017). 3D bioprinting for cartilage and osteochondral tissue engineering. *Advanced healthcare materials*, 6(22), 1700298.

MAJÖR YANIK YARALANMASI OLAN HASTALARDA FİZİKSEL AKTİVİTE DÜZEYİ İLE
YANIĞA ÖZGÜ SAĞLIK ÖLÇEĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ARAŞTIRILMASI

INVESTIGATION OF RELATIONSHIP BETWEEN PHYSICAL ACTIVITY LEVEL AND BURN-
SPECIFIC HEALTH SCALE IN PATIENTS WITH MAJOR BURN INJURY

Özden ÖZKAL

Bursa Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Bursa

ÖZET

Giriş: Yanık yaralanması olan bireyler genellikle bozulmuş fiziksel fonksiyonlara ve azalmış fiziksel aktivite düzeyine sahiptir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, yanık hastalarında fiziksel aktivite düzeyi, yanık yaralanması özellikleri ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi araştırmaktır.

Yöntem: Bu çalışmaya 10 erişkin dahil edildi. Hastaların fiziksel aktivite düzeyi Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi-Kısa form ile, yaşam kalitesi Yanığa Özgü Sağlık Ölçeği ile değerlendirildi.

Bulgular: Çalışmaya 10 birey (4K, 6E; ortalama yaş = 36 ± 11 yıl; ortalama toplam yanık yüzey alanı (TYYA) = % $44,00 \pm 14,42$) dahil edildi. Bireylerin değerlendirilmesi yaralanmadan 3-6 ay sonra yapıldı. Fiziksel aktivite düzeyi ile yaşam kalitesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulundu ($p=0,002$; $r=0,853$). Fiziksel aktivite düzeyi ile TYYA arasında anlamlı bir ilişki bulundu ($p=0,014$; $r=-0,741$). Yaşam kalitesi ile TBSA arasında anlamlı bir ilişki bulundu ($p<0,001$; $r=-0,909$).

Sonuç: Bu çalışma, artmış fiziksel aktivite düzeyinin yaşam kalitesini olumlu yönde etkilediğini göstermiştir. Ek olarak, fiziksel aktivite düzeyi ve yaşam kalitesi artmış TYYA'dan olumsuz etkilenmiştir. Yanık sonrası sağ kalanlarda, bireyselleştirilmiş rehabilitasyon programları tasarlamak için fiziksel aktivite düzeyi ve ilgili faktörlerin değerlendirilmesi klinik olarak önemlidir. Gelecekteki çalışmalar, daha büyük yanık popülasyonunda fiziksel aktivite düzeyi belirleyicilerini araştırmalıdır.

Anahtar kelimeler: yanıklar, egzersiz, yaşam kalitesi

ABSTRACT

Introduction: Subjects with burn injury have generally impaired physical functions and decreased physical activity level.

Purpose: The aim of this study was to investigate the relationship between physical activity level, burn injury characteristics and quality of life in burn patients.

Method: Ten adults were included in this study. Patients were assessed with International Physical Activity Questionnaire-Short Form for physical activity level, Burn-Specific Health Scale for quality of life.

Results: 10 subjects (4F, 6M; mean age= 36 ± 11 years; mean total burn surface area (TBSA)= $44.00 \pm 14.42\%$) were included in the study. Assessment of subjects were performed at 3-6 months after injury. There was statistically significant correlation between physical activity level and quality of life ($p=0.002$; $r=0.853$). There was significant correlation between physical activity level and TBSA ($p=0.014$; $r=-0.741$). There was significant correlation between quality of life and TBSA ($p<0.001$; $r=-0.909$).

Conclusion: This study showed that increased physical activity level positively affect quality of life. In addition, physical activity level and quality of life was adversely affected by increased TBSA. The assessment of physical activity level and related factors were clinically important to design individualized rehabilitation programs in burn survivors. Future studies should investigate predictors of physical activity level in larger burned population.

Keywords: burns, exercise, quality of life

**EFFECTS OF AN EMPOWERMENT PROGRAM ON UNIT CHARGE NURSES IN TURKEY:
A PRETEST-POSTTEST DESIGN**

Dr. Phd. RN. Ayşegül YILMAZ

Selçuklu/Konya/Türkiye

Assoc. Dr. Sergül DUYGULU

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı Ankara/Türkiye

ABSTRACT

Introduction: A patient safety culture (PSC) needs to be developed for quality and safe care in health care organizations. There is a need for nurse managers who are empowered and have control over practices to create PSC.

Aim: This quasi-experimental study carried out in 2019 as a doctoral thesis and aimed to determine the effects of empowerment program based on developing PSC on nurse's perceptions of empowerment, control over nursing practices, PSC.

Method: The study sample consisted of 38 unit charge nurses and 174 staff nurses working in Mersin City Training and Research Hospital. Data were collected using Demographic Datasheet, Hospital Survey on PSC, Structural Empowerment Scale (SES), Psychological Empowerment Scale (PES), and the Control Over Nursing Practices Scale (CONP-S). The empowerment program was applied to UCNs and had theoretical (14 hours), group work (12 hours) and individual study (8 hours).

Results: For unit charge nurses, total SES score, competence and meaning mean scores of the PES sub-scale, and CON-S mean scores were found statistically higher in the 3rd evaluation after the implementation of the program ($p<.05$). Mean percentage of positive responses to team work within the units sub-dimension of Hospital Survey on PSC was found to be significantly higher in the 3rd evaluation ($p<.05$). It was found that number of incidents reported by UCNs and staff nurses increased with the implementation of the program ($p<.05$).

Conclusion: The empowerment program for UCNs was effective in improving the UCNs' perceptions of structural and psychological empowerment, control over nursing practices. However, it has been concluded that it increased the number of error reporting that is important in PSC development and therefore the program may be effective on creating PSC in the long term.

Key Words: Nursing, empowerment program, patient safety culture, unit charge nurse

---

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE KLİNİK LİDERLİĞİN ÖNEMİ

Fatih BUDAK

Kilis 7 Aralık Üniversitesi

Kadriye SÖNMEZ

İstanbul Ayyansaray Üniversitesi

ÖZET

2019 yılının Aralık ayı sonlarında, Çin'in Hubei eyaletinin Wuhan şehrinde başlayarak, kısa süre içerisinde tüm dünyayı etkisi altına alan ve 12 Mart 2020'de, Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilen yeni tip koronavirüs (SARS-CoV-2) kaynaklı Covid-19 pandemisinin; 26 Mayıs 2020 tarihi itibarıyla, Dünya üzerindeki 213 ülke ve bölgede, toplam 5 milyon 642 bin 570 kişinin hastalanmasına ve 350 bin kişinin de ölümüne neden olduğu düşünülmektedir. 11 Mart 2020 tarihinden itibaren Türkiye'de de görülmeye başlanan Covid-19'la mücadele kapsamında, hastalığın teşhis, tetkik ve tedavi süreçleri için yeni algoritmalar geliştirilmiş ve bu süreç içerisinde sunulan sağlık hizmetleri, normal süreçlere göre tamamen değişmiştir. Tüm insanlık adına verilen böylesine zorlu bir mücadelenin en ön saflarında yer alanlar ise şüphesiz ki sağlık hizmet sunucuları ve dolayısıyla klinisyenlerdir. Pandemi sürecine özgü oluşturulan teşhis, tetkik ve tedavi algoritmalarının en iyi şekilde uygulanabilmesi ve bu sürecin hızlı bir biçimde tamamlanabilmesi ise, klinisyenlerin sahip olması gereken klinik liderlik özelliklerini gerekli kılmaktadır. Klinik liderlik kavramını; sağlık kurum ve kuruluşlarındaki klinisyenlerin, hastalara birebir hizmet sunumunun yanı sıra bu hizmet sunumunun mükemmel hale getirilebilmesi adına gayret göstermesi ve bu gayretle politikaları, planları ve prosedürleri değiştirebilme gücü ve yeteneğini ortaya koyabilmeleri şeklinde tanımlamak mümkündür. Dolayısıyla, Covid-19 gibi küresel pandemilerle mücadele sürecinde, klinisyenlerin sahip olması gereken klinik liderlik özellikleri, son derece önemlidir. Bu çalışmanın amacı; Covid-19 pandemi sürecinde, yoğun bir biçimde gayret gösteren klinisyenlerin, başarıya ulaşabilmeleri adına sahip olmaları gereken klinik liderlik özelliklerinin neler olduğunu ve bu özelliklere sahip olmanın ne derece önemli olduğunu, bilimsel veriler ışığında ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Pandemi, Klinisyen, Klinik Liderlik

---

İNCEBARSAK TIKANIKLIĞINA SEBEP OLAN FİTOBEZOAR (BÜTÜN YENMİŞ KAYISI MEYVESİ); OLGU SUNUMU

İsmail AYDIN

Giresun Üniversitesi Tıp, Fakültesi Genel Cerrahi A.D

ÖZET

Giriş: Bezoar, gastrointestinal sistemde bulunan yutulmuş, yabancı, sindirilemeyen bir kitle olarak tanımlanır. Bezoarlar genel popülasyonda% 1'den daha az insidansa sahiptir. En sık görülen bezoar tipi fitobezoarlardır ve tüm bezoar tiplerinin %40'ını oluşturmaktadır. Bezoarlar, intestinal obstrüksiyonun dışında, karın ağrısı, bulantı, kusma, kilo kaybı, gastrointestinal sistem kanaması ve mide perforasyonu gibi klinik bulgular verse de azımsanmayacak bir kısmı asemptomatik seyretmektedir. Bağırsak tıkanıklığı bezoar oluşumunun en yaygın komplikasyonudur. Klinik belirtileri diğer faktörlerin neden olduğu bağırsak tıkanıklığından kolayca ayırt edilemez. Ameliyat öncesi bilgisayarlı tomografi(BT) incelemesi, obstrüksiyon seviyesi, etiyoloji ve ek patolojinin varlığı hakkında çok değerli bilgiler elde edebilir ve operasyon tipinin planlanmasını kolaylaştırabilir. Tanı ve tedavide erken davranılmazsa komplikasyon insidansı ve mortalite önemli ölçüde artırabilmektedir.

Bu sunumda akut mekanik intestinal obstrüksiyon bulgusu ile başvuran fitobezoar olgusuna ait tanı ve tedavi yaklaşımını sunmayı amaçladık.

Olgu: 82 yaşında kadın hasta, son üç gündür var olan karın ağrısı, bulantı, karında şişkinlik ve sonrasında büyük abdest yapamama şikayetleri ile acil servise başvurdu. Özgeçmişte özellik yoktu, fizik muayenede batında hassasiyet ve distansiyon mevcut idi, çekilen ayakta direkt batın grafisinde incebarsak tipi hava sıvı seviyeleri mevcut idi, ileri tetkik amacıyla çekilen i.v kontrastlı tüm batın tomografisinde (BT) distal ileal segmette lümeni tamamen dolduran ve proksimal anlarda dilatasyona sebep olan oluşum saptandı (İntussusepsiyon? Bezoar?). Acil ameliyat planlanan hastada, yapılan laparotomide ileoçekal valvden yaklaşık 50 cm proksimalde, barsak lümeni içinde, lümeni tamamen obstrükte eden bezoar ile uyumlu kitle saptandı (resim-1), başkaca bir patoloji saptanmaması üzerine enterotomi yapılarak bezoar çıkartıldı, barsak primer tamir edildi. Takiplerinde komplikasyon gelişmeyen hasta ameliyat sonrası beşinci günde şifa ile taburcu edildi.

Sonuç: Sonuç olarak, bezoarlar nadir görülen bir bağırsak tıkanıklığı nedeni olmasına rağmen, bağırsak tıkanıklığı belirtileri ile başvuran hastalarda bezoarların olası varlığı unutulmamalıdır. Hızlı ve etkin yaklaşım, erken cerrahi kararı ve uygun cerrahi teknik ile bezoara bağlı akut mekanik intestinal obstrüksiyon olgularında mortalite ve morbidite oranlarının azaltılabileceği kanısındayız.

Anahtar kelimeler: bezoar, fitobezoar, barsak tıkanıklığı, acil cerrahi

Resim-1: barsak lümenini tamamen tıkamış bezoar

ŞİZOFRENİ HASTALARINDA 10 YILLIK KARDİYOVASKÜLER HASTALIK RİSKİNİN 1 YILLIK İZLEM SONUÇLARI VE SAĞLIKLI KONTROLLERLE KARŞILAŞTIRILMASI

Esin Evren KILIÇASLAN

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İzmir, Türkiye

Merve ATILGAN

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İzmir, Türkiye

Almila EROL

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İzmir, Türkiye

ÖZET

Giriş: Ruhsal bozukluğu olan hastalarda kardiyovasküler hastalıkların erken ölüm oranı artışında önemli rolü olduğu gösterilmiştir. On yıllık kardiyovasküler hastalık (KVH) riskini tahmin etmek için Framingham risk skoru (FRS) isimli cinsiyete özgü çok değişkenli bir risk faktörü algoritması kullanılmaktadır. Çeşitli ülkelerde FRS kullanılarak yapılan çalışmalar ile on yıllık KVH riskinin şizofreni hastalarında sağlıklı kontrollere göre anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur.

Amaç: Biz bu çalışmada, şizofreni hastalarını KVH riski ve risk faktörleri açısından uzun süreli izleme almayı ve sağlıklı kontrollerle izlemde karşılaştırmayı amaçladık.

Yöntem: İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Özel Dal Polikliniği ve Toplum Ruh Sağlığı Merkezi tarafından takip edilen 103 şizofreni tanılı hasta ve 39 sağlıklı kontrol araştırmaya alınmıştır. Çalışmada tüm katılımcıların bilgileri Sosyodemografik Veri Formu ile alındıktan sonra FRS için geliştirilen modele göre hastaların yaşı, sigara kullanımı, sistolik kan basıncı, total kolesterol ve HDL kolesterol düzeyleri ve hipertansiyon tedavisi alıp almadığı değişkenleri göz önünde bulundurularak 10 yıllık KVH riski hesaplanmıştır. Bir yıl sonra 90 hastaya ve 36 sağlıklı kontrole ulaşılabilmiş ve FRS skorları yeniden hesaplanmıştır. Grup üyesi olma ve grupların değerlendirilme zamanı (birinci ve ikinci değerlendirmeler) ile FRS skorları arasındaki istatistiksel etkileşimin değerlendirilmesi için “Tekrarlı Ölçümlerde ANOVA Testi” (Repeated Measures ANOVA) kullanılmıştır.

Bulgular: İlk ölçümde FRS skoru; şizofreni hastalarında 5.16 ± 6.5 , kontrol grubunda ise 3.02 ± 4.3 olarak saptanmıştır ve bu fark anlamlı olarak bulunmuştur ($p:0.030$). Birinci yılın sonunda hastaların ortalama FRS skoru 6.01 ± 6.8 'e yükselirken, sağlıklı kontrollerde 3.02 ± 4.2 olarak saptanmıştır ($p:0.022$). Yapılan ANOVA testi sonucunda zaman içerisinde FRS skorundaki artışın şizofreni hastalarında anlamlı olarak daha fazla olduğu ve bu farklılığı yaratanın grup etkisi olduğu ($p:0.030$), grup-zaman etkileşimi ($p:0.156$) ve zaman etkisinin ($p:0.177$) anlamlı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Sonuç: Bulgularımız şizofreni hastalarının on yıllık KVH riskinin genel toplumdan daha yüksek olduğunu ve izlemde risk artışının hastalarda daha hızlı ilerlediğini göstermektedir. Çalışmamız şizofreni hastalarında KVH riskinin izlemde değerlendirildiği literatürdeki ilk çalışmadır.

Anahtar Kelimeler: Framingham Risk Skoru, Kardiyovasküler Hastalık, Şizofreni, İzlem

İKİ FARKLI LAMİNA PORSELENİNİN FARKLI SOLÜSYONLARDAKİ RENK STABİLİTESİ VE YÜZEY PÜRÜZLÜLÜĞÜNÜN KARŞILAŞTIRILMASI

A COMPARISON OF THE COLOR STABILITY AND SURFACE ROUGHNESS OF TWO DIFFERENT LAMINATE PORCELAINS IN THE DIFFERENT SOLUTIONS

Denizhan BAYKAL

Bezmialem Vakıf Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi

Özgün Yusuf ÖZYILMAZ

Bezmialem Vakıf Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi

ÖZET

GİRİŞ: Günümüzde diş hekimine başvurma sebepleri arasında estetik önde gelmektedir. Lamina veneerler bu tarz problemlerde en sık başvuru tedavi yöntemlerindendir. Birçok gıda, restorasyon malzemeleri üzerinde farklı etkiler oluşturmaktadır. Malzeme bilgisiyle doğru endikasyonu koymak bu tarz komplikasyonların elimine edilmesi için önemlidir.

AMAÇ: Bu çalışmada VITA Cerec ve IPS Empress Esthetic CAD'den elde edilen porselen laminaların ağız dışı bazı sıvıların etkisiyle yüzeylerinde meydana gelen renk ve pürüzlülük farkının in vitro olarak incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM: 2 farklı seramik bloktan ortalama 0,7 mm kalınlığında 25'er örnek hazırlanmıştır. Örnekler standardizasyon sağlamak amacıyla polisaj cihazıyla 320-1000 gritlik zımpara kağıtlarıyla iki yönlü polisajlanmış ve glazelenmişlerdir. Örnekler 5 farklı solüsyonda (kahve, kola, şarap, çay ve distile su)(n=10) bekletilmiş ve 4 farklı zaman diliminde (0, 1.hafta, 1.ay, 3.ay) her örnekte iki yüzeyden de farklı alanlardan 3'er kez ölçüm yapılarak spektrofotometre ile renk değişimleri(ΔE), profilometre ile pürüzlülük değişimleri hesaplanmıştır. Solüsyonlardan çay, 75 mL sıcak suya bir tatlı kaşığı; kahve, 180 mL sıcak suya 10 g olacak şekilde hazırlanmış; kola ve şarap ise doğrudan şişe içinden örnek kutucuklarına 6 mL boşaltılmıştır. Solüsyonlar her 24 saatte bir değiştirilmiştir. Elde edilen verilerin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Tukey HSD testleriyle istatistiksel analizleri yapılmıştır.

BULGULAR: IPS Esthetic CAD örnek gruplarından kahve, kola ve şarapta bekletilenlerde; VITA örnek gruplarında ise tüm örneklerde renk değişimi istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmuştur. Her iki porselen grubunda da renk değişimini en çok etkileyen içecek şaraptır. Fakat bütün farklar klinik olarak kabul edilebilir değerdedir. Pürüzlülük ölçümlerinde ise her iki porselene ait içecek gruplarındaki örneklerde istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır.

SONUÇLAR: IPS Esthetic CAD örneklerinde VITA örneklerine göre daha fazla renk değişimi izlenmiştir. Solüsyonlarda uzun süre bekletilen örneklerde renk değişiminin arttığı görülmüştür. İki porselen örneklerinde de pürüzlülük bir miktar artsa da istatistiksel olarak anlamlı değildir. Porselenlerin rengi en çok şarap içildiğinde değişmektedir.

Anahtar kelimeler: Lityumdisilikat, feldspatik, renk değişimi, yüzey pürüzlülük, porselen

ABSTRACT

INTRODUCTION: Aesthetics is one of the reasons for applying to a dentist today. Laminate veneers are one of the most frequently used treatment methods in such problems. Many foods have different effects on restoration materials. Correct indication with material information is important to eliminate such complications.

PURPOSE: Aim of this study was to investigate the effect of different solutions on color and roughness difference of the VITA Cerec and IPS Empress Esthetic CAD laminate porcelains.

METHOD: 25 specimens (0.7 mm thickness) were prepared from 2 different ceramic blocks. The specimens were polished both surfaces with 320-1000 grit sandpaper in polishing device to ensure standardization and were glazed. The specimens were kept in 5 solutions (coffee, cola, wine, tea and distilled water)(n = 10) and have measured 3 different areas from both surfaces in 4 time periods (0, 1st week, 1st month, 3rd month). Color changes (ΔE) have measured with spectrophotometer and roughness values measured with profilometer. Tea was prepared using one teaspoon per 75 ml hot water. Coffee was prepared by mixing 10 grams coffee in 180 ml hot water. Coke and wine were poured directly from their bottles. Solutions were refreshed every day. The results were analyzed using a one-way ANOVA and Tukey's HSD test.

RESULTS: Statistically significant difference was found in the IPS Esthetic CAD specimen groups that were kept in coffee, cola and wine. In VITA specimen groups, statistically significant difference was observed in all specimens. Wine affects color change the most in both groups. But all the differences are clinically acceptable. For roughness measurements, no statistically significant difference was found in both porcelain groups.

CONCLUSION: More color changes were observed in IPS Esthetic CAD specimens compared to VITA specimens. Although the roughness increased in both porcelain specimens, it is not statistically significant. The most color alterations observed in wine group.

Key words: Lithiumdisilicate, feldspathic, color change, surface roughness, porcelain

KOVID 19 PANDEMİSİNE İLİŞKİN İNTERNETE YANSIYAN ULUSAL HABERLERİN İÇERİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (2020 YILININ İLK 4 AYI)

Nazmiye EKİNCİ

İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu

Emin AKSAN

İstanbul Kültür Üniversitesi

ÖZET

Giriş: Çin’de başlayan ve hızla neredeyse bütün dünyaya yayılan korona virüsü, çoğu hastada ölümcül bir etki yaratarak kendisini göstermektedir. Günümüzde korona virüsüne yakalanmış kişilerin sayısı hızla artmakta, bu salgın hastalığa, Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilerek bir çözüm bulunmaya çalışılmaktadır.

Amaç: Bu çalışma, dünya çapında pandemi ilan edilen koronavirüse ilişkin dijital medyada yer alan ulusal haberlerin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Bu çalışmada verilerin analizinde nitel araştırma tekniklerinden biri olan içerik analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmada, 01 Ocak 2020 - 01 Mayıs 2020 döneminde Türkiye’de tirajı en yüksek ulusal haber web sitelerinden arşiv sayılarına ulaşılabilen on gazete üzerinden 150 haber içeriği değerlendirilmiştir.

Sonuç: Araştırmanın sonucunda dijital medyada kovid 19 ile ilgili en çok ele alınan dört konunun: kovid 19 ile ilgili genel bilgiler, Türkiye’de korona virüsü hakkındaki güncel durum, dünyada korona virüsü ve korona virüsünün etkileri olduğu belirlenmiştir. İncelenen haberlerde en az ele alınan dört konu ise: Dünya Sağlık Örgütü’nün korona virüsüne ilişkin açıklamaları, ünlü bireylerde korona virüsü, pandemi sonrası hayat ve Sağlık Bakanlığı’nın halka sunduğu verilerin miktarı için yapılan eleştiriler olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Koronavirüs, Covid-19, Haberler, İçerik Analizi, Pandemi

---

MAKİNE ÖĞRENMESİ YAKLAŞIMI KULLANILARAK OBEZİTE VERİLERİNİN RIDGE REGRESYON İLE TAHMİN EDİLMESİ

Mehmet Güray ÜNSAL

Uşak Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İstatistik Bölümü, Bir Eylül Kampüsü, Uşak

Deniz ÖZONUR

Gazi Üniversitesi, Fen Fakültesi, İstatistik Bölümü, Teknikokullar Beşevler, Ankara

Reşat KASAP

Gazi Üniversitesi, Fen Fakültesi, İstatistik Bölümü, Teknikokullar Beşevler, Ankara

ÖZET

Giriş: Obezite vücuttaki yağ yüzdesinin artmasıyla ortaya çıkan bir sağlık sorunudur. Olumsuz beslenme alışkanlıkları ve hareketsiz yaşam tarzı gibi durumlar obeziteye sebep olmaktadır. Bir bireyin obeziteye sahip olup olmadığı, vücut yağ yüzdesi değişkeni tarafından belirlenmekte, genel olarak bu değer kadınlar için %35'in üzerinde, erkekler için %25'in üzerinde ise ilgili kişi obezite grubuna dahil edilmektedir. Son yıllarda, obezite birçok ülkenin en önemli sağlık problemlerinden birisi haline gelmiştir.

Amaç: Obezite konusunun bu öneminden dolayı, obeziteye ilişkin veriler kullanılarak makine öğrenmesi yaklaşımı temelli bir regresyon modeli oluşturulması ve tahmin değerleri elde edilmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem: Bu çalışmada, makine öğrenmesi yaklaşımında denetimli öğrenme algoritmaları temel alınmaktadır. Makine öğrenmesi yaklaşımı temelli bu yaklaşım ile, bazı verilerine sahip olduğumuz bir bireyin vücudundaki yağ yüzdesini tahmin edecek bir model oluşturularak, modelinin performansı makine öğrenmesi mantığı çerçevesinde test grubu üzerinden incelenmektedir. Kurulacak modeldeki bağımsız değişkenlerin aralarında yüksek korelasyon bulunması durumunda çoklu bağlantı probleminden dolayı klasik regresyon yaklaşımı yerine ridge regresyon ya da LASSO yöntemleri kullanılır.

Bulgular

Tablo. Lineer, Ridge ve LASSO regresyon için hata kareler ortalamaları

	Lineer Regresyon	Ridge Regresyon	LASSO Regresyon
Hata Kareler Ortalaması	172.58	23.45	25.54

Tablodan görüldüğü üzere en küçük hata kareler ortalamasına sahip regresyon modeli Ridge Regresyon modelidir. Bu nedenle ridge regresyon modeli kullanılarak test grubu için bağımlı değişken (vücut yağ yüzdesi) tahminleri elde edilmektedir.

Sonuç: Ridge regresyon, oluşturulan tahmin değerleri ve test grubuna ait gerçek değerler incelendiğinde, ortalama hata kareler değeri bakımından en iyi makine öğrenmesi performansı sergileyen yöntem olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Obezite, Makine Öğrenmesi, Ridge Regresyon

HALK SAĞLIĞI YÖNÜNDEN KURŞUN ZEHİRLLENMESİ

Nergiz SEVİNÇ

Halk Sağlığı A.D. Karabük Üniversitesi Tıp Fakültesi, Karabük

ÖZET

Giriş: Kurşun, vücutta toksik etkilerini hücre metabolizmasını bozarak göstermektedir. Organizmadaki tüm doku ve organlar kurşundan olumsuz etkilenmelerine rağmen en fazla zarar başta beyin olmak üzere merkezi sinir sistemi, böbrek ve kan yapan organlarda görülmektedir. Doğada kurşun çok yaygın bulunmakla birlikte özellikle hava, su, gıda, toz-toprak, benzin ve boya gibi kaynaklar toplumdaki duyarlı kesim için daha fazla önem taşımaktadır. Gelişmiş ülkelerde kurşun zehirlenmesine yönelik önlemler alınmasına karşın, gelişmekte olan ülkelerde kurşun üretimi ve kullanımı ile ilgili önlemlerin yeterince alınmaması başta çocuklar olmak üzere gelecek nesillerin sağlığı açısından büyük bir tehdit oluşturmaktadır.

Amaç: Bu çalışmada kurşun kaynakları, riskli meslek grupları, insan sağlığı üzerine olumsuz etkileri, tedavisi ve korunma yöntemleri tartışılmıştır.

Yöntem: Bu çalışma 01.09.2019 - 30.12.2019 tarihleri arasındaki literatür taraması yapılarak yazılmıştır.

Bulgular: Kurşun vücuttaki tüm dokular üzerinde olumsuz etkileri ile birlikte en fazla zararı merkezi sinir sistemi üzerinde göstermektedir. Kurşunun merkezi sinir sisteminden başka böbrek, kan yapan organlar ve kalsiyum metabolizması üzerine de olumsuz etkileri vardır. Tedavideki temel amaç kurşunla temasın önlenmesidir. Bireyin yaşadığı çevre değerlendirilip başlıca kurşun kaynakları tespit edilmelidir. Eğitim, kurşunla temasın engellenmesi ve diyet modifikasyonu (demir ve kalsiyum içeren gıdaların yeterince alınması) bireylerin kan kurşun düzeyleri düşürülmeye çalışılırken, kan kurşun düzeyi 45 µg/dl ve üzerinde olanlara şelasyon tedavisi (Dimerkaprol, D-Penicillamin, Succimer) uygulanmalıdır. Toplumdaki herkes kurşunun toksik etkilerine aynı derecede duyarlı değildir. Bu nedenle kurşunla teması önleme ve eğitim kurşunun zararlı etkilerine karşı korunmanın esaslarını oluşturmaktadır.

Sonuç: Bu çalışma Kurşunun zararlı etkilerini önlemek için, öncelikle maruziyete neden olabilecek kaynakların saptanması ve kurşun üretimi ve kullanımıyla ilgili kısıtlamalara gidilmesi, başta kurşunla temasın yüksek olduğu iş kollarında çalışan bireylere olmak üzere toplumun her kesimine kurşunun zararları, kurşun kaynakları ve korunma yolları hakkında eğitim verilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur.

Anahtar kelimeler: kurşun, halk sağlığı, maruziyet.

FARKLI YÜZEY İŞLEMLERİ SONRASI POLİETERKETONKETON'UN (PEKK) YÜZEY PÜRÜZLÜLÜĞÜNÜN DEĞERLENDİRMESİ

Kübra ERDEM

Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Protetik Diş Tedavisi, İSTANBUL, TÜRKİYE

Özgün YUSUF ÖZYILMAZ

Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Protetik Diş Tedavisi, İSTANBUL, TÜRKİYE

ÖZET

GİRİŞ: Polieterketonketonlar (PEKK), polyarileterketon (PAEK) ailesinin son üyesi olan, yüksek performanslı termoplastik bir polimerdir. Kimyasal, termal ve mekanik özellikleri ve biyouyumluluğu nedeniyle, medikal alanın ardından diş hekimliğinde kullanımı günden güne artmaktadır. Dental implant uygulamalarında, sabit protezlerde, implant destekli overdenture, hibrit protezlerde ve hareketli bölümlü protezlerde protetik bir materyal olarak kullanılmaktadır.

AMAÇ: Dental alanda kullanımı artan PEKK'lerle mevcut çalışmalar hala sınırlıdır. Bu nedenle bu çalışmanın amacı, PEKK'nin yüzey pürüzlülüğünü çeşitli yüzey pürüzlendirme yöntemleri uygulayarak değerlendirmektir.

YÖNTEM: PEKK bloklardan 10 mm çapında 4 mm kalınlığında 48'er örnek diskler elde edilmiştir. Örnekler Kontrol, Asit (%9,5 Hidroflorik asit), Er-YAG lazer (150 mJ, 10Hz, 1,5 W) ve Kojet (30 µm Al₂O₃) olmak üzere rastgele 4 farklı yüzey işlem grubuna ayrılmıştır (n=12). Örneklerin başlangıç ve işlem sonrası yüzey pürüzlülüğü değerleri (Ra) MarSurf M 300 C (Mahr; Germany) profilometre cihazı kullanılarak yapılmıştır. İstatistiksel analizler tek yönlü varyans analizi (One-way Anova) ve Post-Hoc Tukey HSD çoklu karşılaştırma testleri kullanılarak yapılmıştır. Grup içi karşılaştırmalarda homojen dağılım var ise Paired T testi, homojen dağılım yok ise Wilcoxon testi kullanılmıştır. Sonuçlar p≤0,05 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

BULGULAR: En fazla pürüzlülük değerleri sırasıyla Er YAG lazer, HF asit ve Kojet grubunda görülmüştür. Fakat gruplar arası bulgular değerlendirildiğinde birbirlerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark görülmemiştir (p≥0,05). Gruplar kendi içerisinde değerlendirildiğinde ise HF asit ve Er-YAG ile yapılan pürüzlendirmenin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür (p≤0,05) ve iki grupta da istatistiksel olarak anlamlı pürüzlülük değerleri artmıştır. Kojet grubu pürüzlülüğü artırmıştır fakat bu değişim istatistiksel olarak anlamlı görülmemiştir.

SONUÇ: PEKK'in kompozit rezinlerle yeterli bağlanma özellikleri gösterebilmesi için çeşitli yüzey işlemleri uygulanması gerekmektedir. Yapılan çalışmalar pürüzlülük işlemlerinin PEKK ve kompozit rezin arasındaki bağlantı kuvvetini arttığı görülmüştür. Çalışma bulgularına göre Kojet grubu pürüzlülük değerlerini diğer gruplardan daha az arttırdığı için PEKK ve kompozit bağlantısında daha az etkili olabilir.

Anahtar Kelimeler: Polieterketonketon (PEKK), Yüzey pürüzlülüğü, Hidroflorik asit, Er-YAG lazer, Kojet.

ETİK İLKELER KAPSAMINDA AİLE PLANLAMASI DANIŞMANLIĞINA BAKIŞ **OVERVIEW OF FAMILY PLANNING CONSULTANCY UNDER THE ETHICAL PRINCIPLES**

Semra ELMAS

Avrasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü,

Şükran BAŞGÖL

Avrasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

ÖZET

Çeşitli meslek dalları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışların tümü etik kavramı altında tanımlanmaktadır. Etik; bireye, bireylerin otonomisine saygı ilkesine dayanmaktadır. Aynı zamanda mesleğe özgü etik kuralların oluşması da bireylerin zarar görmemesine, mesleklerin varlığını korumasına, sürdürebilmesine ve geliştirebilmesine yardımcı olur. Sağlığı koruma ve geliştirme kavramı içinde etiğin önemli bir yeri vardır. Bireylerin sağlığını geliştirmeleri için, cinsel ve üreme sağlığı hizmetleri kapsamında aile planlaması hizmetlerini (yöntemlere ulaşma, seçme ve seçimi ile ilgili bilimsel gelişmelerden yararlanma) ve bilgilerini alma hakları vardır. Bu haklar, bireyin üreme ile ilgili seçimlerini sorumluluk olarak, özgürce yapabilmesini, bu alanda verilen sağlık hizmetlerine en üst düzeyde ulaşarak risksiz ve tatminkar bir yaşam sürdürebilmesini hedeflemektedir. Aile planlaması alanında danışmanlık hizmeti veren sağlık personeli kadın, erkek, adolesan, genç, orta yaş, çocuk sahibi olmak isteyen/istemeyen, geçici/kalıcı korunma yöntemi kullanmak isteyen, kronik hastalığı olan/olmayan, eğitim düzeyi düşük/yüksek, gelir düzeyi iyi/kötü gibi nüfusun farklı kesimlerindeki bireylere hizmet vermektedir. Sağlık çalışanının bu hizmeti sunarken temel etik ilkelere (yararlılık, özerklik, dürüstlük, zarar vermeme, gizlilik, sadakat ve adalet) bağlı kalması hizmetin daha nitelikli olmasını sağlamaktadır. Bu derlemede aile planlaması hizmeti sunumunda görev alan/alacak olan ebelerin/hemşirelerin/sağlık personelinin, bireylerin üreme haklarına duyarlı bir sağlık bakımı sunma konusundaki bilgi birikimlerinin ve farkındalıklarının etik kavramlar çerçevesinde artırılması amaçlanmıştır. Böylece etkili ve kaliteli bir hizmet sunumuyla, hizmeti veren ve alan bireylerde memnuniyet oluşacaktır.

Anahtar Kelimeler: Etik, Etik İlkeler, Aile Planlaması, Ebelik, Hemşirelik.

**DEMANS HASTALARININ BAKIM VEREN YAKINLARININ DEPRESYON DURUMU ÜZERİNE
SİSTEMATİK BİR ÇALIŞMA**

Bahar DEMİRCAN

İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı, İstanbul

Pervin TUNÇ

İstanbul Arel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul

ÖZET

Giriş: Demans, yaşlılıkta görülen zihinsel becerilerin aşamalı olarak gerilemesiyle kendini gösteren kronik bir hastalıktır. Demans hastalığı doğası gereği bakım gerektirmekte olup bu bakım ihtiyacı demansın ağırlaşmasına paralel olarak artış göstermektedir. Demans gösteren bireylerin temel bakımdan sorumlu kişiler çoğunlukla aile içindeki üyelerden oluşmaktadır. Bakım verme, bakım verenlerin yaşamlarını hem fiziksel hem de duygusal olarak bütünüyle işgal eden bir süreçtir. Bakım veren bireylerin bu süreçte farklı tepkiler verdiği bilinmektedir. Kronik hasta bakım verme sürecine bağlı olarak bakım verenler bireylerde özellikle psikolojik sorunlara sebep olabilmektedir.

Amaç: Bu çalışmada demans hastalarının bakım veren yakınlarının depresyon durumunun incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu çalışmada yer verilecek araştırma sonuçları Ulusal Tez Merkezi, Google Akademik ve Dergi Park veritabanları kullanılarak araştırılmıştır. Veritabanlarında ‘demans’, ‘bakım verme’, ‘depresyon’ ‘bakım veren yükü’ anahtar kelimeleri kullanılmıştır. Bu çalışmaya, demans ile ilgili klinik çalışmalar (2004-2019) anahtar kelimeler ve Türkçe dili ile sınırlandırılıp, veritabanlarında ulaşım sağlanabilen tam metinler taranarak dahil edilmiştir. 13 farklı çalışmanın bulguları ışığında derleme çalışması tamamlanmıştır.

Tartışma: Demanslı bireye bakım verme sürecinin yakınlarını pek çok açıdan etkilediği bilinmektedir. Bu çalışmada literatür verilerinden yola çıkarak bakım verme sürecinde, hem hastanın hem de bakım verenin özelliklerinden kaynaklı güçlükler yaşandığı görülmüştür. Bakım sorumluluğuna diğer aile üyelerinin katılmadığı görülmüştür. Bakım verenlerin orta yaş veya yaşlı kişilerden oluştuğu gözlenmiştir. Günlük bakım süresinin 15 saati aşabildiği ve durumun da bakım verenin sosyal hayatını olumsuz şekilde etkilemekte olduğu görülmüştür. Hastanın nöropsikiyatrik semptomları arttıkça bakım verenin yükünün artmakta olduğu ve bu faktörlerin de bakım verenin depresyonunu arttırdığı görülmüştür.

Sonuç: Süreç içinde demanslı hastaya bakım verenlerde depresyon gelişme riski olduğu görülmüştür. Dolayısıyla bakım verme sorumluluğunun kadınlara yüklenmemesi, bakım sürecinde kadınların başka bir aile üyesi tarafından desteklenmesi, sağlık sistemin bakım vereni destekleyecek multidisipliner bir çalışma yürütmesi, bakım verenlerin hastalık süreci hakkında düzenli olarak bilgilendirilmesi, bakım verenin günlük bakım süresinin azaltılması, bakım verenin diğer bakım verenlerle iletişim kurabileceği sosyal ağlara yönlendirilmesi, bakım verenlerin psikolojik destek alabilmesi oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Demans, Bakım Verme, Bakım Veren Yükü, Depresyon

COVID-19 PANDEMİSİNDE RADYOTERAPİ KLİNİKLERİNDE ALINAN ÖNLEMLER**PRECAUTIONS TAKEN IN RADIOTHERAPY CLINICS IN COVID-19 PANDEMIC****Ahmet Murat ŞENİŞİK***Altınbaş Üniversitesi, SHMYO***ÖZET**

Giriş: Koronavirüs hastalığı (COVID-19) ve ciddi akut solunum sendromu koronavirüs 2 (SARS-CoV-2) enfeksiyonunun neden olduğu tıbbi durum dünya çapında bir pandemi oluşmasını sağladı. Bu virüs tüm ülkelerde tıbbi sistemlerde büyük bir soruna yol açan en büyük küresel halk sağlığı tehdidi oluşturdu. Türkiye’de de ilk vaka 10 Mart 2020 de bildirilmiştir. Radyoterapi kanser hastalarının tedavisinde kullanılan bir radyasyon tedavisidir. Tüm kanser hastalarının %50-60’ından fazlası radyoterapi ile tedavi edilmektedir. COVID-19 ile birlikte Radyoterapi klinikleri de yeni ve zor bir dönem içinden geçmektedir.

Amaç: Wang ve ark. ve Liang ve ark. yaptıkları çalışmada kanserli hastaların kanserli olmayan kişilere göre COVID-19 riskinin daha yüksek olabileceğini ve kanser hastalarının COVID-19’dan daha hızlı etkilendiğini göstermiştir. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de COVID-19 Pandemisi döneminde Radyoterapi Kliniklerinde de acilen tedbirler alınmış ve uygulanmaya başlanmıştır. Bu çalışmada alınan tedbirler ve uygulamaların kapsamı değerlendirilmiştir.

Yöntem: Radyoterapi klinikleri ile birebir görüşülerek kliniklerde alınan tedbirler belirlenmiştir. Türk Radyasyon Onkoloji Derneğinin önerdiği tedbirler ve Dünya Sağlık Örgütü’nün uyguladığı tedbirler karşılaştırılmıştır.

Bulgular: COVID-19 için ilk önlem olan hijyen tüm kliniklerde önemle üzerinde durulmuş ve gereken koruyucu ekipman kullanımı ile ilgili tedbirler alınmıştır. Hasta saatlerinde düzenleme yapılarak bekleme salonlarında hastaların karşı karşıya gelmesi en aza indirilmiştir. Her tedavi öncesi hastaların ateşi ölçülerek ve hastanın takibi yapılarak COVID-19 şüphesi olanlardan ilave tetkikler isteyerek kliniklerde bulaş riski azaltılmıştır. COVID-19 teşhisi alan hastalar iyileşinceye kadar tedavilerine ara verilerek genel durumlarının kötüye gitmesine engel olunmuştur.

Sonuç: Alınan tedbirler dünya genelinde alınan tedbirler ile benzerlik göstermektedir. Hasta sayısının gün geçtikçe azalması, kliniklerde görülen vaka sayısının az olması sevindiricidir. Yeni atak dönemlerinin olması halinde ilave tedbirlere ihtiyaç olacağı mutlaka göze alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19; Radyoterapi; Korunma yöntemleri

ABSTRACT

Introduction: Medical condition caused by coronavirus disease (COVID-19) and severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS-CoV-2) infection led to a worldwide pandemic. This virus posed the biggest global public health threat in all countries, causing a major problem in medical systems. Turkey also reported the first case in the March 10, 2020. Radiotherapy is a radiation therapy used in the treatment of cancer patients. More than 50-60% of all cancer patients are treated with radiotherapy. Radiotherapy clinics are going through a new and difficult period with COVID-19.

Objective: Wang et al. and Liang et al. their study showed that patients with cancer may have a higher risk of COVID-19 than non-cancers and cancer patients were affected more quickly than COVID-19. Covidien Turkey as well as in all the world-pandemic period 19 measures taken urgently in the Radiotherapy Clinic and has been implemented. The scope of measures and applications taken in this study was evaluated.

Method: Radiotherapy clinics were interviewed and the precautions taken in the clinics were determined. The measures proposed by the Turkish Radiation Oncology Association and the measures implemented by the World Health Organization were compared.

Results: Hygiene, which is the first measure for COVID-19, was emphasized in all clinics and measures were taken regarding the use of necessary protective equipment. By making arrangements in the patient hours, the confrontation of patients in the waiting rooms is minimized. Before each treatment, the risk of transmission in the clinics was reduced by asking for additional tests from those with suspected COVID-19 by measuring the fever of the patients and monitoring the patient. Patients who were diagnosed with COVID-19 were discontinued from their general condition by stopping their treatment until they recovered.

Conclusion: The measures taken are similar to those taken worldwide. It is pleasing that the number of patients decreases day by day and the number of cases seen in clinics is low. It should be taken into consideration that additional measures will be needed in case of new attack periods.

Keywords: COVID-19; Radiotherapy; Protection methods

DIJİTAL PLANLAMA VE MUKOZA DESTEKLI REHBERLİ İMPLANT CERRAHİSİ: OLGU SUNUMU

Özge DOĞANAY

Bezmialem Vakıf Üniversitesi

Erdem KILIÇ

Bezmialem Vakıf Üniversitesi

ÖZET

Giriş: Dişsiz hastaların tedavisinde implant uygulamalarına talep arttıkça, daha kompleks vakaların rehabilitasyonunda farklı yaklaşımlar gündeme gelmiştir. Rehberli implant cerrahisi, implantları istenen bölgeye tam olarak yerleştirebilmek ve intraoperatif hekim hatasını azaltmak için on yılı aşkın bir süredir kullanılmaktadır. Ancak, 3 boyutlu implant planlamasını hasta ağzına doğru bir şekilde transfer etme konusunda halen zorluklar yaşanmaktadır. Bu olgu sunumunun amacı sanal cerrahi planlama aşamalarını göstermek ve dijital planlama ile postoperatif implant lokalizasyonunu değerlendirmektir.

Olgu sunumu: 55 yaşında sistemik olarak sağlıklı erkek hasta üst çene diş eksikliği nedeniyle kliniğimize başvurmuştur. 3 ay önce çekimleri tamamlanan hastanın Codiagnostix® yazılımı kullanılarak sanal ortamda üst çene hibrit protez planlamasına ve kemik anatomisine göre implant pozisyonları belirlenmiş ve mukoza destekli cerrahi rehber plak hazırlanmıştır. Cerrahi ile eş zamanlı olarak 6 adet implant yerleştirilen hastaya aynı gün geçici hibrit protez yapılarak 4 ay süre ile takibi yapılmıştır. Cerrahi sonrası alınan dental volümetrik tomografi ile dijital planlamada belirlenen implant pozisyonları karşılaştırılarak olası sapmalar tespit edilmiştir.

Sonuç: Sanal planlama sonrası rehberli cerrahi kullanımı minimal invaziv bir prosedür olması, farklı tedavi alternatiflerini preoperatif değerlendirme imkanı sunması ve tedavi süresini kısaltması açısından faydalı bir yöntem olarak değerlendirilmiştir. Literatürle uyumlu olarak bu olguda, bazı implantların pozisyonlarında değişen derecelerde sapmalar tespit edilmesine rağmen, dişsel rehabilitasyon başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanal cerrahi planlama, mukoza destekli rehberli implant cerrahisi, hibrit protez, dişsizlik, sapma

TEMPOROMANDİBULAR EKLEM BOZUKLUKLARINDA ULTRASONOGRAFİNİN DİAGNOSTİK ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: BİR PİLOT ÇALIŞMA

Gaye KESER

Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi A.D., Marmara Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi, ORCID: 0000-0001-7564-4757

Filiz NAMDAR PEKİNER

Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi A.D., Marmara Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi, ORCID: 0000-0001-7426-5587

ÖZET

Giriş: Temporomandibular eklem hastalıkları (TMD), çene bölgesinde ve ilgili kaslarda ağrı ile ortaya çıkan ve normal konuşma, yüz ifadesi, yeme, çiğneme ve yutma hareketlerini kısıtlayabilen durumları ifade eder. Ultrasonografi (US), invazif olmayan, düşük maliyetli, kullanımı kolay ve iyonlaştırıcı radyasyon olmaksızın ses dalgalarının kullanıldığı ve diagnostik prosedür olarak TMD teşhisi için doğruluğu kanıtlanmış bir görüntüleme yöntemidir.

Amaç: Bu pilot çalışmanın amacı, temporomandibular eklem hastalıklarında ultrasonografik görüntülemenin tanısal etkinliğinin değerlendirmektir.

Yöntem: Temporomandibular eklem (TME) ile ilgili şikayetleri bulunan, Marmara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Oral Diagnoz ve Radyoloji Kliniğine başvuran 30 hastanın (22 kadın, 8 erkek) retrospektif ultrasonografi görüntüleri kondiler yüzey düzensizlikleri ve eklem boşluğunda daralma açısından değerlendirilmiştir.

Bulgular: Toplam 30 hasta (%73 kadın, % 27 erkek, yaş ortalaması :38,5) ve 60 TME değerlendirilmiş ve % 48 eroziv – dejeneratif değişiklik, % 93 kondiler yüzeyde düzleşme ve % 8,5 oranlarında eklem aralığında daralma gözlenmiştir.

Sonuç: Ultrasonografi, TME'nin görüntülenmesi ve rutin klinik uygulamada TMD'nin değerlendirilebilmesi için uygun ve invaziv olmayan bir tekniktir.

Anahtar Kelimeler: Temporomandibular Eklem Bozuklukları, Ultrason, Radyoloji

OTİSTİK SPEKTRUM BOZUKLUĞUNUN DERİN ÖĞRENME YÖNTEMİ İLE TESPİTİ **DETERMINATION OF AUTISTIC SPECTRUM DISORDERS BY DEEP LEARNING METHOD**

Kıyas KAYAALP

Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Uluborlu Selahattin Karasoy Meslek Yüksekokulu, Bilgisayar Teknolojileri Bölümü, Isparta, Türkiye

Sedat METLEK

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Elektronik ve Otomasyon Bölümü, Burdur, Türkiye

ÖZET

Giriş: Nörogelişim sorunlarından birisi olan Otistik Spektrum Bozukluğunda (OSB), erken teşhis ile bireylerin gelişimine önemli ölçüde katkılar sağlanabilmektedir. Fakat OSB teşhisini koyabilmek oldukça zor bir süreçtir. Dünya nüfusu incelendiğinde, OSB vakalarında ciddi bir artışın olduğu gözlenmektedir. Bunun sonucunda erken teşhis için etkili ve kolay uygulanabilir ön teşhis yöntemlerine ihtiyaç olduğu görülmektedir. Bu sebeple OSB'nin teşhisinde hastalara hızlı ve güvenilir klinik tanı koymak için, yardımcı karar destek sistemlerinin geliştirilmesi hayati önem arz etmektedir.

Amaç: OSB'nin erken yaşlarda tespit edilmesi bireyin yaşamını daha rahat sürdürebilmesi açısından önem arz etmektedir. Doğru tespit işleminin sağlık personeli gözetiminde yapılması gerekmektedir. Ailelerin çocuklarında şüphelendikleri bir durumda zaman kaybetmeden kendilerinin de bu ön teşhisi koyabilmelerine yardımcı olabilecek yazılımlar günümüz teknolojileri ile geliştirilebilecek düzeydedir. Fakat bu aşamada geliştirilecek olan yazılımların algoritmaları önem arz etmektedir. Çalışmada temel amaç, sağlık personelinin ve ailelerin kolayca kullanılabileceği, yardımcı karar destek teknolojilerinin algoritmasını geliştirmektir.

Yöntem: Çalışmada, Manukau Teknoloji Enstitüsünün OSB teşhisi için sunmuş olduğu veri seti kullanılmıştır. Derin Öğrenme Yöntemi ile hastalara hızlı ve güvenilir ön teşhis koymak için Matlab'de bir algoritma geliştirilmiştir. Algoritmanın geliştirilmesinde bireyden alınan veriler kullanılmıştır. Veri setindeki bilgilerin on tanesi bilimsel, on tanesi de bireysel özellikten oluşmaktadır. Kullanılan verilerin %80'i eğitim, %20'si test verisi olarak ayrılmıştır.

Bulgular: Çalışmada kullanılan veri seti ile önerilen algoritma ve çok katmanlı geri beslemeli yapay sinir ağı (ÇKGB-YSA) modelinden elde edilen başarı oranları kıyaslandığında, önerilen algoritmanın daha iyi bir performans sergilediği tespit edilmiştir. k-Fold 5 değeri için geliştirilen algoritmanın başarı oranı %94,52 iken, ÇKGB-YSA modeli için başarı oranı %91,17 elde edilmiştir.

Sonuç: Önerilen algoritmanın farklı platformlarda uygulanması ile OSB'nin erken teşhis edilmesi sağlanacaktır. Bu sayede ailelerin çocukları için yaşadıkları tedirginlik bir nebze de olsa düşürülebilecektir. Geliştirilen algoritmanın mobil ortamlara uyarlanması ile taşınabilir teknolojiler üzerinde de kullanılabileceği ön görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Otistik spektrum bozukluğu, ön teşhis, yardımcı karar destek, tahmin, derin öğrenme.

NEONATAL HİPOKSİK İSKEMİK ENSEFALOPATİ (HİE) TEDAVİSİNDE HİPOTERMİ

Sadrettin EKMEN

Karabük Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Pediatri Anabilim Dalı Neonatoloji Bilim Dalı, Karabük-Türkiye

ÖZET

Giriş: Perinatal asfiksi; hipoksik iskemik ensefalopati (HİE) tablosuna neden olabilen önemli bir yenidoğan acilidir.

Perinatal bakımdaki ilerlemelere rağmen HİE bebeklerde mortalite, akut nörolojik hasar ve uzun süreli nörogelişimsel yetersizliğin önemli bir nedeni olmaya devam etmektedir.

Term doğumlarda yaklaşık %0.2-%0.9 arasında görülmektedir. 5 yaş altı ölümlerin en sık 5. nedenidir. HİE’de hipotermi tedavisinin mortalite ve morbiditeyi azalttığı saptanmıştır. Bu derlememizde literatür bilgileri taranarak hipotermi tedavisinin yenidoğan bebeklerde uygulama prensiplerini vurgulamaya çalıştık.

Tanı: Akut peripartum veya intrapartum bir olay varlığında ensefalopati ile birlikte aşağıdaki bulgular hipoksik iskemik ensefalopatiyi düşündürmelidir:

Apgar skorunun 5. ve 10. dakikada <5 olması, umbilikal kan gazında metabolik asidoz, Manyetik rezonans görüntülemesinde HİE ile uyumlu beyin hasarının görüntülenmesi, çoklu organ disfonksiyonu olması.

Tedavi Çok sayıda randomize kontrollü çalışma terapötik hipoterminin, orta ve ağır hipoksik iskemik ensefalopatili yenidoğanlarda mortalite ve nörolojik sekel oranlarında azalmayı göstermiş ve bu yüzden standart bir tedavi haline gelmiştir.

2013 yında yapılan bir cochrane metaanalizde 11 çalışmadan 1505 bebek alınmış hipotermi tedavisinin HİE tedavisinde uygun olduğu, mortaliteyi ve major nörolojik sekelleri azalttığı gösterilmiştir.

Mevcut kanıtlar şunu göstermektedir; hipotermi bebeklerde doğumdan sonraki ilk 6 saatte A veya B kriterlerinden birinin yanı sıra C kriterlerine uyan bebeklerde en etkilidir.

A. Kordon kan gazında; pH (Power of Hydrogen) ≤ 7.0 veya baz açığı ≥ -16 , veya

B. Kordon kan gazı veya ilk 1 saat içinde alınan kan gazında; pH :7,01 - 7,15 arasında veya baz açığı -10 $-15,9$ arasındaysa ve

1. Akut perinatal olay öyküsü. 2.Apgar skoru 10. Dakikada ≤ 5 veya en az 10 dakika pozitif basınçlı ventilasyon uygulanması eşlik ediyorsa.

C. Nöbetler veya sarnat and sarnat’a göre evre 2 HİE’ye ait altı kategoriden en az üç tanesi varsa hipotermi uygulanır.

Tedavi Süresi: Optimal tedavi süresi 72 saattir. Isıtılırken nöbet geçiren bebeklerin tedavisi 96 saate uzatılmalıdır (ek 24 saat).

Vücut ısı aralığı : Optimal rektal veya özofagus sıcaklığı, tüm vücut soğutma için $33.5^{\circ}C \pm 0.5^{\circ}C$ ve Selektif başsoğutma için $34.5^{\circ}C \pm 0.5^{\circ}C$ gibi görünüyor.

Anahtar kelimeler: Yenidoğan, Hipoksi, Hipotermi

GERİATRİK ONKOLOJİ HASTALARINDA KEMOTERAPİNİN UYKU KALİTESİ VE KOGNİTİF FONKSİYON ÜZERİNE ETKİSİ

Özlem ÖZDEMİR

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Bozyaka Eğitim Araştırma Hastanesi, Onkoloji Kliniği, İzmir, İzmir

Seray SARAY

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Atatürk Eğitim Araştırma Hastanesi Onkoloji Kliniği, İzmir

Tarık SALMAN

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Atatürk Eğitim Araştırma Hastanesi Onkoloji Kliniği, İzmir

Songül ÖZALTAŞ

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Atatürk Eğitim Araştırma Hastanesi Onkoloji Kliniği Eğitim Hemşiresi, İzmir

Ahmet ALACACIOĞLU

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Atatürk Eğitim Araştırma Hastanesi Onkoloji Kliniği, İzmir

ÖZET

Giriş ve Amaç: Yaşlanma süreciyle birlikte uyku kalitesi azalmakta ve kognitif fonksiyonlarda bozulma meydana gelmektedir. Çalışmamızda geriatrik yaş grubundaki kanser hastalarında kemoterapi öncesi ve sonrası uyku bozukluğu sıklığı ve kognitif fonksiyonlar ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmamıza 65 yaş ve yukarısı yeni tanı evre I-III meme, kolon veya akciğer kanserli 40 hasta dahil edilmiştir. Hastalara yaşlıların kognitif fonksiyonları için Mini Mental (MMT) , Uyku kalitesi Pittsburgh Uyku Kalitesi İndeksi (PUKİ) ile kemoterapi öncesi ve sonrası 6. ayda değerlendirildi.

Bulgular: Çalışmaya katılan bireylerin yaş ortalaması 69.6 (65-79) olup, %60'ı kadındır. Hastaların 10'u (%25) meme kanseri, 24'ü (%60) kolon kanseri, 6'sı (%15) akciğer kanseri olarak saptandı ve %60 hastada bir veya daha fazla komorbid rahatsızlık vardı. Global PUKİ puanının < 5 olması "iyi uyku"yu, ≥5 olması ise "kötü uyku"yu göstermektedir. Kemoterapi öncesi 17 (%42.5) hastada global uyku kalitesi iyi, 23 (%57.5) hastada global uyku kalitesi kötü saptandı. Kemoterapi sonrası ise 18 (%45) hastada global uyku kalitesi iyi, 22(%55) hastada global uyku kalitesi kötü saptandı. Uyku kalitesinin kemoterapi alan kanser hastalarında tedavi öncesi ve sonrası uyku kalitesi ile diğer parametrelerin ilişkisine bakılmış olup kemoterapi ile hastaların uykuya dalış sürelerinin uzaması arasında anlamlı ilişki saptanırken kanser tipi, meslek, evde kimlerle yaşadığı ve uyku ilacı alıp almadığı, eğitim durumu arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (p>0.05). Hastalarda kemoterapi öncesi 19 hasta MMT normal (25-30), 21 hasta MMT hafif yıkımı (24-19) göstermiştir. Kemoterapi ile MMT arasında istatistiksel anlamda anlamlı ilişki saptanmış olup kemoterapi sonrası 5 hasta MMT normal, 21 hasta SMMT hafif yıkımı, 14 hasta da demans (MMT<19) saptanmıştır. Çalışmamızda MMT ile saptanan bilişsel durum ile uyku bozukluğu arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Sonuç: Uyku kalitedeki bozulma hem hastanın yaşam kalitesinin hem de hastalık sürecini etkilemektedir. Hastanın takibinde uyku kalitesi ve mental durumundaki değişim yakından takip edilmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Geriatri, Onkoloji, Uyku Kalitesi

SERVİKS KANSERİNDEN KORUNMADA HPV AŞISININ ÖNEMİ**Burcu KORKUT***Aile Hekimi Uzmanı, Karabük Toplum Sağlığı Merkezi***ÖZET**

Serviks kanseri, dünyada kadınlarda en yaygın görülen dördüncü kanser türüdür. Diğer taraftan Türkiye’de serviks kanseri, kadınlar arasında en sık görülen üçüncü kanserdir ve görülme oranı %9,8’dir. Yüksek riskli İnsan Papilloma Virüsü (HPV) ile devam eden enfeksiyon, serviks kanserinin ana nedenidir. En yüksek HPV enfeksiyonu oranları 25 yaşın altındaki kadınlarda görülür. Pap smear ve HPV testi ile serviks kanser riskini azaltmak mümkündür. Düşük riskli olarak sınıflandırılan HPV 6 ve 11 çoğu zaman genital siğil vakalarına neden olurken, yüksek riskli HPV tipleri özellikle HPV 16 ve 18, serviks kanseri ve prekanseröz servikal lezyonların %70’i ile ilişkilidir.

Serviks kanseri ve HPV ile ilişkili hastalık vakalarını azaltmak için, birincil önleme stratejisi olarak profilaktik HPV aşılı geliştirilmiştir. Geliştirilen 3 çeşit aşı Amerikan Gıda ve İlaç Dairesi (FDA) tarafından onaylanmıştır. İki değerlikli aşı (Cervarix) HPV tip 16 ve 18’e karşı koruma sağlarken, dörtlü aşı (Gardasil) HPV tip 6, 11, 16 ve 18’e karşı koruma sağlar. 9 valentli HPV aşısı (Gardasil 9) Amerika Birleşik Devletleri’nde mevcut olup 2014 yılında onay alan nanovalan aşıdır. Gardasil 9; HPV tip 31, 33, 45, 52 ve 58 olmak üzere ek beş tip karsinogenik HPV türüne karşılık da koruma sağlar. Bu aşılı DNA içermeyen non-enfeksiyöz HPV partikülünden elde edilmiştir ve enfeksiyöz ya da onkogenik özellikte değildir. HPV aşılı, özellikle 9-14 yaş arası ergenler için önerilmektedir.

Bu çalışma 2006-2020 yılları arasında HPV aşısıyla ilgili yapılan bilimsel çalışmaların ve literatür taramalarının sonucunda ortaya konulan derleme şeklinde bir sözel bildiridir. HPV aşısının uygulanmaya başlanmasıyla beraber serviks kanserlerindeki morbidite ve mortalite oranlarının anlamlı düzeyde düşmesi, bilim dünyasının da HPV aşısını teşvik etmesini sağlamakta etkili olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Serviks Kanseri, Human Papilloma Virus (HPV), HPV Aşısı, Korunma

---

**OOSİT IN VITRO MATURASYONUNA GONADOTROPİN UYGULANMASININ OOSİT
CANLILIK VE MATURASYON ORANLARINA ETKİSİ**

Filiz TEPEKÖY

Altınbaş Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Histoloji ve Embriyoloji Anabilim Dalı, İstanbul

ÖZET

Giriş: *In vitro* maturasyon (IVM), yardımcı üreme teknolojileri (YÜT) kapsamında, özellikle hormon tedavisine hassasiyet gösteren, folikül aktivasyonu ve ovulasyon indüksiyonu sonrasında çok az oosit elde edilebilen hastalara uygulanan bir yöntemdir. IVM yöntemi ile germinal vezikül (GV) aşamadaki olgunlaşmamış oositler uygun kültür koşullarında metafaz II (MII) aşamasına kadar olgunlaştırılır. Başarılı bir fertilizasyon ve embriyonik gelişim süreci için oositlerin geliştiği kültür ortamlarının maturasyonu en iyi şekilde desteklemek üzere iyileştirilmesi gerekmektedir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı IVM kültür medyumuna farklı dozlarda eklenen gonadotropinlerin oosit canlılık ve maturasyon oranlarına olan etkisini araştırmaktır.

Yöntem: Sığır ovaryumlarından elde edilen GV oositlere IVM uygulanmıştır. Piruvat (0,25 mM), glukoz (5,5 mM), penisilin/streptomisin (%1), FCS (%10), östradiol (1 µg/ml), ITS (%1) destekli L-Glutamin içeren M199 medyumuna (kontrol grubu), 10 mIU (H1 grubu), 75 mIU (H2 grubu) ve 100 mIU (H3 grubu) dozda folikül uyarıcı hormon (FSH) ve lüteinize edici hormon (LH) eklenmiştir. 38,5°C’de 6 saat ve 24 saat sürelerle inkübasyonun ardından oositler invert mikroskopta gözlemlenmiştir.

Bulgular: IVM’in 6. saatinin sonunda, canlı ancak olgunlaşmamış oosit oranları kontrol grubunda %53, H1 grubunda %52, H2 grubunda %12,5 ve H3 grubunda %42’dir. Olgun oositler sadece H2 grubunda görülmüştür ve bu gruptaki oositlerin %2,5’inin olgunlaşmasını tamamladığı polar cisimcik atılımı ile gözlemlenmiştir. Kontrol ve H1 gruplarında %47, H2 grubunda %85 ve H3 grubunda %58 oranında oosit canlılığını koruyamamıştır. 24 saatlik IVM sürecinin sonunda kontrol grubunda canlı oosit görülmezken, H1 grubunda %43, H2 grubunda %2, H3 grubunda ise %8 oranında canlı olgunlaşmamış oosit belirlenmiştir. H2 grubundaki oositlerin %7’si olgunlaşmasını tamamlamıştır. Kontrol grubundaki oositlerin tümü, H1 grubunda %57, H2 grubunda %91 ve H3 grubunda %92 oranında oosit canlılığını koruyamamıştır.

Sonuç: IVM sürecinde farklı dozlarda gonadotropin uygulaması sonucunda oositlerin canlılık ve maturasyon oranları değişiklik göstermektedir. YÜT uygulamalarının başarı oranlarının artırılabilmesi için, insan oositlerine uygulanan IVM medyumları için de canlılık ve olgunlaşma oranları gözetilerek en uygun hormon dozları belirlenmelidir.

Anahtar kelimeler: Oosit, Hücre kültürü teknikleri, Gonadotropinler

DIYETİSYENLERİN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE ÇALIŞMA ALANINA ETKİLERİ KONUSUNDAKİ BİLGİ DÜZEYİ VE FARKINDALIKLARININ ARAŞTIRILMASI

Mervener ÖZEL

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul/Türkiye

İsmail Hakkı TEKİNER

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul/Türkiye

ÖZET

Giriş: İklim, dünyanın varoluşundan bu yana değişmektedir. Ancak, bu süreç yaklaşık bir sırdır insan eliyle daha hızlandırılmış ve tüm yeryüzünde farklı etkilerini göstermeye başlamıştır. İklim değişikliği ve beslenme arasında karşılıklı ilişki bulunmaktadır. Bu nedenle, diyetisyenlerin iklim değişikliği kaynaklı sorunların çalışma alanlarına etkileri hakkında bilinçli ve bilgili olmaları gerekmektedir.

Amaç: Bu çalışmada, diyetisyenlerin iklim değişikliği ve çalışma alanına etkileri konusundaki bilgi düzeyi ve farkındalıklarının araştırılması amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Bu çalışmaya, lisans ve lisansüstü derecesine sahip toplam 415 diyetisyen katılmıştır. Katılımcılara, demografik bilgiler (n=6), iklim değişikliği bilgi düzeyi (n=28) ve diyetetik çalışma alanı farkındalığı (n=31) alt bölümlerinden oluşan toplam 65 soru içeren bir anket yöneltilmiştir. Elde edilen bulgular, SPSS 19 istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir (p<0.05).

Bulgular: Ölçeklerin Cronbach α -değerleri; iklim değişikliği bilgi düzeyi ölçeği için 0,866 ve diyetetik çalışma alanı farkındalık ölçeği için 0,914 olarak yüksek güvenirlikte bulunmuştur. Katılımcıların %93,3'ü kadın ve %6,7'si erkek olup, %63,7'si lisans, %31,8'i yüksek lisans ve %2,4'ü doktora derecesine sahiptir. %76,4'ünün hizmet süresi 0-3 yıldır. Katılımcıların %71,1'i aktif olarak çalıştıklarını bildirmiştir. Çalıştıkları kurumlara göre dağılım %55,2 özel sektör, %6,5 Sağlık Bakanlığı, %4,3 üniversite hastanesi, %3,9 üniversite (akademik ve idari) ve %1,2 Aile Sağlık Merkezi olarak belirlenmiştir. Regresyon analizi iklim değişikliği bilgi düzeyi ve diyetetik çalışma alanı ölçekleri arasında sağlık sonuçları (p=0.000) ve iklim değişikliğiyle mücadele (p=0.001) farkındalıkları açısından pozitif anlamlı ilişki olduğu ortaya koymuştur. Diğer taraftan ise, iki ölçek arasında sürdürülebilir diyet (p=0,127) ve diğer disiplinlerle işbirliği (p=0,059) farkındalıkları bakımından bağlantı bulunmadığını göstermiştir.

Sonuç: Sağlık hizmetlerinin önemli bir parçası olan diyetisyenlerin iklim değişikliği ve çalışma alanına etkileri hakkında bilgi düzeyi ve farkındalıklarının geliştirilmeye son derece açık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda, diyetisyenlerin bu ciddi olguya çok yönlü ve mültidisipliner bakmaları açısından beslenme ve diyetetik anabilim dalı lisans ve lisansüstü müfredatlarına iklim değişikliği ve çalışma alanına etkilerinin ders olarak konulması, özellikle de lisansüstü çalışmalarının teşvik edilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beslenme ve Diyetetik, Diyetisyen, Farkındalık, İklim Değişikliği

---

PREBİYOTİKLERİN OBEZİTE ÜZERİNE ETKİSİ**Gülin ÖZTÜRK ÖZKAN***İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü***ÖZET**

Giriş: Obezite pek çok faktörle ilişkili olan kompleks bir hastalıktır. Son 10 yılda yapılan çalışmalar, bağırsak mikrobiotası ve obezite arasında ilişki olabildiğini göstermiştir. Bağırsak mikrobiotası, inflamasyon ve enerji alımı üzerine etkileri nedeniyle obezite patogeneğinde önemli rol oynayabilmektedir. Obezitede, bağırsak mikrobiotasında mikrobiyal fonksiyonu tehlikeye atabilecek ve hastalığa yol açabilecek değişiklikler oluşabilmektedir. Prebiyotikler, bağırsak mikrobiotasını olumlu yönde etkileyebilmektedir. **Amaç:** Bu çalışma, prebiyotikler ve obezite arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. **Bulgular:** Prebiyotikler, sindirim enzimlerinde etkilenmeyen, bağırsaktaki bakteriler tarafından parçalanabilen besin bileşenleridir. Bunun yanında sağlığa yararlı mikrororganizmalar tarafından kullanılan substratlarıdır. Prebiyotikler genellikle meyve ve sebzelerde bulunmaktadır. Kan LDL seviyesinin düşürülmesi, immün sistemin desteklenmesi, kalsiyum emiliminin artırılması, doğru intestinal pH değerinin sürdürülmesi ve düşük enerji içeriğine sahip olması gibi çeşitli etkileri bulunmaktadır. Bakteriler tarafından prebiyotiklerin metabolize edilmesi sırasında kısa zincirli yağ asitleri oluşmakta ve böylece insan sağlığını olumlu yönde etkilenmektedir. Prebiyotikler, probiyotik bakteri (laktobasillus ve bifidobakterium) sayısında artma, patojen mikrororganizma (firmikutler ve bakteriodetler) sayısında azalma oluşturmaktadır. Prebiyotiklerin obezite üzerine etkileri: 1) Prebiyotikler, obezitede görülen metabolizma ile ilişkili glukoz toleransı, hedef enteroendokrin hücre aktivitesi ve leptin duyarlılığının iyileşmesine katkıda bulunabilmektedir. 2) Prebiyotiklerin oluşturduğu mikrobiotadaki düzelme, glukoz benzeri peptid-1 (GLP-1) ve peptid YY (PYY) düzeyinin artmasına ve bunun sonucunda iştah ve postprandial glukoz yanıtının azalmasına yol açabilmektedir. 3) Prebiyotiklerin eklenmesi ile ortaya çıkan mikrobiyal değişim, glukoz benzeri peptid-(GLP-2) yapımının artmasını ve bunun sonucunda obezite süresince bağırsak bariyer fonksiyonunun düzelmesini destekleyebilmektedir. 4) Beyaz adipoz doku gelişimi ve bağırsak fermentasyon süreci arasındaki bağlantıyı sağlayan, G protein-coupled reseptörün (GPR43) değişimi ve bağırsak fermentasyonunun desteklenmesine yardımcı olabilmektedir. 5) Termojenezis ve beyaz adipoz dokudaki esmerleşmenin desteklenmesine yardımcı olabilmektedir. 6) Plazma ve adipoz doku proinflamatuvar sitokin seviyesinde ve endotoksemide azalma yoluyla inflamatuvar durumun düzelmesini destekleyebilmektedir. 7) Vücut yağ kütlesi ve ağırlık artışında azalma oluşturabilmektedir. **Sonuç:** Prebiyotikler obezite üzerinde önemli etkilere sahip gibi görünmektedir. Tedavi sürecinde prebiyotiklerden yararlanılması, obezite tedavisinin etkinliğinin artırılmasına yardımcı olabilecektir.

Anahtar Kelimeler: obezite, mikrobiota, prebiyotikler

**INVESTIGATION OF VIRAL AND ATYPICAL BACTERIAL CAUSATIVE AGENTS OF
RESPIRATORY INFECTIONS IN PEDIATRIC AGE GROUPS****Harun AĞCA***Bursa Uludag University, Faculty of Medicine, Department of Medical Microbiology***ABSTRACT**

Introduction: Viral and atypical bacterial agents lead to respiratory system infections in a large spectrum, with mild symptoms to pneumoniae and respiratory failure. Mortality and morbidity rates increase in patients with malignancy, underlying chronic diseases and immunosuppression.

Aim: In this study, it was aimed to detect mutiple viral and bacterial agents in the respiratory samples of hospitalized pediatric age group patients by real-time PCR (RT-PCR).

Method: Between 01.12.2015 and 31.03.2018 we investigated the results of nasopharyngeal swab samples which were taken by FLOQ Swabs (Copan, Italy) and transported to the laboratory by a special transport medium (UTM-RT, Copan, Italy), from the inpatients with respiratory infection symptoms at the Uludag University Hospital Pediatrics clinics. Samples were extracted by EZ1 Virus Mini Kit v2.0 (Qiagen, Belgium) in EZ1 (Qiagen, Belgium) device. R-GENE® Real-Time PCR (Biomerieux, France) kit was used to detect Influenza A, Influenza B, RSV, human Meta-pneumo virus (hMPV), Rhino/Enterovirus, Adenovirus (AdV), human Bocavirus (hBoV), Corona virus (CoV), Parainfluenza virus (PIV), *Chlamydia pneumoniae*/Mycoplasma pneumoniae, *Legionella pneumophila* in Rotor-Gene Q (Qiagen, Belçika) Real-Time PCR device.

Result: There were 269 pediatric patients between 0-18 years. Mean age was 4,8 years and the number of males was 163 (60,6%). There were 196(72,9%) patients positive for a virus and/or bacteria. A total of 301 viruses and 12 bacteria were detected. The commonest agents were; Influenza A and B (n=58, 18,5%), hBoV (n=55, 17,6%), Rhino/Enterovirus (n=51, 16,3%), RSV (n=44, 14,1%), adenovirus (n=37, 11,8%) and hCoV (n=30, 9,6%) (Table 1). These results show that causative agents which have antiviral or antibiotic treatment or prophylaxis like Influenza A, Influenza B, RSV, *M. pneumoniae*, *C. pneumoniae* and *L. pneumophila* are frequently seen.

Conclusion: Rapid diagnosis of respiratory infections are important for the convenient treatment of pediatric patients with respiratory infections.

Key words: Virus, respiratory infection, PCR

Table 1. Common viruses according to age groups

Yaş	Numune sayısı(%)	Influenza A+B n(%)	Boca virus n(%)	RV/EV n(%)	RSV n(%)
0-1	95(35,3)	11(%19,0)	24(%43,7)	15(%29,4)	31(%70,5)
2-5	90(33,5)	28(48,2)	18(%32,7)	21(%38,2)	7(%15,9)
6-18	84(31,2)	19(32,8)	13(23,6)	14(%27,4)	6(13,6)

**OPTİSYENLİK PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNDE İŞ EDİNME KAYGI DÜZEYİNİN
ARAŞTIRILMASI (ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)**

Neriman GEY

Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, KARS

Nihal BAĞLIOĞLU

Altınbaş Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İSTANBUL

ÖZET

Bu çalışma, Altınbaş Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Optisyenlik Programı öğrencilerinde iş edinme kaygı düzeyi ve sosyo-demografik faktörlerle ilişkisini saptamak amacıyla yapılmıştır.

Tanımlayıcı tipteki bu çalışma, 2018-2019 Eğitim ve Öğretim Yılı Bahar Yarıyılı'nda yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini, 1. sınıftan 43, 2. sınıftan 16 öğrenci olmak üzere toplam 59 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem sayısı, 55 öğrenci olarak belirlenmiş; 4 öğrenciye de ulaşılamamıştır. Veriler, 15 Mart-10 Nisan 2019 tarihleri arasında uygulanan anket formları aracılığı ile toplanmıştır.

Anket formunda 22 adet sosyo-demografik özellik sorusu ile işsizlik kaygısını belirlemek için 12 adet psikometrik soru yer almıştır. Sorular 1-5 arası puanlanan Likert tipi ölçek yardımıyla cevaplanmıştır. Cevaplanan sorulardan işsizlik kaygısı hesaplanmakta ve 12 maddeden 5'i ters çevrilmek kaydıyla, bütün maddeler 1-5 arası puanlanmakta, artan puan yüksek kaygı düzeyini göstermektedir. Ölçekten elde edilen toplam puan değeri 12 ile 50 arasında değişebilir. Puanın büyük olması kaygı seviyesinin yüksek olduğunu; küçük puan, kaygı seviyesinin düşük olduğunu işaret eder. Verilerin istatistiksel değerlendirilmesinde SPSS 21 paket programından yararlanılarak tablolar oluşturulmuş; frekans analizi, Mann-Whitney U Testi ve Kruskal-Wallis H Testi yapılmıştır.

Çalışmamızda, öğrencilerin işsizlik kaygı düzeyi ortalama puanı $27,63 \pm 8,22$ olarak bulunmuştur. Ayrıca, öğrencilerin bazı sosyo-ekonomik özelliklerinden; cinsiyet, yaş, ailesindeki çocuk sayısı, aylık para harcama miktarı, okumakta oldukları bölümü isteyerek seçme durumu ve işsiz kalacağını düşünme durumuna göre kaygı düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamasına ($p > 0.05$) karşın, öğrencinin ailesinin toplam geliri ve aldığı eğitimin yeterlik seviyesi ile kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir fark görülmüştür ($p < 0.05$).

Sonuç olarak çalışmamızda, işsiz kalacağını düşünme durumuna göre öğrencilerin kaygı düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamasına karşın, 27,63 puanlık kaygı düzeyi saptanmıştır. Bu puan, ölçek puan aralığı 12-50 temel alındığında, optisyenlik öğrencilerinin orta düzeyde (13-29 puan) bir kaygıya sahip olduklarını göstermiştir. Ancak, iş edinme kaygısının orta kaygı düzeyinden yüksek kaygı düzeyine yönelmesi, öğrencilerde anksiyete geliştiren nedenlerin çözülmesi ve onlara bu konuda yardım edilmesi gerektiğini göstermektedir. Kaygı yaratıcı faktörler arasında sayılan sosyo-ekonomik faktörlerin kısmen de olsa iyileştirilmesi öğrencilerin kaygılarını oldukça azaltacağı kanısındayız.

Anahtar kelimeler: Optisyenlik öğrencisi, kaygı düzeyi, demografik özellik,

---

BESİN TEKNOLOJİSİNDEKİ YERİ OLAN PROBİYOTİKLERİN KANSER PREVENSIYONUNA ETKİSİ

Ayşe GÜNEŞ BAYIR

Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Eyüpsultan Yerleşkesi

ÖZET

Uluslararası FAO/WHO göre; probiyotikler, yeterli miktarlarda tüketildiğinde konağa olumlu sağlık yararları sunan canlı mikroorganizmalar olarak tanımlanmıştır. Probiyotiklerin en önemli özelliği, midenin asidik ortamına dirençli olmaları sonucu konağın bağırsağına ulaşabilmeleridir. Besin teknolojisinde bakterilerden *Lactobacillus* ve *Bifidobacterium* ile mayalardan *Saccharomyces cerevisiae* en sık kullanılan probiyotiklerdir. Ancak, bir gıdanın ‘probiyotik’ olarak tanımlanabilmesi için en az 1.0×10^6 kob/g canlı probiyotik mikroorganizma bulunması gerektiği Türk Gıda Kodeksi Etiketleme Yönetmeliği’nde bildirilmiştir. Besin teknolojisinde probiyotikler; özellikle fermente süt ürünlerine ve et ürünlerine tek başlarına veya kombinasyon şeklinde gıdaya katılabilmektedir. Şimdiye kadar, probiyotikler çeşitli hastalıkların önlenmesi veya tedavisinde birçok yararlı etki göstermiştir. Diğer yandan; probiyotikler hem kanser prevensiyonunda hem de Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp Yöntemleri arasına girmeyi başarmış ve bu konuda yapılan bilimsel araştırmalar hız kazanmıştır. Kanser; tüm Dünya’da ve Ülkemizde kardiyovasküler hastalıklardan sonra en yaygın ikinci ölüm nedenidir. Bakteriyel ve fungal probiyotiklerin kanseri önlemedeki rolü *in vitro*, *in vivo* ve klinik çalışmalarla kanıtlanmıştır. Ayrıca; girişimsel insan çalışmaları ile bazı probiyotik türlerinin kanser hastalarında postoperatif inflamasyon insidansını azaltabileceği ve oral mukozit gibi kanserin tıbbi tedavileri komplikasyonlarını da önlenmesinde ve hatta tedavisinde olumlu etkileri bildirilmiştir. Probiyotiklerin kanser prevensiyonunu sağlamadaki rolü nonspesifik fizyolojik ve immünolojik mekanizmalarla gerçekleşmekte olup temelinde bağırsak mikroflorasının değiştirilmesi yatmaktadır. Bu mekanizmalar genel olarak; kanserojen bileşiklerin inaktivasyonu, patojen ve putrefaktif mikroorganizmalarla rekabet, konağın bağışıklık sisteminin iyileştirilmesi, hücre farklılaşması ve apoptozun düzenlenmesi ile antiproliferatif etkiler göstermesi, sindirilmemiş gıdaların fermantasyonu ve tirozin kinazların inhibisyonu olarak sıralanabilir.

Bu çalışma ile besin teknolojisinde kullanılan probiyotiklerin kanser prevensiyonuna etkileri ve mekanizmaları hakkındaki güncel çalışmalar derlenmiştir. Günümüzde, çoğu ticari probiyotik gıdanın güvenli olduğu ve konağın sağlığını iyileştirebileceği yaygın olarak kabul edildiğinden bazı probiyotik suşlar, kanser tedavisinde de bir adjuvan olarak kullanılabilir.

Anahtar kelimeler: probiyotik bakteri, probiyotik maya, probiyotik gıda, kanser prevensiyonu

---

**MEME KANSERİ TEDAVİSİNE YÖNELİK KETEN TOHUMU YAĞI YÜKLÜ
POLİKAPROLAKTON-POLİETİLENGLİKOL ESASLI NANOTAŞIYICILARININ ÜRETİMİ**

Eda Nur YETİŞKİN

Yıldız Teknik Üniversitesi, Kimya-Metalürji Fakültesi, Biyomühendislik Bölümü, 34220, Esenler, İstanbul

Maria DAABOUL

Yıldız Teknik Üniversitesi, Kimya-Metalürji Fakültesi, Biyomühendislik Bölümü, 34220, Esenler, İstanbul

Shifa ALHAMVİ

Yıldız Teknik Üniversitesi, Kimya-Metalürji Fakültesi, Biyomühendislik Bölümü, 34220, Esenler, İstanbul

Murat TOPUZOGULLARI

Yıldız Teknik Üniversitesi, Kimya-Metalürji Fakültesi, Biyomühendislik Bölümü, 34220, Esenler, İstanbul

ÖZET

Giriş: Günümüzün en dikkate değer ve yaygın kanser türlerinden biri olan meme kanserinin kemoterapi, immünoterapi ve radyoterapi gibi çeşitli tedavi yöntemleri mevcuttur. Bu tedavi yöntemlerinden biri olan ve yaygın bir şekilde uygulanan kemoterapi, hastanın sağlığını ve yaşam konforunu derinden etkileyecek birçok ciddi yan etkilere sahiptir. Kemoterapinin yan etkilerini ve dezavantajlarını ortadan kaldırmak ve tedavinin etkinliğini arttırmak için nanoboyutlu ilaç salım sistemlerinin kullanımı önemli avantajlar sağlamaktadır.

Amaç: Bu projede; meme kanseri tedavisine yönelik keten tohumu yağı yüklü polikaprolakton-blok-polietilen glikol (PCL-b-PEG) esaslı nanotaşıyıcıların üretilmesi amaçlanmaktadır. Yüksek oranda omega-3 yağ asidi, lignan ve α -linolenik asit içeren keten tohumu yağının meme kanseri hücrelerine karşı anti-kanser özelliği literatürde gösterilmiştir. Bu kapsamda suda çözünmeyen bu yağın kansere karşı potansiyel bir tedavi yöntemi olarak kullanılabilmesi ve etkinliğinin artırılabilmesi için PCL-b-PEG kopolimerlerinin içerisine enkapsüle ederek nanoboyutlu ilaç salım sistemleri oluşturulması hedeflenmiştir.

Yöntem: Çalışmada öncelikle PCL-PEG diblok kopolimeri sentezlenmiş, nükleer manyetik rezonans (NMR) spektroskopisi ve jel geçirgenlik kromatografisi (GPC) ile incelenmiştir. Ardından, keten tohumu yağı yüklü PCL-b-PEG polimerik miseller, çözücü buharlaştırma yöntemi ile üretilmiştir. Keten tohumu yağı yüklü PCL-b-PEG polimerik miseller morötesi (UV) spektroskopisi, dinamik ve elektroforetik ışık saçılma spektroskopisi ve kızılötesi (FTIR) spektroskopisi kullanılarak karakterize edilmiştir. Ayrıca, in vitro salım çalışmaları diyaliz yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Bulgular: Üretilen misellerin hidrodinamik çapları 100-300 nm arasındadır ve ortalama polidispersite indeksi (PDI) değerleri 0,23'tür. Ayrıca, misellerin zeta potansiyel değerleri -9,98 mV ile -1,34 mV arasında değişmektedir. Sonuçlar misellerin monodispers olarak üretildiğini göstermektedir. Keten tohumu yağı yüklü PCL-b-PEG polimerik misellerin FTIR spektrumları, keten tohumu yağının polimerik miselin çekirdeğine başarıyla kapsüllendiğini kanıtlamıştır.

Sonuç: Çalışmada, keten tohumu yağının PCL-b-PEG kopolimerlerine yüklendiği ve nanoboyutlu sistemlerin başarıyla üretildiği gösterilmiştir. Üretilen polimerik nanotaşıyıcı, meme kanseri tedavisi için kullanılabilecek, biyouyumlu, biyobozunur ve doğal içerikli bir ilaç salım sistemidir.

Anahtar Kelimeler: meme kanseri, keten tohumu yağı, nanoteknoloji

Teşekkür

Bu çalışma, TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı tarafından desteklenmiştir.

VARDİYALI ÇALIŞAN HEMŞİRELERİN BESLENME ALIŞKANLIKLARININ SAĞLIKLI YEME İNDEKSİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ**Benay İncoğlu***İstanbul Aydın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi***Serap Andaç Öztürk***İstanbul Aydın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi***ÖZET**

Giriş: Vardiyalı çalışma tipik 09-18:00 iş saatlerinden farklı olarak erken çalışma ve/veya gece çalışmayı içermektedir. Hemşireler için vardiyalı çalışma 24 saatlik hasta bakımını sağlamak açısından oldukça önemlidir.

Amaç: Bu çalışma vardiyalı çalışanların değişen vardiya düzenine bağlı olarak gösterdikleri beslenme alışkanlıklarını ve sağlıklı yeme indeksi (SYİ) puanlarını değerlendirme amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipte bir çalışma olup Ocak 2019- Aralık 2019 tarihleri arasında 6 özel hastanede vardiyalı olarak çalışan hemşireler üzerinde yürütülmüştür. Çalışmaya 90'ı kadın, 13'ü erkek toplam 103 birey katılmıştır. Çalışmaya katılan bireylere araştırmacılar tarafından hazırlanmış anket uygulanmıştır. Bu kapsamda bireylerin boy, kilo, cinsiyet, vardiya süresi, toplam hizmet süresi gibi soruların yanında bireylerin vardiya günü, normal çalışma günü ve izin günleri olmak üzere 3 güne ait 24 saatlik besin tüketim kayıtları alınmış ve sağlıklı yeme indeksi hesaplanmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %70'inin gece vardiyasında daha sık acıktığı ve bireylerin %49'u bu acıkmanın stresten kaynaklandığını bildirmiştir. Katılımcıların üç vardiya düzeninde sağlıklı yeme indeksi puanları arasında anlamlı bir ilişki yoktur ve diyetleri 'geliştirilebilir' olarak saptanmıştır. Katılımcıların vardiya süresine göre SYİ toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Gündüz vardiyasında yağ asidi skorunun anlamlı olarak 1 yıldan az süredir vardiyalı çalışan bireylerde en düşük, gece vardiyasında toplam meyve ve tam meyve skoru 1 yıldan az süredir çalışanlarda daha yüksek, toplam protein tüketimi ise 3 yıldan daha fazla vardiyalı çalışanlarda en yüksek, izin gününde toplam meyve tüketiminin 1-3 yıl arasında vardiyalı çalışanlarda en yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 1: Sağlıklı Yeme İndeksi Alt Bileşenleri Ve Vardiya Süreleri Arasındaki İlişki

VARDİYA DÜZENİ	GÜNDÜZ VARDİYASI				GECE VARDİYASI				İZİN GÜNÜ			
SYİ BİLEŞENLERİ	1 Yıldan az	1-3 Yıl arasında	3 yıl ve üzeri	p ^a	1 Yıldan az	1-3 Yıl arasında	3 yıl ve üzeri	p ^a	1 Yıldan az	1-3 Yıl arasında	3 yıl ve üzeri	p ^a
Toplam meyve	2,4±2,4	0,9±1,61	1,46±1,82	0,07	1,5±2,42 ^a	0,55±1,44 ^b	1,42±1,99 ^a	0,09	1,05±1,37 ^a	2,5±2,22 ^b	1,75±1,95	0,08
Tam meyve	2,74±2,49	1,22±1,99	2,09±2,4	0,1	1,5±2,42 ^a	0,68±1,68 ^b	1,83±2,5 ^a	0,07	1,81±2,29	2,97±2,37	2,33±2,39	0,3
Toplam sebze	0,65±1,12	0,37±0,88	0,74±1,18	0,3	1,79±1,93	1,52±2,16	1,02±1,45	0,25	1,44±1,37	0,9±1,49	1,1±1,46	0,57
Koyu yeşil yapraklılar ve kurubaklagiller	0,55±1,57	0,59±1,62	1,54±5,98	0,59	0,56±1,57	0,61±1,66	0,17±0,91	0,24	0,5±1,58	0,12±0,58	0,17±0,88	0,49
Tam tahıl	9±3,16	7,88±3,69	8,47±3,59	0,62	9±3,16	9,06±5,61	8,23±3,64	0,64	9±3,16	9,02±2,93	8,31±3,5	0,56
Süt ve süt ürünleri	2,27±2,66	3,71±3,56	3,8±3,1	0,38	2,78±2,13	3,04±2,87	3,59±3,09	0,57	3,24±2,93	2,17±2,04	2,63±2,73	0,46
Toplam protein	2,34±0,78	2,65±0,7	3,53±5,4	0,51	34,76±11,43 ^a	37,1±9,7 ^b	42,16±13,53 ^c	0,07	2,85±0,66	2,87±0,87	3,06±1,01	0,59
Deniz ürünleri ve bitkisel protein	0,95±2,01	0,6±1,62	0,95±1,95	0,68	2,41±0,91	2,53±0,64	2,78±0,9	0,22	1,81±2,36	0,78±1,6	1,63±2,26	0,14
İşlenmiş tahıl	10±0	10±0	9,73±1,4	0,62	2,45±2,59	1,44±2,23	1,03±1,99	0,14	10±0	9,67±1,38	9,72±1,45	0,79
Sodyum	1±1,33	1,88±2,86	1,82±3,09	0,76	3±4,06	3,61±4,28	2,3±3,48	0,29	0,3±0,67	2,12±3,52	1,5±2,9	0,23
Eklenmiş şeker	5,7±4,52	7,41±3,74	7,54±3,54	0,29	6,1±3,73	7,2±4,06	7,7±3,34	0,41	7,5±2,87	8,06±3,14	8,02±3,38	0,89
Doymuş yağ	10±0	10±0	10±0	0,53	10±0	10±0	10±0	0,53	10±0	10±0	10±0	0,53
Yağ asidi	3,15±3,21 ^a	3,19±3,22 ^b	3,56±2,93 ^c	0,00	4,91±3,03	2,18±2,8	2,66±3,25	0,05	3,18±3,01	3,61±3,06	3,49±3,36	0,93

Bir ayda çalışılan gece vardiya süresi ile SYİ skorları arasında bir ilişki bulunamamıştır.

Sonuç: Vardiyalı çalışanların gece vardiyasında daha sık acıktığı görülmüştür. Vardiyalı çalışma yılı ile SYİ skorlarının bazı bileşenlerinde istatistiksel olarak anlamlı sonuç bulunmuş olsa da bir ayda çalışılan gece vardiya süresi ise SYİ skorları arasında bir fark bulunamamıştır. Sağlıklı yeme indeksi toplam skoru vardiya düzenlerine göre değerlendirildiğinde katılımcıların diyetleri ‘geliştirilebilir’ olarak bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sağlıklı yeme indeksi, beslenme, vardiyalı çalışma

---

**COVID-19 PANDEMİSİNE BAĞLI İZOLASYON SÜRECİNDE TÜRKİYE’DE YABAN HAYATI
VE ÇEVRE SAĞLIĞINA YÖNELİK GERÇEKLEŞEN DEĞİŞİMLERİN VATANDAŞ BİLİMİ
METODUYLA İRDELENMESİ****Okan ÜRKER***Çankırı Karatekin Üniversitesi, Eldivan Sağlık Hizmetleri MYO, Çevre Sağlığı Programı, Çankırı-TÜRKİYE***Salih Tora BENZEYEN***NATURA Doğa ve Kültür Koruma Derneği, Ankara-TÜRKİYE***Yasin İLEMİN***NATURA Doğa ve Kültür Koruma Derneği, Ankara-TÜRKİYE**Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye Ali Sıtkı Meşaret Koçman MYO, Çevre Koruma Teknolojileri Bölümü,
Fethiye, Muğla-TÜRKİYE***ÖZET**

Bu çalışmayla Covid-19 pandemisine bağlı izolasyon sürecinde Türkiye’de yaban hayatı ve çevre sağlığına yönelik gerçekleşen pozitif ve negatif değişimlerin vatandaşların gözünden ele alınıp irdelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda vatandaş bilimi yaklaşımıyla 10 sorudan oluşan bir online anket çalışması NATURA Doğa ve Kültür Koruma Derneği’nin web tabanlı üzerinden Türkiye’deki kentlerde ve kırsal alanlarda izolasyon sürecini geçiren 18 yaş üstü tüm vatandaşların veri girişine açılmıştır. Anket çalışması izolasyon süreci Türkiye’de tamamen sonlandırılana kadar devam edecek olup, bu araştırma kapsamında ise, çalışmaya ilişkin ilkin bulgulara değinilecektir.

Değerlendirmeye alınan 644 veri girişi incelendiğinde; verilerin büyük bölümü kent içi habitatlardan(%40), daha az bir bölümü ormanlardan(%26) ve kırsal alanlardan(%11) girilmiş olup, gözlem kayıtları kuş(%60), memeli(%35) ve sürüngen(%5) türlerine aittir. Çevre sağlığına yönelik veriler değerlendirildiğinde ise; kentten ve kırsal alanlardan girilen verilerin tamamında hava kirliliğinde düşüş olduğu ifade edilmekle birlikte(%100), araç trafiğindeki azalış(%95), su kirliliği(%60), avcılık ve sanayi faaliyetlerindeki azalma(%60) oranlarının da görece çok yüksek oranlarda ifade edildiği görülmektedir. Buna karşılık özellikle kırsal alanlardan girilen kayıtlarda fenni gübre ve ilaç kullanımına bağlı toprak kirliliğinde pek fazla bir değişim olmadığı (%50-değişim yok, %20-arttı), tarımsal alan açma amaçlı doğal alan işgallerinde de azalış yerine artış olduğu (%50-değişim yok, %30-arttı) ifade edilmektedir.

Gözlem kayıtlarına ilişkin tarih aralığı incelendiğinde ise gözlemlerin daha çok izolasyon sürecinin son döneminde gerçekleştiği dikkat çekmekte, bu durum vatandaşların geçen zamanla birlikte boş vakit değerlendirmede daha önce pek fazla dikkat etmedikleri aynı ortamı paylaştıkları canlı türlerine yönelik ampirik gözlem yapma eğilimi gösterdiğine işaret etmektedir.

Elde edilen bulguların uzun vadede, vatandaşların yaban hayatına ve çevre sağlığına yönelik ampirik gözlemlerini sistematik bir hale dönüştürme potansiyeli bulunmaktadır. Öte yandan, çalışma çevre etiği bağlamında ele alındığında; toplumun kentte ve kırsal alanda birlikte yaşadığını fark ettiği canlıları merkeze alarak pandemi süreci sonrasında çevresel sorumluluğunu daha fazla arttırması da göreceli olarak olumsuz olarak adlandırılabilir bu izolasyon sürecinin pozitif çıktılarından biri olma fırsatı da sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Covid-19, çevre sağlığı, yaban hayatı, vatandaş bilimi

YETİŞKİN BİREYLERDE DUYGUSAL YEME DURUMUNUN CİNSİYET, YAŞ VE BEDEN KÜTLE İNDEKSİ İLE İLİŞKİSİ

Neris GÜVEN

Bahçeşehir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü

Tuğçe ÖZLÜ

Bahçeşehir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü

Emre Batuhan KENGER

Bahçeşehir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü

Ezgi ARSLAN

Bahçeşehir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü

ÖZET

Giriş: Duygusal yeme; açlığın fizyolojik işaretlerine bağlı olarak yemek yerine, belirli duygulara yanıt olarak çıktığı varsayılan yeme davranışı olarak tanımlanmaktadır. Duygusal yeme durumunun ağırlık kontrolü düşük ve beden kütle indeksi (BKİ= kg/m^2) yüksek olan kişilerde daha sık gözlemlendiği ortaya konulmuştur. Ayrıca, bu durumun obezitenin temelinde yatan sebeplerden biri olabileceği öne sürülmüştür.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, yetişkin bireylerde duygusal yeme durumunun cinsiyet, yaş ve BKİ düzeyleri ile olan ilişkisini araştırmak ve beslenme davranışı üzerinde tetikleyici olan duyguları saptamaktır.

Yöntem: Araştırmanın örneklemini 18-65 yaş arası toplam 250 birey oluşturmuştur. Katılımcılara 30 maddeden oluşan Duygusal Yeme Ölçeği (DYÖ) uygulanmıştır. Ölçek ile birlikte hazırlanan demografik form online platformda bireylere iletilmiştir. Ayrıca, gönüllü katılımcılardan online olarak onam alınmıştır. Elde edilen veriler SPSS 21,0 paket programında istatistiksel olarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya katılan bireylerin %36,8'inde duygusal yeme durumu belirlenmiştir. Duygusal yeme davranışına sahip bireylerin, besinleri ödül kaynağı olarak kullandıkları ve fazla yemek yediklerinde suçluluk duydukları saptanmıştır. Ayrıca, stres, can sıkıntısı gibi negatif duygu durumunun hâkim olduğu zamanlarda, pozitif duygu durumlarına göre daha fazla yemeye yöneldikleri tespit edilmiştir. Duygusal yeme puanı, kadınlarda erkeklere kıyasla daha fazla olduğu belirlenmiştir ($p=0,006$). 18-24 yaş arası bireylerin duygusal yeme puanı diğer yaş gruplarına göre daha yüksek saptanmıştır ($p=0,000$). Ayrıca, obez bireylerin duygusal yeme puanları fazla kilolu ve normal kilolu olanlara göre daha fazla bulunmuştur ($p=0,022$).

Sonuç: Küresel bir sorun olan obezite; multifaktöriyel bir hastalıktır. Obez bireylerde duygu durumunun yönetilememesi, duygusal yeme davranışı ve tıknırcasına yeme ataklarına sebep olabilmektedir. Bu kapsamda; obezite tedavisinde doktor, diyetisyen ve psikoloğun dahil olduğu multidisipliner bir yaklaşımın gerekliliği düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Duygusal yeme, obezite, beden kütle indeksi, duygu durumu

YAŞLI BAKIMI KONUSU HAKKINDA TÜRKİYE’DE YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İÇERİKLERİNİN DEĞERLENDİRMESİ

Emin AKSAN

İstanbul Kültür Üniversitesi

Merve ÖZZEYBEK TAŞ

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Nazmiye EKİNCİ

İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu

ÖZET

Giriş: En çok kullanılan yaşam beklentisi ölçüleri doğuştan ve ileri yaşta beklenen yaşam süresidir. Günümüzde bu sürenin artması yaşlı nüfus artışını beraberinde getirmektedir. Buna bağlı olarak yaşlı bakım hizmetlerinin önemi giderek artmakta ve bu konu bir çok ülkenin gündeminde yer almaktadır. Korona virüs pandemisinin özellikle yaşlı nüfus üzerinde bıraktığı olumsuz etkiler düşünüldüğünde, yaşlı bakımı konusunun daha da önemli hale gelmesi kaçınılmazdır.

Amaç: Bu çalışmada amaç günümüzde önemi daha fazla anlaşılmaya başlayan yaşlı bakımı konusu hakkında Türkiye’de yapılan lisansüstü tezlerin içeriklerinin değerlendirmesidir.

Yöntem: Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tez veri tabanından “yaşlı bakımı” anahtar kelimesi ile aranacak ve aranacak alan kısmında tüm çalışmalar seçilerek tarama yapılmıştır.

Bulgular: Araştırmada, 1990-2020 yılları arasında Türkiye’de YÖK Tez veri tabanında yayımlanmış 67 adet teze ulaşılmış, elde edilen tezler çeşitli kriterlere (tezlerin türüne, diline, yılına, anabilim dalına, üniversiteye, örneklem grubuna, seçilen örneklemin bölgelere vb.) göre dağılımları değerlendirilmiştir.

Sonuç: Araştırmanın sonucunda tezlerin % 85’ini yüksek lisans tezlerinin oluşturduğu, % 90’ının Türkçe olarak yazıldığı, %57’sinin nicel yöntemlerle yapıldığı konuya ilişkin tezlerin 1990-2020 yılları arasından en fazla 2019 yılında yayımlanmış olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, yaşlı bakımı konusuna ilişkin olarak yapılan tezlerde örneklem grubu olarak en çok yaşlı bireylerle çalışıldığı görülmüştür. Araştırmada, yaşlı bakımı konusunda en çok teze sahip olan üniversitelere, anabilim dallarına ve bunlara benzer çeşitli bulgulara da yer verilmiştir. Bu çalışmanın, yaşlı bakımı alanında ileride yapılacak olan çalışmalara yol göstereceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı Bakımı, Lisansüstü Tezler, Türkiye.

JNK İNHİBİSYONU, GLİOBLASTOMA HÜCRELERİ VE ASTROSİTLERDE PROTEİN DÜZEYİNDE SİTOSKELETON, HİPOKSİ VE NÖROGENEZİ MODÜLE EDER: BİR İMMÜNOFLORESAN ÇALIŞMA

JNK INHIBITION MODULATES CYTOSKELETON, HYPOXIA, AND NEUROGENESIS ON THE PROTEIN LEVEL IN GLIOBLASTOMA AND ASTROCYTES: AN IMMUNOFLUORESCENCE STUDY

Can KOSE

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İzmir Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi, IVF Kliniği, İzmir

Serap USLU

İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Histoloji ve Embriyoloji AD, İstanbul

Duygu ÇALIK

Ege Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Histoloji ve Embriyoloji AD, İzmir

Berrin ÖZDİL

Suleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Histoloji ve Embriyoloji AD, Isparta, Turkey

Hüseyin AKTUĞ

Ege Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Histoloji ve Embriyoloji AD, İzmir

ÖZET

Giriş: Glioblastoma multiforme (GBM), beyin tümörleri arasında en yaygın, en diffüz, yüksek oranda invaziv ve malinitesi en yüksek primer beyin tümörüdür. c-Jun N-terminal kinazlar (JNK'lar) mitojenle aktive edilen protein kinaz ailesinin üyeleri olup, sinyal iletiminde temel bir rol oynamaktadırlar. Bu çalışmanın amacı; GBM hücre hatlarında c-Jun N-terminal kinaz (JNK) inhibisyonu ve sinyal blokajının hipoksi (HIF-1 α), farklılaşma ve nörojeniz (BMP4) ve hücre iskeleti (F-aktin) üzerindeki etkilerini değerlendirmektir. Ayrıca kontrol GBM ve kontrol astrosit hücre grupları arasındaki farkları bu parametreler açısından değerlendirmek amacıyla çalışma kapsamına aldık.

Gereç ve Yöntem: Bu çalışmada insan GBM hücre hatları (U-87 MG) ve insan astrosit hücre hattı (SVGp12) kullanıldı. Hücrelere 24, 48 ve 72 saat boyunca farklı dozlarda c-JUN inhibitörü SP600125 uygulandı ve IC50, 10 μ M 24 saat maruz kalma olarak belirlendi. HIF-1 α , BMP4 ve F-aktin ekspresyonu immüno Floresan görüntü analizi ile değerlendirildi.

Bulgular: JNK inhibitörü (SP600125) uygulandıktan sonra, insan GBM hücre hattı (U-87 MG) ve insan astrosit hücre hattı (SVGp12) gruplarında HIF-1 α , BMP4 ve f-aktin düzeylerinde artışlar saptandı.

Sonuç: JNK'lar hücre çoğalması, farklılaşması, hayatta kalması ve ölümü için önemlidirler; JNK'lara yönelik araştırmalar, özellikle beyin tümörleri, Parkinson ve Alzheimer gibi birçok hastalığın tedavisi için önemli hale geldi. İmmüno Floresan teknikler kullanılarak yapılan bu çalışmanın sonuçları, kapsamlı moleküler teknikler içeren çalışmalarla araştırılmalı ve desteklenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Glioblastoma multiforme, c-Jun N-terminal kinazlar, HIF-1 α , BMP4, F-aktin

ABSTRACT

Introduction: Glioblastoma multiforme (GBM), a primary brain tumor, is the most common, most diffuse, most highly invasive, and most malignant brain tumor. c-Jun N-terminal kinases (JNKs) are members of the mitogen-activated protein kinase (MAPK) family and play fundamental roles in signal transduction. The aim of this study was to evaluate the effects of c-Jun N-terminal kinase (JNK) inhibition and signal blocking on hypoxia (HIF-1 α), differentiation and neurogenesis (BMP4), and the cell skeleton (F-actin) in GBM cell lines. In addition, we evaluated the differences between control GBM and control astrocyte cell groups in terms of these parameters, and evaluated them within the aim of the study

Material and Methods: Human GBM cell lines (U-87 MG) and human astrocyte cell line (SVGp12) were used. The cells were exposed to different doses of c-JUN inhibitor SP600125 for 24, 48, and 72 hours and IC50 was determined as 10 μ M 24 h exposure. HIF-1 α , BMP4, and F-actin expression was evaluated by immunofluorescence image analysis.

Results: After application of JNK inhibitor (SP600125), increases were detected in HIF-1 α , BMP4, and f-actin levels in the human GBM cell line (U-87 MG) and human astrocyte cell line (SVGp12) groups.

Conclusion: JNKs are important for cell proliferation, differentiation, survival, and death; research into JNKs has thus become important for treatments of many human diseases, especially brain tumors, Parkinson's, and Alzheimer's. The results of this study using immunofluorescence techniques should be investigated and supported by studies involving comprehensive molecular techniques.

Keywords: Glioblastoma multiforme, c-Jun N-terminal kinases, HIF-1 α , BMP4, F-actin

YENGEÇ VE YUMURTA: CİVCİV EMBRİYOLARI VE KANSER ARAŞTIRMALARININ TARİHÇESİ

CRAB AND EGG: THE HISTORY OF CHICK EMBRYOS AND CANCER RESEARCH

Serap USLU

İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi, Histoloji ve Embriyoloji AD, İstanbul Türkiye

Mahmut Alpertunga KARA

İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik AD, İstanbul Türkiye

ÖZET

Amaç: Cıvciv embriyoları çok uzun çağlardan beri embriyo gelişmesinin incelenebileceği bir kaynak olarak kullanılmıştır. Kanser kavramının da uzun bir geçmişi bulunmakla birlikte, onkogeneze ve embriyogenezin bir arada incelenmesi daha çok son bir asırda söz konusu olmuştur. Embriyogenez ve onkogeneze hadiseleri birbirleriyle ilişkilidir ve onkogenezin anlaşılmasında cıvciv embriyoları uygun bir model sağlamaktadır. Çalışmamızın amacı uzun süre birbirinden bağımsız incelenen bu iki hadisenin birlikte ele alınma sürecini ortaya koymaktır.

Gereç ve yöntemler: Bu çalışmada literatürde cıvciv embriyolojisi ve kanserin tarihçesiyle ilgili çalışmalar ve cıvciv modellerinin kanser çalışmalarında kullanılabilirliği ile ilişkili güncel derlemeler taranmış ve elde edilen bulgular değerlendirilerek sonuca varılmıştır.

Bulgular: Kanserinin kliniği ve sebebine dair gözlemler kadar gelişim biyolojisi de antik çağdan itibaren ilgi konusu olmuştur. Her iki alan da farklı dönemlerde geçerli farklı teorilere göre ve birbirinden bağımsız ele alınmıştır. Mikroskobun kullanılmaya başlaması ve ardından teknik araçların giderek ilerlemesi ve Hücresel Patoloji görüşünün yaygınlık kazanmasından sonra iki sürecin birlikte ele alınması için uygun zemin oluşmuştur. Yirminci yüzyılın başlarında cıvciv embriyolarına kanser nakli deneyleri başlamış ve aynı yüzyılın sonlarında çeşitli sinyal yolları keşfedilmiştir. Bu süreçte cıvciv embriyolarının kullanılması devam etmekle birlikte farklı modeller de ortaya çıkmıştır.

Tartışma ve sonuç: Embriyogenez ve onkogenezin moleküler düzeyde benzer sinyal yollarıyla ilişkili olması gelişim biyolojisi ve kanser biyolojisi alanlarını birbirine yaklaştırmaktadır. Cıvciv embriyo modelleri her iki alan için de kullanışlı ve önemli modellerden biridir. Araştırmalara kök hücre ve gen manipülasyonu boyutları da eklenerek, bu modelin kullanılmaya devam etmesi beklenebilir.

Anahtar Kelimeler: Cıvciv embriyolojisi tarihi, kanser araştırmaları, sinyal yolları

ABSTRACT

Aim: Chick embryos have been used as a source to examine embryonic development since ancient times. Although the concept of cancer has also a long history, it has happened in the last hundred years to examine oncogenesis and embryogenesis together. Embryogenesis and oncogenesis events are interrelated and chick embryos provide a suitable model for understanding the oncogenesis. The purpose of our study is to reveal the process of handling these two events, which are examined independently for a long time.

Materials and Methods: In this study, studies on history of chick embryology and cancer, and recent reviews on the usability of chick models in cancer studies have been searched in the literature, and the findings have been evaluated and concluded.

Results: Developmental biology has been an area of interest since ancient times, as well as observations on the clinic and cause of cancer. Both fields are handled independently from each other according to different theories valid in different periods. Suitable grounds were formed for the two processes to be handled together, after the microscope started to be used, the technical tools progressed, and Cellular Pathology view become widespread. Experiments of cancer transplantation to chick embryos started at the beginning of the twentieth

century, and various signaling pathways were discovered at the end of the same century. While the use of chick embryos continues, different models have also emerged.

Discussion and Conclusion: The fact that embryogenesis and oncogenesis are related to similar signal pathways at the molecular level, brings developmental biology and cancer biology closer to each other. Chick embryo models are useful and important for both fields. It can be expected that this model will continue to be used, with the addition of stem cell and gene manipulation dimensions to the researches.

Keywords: History of chick embryology, cancer research, signal pathways

Covid-19 PANDEMİSİ NORMALLEŞME SÜRECİNDE “YENİ NORMAL”E GÖRE PREOPERATİF HAZIRLIK

Ali Bestemi KEPEKÇİ

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Anestezi Bölümü

ÖZET

Giriş- Amaç: İlk olarak Aralık 2019’da Çin’de görülen ve hızla yayılan Covid-19 olarak adlandırılan virüs Ocak 2020’de Dünya Sağlık Örgütü tarafından Pandemi olarak kabul edilmiştir. Sağlık Bakanlığı yayınladığı tebliğle elektif cerrahi ve endoskopik işlemlerin ertelenmesini önermişti.

Normale dönüş sürecinde ise kademeli olarak elektif cerrahiler ve girişimsel işlemler tekrar yapılmaya başlanmaktadır.

Literatürde Covid-19 hastalarına uygulanan cerrahi işlemler sonrası yüksek morbidite ve mortalite oranları bildirilmektedir. Pandemi dönemi, preoperatif değerlendirme sırasında bazı ek tedbirler almamızı zorunlu kılmıştır.

Yapılacak elektif cerrahiler öncesi alınması gereken tedbirlerin, yapılması gereken değerlendirmelerin/tetkiklerin tartışılmasına, oluşacak ortak fikre göre uygun bir algoritma oluşturulmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çalışmada pandemi sırasında operasyon planlanan semptomsuz ve temas öyküsü olmayan hastaların preoperatif değerlendirmesinde uygulanan eylem planı, Sağlık Bakanlığı tebliğleri ve literatür ışığında sunulmuştur.

Yöntem:

Elektif vakalarda Preoperatif Değerlendirme Eylem Planı:

Öncelikle hastaneye ilk girişte tüm hastalara, acil serviste triyaj uygulanır.

Sonra ikinci triyaj anestezi ekibi tarafından yapılır.

Anestezi, otomasyon sistemi üzerinden tetkikleri değerlendirir.

Bulgu yakalanlar, olası vaka olarak Enfeksiyon Hastalıkları polikliniğe yönlendirilir. Daha önce belirlenmiş yol izlenir.

Bu aşamayı geçen hastalar, yüz yüze değerlendirilir. Bu değerlendirmede Anestezi Polikliniği İzolasyon Kurallarına uyulur.

Anamnez alınırken hasta, refakatçi, aynı evde yaşayan bireyler, aynı işyerinde çalışan bireyler sorgulanır. Sorgulama o an ve son 14 gün için yapılır. Sorulara doğru cevap verdiğine dair hastalardan “yazılı onam” alınır.

Ayrıntılı fizik muayene yapılır.

Anestezi onayı verildikten sonra, hastadan;

Taşıyıcılık, perioperatif ya da postoperatif semptomatik hale gelme, hastane kaynaklı bulaş riskleri belirtilerek,

Ameliyatın acil olmayıp, ertelenebileceğinin ifade edildiğini içeren

“Covid-19 Özel Bilgilendirilmiş Onam Formu”na imza alınır.

Sonuç: Covid-19 pandemisi normalleşme sürecinde gerek hastaların gerekse hasta yakınlarının korunması ve sağlık çalışanlarının bulaş riskini en aza indirmek için elektif ameliyatlara planlanmasında, hasta, hasta yakınları, anestezi ve cerrahi ekip arasında uyum, işbirliği, doğru bilgilendirme, belirlenmiş eylem planlarına uyulması büyük önem taşımaktadır.

Pandemi sürecinin özelliklerine göre preoperatif değerlendirme kriterlerinin değişebileceği aşıkardır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Elektif cerrahi işlemler, Onam Formları, Pandemi, Preoperatif periyot

---

ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMASI OLAN VE OLMAYAN PSİKİYATRİ HASTALARININ İNTİHAR EĞİLİMLERİNİN BELİRLENMESİ

Kübra ÇABUK

Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Psikiyatri Anabilim Dalı

Nurgül ÖZDEMİR

Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı

ÖZET

Bu çalışma çocukluk çağı travması olan ve olmayan psikiyatri hastalarının intihar eğilimlerinin belirlemesi amacıyla yapıldı. 16.09.2019-30.01.2020 tarihleri arasında Gaziantep Dr. Ersin Aslan Eğitim ve Araştırma Hastanesi' ne başvuran ayaktan ve yatan 300 hasta örneklemini oluşturdu. Veri toplama aracı olarak Bireysel Bilgi Formu, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği(ÇÇTÖ) ve İntihar Olasılığı Ölçeği(İÖÖ) kullanıldı. Veriler IBM SPSS 21.0 paket programında Shaphiro wilk, Mann whitney u, Kruskal Wallis testi kullanılarak değerlendirildi. Hastaların ölçek toplam puanları; ÇÇTÖ $55,96 \pm 11,43$, İÖÖ $81,29 \pm 13,49$ olarak belirlendi. ÇÇTÖ toplam puanı ile İÖÖ toplam puanı arasında pozitif yönde orta şiddette ilişki olduğu saptandı ($p<0.05$). Psikiyatri hastalarında çocukluk çağı travmalarına maruziyet arttıkça intihar olasılığının orta şiddette artış gösterdiği belirlendi. Anksiyete bozukluğu olan hasta grubunda çocukluk çağı travmasına maruziyetin intihar olasılığını yüksek şiddette artırdığı belirlendi. Bipolar bozukluk, Depresyon bozukluğu, Madde ile ilişkili bozukluk ve Bağımlılık bozukluğu olan hasta grubunda çocukluk çağında travmaya maruz kalmanın intihar olasılığını orta şiddette artırdığı saptandı. Şizofreni açılımı kapsamında psikozla giden bozukluğu olan hasta grubunda ise çocukluk çağı travmalarının intihar olasılığına etkisinin olmadığı belirlendi. Psikiyatri hastalarında intihar girişiminin önlenmesi için hastalarda çocukluk çağında herhangi bir travmaya maruziyetin değerlendirilerek risk faktörlerin belirlenerek girişimlerin planlanması önerilir.

Anahtar kelimeler; Psikiyatri hastaları , Çocukluk çağı travması, İntihar olasılığı, Psikiyatri Hemşireliği.

NÜKLEER TIP'TA GÜNCEL GELİŞMELER

Duygu TUNÇMAN GENÇ

Altınbaş Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Görüntüleme Teknikleri Programı, İstanbul, Türkiye

Eda MUTLU

Altınbaş Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Radyoterapi Programı, İstanbul, Türkiye

Bilal KOVAN

İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Nükleer Tıp Bölümü, İstanbul, Türkiye

Bayram DEMİR

İstanbul Üniversitesi, Fen Fakültesi, Fizik Bölümü, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Giriş: Nükleer tıp, birçok türdeki kanser, kalp hastalığı, gastrointestinal, endokrin ve nörolojik bozukluklar ile vücuttaki diğer anormalliklerin de dahil olduğu çeşitli hastalıkların tanısını koymak, şiddetini belirlemek için düşük miktarlarda radyoaktif madde kullanan tıbbi görüntülemenin bir koludur. Nükleer Tıp görüntüleri sintigrafi incelemeleri olarak adlandırılır. Nükleer Tıp'ta Radyolojik görüntülemeden farklı olarak organların anatomik görüntülerinden ziyade metabolik görüntüsü elde edilir. Birçok hastalık henüz anatomik görüntü vermeden önce moleküler düzeyde belirti verebilmektedir. Nükleer Tıp görüntüleme yöntemi ile hastalıkların erken safhada tanısı ve tedavi başarı oranının artması sağlanmaktadır. Nükleer Tıp'ta kullanılan radyofarmasötüğün radyonüklid kısmı ilgili organdan radyasyon yayarak görüntü alınmasını sağlarken farmasötik kısmı ise görüntüleme yapılacak organda radyonüklidin tutulmasını sağlar. Nükleer Tıbbın tarihçesi 1898 yılında Marie Curie'nin radyoaktiviteyi keşfine kadar gitmektedir. Birçok tarihçi nükleer tıbbın başlangıcı olarak radyoaktif iyodun toksik guatr tedavisinde kullanılmaya başlandığı zamanı söylemektedir. **Amaç:** Nükleer Tıp da diğer tüm bilim dalları gibi gelişen teknolojiye bağlı olarak sürekli gelişmektedir. Hastalıkların erken tanısında ve tedavi takiplerinde olumlu sonuçlar veren yeni cihazlar Dünya ile eş zamanlı Türkiye'de de kullanılmaya başlanmıştır. Çalışmamızda Nükleer Tıp'ta Türkiye'deki güncel gelişmeler anlatılacaktır. **Yöntem:** Çalışmamızda Nükleer Tıp'ta önemli gelişmelerden olan Dijital Pozitron Emisyon Tomografi (PET) , PET/Manyetik Rezonans (MR), Cadmium-Zinc-Telluride (CdZnTe) dedektörlü Gama Kamera ve Kardiyak görüntüleme cihazları ve bu cihazların Nükleer Tıp görüntülemesinde getirdiği yenilikler anlatılacaktır. **Bulgular:** Güncel olarak Nükleer Tıp kliniklerinde kullanılmaya başlanan yeni nesil cihazların, bir önceki kullanılan cihazlarla kıyasları sonucu klinik ve mekanik açıdan performansları değerlendirilecektir. **Sonuç:** Cihazların mekanik ve klinik açıdan incelenmesinin ardından Dünya'daki diğer kliniklerden yayınlanan öneriler kendi incelememizle birlikte tartışılarak, yakın gelecekte Nükleer Tıbbın geleceği nokta anlatılacaktır.

Anahtar kelimeler: Nuclear Medicine, Radionuclide Imaging, Diagnostic Imaging

SERVİKAL DİSK HERNİLİ BİREYLERDE KASSAL ENDURANSIN AĞRI, BOYUN FARKINDALIĞI VE KİNEZYOFOBİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Tuğba DERE

Hacettepe Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi, Ankara/Türkiye

İpek GÜRBÜZ

Hacettepe Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi, Ankara/Türkiye

ÖZET

Giriş: Servikal disk hernisinde kronik boyun ağrısıyla birlikte, ağrı bölgesindeki kasların kuvvet ve enduransında önemli derecede azalma görülmektedir. Proprioseptif girdi açısından önemli rol oynayan servikal bölgede meydana gelen ağrı; duyu-motor girdinin bozulmasına, dolayısıyla da hareket ve konum algısında bozukluk meydana gelmesine neden olabilmektedir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı servikal disk hernili bireylerde servikal, gövde, üst ekstremit ve skapular bölge kassal enduransının ağrı, boyun farkındalığı ve kinezyofobi ile ilişkisini araştırmaktır.

Yöntem: Çalışmaya 18-65 yaş arasında, istirahat boyun ağrısı Görsel Analog Skalası'na (GAS) göre 2 ve üzeri olan, servikal disk hernisi tanısı almış 36 birey dahil edildi. Bireylerin demografik bilgileri kaydedilerek, kas iskelet sistemi değerlendirmeleri yapıldı. Bireylerin servikal, skapular bölge, üst ekstremit ve gövdede bulunan 9 kas/kas grubuna yönelik endurans testleri uygulandı. Ağrı şiddeti dinlenme, gece ve aktivite sırasında GAS ve Boyun Özür Anketi (BÖA), boyun farkındalığı Fremantle Boyun Farkındalık Anketi (FreBFA) ve Servikal Eklem Pozisyon Hissi Hata Testi (SEPHHT), vücut farkındalığı Vücut Farkındalık Anketi (VFA), hareket korkusu ise Tampa Kinezyofobi Ölçeği (TKÖ) ile değerlendirildi.

Bulgular: Çalışmaya dahil edilen bireylerin yaş ortalaması $41,58 \pm 11,25$ olarak bulundu. Bireylerin dinlenme ve aktivite GAS değerleri ve BÖA skorları ile servikal bölge, skapular bölge, üst ekstremit ve gövdede değerlendirilen belirli kasların enduransı arasında negatif yönde, zayıf-orta kuvvette istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulundu ($p < 0,05$). Boyun farkındalığı değerlendirmelerinden SEPHHT ve FreBFA skorları ile servikal fleksör, gövde fleksör ve ekstansör, skapular bölge ve üst ekstremit kaslarının enduransı arasında negatif yönde, zayıf-orta kuvvette ilişkiler tespit edildi ($p < 0,05$). Çalışma kapsamında değerlendirilen kasların enduransı ile TKÖ ve VFA skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığı belirlendi ($p > 0,05$).

Sonuç: Çalışma sonuçları; servikal disk hernili bireylerde servikal bölge kaslarının yanı sıra üst ekstremit, skapular bölge ve gövde kaslarının enduransının artırılmasıyla bu hastaların ağrı şiddeti ile daha iyi başa çıkılabileceğini ve boyun farkındalığını geliştirebileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Servikal Disk Hernisi, Ağrı, Endurans, Boyun Farkındalığı

İNFANTİL EZOTROPYASI OLAN HASTALARIMIZIN KLİNİK ÖZELLİKLERİ VE CERRAHİ SONUÇLARI

Emrah ÖZTÜRK

MD, Malatya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Göz Hastalıkları Kliniği, Malatya, Türkiye

Ercan ÖZSOY

MD, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Haseki Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Göz Hastalıkları Kliniği, İstanbul, Türkiye

Abuzer GÜNDÜZ

MD, İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi, Turgut Özal Tıp Merkezi, Göz Hastalıkları Anabilim Dalı, Malatya, Türkiye

ÖZET

Giriş-Amaç: İnfantil ezotropeya, hayatın ilk 6 ayı içinde başlayan, geniş ve sabit bir kayma açısı olan içe kayma şeklidir. Bu çalışmada infantil ezotropeyası olan hastaların klinik özelliklerini tanımlamayı ve cerrahi sonuçlarını değerlendirmeyi amaçladık.

Yöntem: 2011 ile 2019 yılları arasında infantil ezotropeya nedeni ile takip ve tedavileri yapılan hastaların dosyaları retrospektif olarak incelendi. Tüm hastalara şaşılık muayenesine ek olarak sikloplejik refraksiyon, ön ve arka segment değerlendirilmesini de içeren tam bir göz muayenesi yapıldı. Görme alınabilen hastaların görmesi Snellen E eşeli ile değerlendirildi. Kayma miktarı prizma örtme veya kimski testleri ile ölçüldü. Ambliyopisi olanlar ile alternasyonu bulunmayan hastalara kapama tedavisi verildi. Gözlükle kayması düzelmeyenlere cerrahi yapıldı. Ameliyat sonrası 10 prizma dioptriden (PD) az kayma cerrahi başarı olarak kabul edildi.

Bulgular: Toplamda 117 hasta çalışmaya dahil edildi. Bunlardan 59'u (%50.4) erkek, 58'i (%49.6) kadın idi. Ortalama tanı yaşı 23.0 ± 23.4 aydı. Tüm hastaların ortalama takip süresi 34.6 ± 28.7 aydı. Ortalama sferik ekivalan sağ gözde $+2.15 \pm 1.68$, sol gözde $+2.22 \pm 1.68$ idi. Görmesi ölçülebilen 32 (%27.35) hastanın ortalama görmesi sağ gözde 0.75 ± 0.32 , sol gözde 0.84 ± 0.24 iken bunların 13'ünde (%40.6) ambliyopi tespit edildi. Hastaların 55'inde (%47) inferior oblik hiperfonksiyonu, 13'ünde (%11.1) patern şaşılık, 5'sinde (%4.2) dissosiyasyon vertikal deviasyon vardı. 65 (%55.5) hastaya kas cerrahisi, 3 (%2.5) hastaya da botulinum toksini enjeksiyonu yapıldı. Ortalama preoperatif kayma 42.3 ± 16.5 PD iken ortalama postoperatif kayma 9.6 ± 16.5 PD idi. Ameliyat edilenlerin ortalama ameliyat sonrası takibi 25.8 ± 23.4 aydı. Toplam müdahale yapılan 68 hastanın 42'sinde (%61.7) birinci cerrahi ile başarı elde edilirken, 8'inde (%11.7) ikinci cerrahi sonrası başarı elde edildi. 18 (%26.4) hastada yapılan müdahale başarısızdı. Başarısız sonucu olanların 16'sında (%23.5) eksik düzeltme mevcutken, 2'sinde (%2.9) aşırı düzeltme mevcuttu. Cerrahi yapılan hastaların 39'unda (%57.3) inferior oblik zayıflatma işlemi de yapılmıştı.

Sonuç: Bu çalışmada önceki çalışmalardan farklı olarak ambliyopi ve inferior oblik hiperfonksiyonu sayısı yüksek iken, dissosiyasyon vertikal deviasyon sayısı düşüktü. Tek cerrahi ile hastaların yarısından fazlasında başarı elde edildi.

Anahtar kelimeler: Ambliyopi, infantil ezotropeya, inferior oblik hiperfonksiyonu, strabismus

ÜREMENİN KADIN ÜZERİNDEN KONTROLÜ VE MEDİKALİZASYON **CONTROL OF REPRODUCTION THROUGH WOMEN AND MEDICALIZATION**

Nazlı BALTACI

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği ABD, Samsun, TÜRKİYE

Ayşe METİN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği ABD, Samsun, TÜRKİYE

ÖZET

Üremenin medikalizasyonu, üremenin tıba ve teknolojiye bırakıldığı, bedensel ve sosyal bir kontrol sürecidir. Üreme nüfus politikaları, toplumsal cinsiyet bakış açısı, sağlık profesyonelleri ve medya tarafından kadınsılaştırılmış ve tıbbileştirilmiştir. Kontrasepsiyona ilişkin yapılan birçok bilimsel araştırmanın yanı sıra resmi demografik veriler de kadına odaklanılarak sunulmuştur. Üremenin kontrolü, gebelik ve doğumun kadın bedeninde gerçekleşmesi, kontraseptif yöntemlerin genellikle kadına yönelik olması gibi birçok gerekçe ile kadına yüklenmiştir. Feministler kadınların üreme kararını özgürce verebilmesi ve üremenin kontrolüne erkek katılımının sağlanabilmesi için yıllarca uğraşmıştır. Fakat erkekler, cinsellikten zevk alabilme, çocuk isteği, ilgisizlik gibi nedenlerle üreme sorumluluğunu eşit olarak paylaşmamıştır. Günümüzde erkeklere yönelik yeni kontraseptif yöntemler geliştirilmesine rağmen, erkek katılımlı yöntemler erkek kondomu, geri çekme, vasetomi ve takvim yöntemi ile sınırlıdır. Dünya çapında erkeklere yönelik kontraseptif yöntemler doğum kontrol uygulamalarının sadece %27,4'ünü oluşturmaktadır. Sağlık profesyonelleri üreme hizmetlerini genel olarak kadınlar üzerinden yürütmektedir. Kadınlar geleneksel ya da doğal kontraseptif yöntemler yerine hormonal kontraseptifler, RİA ve tüpligasyona teşvik edilmektedir. Bu tıbbi yöntemler, doğurganlığın kontrolünden ziyade kadınların doğal üreme döngüsünü tıbbi ve sorunlu hale getirmektedir. Kadınlar invaziv, hormonal ve cerrahi kontraseptif yöntemler nedeniyle jinekolojik testlere ve müdahalelere maruz kalmaktadır. Genellikle kadınlara yönelik geliştirilen tıbbi kontraseptifler, kadınlara üreme sorumluluğuyla birlikte sağlık riskleri de getirmektedir. Kadınların doğum kontrol yöntemlerini seçerek ve gebeliği kontrol ederek özgürlüğe erişebileceği söylenmektedir. Fakat kadınlar, bedenleri bilim tarafından düzenlendiği ve üremenin kontrolü kendileri üzerinden sağlandığı sürece özgür olamayacaktır. Bu nedenle toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı, kadın özerkliğini gözetken ve erkek katılımlı yöntemleri sunan bir danışmanlık hizmetine ihtiyaç vardır. Hemşireler, diğer sağlık profesyonelleri ile birlikte kadınlara tıbbi yöntemlerin yan etkileri ve uzun vadeli riskleri olduğunu, bedeni gereksiz müdahalelere ve sağlık kontrollerine maruz bıraktığını, bu yöntemlerin doğal alternatiflerinin bulunduğunu belirtmelidir.

Anahtar kelimeler: Doğum kontrolü, aile planlaması hizmetleri, cinsiyet kimliği, hemşirelik, kontraseptifler, oral, hormonal

ABSTRACT

Medicalization of reproduction is a physical and social control process in which reproduction is left to medicine and technology. Reproduction has been feminized and medicalized by population policies, gender perspective, health professionals and media. In addition to many scientific researches on contraception, official demographic data are also presented with a focus on women. Reproductive control has been ascribed to women since pregnancy and birth occur in female body and contraceptive methods are generally for women. For years, feminists have tried to enable women to make reproduction decisions freely and men to participate in reproductive control. However, men have not shared reproduction responsibility for reasons such as enjoying sexuality, desire for children and indifference. Despite the development of new contraceptive methods for men today, methods with male participation are limited to the male condom, withdrawal, vasectomy and rhythm method. Contraceptive methods for men worldwide account for only 27.4% of birth control practices. Health professionals generally conduct reproductive services through women. Women are encouraged to use

hormonal contraceptives, IUDs and tubal ligation instead of traditional or natural contraceptive methods. These medical methods make women's natural reproductive cycle medical and problematic rather than contraception. Women are exposed to gynaecological tests and interventions by invasive, hormonal and surgical contraceptive methods. Medical contraceptives, generally developed for women, bring health risks besides reproductive responsibility. It is said that women can access freedom by choosing contraceptive methods and controlling pregnancy. But women cannot be free as long as their bodies are regulated by medical science and control of reproduction is through them. Thus, a consultancy service sensitive to social gender equality which observes women's autonomy and offers methods with men participation is needed. Nurses and other health professionals, should state that medical methods have side effects and long-term risks to women, expose the body to unnecessary interventions and health controls, and there are natural alternatives to these methods.

Key words: Contraception, family planning services, gender identity, nursing, contraceptives, oral, hormonal

---

OUR EXPERIENCES OF ŞANLIURFA MEHMET AKİF İNAN TRAINING AND RESEARCH
HOSPITAL ENDOSCOPIC RETROGRATCHOLANGIOPANKREATOGRAPH

Esat Taylan UĞURLU

Şanlıurfa Mehmet Akif İnan Training and Research Hospital, General Surgery Clinic

Mehlika B. KIRMACI

Afyon Health Sciences University Hospital Department of General Surgery

Hüseyin Avni DEMİR

Şanlıurfa Mehmet Akif İnan Training and Research Hospital, Emergency Department

Sezgin YILMAZ

Afyon Health Sciences University Hospital, Department of General Surgery

ABSTRACT

Endoscopic retrograde cholangiopancreatography (ERCP) is very important in the diagnosis and treatment of hepatopancreatic biliary diseases. In this study, five and a half months of experience of a general surgical endoscopy unit is shared. This is a retrospective evaluation of ERCP data performed on 213 patients between 15 May 2019 and 1 January 2020, diagnosed with cholangitis in clinical, medical and radiological reports. The age distribution was between 22-90 (average 53,2 years). Gender distribution: 148 women (69%), 65 men (31%). The most indication was biliary obstruction, was biliary pancreatitis who had fistula due to hydatid cyst surgery, ERCP was performed. The processing time ranged from 20 minutes to 90 minutes (Average 37 minutes). The cannulation was done successfully in 203 patients (95%). Four of 10 patients who could not be cannulated were then cannulated with precut, 2 of them done PTK, and 3 patients were exposed to open choledochal exploration. ES was performed in 203 patients, choledochal stone excision in 164 patients and stent placed in 18 patients. After ERCP, 72 patients had hyperamylasemia with no requiring treatment. Eighteen patients had acute pancreatitis and they are covered with 3 days of medical treatment. Two patients had bleeding and stopped with adrenaline balloon. No mortality was detected.

Key Words: ERCP, endoscopic sphincterectomy, cholangitis.

ÇALIŞMA YAŞAMINDA AGEİSM, YAŞLI AYRIMCILIĞI

Belgin ORAL

Halk Sağlığı Uzmanı, İş ve Meslek Hastalıkları Araştırma Görevlisi

Kurum: SBU Atatürk Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi İş ve Meslek Hastalıkları

ÖZET

Giriş-Amaç: Ageism, yaşlı ayrımcılığı tüm zamanlarda ve tüm toplumlarda olduğu gibi günümüzde de oldukça yaygın bir kavramdır. Bu çalışmanın amacı iş yaşamında yaşanan ayrımcılık türlerinden olan yaşlı ayrımcılığı konusunda farkındalık oluşturmaktır.

Yöntem: Bu çalışma araştırmacı tarafından Kasım 2019- Mayıs 2020 tarihleri arasında ilgili literatür taranarak oluşturulmuştur.

Bulgular: BM yaşlı nüfusu 60 yaş ve üzeri kabul ederken, DSÖ ise 65 bazen de 60 yaş ve üzerini, Türkiye ise 65 yaş ve üzerini yaşlı nüfus olarak kabul etmektedir. Nüfusun giderek artması ve doğurganlık ve ölüm oranlarının azalması ile genç nüfusun azalması, yaşam sürelerinin uzaması yani toplumların yaşlanması sonucunu ve istihdamda genç nüfusun yerini yaşlı nüfusun alması yaşlanan iş gücü kavramını da beraberinde getirmektedir. Ageism yani yaşlı ayrımcılığı bireyin yaşı göz önüne alınarak kişiye yönelik ayrımcı düşünce, tutum ve davranış içerisinde olunmasıdır. Ageism ölüm korkusu, ekonomik verim ve üretkenlik, gençliğe ve güzelliğe verilen önem gibi dayandığı teoriler mevcuttur. Ageism günlük hayatta; sosyal, aile ve cinsel yaşamda, sağlık alanında olduğu gibi çalışma yaşamında da oldukça sık görülmekte ancak konuyla ilgili ayrımcılığı yapan ya da uğrayan kişiler tarafından farkındalığı oldukça düşük bir kavramdır. Yaşla birlikte bazı fiziksel kapasitelerde azalmalar, kısıtlılıklar, öğrenme ve bilişsel fonksiyonlardaki güçlükler ayrıca kronik hastalıkların başlaması çalışma yaşamında ageismın yaşanmasında etkin olabilir. Tüm bu değişimler yaşlı çalışanların yavaş, verimsiz, işe adaptasyonlarının zor-güç olduğu gibi yanlış düşünceleri, yaşlıların emekli olması ve yerine gençlerin çalışmaya başlaması gerektiği gibi ön yargı içeren tutum ve davranışları beraberinde getirebilir. Yaşlıların işe alınmaması, sosyal güvencesiz, düşük ücretlerle çalıştırılması, emekliliğe zorlanması, terfi durumlarında gençlere öncelik verilmesi de çalışma yaşamında davranışsal boyuttaki yaşlı ayrımcılığıdır.

Sonuç: Yaşamın her alanında olduğu gibi çalışma hayatında da ageism görülmektedir. Bununla ilgili sosyal ve epidemiyolojik çalışmalarla durum tespiti yapılarak, gerekli çözüm önerileri, hatta yasal düzenlemelerle yaşlı çalışanların çalışma hakları güvence altına alınmalı ve bireylerin ageism konusunda farkındalık düzeyleri artırılmalıdır.

Anahtar kelimeler: Yaşlı, Ayrımcılık, Ageism

NÜKLEER KARDİYAK GÖRÜNTÜLEMEDE TEKNOLOJİK GELİŞMELER

Eda MUTLU

Altınbaş Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Radyoterapi Programı, İstanbul, Türkiye

Duygu TUNÇMAN GENÇ

Altınbaş Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Görüntüleme Teknikleri Programı, İstanbul, Türkiye

Bilal KOVAN

İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Nükleer Tıp Bölümü, İstanbul, Türkiye

Bayram DEMİR

İstanbul Üniversitesi, Fen Fakültesi, Fizik Bölümü, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Giriş: Nükleer Tıp; vücuda verilen radyoaktif maddelerin, kararlı duruma geçerken parçalanması sırasında yaydığı radyasyonun, dedektörler ile tespit edilip, bu şekilde hastalıkların tanısının koyulduğu ve bazı hastalıkların tedavisinin yapıldığı bilim dalıdır. Radyoaktif maddelerin yaydığı radyasyonların tespiti Gama Kameralar ve Pozitron Emisyon Tomografisi (PET) ile sağlanır. Nükleer Tıp görüntüleme; incelenecek organın anatomik durumunu göstermesinin yanı sıra, fizyolojik ve metabolik durum hakkında bilgi vermesi ile radyolojik görüntülemeden ayrılır. Marie Curie'nin yapay radyoaktiviteyi keşfi ile Nükleer Tıp gelişimi için ilk adımın atıldığı zamandan günümüze, teknolojinin gelişmesi ile nükleer tıp görüntülemede kullanılan cihazlarda geliştirilmiştir. **Amaç:** Nükleer kardiyak görüntülemelerinden biri olan Miyokard perfüzyon görüntülemesi, bilinen veya şüpheli koroner arter hastalığı olan kişilerin, tanı ve prognostik değerlendirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Nükleer Kardiyolojide bu amaçla Tek Foton Emisyon Tomografisi (SPECT) ve PET cihazları kullanılmaktadır. Çalışmamızda; Miyokard perfüzyon görüntülemesinde, geleneksel gama kameralara kıyasla, yeni teknoloji katı hal Cadmium Zinc Telluride (CZT) dedektörlerine sahip özel kardiyak SPECT kameraların getirdiği yenilik ve avantajlar anlatılacaktır. CZT dedektörün yanı sıra, cihaz tasarımıdaki yeni kolimatör geometrisinin, nükleer kardiyak görüntülemeye katkısı incelenecektir. **Yöntem:** Miyokard perfüzyon görüntülemesinde kullanılan geleneksel SPECT sistemleri ve CZT dedektörlü SPECT kameralar; görüntü kalitesi, hasta radyasyon dozu ve görüntüleme süresi açısından karşılaştırılacaktır. **Bulgular:** Kardiyak görüntülemede kullanılan yeni nesil cihazların mekanik ve klinik açısından değerlendirmesi yapılacaktır. **Sonuç:** Gerek SPECT, gerekse PET görüntülemede cihaz teknolojisindeki gelişmeler yazılımsal gelişmelerle birleştiğinde görüntü kalitesinde önemli ölçüde iyileşme sağlanmıştır. Bu gelişmelerin klinik kullanıma yansması kantitatif değerlendirmenin gelişmesi, görüntüleme süresi ve kullanılan radyoaktivite dozunun azalması şeklinde olmuştur. Nükleer kardiyoloji yöntemleri bu gelişmelerin ışığında kalp hastalıklarının tanı ve takibinde güvenle kullanılmaya ve hasta yönetimine önemli katkılar sağlamaya devam edecektir.

Anahtar kelimeler: Nuclear Medicine, Myocardial Perfusion Imaging, Cardiac Gated SPECT

PROSPECT OF DEVELOPMENT POLYMERIC BASED NANO VACCINES AGAINST COVID-19

Sahar DINPARVAR*, Toghrul SADIKHOV**, Melahat BAGIROVA, Adil M. ALLAHVERDIYEV

*Yildiz Technical University, Department of Bioengineering

**Istanbul University, Department of Molecular Biology and Genetics

ABSTRACT

In recent years, advances in nanotechnology have led to the development of organic and nonorganic based vaccines against infectious diseases. The advantages of nanoparticle based vaccines are their targeted delivery properties and providing higher levels of immune response. In addition proteolytic enzymes can prevent the degradation effect on antigens and maintain the effectiveness and systematic release of antigens. According to our previous studies against human breast cancer and various infections (such as leishmaniasis, helicobacter pylori), polymeric nanovaccines have been found to be more effective than conventional vaccines. Studies in this direction are increasing day by day in the world. Polymeric based nanovaccine candidates are prepared by encapsulating antigenic molecules into polymeric nanoparticles. In recent years, studies in this area have gained more importance in developing vaccines against various infections such as MERS-CoV, SARS-CoV, and Epstein Barr virus. However, the number of studies conducted in this direction is very low and insufficient. In one study researchers synthesized the formulation based on dendritic cell (DC) targeted plasmid DNA loaded biotinylated chitosan nanoparticles for nasal immunization against nucleocapsid (N) protein of severe acute respiratory syndrome coronavirus (SARS-CoV) as antigen and investigated the efficacy on experimental animal models.(Raghuwanshi et al, 2012) However to our best knowledge there is not any study based on polymeric based nano carrier systems against COVID-19. Accordingly developing vaccine candidates for COVID-19 by encapsulating various antigenic molecules to FDA approved polycaprolactone (PCL), Poly lactic-co-glycolic acid (PLGA) polymeric nanoparticles may be most promising against this global infection.

Key Words: COVID-19, SARS-CoV, MERS-CoV, Polymeric nanoparticle based vaccines

BENİGN SES HASTALIĞI NEDENİYLE FONİATRİ POLİKLİNİĞİMİZE BAŞVURAN HASTALARIN ÖZELLİKLERİ

Abdurrahman Buğra CENGİZ

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Bağcılar Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kulak Burun Boğaz Kliniği Ünvani: Uzman Doktor

ÖZET

Giriş: Benign vokal kord lezyonları kanser potansiyeli olmaksızın anormal doku oluşumlarıdır. Etiyolojide en sık sebep sesin yanlış kullanımıdır. Ses kısıklığı şikayeti ile başvuran hastaların çoğunda nodül formasyonu bulunurken polipler çok büyük boyutlara ulaşırlarsa nadiren hava yolu obstrüksiyonuna yol açabilirler.

Amaç: Benign ses hastalığı nedeniyle foniatri polikliniğimize başvuran hastaların retrospektif olarak incelenmesi amaçlanmıştır

Yöntem: Sağlık Bilimleri Üniversitesi Bağcılar Eğitim Ve Araştırma Hastanesi Kulak Burun Boğaz hastalıkları Foniatri Polikliniğine Temmuz 2018 ile Mart 2020 yılları arasında ses ile ilgili şikâyeti olan toplam 503 hasta incelendi. Bunların 311'i benign vokal kord hastalıkları olan hastalardı. Hastaların demografik verileri yaş, cinsiyet, başlıca şikâyetleri, tanıları tedavileri, operasyon öyküleri ve patolojik incelemelerinin sonuçları değerlendirildi.

Bulgular: Toplamda foniatri polikliniğine başvuran 311 hasta değerlendirildi. 311 hastanın 46'si (%14,7) çocuk 265'i(%85.2) yetişkindi. Yetişkinler değerlendirildiğinde 60 yaş altında 163 hasta vardı Bunların 99'u kadın (%60,7), 64'ü (%39.3) erkekti. 60 yaş üstünde ise 102 hasta vardı. Bu hastaların 58'i (%56.8) kadın 44'ü (%43.2) erkekti. Çocukların 32'si (%69,5) erkek, 14'ü (%30,4) kızdı. Pediatrik grupta 0- 18 yaş aralığında (%) en çok pediatrik nodül görülürken (n:36; %78,2) tüm yaş grupları değerlendirildiğinde 140 erkek hastada en çok vokal polip (n:30; % 21,4) ve takiben vokal nodül (n:20; % 14,2), 171 kadın hastada en çok nodül (n:51; % 29,8) ve takiben vokal kord polibi(n: 32 %18,7) izlendi.

Sonuç: Ses kısıklığı şikâyeti ile başvuran 311 hasta incelendi. Her yaş grubu ve cinsiyette ses kısıklığına sebep olan hastalık farklı olarak izlendi. Çocuklarda nodül, 60 yaş altında nodül ve polip, 60 yaş üzerinde ise presbifoni ve kord paralizisi daha çok olarak tespit edildi.

Anahtar Kelimeler: Vokal kord; ses bozukluğu; disfoni

SOKET KALKANI TEKNİĞİ VE KONVANSİYONEL TEKNİK İLE UYGULANAN İMMEDİAT İMPLANTASYON OLGULARINDA PEMBE ESTETİK SKOR DEĞERLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Ezgi CEYLAN

Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Periodontoloji Ana Bilim Dalı

Ezgi DOĞAN

Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Periodontoloji Ana Bilim Dalı

Banu ÇUKURLUÖZ BAYINDIR

Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Protetik Diş Tedavisi Ana Bilim Dalı

ÖZET

Giriş: Maksiller anterior estetik bölgede diş eksikliğinin dental implant destekli restorasyonlarla tedavisinde yeterli alveoler kemik hacminin ve uygun kemik mimarisinin olması gerekir. Bu bölgede ideal fonksiyonel ve estetik rehabilitasyon için diş çekimi sonrası gelişen alveoler kemik rezorbsiyonunu engelleyerek kemik boyutlarını idame ettirebilecek immediat implantasyon gibi teknikler önerilmektedir. Bu teknikler çekim sonrası alveoler kemiği rezorbsiyondan korumada belirgin etkiler gösterebilir de alveoler soketin tamamen korunabildiği bir teknik henüz mevcut değildir. Ancak son zamanlarda çekim sonrası tetiklenen fizyolojik kemik rezorbsiyonundan kaçınmak adına periodontal ligamentin bir kısmının soket içerisinde bırakılan kök fragmanı ile korunduğu Soket Kalkanı Tekniği (SKT) tanımlanmıştır.

Amaç: Bu klinik çalışmada amaç, maksiller anterior bölgesine SKT ve konvansiyonel teknik ile immediat implantasyon uygulanan hastaların erken dönemde elde edilen Pembe Estetik Skor (PES) değerleri ile estetik sonuçlarının kıyaslanmasıdır.

Yöntem: Kliniğimize başvuran 4 hastanın maksiller anterior bölgede yer alan, çekim endikasyonu konmuş dişlerinin immediat implant tedavisine uygunluğunun değerlendirilmesi için Konik Işınlı Bilgisayarlı Tomografi (KİBT) istemi yapılmıştır. KİBT sonuçları değerlendirildiğinde tüm hastaların immediat implantasyon için yeterli kemik genişliği ve yüksekliğine sahip olduğu; bu hastalardan ikisinin kök ve alveoler kemik durumunun SKT uygulamasına uygun olduğu tespit edilmiştir. Bu 2 hastaya SKT ile, diğer 2 hastaya ise konvansiyonel teknik ile immediat implantasyon uygulanmıştır. Tüm hastalara operasyon günü immediat geçici protez uygulaması yapılmıştır. (Resim 1) Post-operatif 6. ayda hastaların PES değerleri ölçülmüştür.

Bulgular: SKT uygulanan hastaların PES değerlerinin ortalaması, konvansiyonel teknik uygulanan hastaların PES değerlerinin ortalamasından daha yüksek bulunmuştur ve SKT grubunda daha estetik sonuçlar elde edilmiştir.

Sonuç: Bu yeni tekniğin maksiller anterior bölgede estetiği koruma amacıyla kullanılabileceği sonucuna varılmıştır. Ancak SKT'nin klinik pratikte konvansiyonel immediat implantasyon gibi kabul görmesi için hasta sayısının fazla olduğu, uzun dönem takipleri olan prospektif çalışmalara ihtiyaç vardır.

Resim 1: Konvansiyonel teknik ile immediat implantasyon uygulanan bir hastanın (a) pre-operatif, (b) geçici protez uygulaması ile post-operatif 1. ay ve (c) daimi protez uygulaması ile post-operatif 6. ay görüntüsü

Anahtar kelimeler: Kret koruma, soket kalkanı tekniği, kök membran tekniği, parsiyel ekstraksiyon terapileri, immediat implantasyon

COVID-19 SÜRECİNDE UZAKTAN DİJİTAL PATOLOJİ MİKROSKOPİ UYGULAMASI: DİJİTAL PATOLOJİNİN TIP EĞİTİMİNE ENTEGRASYONU ÖRNEĞİ

Sibel ŞENSU

İstinye Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Patoloji Anabilim Dalı

Sevcan KUTLU

İstinye Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Patoloji Anabilim Dalı

B. Nazlı GENÇ

İstinye Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Patoloji Anabilim Dalı

Yeşim GÜRBÜZ

İstinye Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Patoloji Anabilim Dalı

Nusret ERDOĞAN

İstinye Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Patoloji Anabilim Dalı

ÖZET

Giriş: COVID-19 pandemisinin ülkemize getirdiği değişikliklerden biri eğitim sistemimizin hızla uzaktan eğitim düzenine adaptasyonu oldu. Tüm eğitim kademeleri yanı sıra Üniversiteler de programlarını çeşitli platformlar üzerinden online veya offline olarak gerçekleştirdi. İstinye Üniversitesi Tıp Fakültesi de 23 Mart 2020 tarihinden itibaren online eğitime geçti ve herhangi bir aksama olmaksızın programını tamamladı.

Amaç: Tıbbi Patoloji Anabilim Dalı, teorik ve laboratuvar eğitimini entegre olarak uygulamaktadır. Laboratuvar derslerinde, 2019-2020 eğitim yılı başında Virasoft Yapay Zeka Yazılım Şirketinin uzaktan eğitim platformu Edupath sistemi tarafından kurulan Dijital Patoloji sistemini kullanmaktaydı. Üç boyutlu tarayıcı ile platforma yüklenmiş mikroskopi örneklerini, öğrencilerimiz bulundukları yerden, istedikleri zaman diliminde, özel şifreleri ile inceleyerek derse hazırlanmakta ve uygulama sırasında interaktif pratik uygulamasına katılmaktaydılar. Küresel Pandemi sürecinde, Virasoft Edupath sistemi ile uzaktan Dijital Patoloji laboratuvar eğitimi yapılması amaçlandı.

Yöntem: Virasoft Edupath sistemi, üniversitemizin kullandığı uzaktan eğitim platformu Perculus ile birleştirilerek Tıp 3, Türkçe/İngilizce Tıp 2 öğrencilerimizle, Dijital Patoloji mikroskopi eğitimi gerçekleştirildi. Sisteme önceden taranmış olguların klinik ve morfolojik özellikleri yüklenmişti. Lab öncesinde öğrenciler derslere ait olguları incelediler. Online uygulama sırasında eğitimcileri ile birlikte laboratuvar ortamındakine benzer şekilde olguları irdelediler ve soru-cevap eşliğinde dijital mikroskopi eğitimlerini tamamladılar.

Bulgular: Online lab uygulamasına toplam 106 Tıp öğrencisi katıldı. Geri bildirim anket çalışmasında öğrencilerimizin %84.6'sı uygulamadan memnuniyetini belirtti. Mikroskopik preparatları diledikleri zaman inceleyebilmelerinin ve derse hazırlanarak gelmenin faydalı olduğunu ifade ettiler. Tekrar edebilme olanaklarının morfolojiyi özümsemelerine yardımcı olduğunu ve Patoloji laboratuvarının online yapılmasının kampüste yapılması kadar verimli olduğunu belirttiler.

Sonuç: Tıp Eğitimi, öğretici ve öğrencinin yüz yüze olmasının önemli olduğu bir eğitimidir. Bununla birlikte uzaktan eğitim, gelişen ve değişen dünyamız içinde kolaylıklar sağlamaktadır. Tıp eğitiminin uygulama alanlarında uzaktan eğitimin entegre edilmesi geliştirilmeye açık bir konudur. Üniversitemizde gerçekleştirdiğimiz dijital mikroskopi laboratuvar eğitiminin, katkı sağlayacak yararlı bir deneyim olduğunu düşünmekteyiz.

Anahtar sözcükler: Tıp Eğitimi, Dijital Patoloji, Uzaktan eğitim, Laboratuvar eğitimi

GERİATRİK POPÜLASYONDA NAZAL KEMİK FRAKTÜRLERİNİN RETROSPEKTİF ANALİZİ

Kübra ÇOBAN

Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Kulak Burun Boğaz Anabilim Dalı, Ankara

İşıl Öz

Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Kulak Burun Boğaz Anabilim Dalı, Ankara

M. Volkan AKDOĞAN

Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Kulak Burun Boğaz Anabilim Dalı, Ankara

ÖZET

GİRİŞ: Burun yüzün en çıkıntılı kısmıdır ve yüz kemikleri arasında travmadan en sık nazal kemik etkilenir. Nazal fraktürler erken ve geç dönemde fonksiyonel ve kozmetik sorunlara yol açabilmektedir.

AMAÇ: Bu çalışmada geriatrik yaş grubundaki nazal fraktürlerin özelliklerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Bu çalışmada 2013-2019 yılları arasında travma nedeniyle acil servise başvuran ve bilgisayarlı tomografi (BT) ile nazal fraktür tespit edilen 65 yaş ve üstü hastalar retrospektif olarak incelenmiştir. Daha önce travma geçirmiş, septorinoplasti operasyon öyküsü bulunan, nazal fraktür tanısı yalnızca klinik muayene ve direkt grafi ile yapılan, BT'sine ulaşamayan ve dosya bilgileri eksik olan hastalar çalışma dışı bırakılmıştır. Hastalarda travma etyolojisi, fraktür tipleri, yaş ve cinsiyet dağılımları, eşlik eden diğer yüz kemik kırıkları ve fraktürün düzeltilme durumu analiz edilmiştir.

BULGULAR: 2013-2019 yılları arasında BT ile nazal fraktür tanısı konulan toplam 123 hasta tespit edildi. Hastaların yaş ortalaması 76,9±8.2 yıldır. Hastaların 62'si (%50,4) erkek, 61'i (%49,6) ise kadındır. En sık etyolojik faktör (104 hasta, %84,5) düşme iken, 13 hastada (%10,5) ise trafik kazası nedeni ile nazal fraktür meydana gelmişti. 49 hastada (%39,8) non-deplase fraktür (tip 1), 30 hastada (%24,3) tek taraflı septum fraktürü olmaksızın deplase fraktür tespit edilirken, 24 hastada (%19,5) nazal fraktüre eşlik eden septal fraktür mevcuttu.

SONUÇ: Tüm yaş grupları dikkate alındığında nazal fraktürlerin erkek cinsiyette daha sık görüldüğü kabul edilir. En sık etyolojik faktör ise düşme ve darptır. Çalışmamızda elde ettiğimiz bulgular ise geriatrik yaş grubu için hem nazal fraktür etyolojisinde hem de cinsiyetler arası dağılımda genel popülasyona göre farklılıklar olduğuna işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: nazal fraktür, geriatri, etyoloji

LAPAROSKOPIK SLEEVE GASTREKTOMİ SONRASI GEÇ DÖNEMDE GÖRÜLEN NADİR BİR KOMPLİKASYON: İNCE BAĞIRSAK İNKARSERASYONU

(A RARE COMPLICATION IN THE LATE PERIOD AFTER LAPAROSCOPIC SLEEVE GASTRECTOMY: SMALL BOWEL INCARCERATION)

Tamer AKAY

Bandırma Devlet Hastanesi, Genel Cerrahi Bölümü, Balıkesir, Türkiye

Metin LEBLEBİCİ

Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi Bölümü, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Giriş: Laparoskopik sleeve gastrektomi, vücut kitle indeksi 40 veya daha fazla olan morbid obez hastalarda yapılan bir obezite cerrahisidir. Sleeve gastrektomiden sonra, çeşitli komplikasyonlar ortaya çıkabilir. Geç dönem port bölgesi fıtığı laparoskopik sleeve gastrektomide görülen nadir bir komplikasyondur.

Olgu Sunumu: 47 yaşında kadın hasta bir yıl önce laparoskopik sleeve gastrektomi geçirmiştir. Hastanın son 2 haftadır batın sağ üst kadranda port skar dokusunun (rezeke midenin çıkarıldığı port yeri) olduğu bölgede yaklaşık 5 cm redükte edilemeyen herni defekti mevcuttur. Batın tomografisi çekildikten sonra hastaya laparoskopik olarak herni defektine giren jejunum ansı ve omentum majus çıkarılmış ve herni defekti kompozite mesh ile laparoskopik tamir edilmiştir (Resim 1). Postop ikinci gün taburcu edilen hastanın, 3 aylık takibi sorunsuzdur.

Tartışma ve Sonuç: Port yeri fıtığı risk faktörleri arasında teknik faktörler ve hastaya ait faktörler yer almaktadır. Hastaya ait faktörler arasında kronik bronşit, obezite, yaşlılık, yetersiz beslenme, yara enfeksiyonu, diyabet, önceden var olan göbek fıtığı bunlardan sadece birkaç tanesidir. Teknik faktörler arasında port çapı, port tasarımı, portun konumu, yara ekstansiyonu, fasyanın kapanması esnasındaki kusurlar veya açık bırakma, operasyon süresi, pnömoperitoneumun dekompresyonu gibi birkaç faktör yer almaktadır. Retrospektif çalışmalarda özellikle orta hatta yer alan 10 mm'den daha büyük port yerlerinin kapatılması ileri sürülürken, yapılan prospektif çalışmalarda port yeri fıtık insidansının sanılanından daha fazla olduğunu ancak bu hastaların birçoğunun semptomatik olmadığını göstermiştir. Randomize kontrollü çalışmaların yeterli düzeyde yapılmadığı ve uzun dönem takiplerinin yetersiz olduğu bu alanda obezite cerrahisi esnasında port yerlerini kapatmanın zorluğu bilinmektedir. Sonuç olarak, laparoskopik sleeve gastrektomi operasyonu sonrası geç dönemde port bölgesinde herniasyonla başvuran hastalarda gecikmeden tanı konulması gerekmektedir ve mekanik bağırsak tıkanıklığı strangülasyona ilerlemeden laparoskopik olarak opere edilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Obezite; Fıtık; İnsizyonel; Port; Laparoskopi.

ABSTRACT

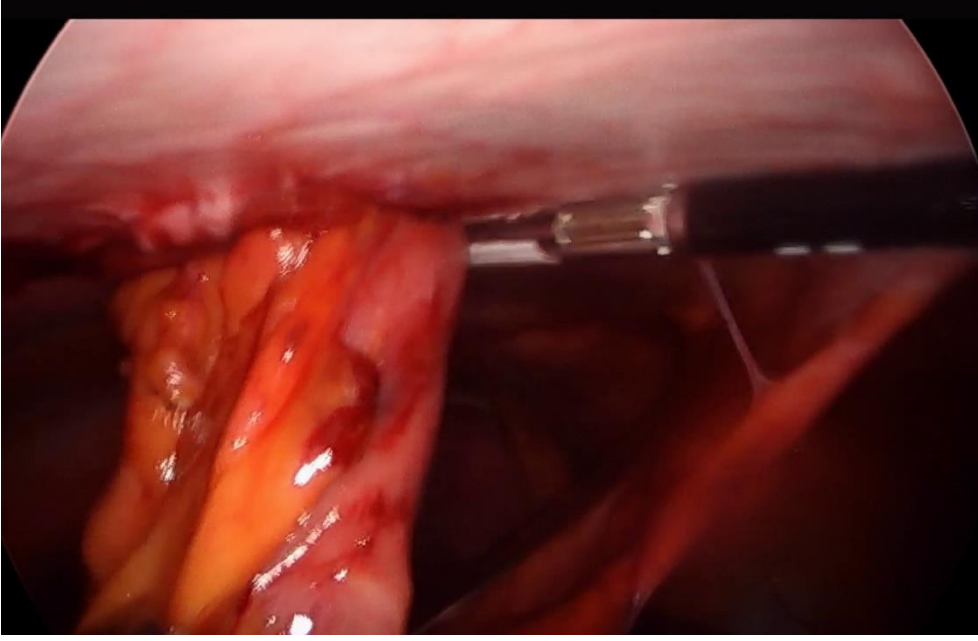
Introduction: Laparoscopic sleeve gastrectomy is an obesity surgery performed in morbidly obese patients with a body mass index of 40 or more. After sleeve gastrectomy, various complications can occur. Late port site hernia is a rare complication seen in laparoscopic sleeve gastrectomy.

Case Report: A 47-year-old woman underwent laparoscopic sleeve gastrectomy a year ago. In the last 2 weeks of the patient, there is a 5 cm irreducible hernia defect in the area where the port scar tissue (the location of the resected stomach is removed) in the upper right abdomen of the abdomen. After abdominal tomography was performed, the jejunum loop and omentum majus, which entered the hernia defect, were removed and the hernia defect was repaired laparoscopically with composite mesh. The patient who was discharged on the second day of postop was uneventful for 3 months.

Discussion and Conclusion: Technical factors and patient-related factors are among the risk factors of port site hernia. Among the patient's factors, chronic bronchitis, obesity, old age, malnutrition, wound infection, diabetes, pre-existing umbilical hernia are only a few of them. Technical factors include port diameter, port

design, port location, wound extension, defects during fascia closure, operation time, decompression of pneumoperitoneum. In retrospective studies, it was suggested to close the port areas larger than 10 mm, especially in the midline, and in prospective studies, the port location showed that the incidence of hernia was more than expected, but many of these patients were not symptomatic. In this area where randomized controlled trials are not performed adequately and long-term follow-up is inadequate, it is known to have difficulty in closing port sites during obesity surgery. As a result, it is necessary to be diagnosed without delay in patients presenting with herniation in the port region in the late period after laparoscopic sleeve gastrectomy operation and it is aimed to operate laparoscopically without progressing to mechanical intestinal obstruction strangulation.

Keywords: Obesity; Hernia; Incisional; Port; Laparoscopy.

Resim 1. Herni defektine giren jejunum ansı ve omentum majus

HER YÖNÜYLE ÇOCUKLARDA GASTROÖZEFAGEAL REFLÜ VE HASTALIĞI**Erkan DOĞAN***Karabük Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları ABD***ÖZET**

Giriş: Gastroözofagealreflü (GÖR), gastrik içeriğin istemsiz olarak özofagus içerisine geri kaçıışı, gastroözofageal reflü hastalığı (GÖRH) ise özofagusa kaçan bu içeriğin oluşturduğu semptom ve komplikasyonların ortaya çıkması olarak tanımlanmaktadır. GÖR sağlıklı infantlarda son derece sık görülen fizyolojik olaydır ve reflü epizotlarının çoğunluğu kısa süreli, asemptomatik ve distal özofagusla sınırlı olmaktadır. GÖR, dört-beş aylık bebeklerde pik yapmaktadır (%70) ve 1 yaşında bu sıklık %5'lere düşmektedir. GÖRH prevalansının süt çocuklarında %12.3, büyük çocuklarda %1 oranında olduğu bildirilmiştir. Süt çocuğu ve çocuklarda GÖR'nün ana mekanizması geçici alt özofageal sfinkter (AÖS) gevşemeleridir. İstirahat esnasında AÖS basıncı yeni doğanlarda 10 mm Hg ve daha düşükken yaşla birlikte bu değerler 30 mmHg'a kadar artar.

Amaç: Bu çalışmada çocukluk yaş grubundaki GÖR ve hastalığının sıklığı, tanısı, klinik bulguları ve tedavisi güncel çalışmalar ışığında tartışılması amaçlanmıştır.

Yöntem: 01.01.2020-30.04.2020 tarihleri arasında literatür de makale taraması yapılarak geniş kapsamlı çalışmalar bilimsel kaynak olarak kullanılarak hazırlandı.

Bulgular: Reflü epizotları asemptomatik olup kendi kendisini sınırlayan bir seyir izler. Infantlarda reflü semptomları anatomik, metabolik, infeksiyöz, besin alerjisi, merkezi sinir sistemi anomalisi gibi çok sayıda hastalığa bağlı olabileceğinden bu nedenler ekarte edilmelidir. Büyük çocukta semptomlar, kronik öksürük, astım, sinüzit, dental erozyonlar, gibi ekstra özofageal bulgularla karakterize olabileceği gibi özofajitin neden olduğu göğüs ağrısı, pirozis gibi yakınmalarla da bulgu verebilir. Bu hastalıkların tanısında hala en geçerli yol iyi bir anamnezdır. GÖRH'nin tanısında pH metre, kontrastlı özofagogastroduodenal pasaj grafileri, kapsül pH monitorizasyonu, MR görüntüleme, endoskopik yöntemlerden de yararlanılmaktadır. GÖR/GÖRH'nin tedavisinde, yaşam düzeni değişikliği, medikal tedavi ve cerrahi seçenekler vardır. Barrett özofagus ve sekonder gelişen özofageal adenokarsinom, GÖRH olan vakalarda görülebilen en ciddi komplikasyonlardır.

Sonuç: GÖR süt çocuklarında sık rastlanır ve nonfarmakolojik yöntemlerle tedavi edilirken büyük çocuklarda ise anamnez reflü tanısını koymada yeterli olduğundan yaşam düzeni değişikliğiyle birlikte farmakolojik tedavi başlanması gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Reflü, regürjitasyon, süt çocuğu, çocuk.

AKCİĞER KANSERİ VE KAPSAİSİNİN AKCİĞER KANSERİNE ETKİLERİ

Serap ANDAÇ ÖZTÜRK

İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Hira Nur ATEŞ

İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

ÖZET

Hücrelerin kontrolsüz olarak çoğalması ve yayılmasıyla beliren bir hastalık olarak nitelenen kanser tüm dünyada ölüm nedenleri arasında ikinci sırada yer almaktadır. Sağlıklı beslenme kanserden ve diğer hastalıklardan korunmak için çok önemlidir. Sağlıklı beslenmenin yanı sıra kanserden korunmada antioksidan beslenme de oldukça önem taşımaktadır. Farklı kaynaklara göre kanserin beslenmeyle ilişkisi %10-70 arasında değişip, ortalama %35'tir. Yağlı ve doğrudan ateşte pişirilmiş etler, tuzlanmış ve tütsülenmiş besinler, sucuk, sosis, salam gibi nitrit nitrat eklenmiş ve yağda kızartılmış besinlerin kanser oluşumunda etkili oldukları belirtilmiştir.

Akciğer kanseri en ölümcül kanser türleri arasındadır ve %94 oranında sigara kullanımına bağlı olarak görülmektedir. Yaş, ırk, cinsiyet, meslek, hava kirliliği, radyasyon, geçirilmiş akciğer hastalığı kalıntıları, diyet, viral enfeksiyonlar, genetik ve immünolojik faktörlerin tümü akciğer kanseri gelişiminde %6 oranında etkili olmaktadır.

Doğal antioksidanların kullanımı, kanseri önleme ve pek çok hastalığa yakalanma riskini azaltması bakımından önem teşkil etse de fazla kullanımı toksik etki yapabilmektedir. İyi bir antioksidan, serbest oksijen radikallerini belirli bir şekilde ortadan kaldırır, redoks metallerini tutar, antioksidan ağı içerisinde diğer antioksidanları tetikler, gen ekspresyonunda pozitif bir etkiye sahiptir.

Kırmızı biberde bulunan ve antioksidan bir bileşik olan kapsaisin, ülkemizde 7000 yıldır yetiştirilmekte ve birçok farmakolojik etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Yapılan çalışmalar, kapsaisin gibi besleyici bileşiklerin (biberli baharatlı bileşik) hem hücre çizgilerinde hem de hayvan modellerinde kemoterapötik ilaçların anti-kanser aktivitesini artırabildiğini göstermektedir. Yapılan bir çalışmada insandaki küçük hücreli akciğer kanseri (SCLC) hücrelerinin kapsaisin ile tedavisi, kalpain 1 ve 2'nin etkinliğini, tedavi edilmemiş SCLC hücrelerine göre üç kat arttırdığı belirlenmiştir.

Bu derlemede kapsaisin etken maddesinin akciğer kanseri üzerindeki etkileri ele alınmıştır.

Anahtar kelimeler: akciğer kanseri, kapsaisin, beslenme, küçük hücreli akciğer kanseri

CHOLINESTERASES AND THEIR ROLES IN LIFE SCIENCES

Yasemin Yücel YÜCEL

Altınbaş University, School of Pharmacy, Department of Biochemistry

ABSTRACT

Cholinesterases (ChEs) are esterases found mainly in central nervous system and responsible for the hydrolysis of choline esters. There are two types of cholinesterases: Acetylcholinesterase (AChE) and butyrylcholinesterase (BChE). ChEs are responsible for the fast removal of acetylcholine (ACh), within a millisecond after its release at cholinergic synapses, thus allowing control of muscle contraction. This reaction is required to allow a cholinergic neuron to turn back to its original resting conditions. BChE's function is detoxification while it can hydrolyze certain exogenous compounds such as procaine, succinylcholine. People with K variant of BChE show lower BChE activity, so they have very low ability to break down these compounds. Those with this type, get more difficult recovery from anesthesia. Particular attention should be paid before surgery. AChE inhibition was reported as important targets for successful Alzheimer Disease (AD) therapy by increasing ACh's existence in brain regions. And thus, extensive research has been carried out on the production of very efficient cholinesterase inhibitors. Since AD is now a public health concern, and the currently available prescription drugs have adverse side effects, new therapeutic plant-based treatment approaches have become the subject of the current emphasis. Besides that, AChE is also used for insect pest control in agriculture. However, extensive use of anticholinesterase insecticides has led to resistance in insects. And also acute or chronic exposure to these is associated with cancer, reproductive problems, etc.

Future Aspects: Insecticides produced from edible plants and have the ability to inhibit AChE, can be secure for human beings and they may be a promising agent against pests. Finally, as treatments of neurodegenerative diseases are focused on the decrease of cholinergic deficit with AChE and BChE inhibitors, medicinal plants those would have fewer side effects may be the answer to the goal for seeking alternative therapies to current ones.

Keywords: Cholinesterase, Acetylcholinesterase, Butyrylcholinesterase, Neuroscience

---

COVID-19 PANDEMİSİNE YÖNELİK ENFEKSİYON KONTROL ÖNLEMLERİ

Dilek YILDIRIM

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Çin Ülke Ofisi, 31 Aralık 2019'da, Çin'in Hubei eyaletinin Wuhan şehrinde etiyolojisi bilinmeyen pnömoni vakalarını bildirmiştir. Etken, 7 Ocak 2020'de daha önce insanlarda tespit edilmemiş yeni bir koronavirüs olarak tanımlanmış, SARS-CoV virüsüne olan benzerliğinden dolayı SARS-CoV-2 olarak adlandırılmıştır. Birleşmiş Milletler'e bağlı Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) koronavirüs kaynaklı hastalığa Covid-19 adını vermiş ve enfeksiyonu pandemi olarak açıklamıştır. Hastalık insandan insana bulaşma özelliği nedeniyle hızla yayılmış, sadece Çin için değil tüm dünyada büyük bir halk sağlığı sorunu haline gelmiştir. Çin dışında teyit edilen ve şüphelenilen vakaların sayısı ve ölümlerin sayısı da artmıştır. Covid-19 pandemisinin ortaya çıkışından itibaren Covid-19 enfeksiyonun kontrolü, önlenmesi ve yönetiminde gerek halk sağlığı merkezlerinde gerekse hastanelerin acil klinikleri, Covid-19 klinikleri ve yoğun bakım ünitelerinde ulusal düzeyde tüm sağlık çalışanları ve hemşireler gerekli önlemlerini alarak görevlerini sürdürmeye devam etmişlerdir. Hastalık esas olarak damlacık yoluyla bulaşmaktadır. Ayrıca hasta bireylerin öksürme, hapşırmaya yoluyla ortaya saçılabildiği damlacıklara diğer kişilerin elleri ile temas etmesi sonrasında ellerini ağız, burun veya göz mukozasına götürmesi ve temas etmesi ile bulaşmaktadır. Asemptomatik kişilerin solunum yolu salgılarında da virüs tespit edilebildiğinden bulaştırıcı olabilmektedir. Ülke genelinde Sağlık Bakanlığı başta olmak üzere tüm kurumlar tarafından salgının yayılımının önlenmesine yönelik Dünya Sağlık Örgütü ile uyumlu olarak hem yatan hasta hem de diğer tüm tıbbi işlemlerde enfeksiyon kontrol önlemleri alınmaktadır. Bulaşmayı önlemede el yıkama, enfekte nazal sekresyonların dikkatli yok edilmesi, klorheksidinli el dezenfektanlarının kullanılması, temas ve damlacık izolasyon önlemlerine uyulması önerilmektedir. Koronavirüs büyük bir halk sağlığı riski oluşturmaktadır. Enfeksiyon kontrol önlemlerinin titizlikle uygulanmasının hastalık gelişiminin önlenmesi ve yayılımının azaltılmasında son derece önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, pandemi, enfeksiyon, enfeksiyon kontrol önlemleri.